

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

**Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Εφαρμοσμένη Οικονομική στην Διοίκηση Επιχειρήσεων και
Δημοσίων Οργανισμών»**

**ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΜΕΤΑ
ΤΗΝ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ COVID-19**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Φοιτήτρια: Κοτίνα Κωνσταντία

Επιβλέπων Καθηγητής: Ζουμπουλάκης Μιχαήλ

Βόλος 2021

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην Εφαρμοσμένη Οικονομική του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Βόλος, 2021.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Ζουμπουλάκη Μιχαήλ για την συνεργασία που είχαμε κατά το διάστημα εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας μου καθώς και για τις πολύτιμες συμβουλές που μου παρείχε.

Επίσης, θα ήταν παράλειψη να μην ευχαριστήσω την Ομάδα Διαχείρισης του Πληροφοριακού Συστήματος Εργάνη και ιδιαίτερα τον Ειδικό Επιθεωρητή ΣΕΠΕ του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κ. Τσατσούλη Κωνσταντίνο για τις χρήσιμες παρατηρήσεις και την καθοδήγηση του, όπως επίσης και την αγαπημένη μου φίλη Ελένη για την ενθάρρυνση που μου πρόσφερε.

Πίνακας περιεχομένων

Ευρετήριο Διαγραμμάτων	6
Ευρετήριο Πινάκων	8
Ευρετήριο Συντομογραφιών.....	10
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	12
ABSTRACT	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14
Κεφάλαιο 1:Αγορά εργασίας, απασχόληση και ανεργία. Ιστορικό εξέλιξης του Covid-19.	16
1.1 Ορισμός της αγοράς εργασίας, η έννοια της απασχόλησης και οι μορφές της.	16
1.2 Ορισμός και είδη της ανεργίας	20
1.3 Ιστορικό εξέλιξης της πανδημίας Covid-19	22
Κεφάλαιο 2: Επιπτώσεις του COVID-19 στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.....	25
2.1 Η επίδραση της Πανδημίας και τα Μέτρα Στήριξης της Ε.Ε.....	25
2.2 Η επιρροή της πανδημίας στο ΑΕΠ	29
2.3 Η επιρροή της πανδημίας στις εξαγωγές και στο εμπόριο	33
2.4 Επιπτώσεις στην απασχόληση λόγω Covid-19	38
2.5 Επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία λόγω Covid-19	40
Κεφάλαιο 3: Μια συγκριτική ανάλυση της Απασχόλησης σε επίπεδο Επικράτειας και Περιφέρειας Θεσσαλίας πριν και μετά την υγειονομική κρίση του Covid-1944	
3.1 Εισαγωγή	44
3.2 Υποβαλλόμενα έντυπα στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ.....	44
3.3 Ροές Μισθωτής Εργασίας (Προσλήψεων – Αποχωρήσεων) στην Επικράτεια 46	
3.3.1 Ροές Μισθωτής Εργασίας (Προσλήψεων – Αποχωρήσεων) στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	48
3.4 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στην Επικράτεια	50
3.4.1 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	57
3.5 Εξάπλωση ανά καθεστώς απασχόλησης στην Επικράτεια (Πλήρης και Ευέλικτη Απασχόληση)	62
3.5.1 Εξάπλωση ανά καθεστώς απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (Πλήρης και Ευέλικτη Απασχόληση).....	66

3.6 Εξάπλωση της πλήρους και της ευέλικτης απασχόλησης ανά φύλο στην Επικράτεια	69
3.6.1 Εξάπλωση της πλήρους και της ευέλικτης απασχόλησης ανά Φύλο στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	75
3.7 Εξέλιξη της Σχέσης Εργασίας Αορίστου και Ορισμένου Χρόνου (Μόνιμη και Προσωρινή Απασχόληση) στην Επικράτεια.	81
3.7.1 Εξέλιξη της σχέσης Εργασίας Αορίστου και Ορισμένου Χρόνου στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (Μόνιμη και Προσωρινή Απασχόληση).....	85
3.8 Χαρακτηριστικά Απασχόλησης ανά Φύλο και Ηλικιακή κατανομή από το 2016 έως 2020	87
3.8.1 Χαρακτηριστικά Απασχόλησης ανά Φύλο και Ηλικιακή κατανομή στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	92
3.9 Εξ Αποστάσεως Εργασία Απρίλιος – Νοέμβριος 2020 ανά Περιφέρεια	97
Κεφάλαιο 4: Μηχανισμοί στήριξης της απασχόλησης από τις επιπτώσεις του Covid-19 σε επίπεδο Επικράτειας και Περιφερειών.	102
4.1 Εισαγωγή	102
4.2 Αναστολές συμβάσεων εργασίας,	103
4.3 Μηχανισμός ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ».....	108
4.4 Ανοιχτό πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας	112
Συμπεράσματα.....	118
Ελληνική Βιβλιογραφία	122
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία.....	126
Νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα, Αποφάσεις και ΦΕΚ.....	130
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	133

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Επίδραση προσωρινού κλεισίματος (Lockdown) μικρομεσαίων επιχειρήσεων ανά κλάδο **σελ. 36**

Διάγραμμα 2: Επίδραση Covid στη λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων **σελ.37**

Διάγραμμα 3: Ηλεκτρονικό εμπόριο ανά χρονική περίοδο **σελ.37**

Διάγραμμα 4:Ισοζύγιο ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων από 2014 έως 2020, **σελ. 48**

Διάγραμμα 5:Περιφέρεια Θεσσαλίας- Ισοζυγίου ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων από 2014 έως 2020, **σελ.50**

Διάγραμμα 6:Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, από 2014 έως 2020, **σελ.55**

Διάγραμμα 7:Μετατροπών Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας από 2014 έως 2020, **σελ.56**

Διάγραμμα 8:Ελαστικών Μορφών Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας και Μετατροπές τους, **σελ.56**

Διάγραμμα 9:Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, Περιφέρεια Θεσσαλίας από 2014 έως 2020, **σελ.59**

Διάγραμμα 10:Μετατροπών Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, Περιφέρεια Θεσσαλίας από 2014 έως 2020, **σελ.59**

Διάγραμμα 11:Ελαστικών Μορφών Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας και Μετατροπές τους στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, **σελ.60**

Διαγράμματα 12 & 13:Καθεστώς Απασχόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων, **σελ.65**

Διαγράμματα 14 & 15:Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων, **σελ.68**

Διάγραμμα 16:Καθεστώς Απασχόλησης- Φύλο Ροών Προσλήψεων, **σελ.73**

Διάγραμμα 17:Καθεστώς Απασχόλησης- Φύλο Ροών Αποχωρήσεων από 2016 έως 2020, **σελ.74**

Διάγραμμα 18:Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης - Φύλο Ροών Προσλήψεων από 2016 έως 2020, **σελ.79**

Διάγραμμα 19:Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης - Φύλο Ροών Αποχωρήσεων από 2016 έως 2020, **σελ.80**

Διάγραμμα 20:Προσλήψεων ανά Σχέση Εργασίας από 2016 έως 2020,**σελ.84**

- Διάγραμμα 21:** Αποχωρήσεων ανά Σχέση Εργασίας από 2016 έως 2020, **σελ.84**
- Διάγραμμα 22:** Προσλήψεων ανά Σχέση Εργασίας Περιφέρεια Θεσσαλίας από 2016 έως 2020, **σελ.86**
- Διάγραμμα 23:** Αποχωρήσεων ανά Σχέση Εργασίας Περιφέρεια Θεσσαλίας από 2016 έως 2020, **σελ.87**
- Διάγραμμα 24:** Ροές Προσλήψεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 έως 2020, **σελ.91**
- Διάγραμμα 25:** Ροές Αποχωρήσεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 έως 2020, **σελ.92**
- Διάγραμμα 26:** Περιφέρεια Θεσσαλίας Ροές Προσλήψεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία, **σελ.96**
- Διάγραμμα 27:** Περιφέρεια Θεσσαλίας - Ροές Αποχωρήσεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία, **σελ.97**
- Διάγραμμα 28:** Εξ Αποστάσεως Εργασία Υποβολές Ε 4.1 Απρίλιος – Νοέμβριος 2020 ανά Περιφέρεια, **σελ.101**
- Διάγραμμα 29:** Πλήθος Εργαζομένων που τέθηκαν σε Αναστολή ανά Μήνα, **σελ.107**
- Διάγραμμα 30:** Χρηματικών Ποσών που Καταβλήθηκαν ανά Μήνα Αναστολών, **σελ.107**
- Διάγραμμα 31:** Α' Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας, **σελ.110**
- Διάγραμμα 32:** Β' Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας, **σελ. 111**
- Διάγραμμα 33:** Μηχανισμού Συν-Εργασίας Χρηματικά Ποσά που Καταβλήθηκαν, **σελ. 112**
- Διάγραμμα 34:** Ανοικτό Πρόγραμμα 100.000 ΝΘΕ ΥΠΕΚΥ, **σελ. 115**
- Διάγραμμα 35:** Ανοικτό Πρόγραμμα 100.000 ΝΘΕ ΥΠΕΚΥ ανά Περιφέρεια, **σελ.116**
- Διάγραμμα 36:** Ανοικτού Προγράμματος 100.000 ΝΘΕ ΥΠΕΚΥ ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας, **σελ.117**

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1. Κρούσματα και θάνατοι λόγω Covid-19 στην Ευρώπη, **σελ.25**

Πίνακας 2. Μακροοικονομικές Προβλέψεις των Μεταβολών του ΑΕΠ των Χωρών της Ε.Ε. κατά τα έτη 2020-2023, **σελ.30**

Πίνακας 3:Ισοζύγιο Ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων από 2014 έως 2020, **σελ.47**

Πίνακας 4:Περιφέρεια Θεσσαλίας Ισοζύγιο Ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων από 2014 έως 2020, **σελ.49**

Πίνακας 5:Συμβάσεις Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, από 2014 έως 2020, **σελ.54**

Πίνακας 6:Συμβάσεις Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας από 2014 έως 2020, **σελ.61**

Πίνακας 7:Καθεστώς Απασχόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων από 2016 έως 2020 και ποσοστά επί της % , **σελ.65**

Πίνακας 8:Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων από 2016 -2020 και ποσοστά επί της % , **σελ.68**

Πίνακας 9:Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Προσλήψεων από 2016 έως 2020 και ποσοστά επί της % ,**σελ.72**

Πίνακας 10:Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Αποχωρήσεων από 2016 έως 2020 και ποσοστά επί της % , **σελ.72**

Πίνακας 11:Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Προσλήψεων 2016 – 2020 και ποσοστά επί της % , **σελ.78**

Πίνακας 12:Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Αποχωρήσεων 2016 – 2020 και ποσοστά επί της % ,**σελ.78**

Πίνακας 13:Ροές Προσλήψεων-Αποχωρήσεων από 2016 έως 2020 ανά Σχέση Εργασίας, **σελ.83**

Πίνακας 14:Περιφέρεια Θεσσαλίας- Ροές Προσλήψεων –Αποχωρήσεων από 2016 έως 2020 ανά Σχέση Εργασίας, **σελ.86**

Πίνακας 15:Ροές Προσλήψεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 έως 2020, **σελ.90**

Πίνακας 16:Ροές Αποχωρήσεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 –2020, **σελ.90**

Πίνακας 17:Περιφέρεια Θεσσαλίας Ροές Προσλήψεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία, **σελ.94**

Πίνακας 18:Περιφέρεια Θεσσαλίας Ροές Αποχωρήσεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία, **σελ.95**

Πίνακας 19. Εξ Αποστάσεως Εργασία Υποβολές Ε4.1 Απρίλιος – Δεκέμβριος 2020 ανά Περιφέρεια, **σελ.100**

Πίνακας 20:Πλήθος Υποβολών Δηλώσεων Αναστολών Επιχειρήσεων/Εργοδοτών από 24.03.2020 έως 31.12.2020,**σελ.104**

Πίνακας 21:Υποβολές Δηλώσεων Αναστολών Εργαζόμενων στον Ειδικό Μηχανισμό Στήριξης από Επιχειρήσεις - Εργοδότες σε αναστολή επιχειρηματικής δραστηριότητας, **σελ.105**

Πίνακας 22:Πλήθος Εργαζομένων και Χρηματικά ποσά που καταβλήθηκαν λόγω Αναστολής Εργασίας μέχρι 31.12.2020, **σελ.106**

Πίνακας 23.Α΄ Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας από 15.06.2020 έως 30.11.2020 **σελ.110**

Πίνακας 24.Β΄ Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας από 15.06.2020 έως 30.11.2020, **σελ.111**

Πίνακας 25. Ανοιχτό Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων από 01.10.2020 έως 30.11.2020 **σελ.114**

Πίνακας 26. Ανοιχτό Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας ανά Περιφέρεια του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων **σελ.114**

Πίνακας 27 (Παράρτημα): Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας Περιφέρειας Θεσσαλίας ανά Θέσεις Εργασίας, Τρέχουσα Κατάσταση περιόδου 27.11.2020,**σελ 130**

Πίνακας 28 (Παράρτημα): Ανοιχτό Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας, **σελ.134**

Ευρετήριο Συντομογραφιών

ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

Σ.ΕΠ.Ε: Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.)

ΟΑΕΔ: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.)

e-ΕΦΚΑ: Ηλεκτρονικός Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης

ΕΚΠΑ: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΛ. ΣΤΑΤ.: Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΓΣΕΒΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

ΓΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Κ.Τ.: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Ε.Ο.Χ.: Ευρωπαϊκός Οικονομικός Χώρος

Ε.Π.Α.: Εταιρείες Προσωρινής Απασχόλησης

ΕΙΕΑΔ: Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού

ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.: Ελληνικό Ινστιτούτο Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας

ΕΛΙΑΜΕΠ: Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής

ΕΣΣΕ: Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου

ΗΔΙΚΑ: Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης

Ι.Ο.Β.Ε.: Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ΙΑΤΑ: Διεθνής Ένωση Αερομεταφορών

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ: Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας

ΙΝ.ΕΜ.Υ/ΕΣΣΕ: Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών/Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου

ΙΝΕ – ΓΣΕΕ: Ινστιτούτο Εργασίας της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος

Ο.Ε.Ε.: Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος

Ο.Κ.Ε: Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος

ΣΕΒ: Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών

ΤτΕ : Τράπεζα της Ελλάδος

ECDC: Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων

ESM: Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας

Eurofound: Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας.

European Commission: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Eurostat: Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία
ILO: International Labor Organization - **Δ.Ο.Ε.:** Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
IMF: International Monetary Fund – **Δ.Ν.Τ.:** Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development- **Ο.Ο.Σ.Α.:**
Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.
Π.Ο.Υ.: Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΕΕργΔ: Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου
Δ.Ε.Ν.: Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας
Α.Κ. : Αστικός Κώδικας
Α.Ν. : Αναγκαστικός Νόμος
Ν.: Νόμος
Β.Δ. : Βασιλικό Διάταγμα
Π.Δ.: Προεδρικό Διάταγμα
Ν.Δ.: Νομοθετικό Διάταγμα
Π.Ν.Π.: Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου
Κ.Υ.Α.: Κοινή Υπουργική Απόφαση
Υ.Α.: Υπουργική Απόφαση
ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Π.Σ.: Πληροφοριακό Σύστημα
ΤΠΕ: Τεχνολογία Πληροφοριών και Επικοινωνίας ή Τεχνολογία της Πληροφορίας
Ε3: Ενιαίο Έντυπο Αναγγελίας Πρόσληψης (Ε3 Αναγγελία Πρόσληψης και Ε4 Συμπληρωματικός Πίνακας Προσωπικού Νέας Πρόσληψης)
Ε4: Πίνακας Προσωπικού
Ε5: Αναγγελία οικειοθελούς αποχώρησης μισθωτού,
Ε6: Καταγγελία σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου (με ή χωρίς προειδοποίηση)
Ε7: Βεβαίωση - Δήλωση εργοδότη για συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή έργου,
Ε9 : Σύμβαση εργασίας μερικής απασχόλησης ή/και εκ περιτροπής εργασίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παγκόσμια υγειονομική κρίση που προκάλεσε ο νέος ιός Covid-19 έφερε τις εθνικές κυβερνήσεις και τον συνολικό τους πληθυσμό μπροστά σε ανατρεπτικές εξελίξεις σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών, πολιτιστικών αλλά κυρίως οικονομικών δραστηριοτήτων.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει τις επιπτώσεις που έχει επιφέρει η απρόσμενη αυτή εμφάνιση της πανδημίας στην ελληνική αγορά εργασίας και ειδικότερα στην μισθωτή απασχόληση.

Πιο συγκεκριμένα, μέσα από την εξαγωγή και επεξεργασία πρωτογενών στοιχείων του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, επιχειρείται μια ανάλυση των μεταβολών που επήλθαν στις βασικότερες μορφές απασχόλησης μετά την υγειονομική κρίση, σε επίπεδο Επικράτειας αλλά και σε επίπεδο Περιφέρειας Θεσσαλίας. Εξετάζονται επίσης, οι βασικοί μηχανισμοί στήριξης των εργοδοτών-επιχειρήσεων αλλά και των εργαζομένων που υιοθετήθηκαν από την Ελληνική Κυβέρνηση ώστε να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος κατάρρευσης της αγοράς εργασίας.

Προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η εικόνα ανάκαμψης που παρουσίαζε η αγορά εργασίας μετά την οικονομική κρίση συγκριτικά με την σημερινή επιλέχθηκε για την ανάλυση των τάσεων στις ροές απασχόλησης-προσλήψεις και αποχωρήσεις - η συλλογή δεδομένων από το 2014 έως και το 2020.

Η αβεβαιότητα και οι οικονομικές αναταράξεις είναι βέβαιο ότι θα χαρακτηρίσουν την μετά την πανδημία εποχή όμως τα αποτελέσματα της συγκριτικής μελέτης που έγινε κρίνονται ιδιαίτερα ενδιαφέροντα καθώς τα νέα μέτρα και οι πολιτικές που εφαρμόστηκαν κατάφεραν, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, να «φρενάρουν» τις μαζικές απολύσεις εργαζομένων και να στηρίξουν τις επιχειρήσεις. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι η υγειονομική και οικονομική κρίση του Covid-19 δεν έχει ακόμη τελειώσει γι αυτό και οι εκτιμήσεις για το μέλλον δεν μπορεί να είναι απόλυτα ασφαλής.

Λέξεις-Κλειδιά: Covid-19, αγορά εργασίας, μισθωτή απασχόληση, μηχανισμοί στήριξης.

ABSTRACT

The global health crisis caused by the new Covid-19 virus has led national governments and their entire population to a wide range of social, cultural and, above all, economic activities.

The aim of this thesis is to study the effects of this unexpected pandemic on the Greek labor market and in particular on salaried employment.

More specifically, through the export and processing of primary data of the Information System ERGANI, an analysis is attempted of the changes that occurred in the main forms of employment after the health crisis, at the level of the State and at the level of the Region of Thessaly. The basic support mechanisms of employers-companies and employees adopted by the Greek Government are also examined in order to minimize the risk of collapse of the labor market.

To provide a conceivable image of the labor market's recovery that presented after the financial crisis comparing with the present market, data collection from 2014 to 2020 has chosen to analyze the trends in employment flows - recruitment and retirement.

The post-pandemic era will certainly be marked by uncertainty and financial turmoil, but the results of the comparative study are particularly interesting, as the new measures and policies implemented have managed, at least so far, to "limit" mass redundancies and support businesses. Nevertheless, we must not forget that the health and financial crisis of Covid-19 is not over yet and estimates for the future can't be absolutely certain.

Key-Words: Covid-19, labor market, salaried employment, support mechanisms.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια η ευρωπαϊκή κοινότητα γνώρισε μια σοβαρή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που επιβάρυνε αρκετά κράτη - μέλη της, όπως και την Ελλάδα, με σοβαρά προβλήματα ρευστότητας, φερεγγυότητας αλλά και απώλεια εκατομμυρίων θέσεων εργασίας. Επρόκειτο για μια κρίση που δοκίμασε, κάτω από άνισες συνθήκες, την οικονομική ανθεκτικότητα των χωρών, κυρίως τις λιγότερο ανταγωνιστικές όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ισπανία και που οδήγησε σε πολλές περιπτώσεις σε σκληρές πολιτικές λιτότητας προκειμένου να επιτευχθεί η πολυπόθητη ανάκαμψη από την ύφεση (Giannakis and Bruggeman, 2017).

Και ενώ φάνταζε δύσκολο ότι μετά από δέκα περίπου χρόνια, μπορούν να ανατραπούν οι αναπτυξιακές προοπτικές της Ευρώπης και ειδικότερα, η θετική πορεία επανεκκίνησης της ελληνικής οικονομίας, στις αρχές του 2020 κάνει την εμφάνιση του αρχικά στην Κίνα ένας νέος κορωνοϊός, ο Covid - 19, χαρακτηριζόμενος λόγω της ταχύτατης εξάπλωσης του από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας ως πανδημία, δημιουργώντας μια υγειονομική κρίση που «χτύπησε» ταυτόχρονα μικρές και μεγάλες οικονομίες του κόσμου (Baldwin and Weder di Mauro, 2020).

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη των επιπτώσεων στην ελληνική αγορά εργασίας μετά την εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης του Covid-19 και για τον λόγο αυτό συγκεντρώθηκαν και επεξεργάστηκαν πρωτογενή ποσοτικά δεδομένα από τις ροές απασχόλησης του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ καλύπτοντας το χρονικό διάστημα από το 2014 έως την 31/12/2020. Το διάστημα αυτό επιλέχθηκε προκειμένου να γίνει σαφέστερη απεικόνιση της κατάστασης στην οποία βρισκόταν η ελληνική αγορά εργασίας πριν την έλευση της πανδημίας και πώς επηρεάστηκε μετά από αυτήν. Επίσης, μελετήθηκε και αναλύθηκε το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά τους μηχανισμούς στήριξης που υιοθέτησε η Ελληνική Κυβέρνηση προκειμένου να στηρίξει στην δύσκολη αυτή συγκυρία τις επιχειρήσεις και ταυτόχρονα τους απασχολούμενους που βρέθηκαν αιφνιδίως σε δύσκολη οικονομική κατάσταση αλλά και μπροστά στον κίνδυνο της απώλειας των θέσεων εργασίας τους.

Συγκεκριμένα στο πρώτο κεφάλαιο προσδιορίζονται οι έννοιες και το θεωρητικό υπόβαθρο της αγοράς εργασίας, της ανεργίας, της απασχόλησης καθώς και των σύγχρονων ευέλικτων μορφών της που έχουν επικρατήσει τις τελευταίες δεκαετίες και διαφοροποιούνται από την τυπική πλήρη απασχόληση αορίστου χρόνου. Παρατίθεται επίσης ένα σύντομο ιστορικό της εμφάνιση της νέας αυτής μορφής κορωνοϊού που εξελίχτηκε ραγδαία σε πανδημία και επηρέασε τον πλανήτη ποικιλοτρόπως.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δίνεται μια γενική εικόνα των αποφάσεων και των μέτρων στήριξης που αποφάσισαν τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις χώρες - μέλη για την βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση των έκτακτων συνθηκών όπως επίσης παρουσιάζετε το αποτύπωμα των επιπτώσεων του Covid-19, στην Ευρώπη και στην Ελλάδα, σε επίπεδο τόσο των απωλειών σε ανθρώπινες ζωές όσο και των επιρροών σε βασικούς τομείς της οικονομίας όπως στο ΑΕΠ, στις εξαγωγές, το εμπόριο, την απασχόληση και την τουριστική βιομηχανία.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ποσοτικά δεδομένα που έχουν αντληθεί από το Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ και οι τάσεις που επικράτησαν στις ροές προσλήψεων και αποχωρήσεων όπως αυτές αποτυπώνονται στα στοιχεία του ισοζυγίου της μισθωτής απασχόλησης, στην εξέλιξη της απασχόλησης στην τυπική και ευέλικτη μορφή της, στην κατανομή ανά φύλο και ανά ηλικιακή κατηγορία. Τα δεδομένα που αντλήθηκαν αντιστοιχούν σε βάθος χρόνου εξαετίας καθώς κρίθηκε σημαντική η μελέτη των στοιχείων σε μια περίοδο όπου η απασχόληση στην Ελλάδα είχε εμφανίσει σημάδια ανάκαμψης και να αναζητηθεί το μέγεθος επηρεασμού από την πανδημία. Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος κρίθηκε η παρουσίαση των αντίστοιχων δεδομένων που αφορούν την Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ποσοτικά δεδομένα από το Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ σχετικά με τους τρεις βασικούς μηχανισμούς στήριξης που τέθηκαν σε εφαρμογή από την πολιτεία για την ενίσχυση των επιχειρήσεων –εργοδοτών και των εργαζομένων προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι αλληπάλληλες συνέπειες της πανδημίας και στο τέλος, με βάση όσα έχουν εκτενώς προαναφερθεί, καταγράφονται τα συμπεράσματα μας.

Κεφάλαιο 1:Αγορά εργασίας, απασχόληση και ανεργία. Ιστορικό εξέλιξης του Covid-19.

1.1 Ορισμός της αγοράς εργασίας, η έννοια της απασχόλησης και οι μορφές της.

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, η εργασία, ως ένας από τους παραγωγικούς συντελεστές, θεωρείται το σύνολο όλων εκείνων των ανθρώπινων προσπαθειών, πνευματικών ή σωματικών, που εξυπηρετούν, δημιουργώντας οικονομικά αγαθά, την λειτουργία του παραγωγικού μηχανισμού (Φιλίνης και Τριαντόπουλος, 2007).

Το οργανωμένο πλαίσιο μέσα στο οποίο απαντώνται η προσφορά και η ζήτηση εργασίας και πραγματοποιούνται οι οικονομικές ανταλλαγές ανάμεσα στους βασικούς εμπλεκόμενους που είναι οι εργαζόμενοι, οι επιχειρήσεις και το κράτος, ονομάζεται αγορά εργασίας. Τα κριτήρια εισαγωγής σε αυτήν διαφέρουν ανάλογα με τους αντικειμενικούς στόχους των συμμετεχόντων, όπως για παράδειγμα οι εργαζόμενοι που υπεισέρχονται στην αγορά εργασίας προσδοκούν την εύρεση της καλύτερα αμειβόμενης απασχόλησης, οι εργοδότες αναζητούν την αγορά της φθηνότερης εργασίας επιδιώκοντας την μεγιστοποίηση του κέρδους τους, ενώ το κράτος μέσω της οικονομικής πολιτικής και των νομοθετικών ρυθμίσεων θέτει τους βασικούς κανόνες προκειμένου να διασφαλιστεί η ισορροπία των συναλλαγών αλλά και να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα που θα εξομαλύνουν τις εξελίξεις που διαδραματίζονται ανάλογα με τις συγκυρίες (Boijas, 2016).

Η έννοια της απασχόλησης βρίσκεται διαχρονικά στο επίκεντρο της οικονομικής και κοινωνικής πραγματικότητας, καθώς επηρεάζει την δυναμική και ανοδική πορεία μιας οικονομίας αλλά και τις στρατηγικές επιβίωσης των ατόμων.

Στην Δέκατη Τρίτη Παγκόσμια Συνδιάσκεψη των Στατιστικολόγων της Εργασίας τον Οκτώβριο του 1982 ορίστηκε ότι η έννοια της απασχόλησης περιλαμβάνει το σύνολο των ατόμων, άνω των ηλικιών που διεθνώς έχουν καθοριστεί για την μέτρηση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού, τα οποία στα πλαίσια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου ανήκαν,

- είτε στην κατηγορία της μισθωτής εργασίας, πρόσφεραν δηλαδή την εργασία τους έναντι κάποιου μισθού (σε χρήμα ή σε είδος) ή απουσίαζαν προσωρινά από αυτή, διατηρώντας όμως ενεργή την εργασιακή τους σχέση,
- είτε στην κατηγορία των αυτοαπασχολούμενων, εργάζονταν δηλαδή με σκοπό το κέρδος προς ίδιο οικονομικό όφελος ή ήταν ιδιοκτήτες επιχείρησης. (ILO,1982).

Είναι γεγονός ότι τις τελευταίες δεκαετίες, παγκοσμίως, μέσα από την ραγδαία εξέλιξη νέων τεχνολογιών, την αλληλεξάρτηση των οικονομιών λόγω της

παγκοσμιοποίησης, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την εντατικοποίηση των διεθνών συναλλαγών επήλθαν κρίσιμες αλλαγές στην παραγωγική δραστηριότητα αλλά και στις εργασιακές σχέσεις μεταβάλλοντας τα οργανωτικά πλαίσια της ανθρώπινης εργασίας, τις εργασιακές σχέσεις αλλά και τις συμπεριφορές των εργαζομένων (Καραμάνης, 2011).

Κάτω από αυτά τα νέα δεδομένα, διαμορφώθηκαν επιτακτικά νέα κανονιστικά πρότυπα μορφών απασχόλησης ανάλογα με τις εθνικές ιδιαιτερότητες κάθε χώρας αλλά και με τις διεθνείς τάσεις που επικρατούν (Σπυρόπουλος, 2000).

Ειδικότερα, κατά την πρόσφατη διεθνή οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2007 και δημιούργησε τεράστιες ανισότητες και αναταραχές, η λειτουργία της αγοράς εργασίας τέθηκε υπό αμφισβήτηση και η διατήρηση της απασχόλησης, ως απαραίτητο δομικό στοιχείο όχι μόνο της οικονομίας αλλά και της κοινωνίας, βρέθηκε στο επίκεντρο της επικαιρότητας. Κρίθηκε συνεπώς επιτακτική η ανάγκη ενίσχυσης μιας ευρύτερης εργασιακής ευελιξίας ως κύριο εργαλείο για την προσπάθεια ανάκαμψης και διάσωσης από την γενική επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης.

Οι απώλειες σε θέσεις εργασίας στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επέφεραν αλλαγές στην τυπική μορφή απασχόλησης η οποία ορίζεται ως η παροχή:

- εξαρτημένης απασχόλησης, όπου ο εργαζόμενος υπάγεται στον εργοδότη νομικά ή προσωπικά, βρίσκεται δηλαδή κάτω από την επίβλεψη του ενώ ο χώρος και ο χρόνος παροχής της εργασίας είναι συγκεκριμένοι,
- πλήρους και σταθερής απασχόλησης, όπου ο εργαζόμενος ακολουθεί με σταθερότητα το ωράριο της επιχείρησης ως προς τον ημερήσιο και εβδομαδιαίο προγραμματισμό ενώ απασχολείται σε μια εκ των προτέρων καθορισμένη θέση,
- έναντι αμοιβής απασχόληση, η οποία προσδιορίζεται από το ελάχιστο νόμιμο μισθό σύμφωνα με την συλλογική ή ατομική σύμβαση εργασίας,
- κατά κύριο λόγο αορίστου διάρκειας απασχόλησης, η οποία δύναται να λυθεί κατόπιν καταγγελίας ή αμοιβαίας συμφωνίας ή αυτοδίκαια με την συνταξιοδότηση του απασχολούμενου (Γκιάλης, 2009).

Στις ευρωπαϊκές αγορές εργασίας, χαρακτηριστική ήταν η αυξανόμενη εμφάνιση και επέκταση των μη τυπικών μορφών απασχόλησης, ή αλλιώς άτυπων ή ευέλικτων μορφών εργασίας, ως αναγκαιότητα για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης μέσω

της επίτευξης των επιχειρηματικών στόχων και της αύξησης της παραγωγικότητας στις παγκοσμιοποιημένες αγορές και οικονομίες (Eurofound, 2010).

Η έννοια όρων αυτών δεν είναι πάντοτε σταθερή αλλά μπορεί να ποικίλει ανάλογα με το επιστημονικό πεδίο εφαρμογής, την χώρα ή τις περιοχές. Αναντίρρητα όμως, αναφέρονται στην απασχόληση που αποκλίνει τουλάχιστον σε έναν προσδιοριστικό παράγοντα της τυπικής εργασιακής σχέσης όπως για παράδειγμα σε ότι αφορά στον τόπο παροχής της εργασίας, όπως εργασία από το σπίτι, στο ωράριο εργασίας ή στον χρόνο σύμβασης (ILO, 2016).

Σύμφωνα με το Διεθνές Γραφείο Εργασίας η μη τυπική απασχόληση διακρίνεται στην :

1) Προσωρινή απασχόληση η διάρκεια της οποίας είναι χρονικά περιορισμένη ενώ η εναλλαγή μεταξύ των περιόδων παροχής εργασίας και μη δεν είναι σταθερή (Καραμάνης, 2011). Περιλαμβάνει:¹

- **τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή έργου** των οποίων η διάρκεια εξαιτίας αντικειμενικών λόγων (π.χ. περάτωση του συμφωνηθέντος έργου) είναι περιορισμένη και λύνονται αυτοδίκαια όταν παρέλθει η ημερομηνία που έχει συμφωνηθεί από τους συμβαλλόμενους χωρίς να πρέπει να προηγηθεί κάποια άλλη ενέργεια από αυτούς (Λεβέντης, 2003).
- **την εποχιακή απασχόληση** η παροχή τη οποίας είναι για συγκεκριμένους μήνες κατά τη διάρκεια του ημερολογιακού έτους λόγω της αμιγούς εποχιακής δραστηριότητας μιας επιχείρησης. Πρόκειται για μια αρκετά δημοφιλή μορφή απασχόλησης στην Ελλάδα λόγω της ιδιαιτερότητας λειτουργίας αρκετών κλάδων επιχειρήσεων κυρίως σχετικών με τον τουρισμό².
- **τον δανεισμό εργαζομένων** όπου ο εργοδότης συνάπτει μια σύμβαση δανεισμού εργαζομένου σε μια άλλη επιχείρηση σύμφωνα με την οποία ο εργαζόμενος θα πρέπει παρέχει την εργασία του σε αυτήν και όχι στην αρχική που έχει προσληφθεί. Γνήσιος δανεισμός υφίσταται όταν ο εργαζόμενος παρέχει την εργασία του στον αρχικό εργοδότη αλλά «δανείζεται» για σύντομο συνήθως χρονικό διάστημα σε μια τρίτη επιχείρηση που συχνά ανήκει στον ίδιο όμιλο επιχειρήσεων. Μη γνήσιος δανεισμός υπάρχει όταν ο εργαζόμενος δεν παρέχει

¹ Π.Δ. 156/1994 (ΦΕΚ 102/Α/5-7-1994) & Ν.2956/2001 (ΦΕΚ 258/Α/6-11-2001):«Αναδιάρθρωση Ο.Α.Ε.Δ. και άλλες διατάξεις».

² Ν.1836/1989 αρθ.24 (ΦΕΚ 79/Α/14-3-1989): «Προώθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις».

καθόλου την εργασία του στον αρχικό εργοδότη αλλά στην τρίτη επιχείρηση που του υποδεικνύεται. Ονομάζεται και κατ' επιχείρησιν δανεισμός καθώς ο αρχικός εργοδότης έχει ως κύρια δραστηριότητα την παραχώρηση εργαζομένων σε τρίτους (Σταμάτη και Συριόπουλος, 2013). Έχουμε συνεπώς την ανάπτυξη Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης (Ε.Π.Α.) οι οποίες έχουν μοναδικό αντικείμενο δραστηριότητας την πρόσληψη εργατικού δυναμικού προκειμένου να το παραχωρήσουν, έναντι αμοιβής, σε άλλον εργοδότη με τη μορφή της προσωρινής απασχόλησης (Ν.4052/2012).³

2) Μερική απασχόληση, η οποία βάσει της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (EUROSTAT) δεν υπερβαίνει τις 35 ώρες ή 30 ανά εβδομάδα, ο αριθμός δηλαδή των ωρών εργασίας είναι σημαντικά λιγότερος από αυτόν της πλήρους απασχόλησης, λαμβάνοντας όμως υπ' όψιν μας ότι οι νομικές διατάξεις που βρίσκονται σε ισχύ σε κάθε χώρα είναι αυτές που καθορίζουν τις «κανονικές» ώρες πλήρους απασχόλησης (Van Bastelaer et al, 1997). Στην ίδια κατηγορία συμβάσεται εντάσσεται:

- **η εκ περιτροπής απασχόληση** θεωρείται «η απασχόληση κατά λιγότερες μέρες την εβδομάδα ή κατά λιγότερες εβδομάδες το μήνα ή και κατά λιγότερους μήνες το έτος, ή και ο συνδυασμός αυτών κατά πλήρες ωράριο εργασίας» (Ν. 3846/2010).⁴ Με αυτή την μορφή απασχόλησης καθίσταται δυνατή η εναλλαγή του προγράμματος των εργαζομένων σε πλήρες όποτε κρίνεται απαραίτητο από την επιχείρηση όπως επίσης και η μονομερής επιβολής της σε περίπτωση μειωμένης δραστηριότητας της επιχείρησης.
- **η διαλείπουσα απασχόληση** κατά την οποία η απασχόληση είναι περιοδική με τον απασχολούμενο να μην εργάζεται όλες τις μέρες της εβδομάδας ή του μήνα, αλλά μερικές μόνο ημέρες οι οποίες δεν έχουν εκ των προτέρων καθοριστεί.

3) Τηλεργασία ή εργασία από απόσταση η οποία είναι ένας εναλλακτικός τρόπος οργάνωσης και εκτέλεσης εργασίας καθώς ο εργαζόμενος δύναται να εκπληρώνει τα καθήκοντα του εκτός των εγκαταστάσεων του εργοδότη, σε τακτική βάση, κάνοντας χρήση υπολογιστών και του διαδικτύου (Eurofound, 2018).

Παράλληλα με τις ανωτέρω ευέλικτες μορφές εργασίας μπορούμε να αναφέρουμε και την αυτο-επιχειρηματικότητα, όπου ο εργαζόμενος παρουσιάζεται ως αυτοαπασχολούμενος ενώ στην πραγματικότητα υπάρχει συγκαλυμμένη εξαρτημένη

³ Ν.4052/2012 (ΦΕΚ41/Α/01.03.2012): «Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδότησης.. και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας και άλλες διατάξεις».

⁴ Ν.3846/2010 άρθρο 2 παρ.3(ΦΕΚ/Α/66/11.05.2010) «Έγγραφοι για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις».

σχέση εργασίας και την πρακτική άσκηση. Ωστόσο και στις δυο περιπτώσεις είτε ο αυτοαπασχολούμενος είτε ο εκπαιδευόμενος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσφέρει την εργασία του εντός μιας σύμβασης εργασίας με τη νομική έννοια του όρου, παρόλο που οι επιχειρήσεις συχνά εμφανίζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον γι αυτούς παρά για μόνιμο προσωπικό (Everaere, 2016).

1.2 Ορισμός και είδη της ανεργίας

Το φαινόμενο της ανεργίας θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα και τα πιο δυσεπίλυτα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα που βρίσκεται στο επίκεντρο όχι μόνο των ανησυχιών της Ελλάδας και Ευρώπης αλλά και όλων των σύγχρονων ανεπτυγμένων οικονομιών.

Ο διεθνής τυπικός ορισμός της ανεργίας, κοινά αποδεκτός τουλάχιστον για την εξαγωγή των στατιστικών δεδομένων, ορίζει ότι άνεργοι θεωρούνται τα άτομα που κατά την περίοδο χρονικής αναφοράς δεν βρίσκονταν σε καθεστώς αμειβόμενης εξαρτημένης απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης αλλά ήταν διαθέσιμοι να εργαστούν και αναζητούσαν ενεργά μια θέση αμειβόμενης εργασίας (Higgins, 1997).

Η αγορά εργασίας μεταβάλλεται διαρκώς και χαρακτηρίζεται από συνεχόμενες ροές που αφορούν την δημιουργία αλλά και την απώλεια θέσεων εργασίας, με αποτέλεσμα σε κάθε χρονική στιγμή ακόμη και σε περιόδους μεγάλης οικονομικής και παραγωγικής ανάπτυξης να υπάρχουν εργαζόμενοι που δεν απασχολούνται. Η ανεργία συνεπώς είναι ένα φαινόμενο που χαρακτηρίζεται από ανομοιογένεια, με πολύμορφες διαστάσεις σε επίπεδο ατομικό, κοινωνικό και οικονομικό, οι επιπτώσεις του οποίου προκειμένου να αντιμετωπιστούν αναζητούνται παγκοσμίως αποτελεσματικές δράσεις και πολιτικές (Δημουλάς κ.ά., 2003).

Οι βασικές διακρίσεις της ανεργίας, ως προς τα χαρακτηριστικά της και τις γενεσιουργές αιτίες, είναι :

- **η ανεργία τριβής** που οφείλεται στην ατελή πληροφόρηση που επικρατεί στην αγορά εργασίας με αποτέλεσμα, ενώ από την μια πλευρά υπάρχουν διαθέσιμοι εργαζόμενοι με επαγγελματικές δεξιότητες και από την άλλη ελεύθερες θέσεις εργασίας, υπάρχει αδυναμία άμεσης κινητικότητας και αντιστοίχισης στις θέσεις εργασίας (Κοντογιάννη, Κάρουλας και Παπακωνσταντινοπούλου, 2013). Η ανεργία τριβής επίσης δημιουργείται από την θέληση του εργαζόμενου να αλλάξει απασχόληση και εντοπίζεται στο χρονικό διάστημα από την μια εργασία που κατείχε έως την εύρεση της νέας. Πρόκειται για βραχυχρόνια μορφή ηθελημένης ανεργίας αφού βασίζεται στην

επιλογή του εργαζόμενου να βρεθεί σε νέα θέση εργασίας και έχει ως προϋπόθεση την ύπαρξη κενών θέσεων εργασίας (Hughes,1975).

- **η διαρθρωτική ή δομική ανεργία** που προκύπτει μετά από θεμελιώδεις ανακατατάξεις σε μια οικονομία, όπου η προσφορά και η ζήτηση της εργασίας σε ορισμένους κλάδους της δεν αντιστοιχούν στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας κυρίως λόγω έλλειψης ή διαφοροποίησης των δεξιοτήτων που απαιτούνται. Πρόκειται για την μορφή ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας λόγω έλλειψης γνώσεων και δεξιοτήτων αλλά και οι εργαζόμενοι σε κλάδους που πλέον δεν είναι δυναμικοί και θα πρέπει να αναζητήσουν νέες εργασιακές εμπειρίες. Το ύψος της σχετίζεται άμεσα και επηρεάζεται από τις τεχνολογικές εξελίξεις (Κοντογιάννη Κάρουλας, και Παπακωνσταντινοπούλου, 2013).
- **η κυκλική ανεργία** που οφείλεται στην μειωμένη καταναλωτική ζήτηση ως απόρροια της μείωσης της ανάπτυξης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, με αποτέλεσμα την αδυναμία αφομοίωσης του εργατικού δυναμικού μιας χώρας (Bořjas, 2016). Απαντάται σε μικρό ποσοστό όταν υπάρχει αυξημένη οικονομική δραστηριότητα ενώ αυξάνεται σε περιόδους ύφεσης καθώς οι απαιτήσεις σε εργατικό δυναμικό μειώνονται με συνέπεια να αναζητούν εργασία πολλά περισσότερα άτομα από ότι οι υπάρχουσες κενές θέσεις.

Η πλειοψηφία των χωρών παγκοσμίως συμπεριλαμβανόμενης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εφαρμόζοντας τις απαραίτητες παρεμβάσεις, για την αντιμετώπιση των εκρηκτικών διαστάσεων της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών κατάφεραν, παρόλο που δεν εξουδετέρωσαν τα διορθωτικά αίτια που την υποκίνησαν, να εμποδίσουν την οικονομική κατάρρευση. Κατά τη διάρκεια του 2019, οι χώρες στην ζώνη του ευρώ κατάφεραν, παρά τους επιβραδυμένους ρυθμούς ανάπτυξης, να πετύχουν ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης, αυξήσεις στους μισθούς ενώ μείωσαν περαιτέρω το ποσοστό της ανεργίας.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) το ετήσιο μέσο ποσοστό απασχόλησης σε άτομα ηλικίας από 20 έως 64 ετών για το έτος 2019 ανήλθε στο 73,1%, το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης που καταγράφηκε στην Ε.Ε., το βιοτικό επίπεδο βελτιώθηκε ενώ επικράτησαν τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας μετά από μια μακρά χρονική περίοδο άνω των 11 ετών, από την έναρξη δηλαδή της οικονομικής κρίσης το 2008. Σημειώνεται δε ότι στη Σουηδία καταγράφηκε το υψηλότερο ποσοστό απασχόλησης (82,1%) ενώ στην Ελλάδα, σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη το χαμηλότερο, ανήλθε μόλις στο 61,2% (Eurostat, 2020).

Και ενώ με βάση την αναφορά του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (Δ.Ν.Τ.) για το έτος 2020, αναμενόταν μια συγκρατημένα αυξανόμενη ανάπτυξη που θα έφτανε το 3,5%, έναντι του 3,2% της προηγούμενης χρονιάς (IMF, 2019) έκανε την εμφάνιση της μια μεταδοτική και μολυσματική ασθένεια, η οποία ονομάστηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization), Νόσος Coronavirus 2019 (COVID - 19) και ανέτρεψε όλες τις ευοίωνες προοπτικές.

1.3 Ιστορικό εξέλιξης της πανδημίας Covid-19

Πρωτοεμφανιζόμενη τον Δεκέμβριο του 2019 στην περιοχή της Wuhan στην Κίνα η νέα αυτή λοίμωξη, που προκαλείται από τον ιό SARS-CoV-2, σημαίνει συναγερμό στις κινεζικές υγειονομικές αρχές ενώ μερικές μεμονωμένες περιπτώσεις αναφέρονται στην Ν. Κορέα, στην Ιαπωνία και στην Ταϊλάνδη (Houssin, 2020).

Παρά την έκδοση κατευθυντήριων γραμμών και συστάσεων του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας προς την Κίνα, η νόσος αποδεικνύεται εξαιρετικά μεταδοτική από άνθρωπο σε άνθρωπο και μέσω των αεροπορικών μετακινήσεων ο δυτικός κόσμος, παρά τον αρχικό του εφησυχασμό, βρέθηκε να απειλείται από την ανοδική πορεία της γεωγραφικής διασποράς του ιού.

Στις 11 Μαρτίου 2020 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ) ανακοίνωσε επίσημα τον κορωνοϊό ως πανδημία παγκοσμίων διαστάσεων καθώς τα κύρια χαρακτηριστικά του είναι η ταχύτατη εξάπλωση στον πληθυσμό και το σχετικά υψηλό ποσοστό θνησιμότητας (Wang et al, 2020).

Καθώς η νόσος βρισκόταν ακόμα σε ανιχνευτικό επίπεδο, χωρίς αποτελεσματική θεραπεία ή εμβόλιο, σε σύντομο χρονικό διάστημα 184 χώρες δήλωσαν ότι αντιμετώπισαν μαζικά ή σποραδικά κρούσματα στον πληθυσμό τους (Houssin, 2020).

Οι χώρες της ζώνης του ευρώ βρέθηκαν απροετοίμαστες να αντιμετωπίσουν την ξαφνική έκρηξη μιας τέτοιας υγειονομικής κρίσης με την Ιταλία να έχει αποτελέσει πλέον το αρνητικό επίκεντρο της επιδημίας με χιλιάδες κρούσματα και θανάτους ενώ ακολούθησαν η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο και η Ολλανδία (Αφουξενίδης και Χτούρης, 2020).

Ο αυξανόμενος αριθμός των κρουσμάτων ανάγκασε, κάτω από διαφορετικούς ρυθμούς, τις εθνικές κυβερνήσεις και την ηγεσία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων να προβούν στην λήψη πρωτόγνωρων μέτρων για την μείωση του ρυθμού μετάδοσης του νέου αυτού κορωνοϊού. Η πλειοψηφία των χωρών με αφετηρία την διαφύλαξη της δημόσιας υγείας των πολιτών τους και την θωράκιση των εθνικών συστημάτων υγείας

τους εφάρμοσαν ένα μοντέλο μερικού ή ολικού εθνικού «κλειδώματος της οικονομίας» (lockdown) με σφράγισμα των συνόρων, περιορισμούς ή και απαγόρευση της κυκλοφορίας, κοινωνική αποστασιοποίηση και προσωρινή αναστολή λειτουργίας των επιχειρήσεων, επιφέροντας κατά αυτό τον τρόπο μια κοινωνική και οικονομική παράλυση (OECD, 2020).

Βέβαια δεν έλειψαν και οι εξαιρέσεις από χώρες που υιοθέτησαν διαφορετική στρατηγική, θεωρώντας υπερβολική την ένταση των μέτρων, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο που γρήγορα όμως ακολούθησε την στρατηγική των άλλων ευρωπαϊκών χωρών και η Σουηδία που διατήρησε την ατομική προσέγγιση στην κοινωνική αποστασιοποίηση (αφήνοντας δηλαδή το δικαίωμα επιλογής στους πολίτες πως θα συμπεριφερθούν) επιτυγχάνοντας κατά αυτό τον τρόπο την ανοσία της αγέλης. (Michaud J., 2020). Οι ελληνικές αρχές όχι μόνο υιοθέτησαν τα απαιτούμενα μέτρα για τον περιορισμό της μετάδοσης του Covid-19 αλλά κατάφεραν από την αρχή να δημιουργήσουν ένα άριστο κλίμα επικοινωνίας με τον ελληνικό λαό χτίζοντας υψηλό επίπεδο εμπιστοσύνης για την αναγκαιότητα υιοθέτησης αλλά και τήρησης των μέτρων (Τσέκερης και Ζέρη, 2020).

Τα ευρωπαϊκά εθνικά συστήματα δημόσιας υγείας ακόμα και των πιο αναπτυγμένων χωρών αποκάλυψαν την αδυναμία τους να ανταπεξέλθουν σε μια τέτοια πρόκληση, με αποτέλεσμα η πανδημία να οδηγήσει σε μια δίδυμη κρίση αρχικά της υγειονομικής περίθαλψης και στη συνέχεια του οικονομικού συστήματος (Taofeeq Ibn et al., 2020).

Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις σε συνεργασία με την παγκόσμια ιατρική και επιστημονική κοινότητα, αποφάσισαν μέτρα μείωσης της απασχόλησης και αναστολή της λειτουργίας των επιχειρήσεων, κυρίως των εμπορικών, με χιλιάδες εργαζόμενους να έρχονται αντιμέτωποι είτε με σημαντικές επιπτώσεις στους μισθούς τους είτε με την απώλεια της θέσης εργασίας τους. Η επέκταση της τηλεργασίας, ως μορφή απασχόλησης, μετρίασε την απώλεια εισοδήματος αφού βοήθησε τους εργαζόμενους που ήταν σε θέση να εκτελούν την επαγγελματική τους δραστηριότητα από απόσταση.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα κλείνουν ή περιορίζουν την παρακολούθηση αναγκάζοντας εκατομμύρια παιδιά, εφήβους αλλά και εκπαιδευτικούς να μεταβούν απότομα και χωρίς ουσιαστικά καμία προετοιμασία σε ένα νέο περιβάλλον εκπαίδευσης, την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, επιφέροντας αφενός νέες ευκαιρίες με την ανάπτυξη της διαδικτυακής μάθησης και αφετέρου απώλεια της μαθησιακής εμπειρίας και περαιτέρω κοινωνική απομόνωση (Settersten et al., 2020).

Ο περιορισμός της κυκλοφορίας των πολιτών, τα μέτρα φυσικής και κοινωνικής απόστασης, η διατάραξη της καθημερινότητας, η εκούσια ή ακούσια καραντίνα, η απαγόρευση συμμετοχής σε θρησκευτικές εκδηλώσεις ήταν επίσης κάποιες από τις πολιτικές αποφάσεις που κρίθηκαν αναγκαίες για τον έλεγχο της εξάπλωσης του ιού που ωστόσο περιόρισαν τις μέχρι τότε δεδομένες ατομικές μας ελευθερίες και ανέπτυξαν αρνητικές συμπεριφορές (Yamin, 2020).

Οι εκτεταμένοι περιορισμοί στα ταξίδια πλήττουν τους τουριστικούς και πολιτιστικούς προορισμούς, ενώ η επικίνδυνη πραγματικότητα μετάδοσης του ιού μέσα στα αεροπλάνα οδηγεί πολύ γρήγορα στην έκδοση κυβερνητικών οδηγιών για κλείσιμο των συνόρων με αρνητικές επιπτώσεις αφενός στην επιχειρηματική βιωσιμότητα των αεροπορικών εταιρειών, οι οποίες αναγκάζονται να μειώσουν ή να αναστείλουν τις πτήσεις και αφετέρου στην ομαλή διατήρηση των εμπορικών συναλλαγών (El-Erian, 2020).

Η παγκόσμια προσφορά εμπορευμάτων μειώνεται, επιχειρηματικοί κλάδοι αδρανοποιούνται λόγω διακοπής των διεθνών συναλλαγών, διαταράσσεται η παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα ενώ παράλληλα μειώνεται η ζήτηση αφού η απώλεια εισοδημάτων και η ανεργία βρίσκεται σε αυξητική τροχιά (Zouboulakis, 2020).

Αξιοσημείωτο είναι ότι σε αντίθεση με προηγούμενες επιδημίες των τελευταίων δεκαετιών, η νέα αυτή ασθένεια βρήκε πιο ευάλωτες τις αναπτυγμένες χώρες απ' ότι για παράδειγμα τις χώρες της Αφρικής ή της Μέσης Ανατολής, καταρρίπτοντας τον ισχυρισμό ότι οι πιο αναπτυγμένες, διεθνοποιημένες και εξωστρεφής κοινωνίες και οικονομίες που διαθέτουν την τεχνογνωσία και το οικονομικό πλεονέκτημα, έχουν πάντα τις λύσεις για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων δοκιμασιών (Oldekop et al, 2020).

Δεν υπάρχει αμφιβολία λοιπόν, ότι η υγειονομική κρίση που προκάλεσε ο Covid-19 επέφερε πλήγμα στους κοινωνικούς θεσμούς αλλά και στην παγκόσμια οικονομία το μέγεθος του οποίου ακόμη δεν μπορεί να αποτιμηθεί επακριβώς καθώς η πανδημία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη.

Κεφάλαιο 2: Επιπτώσεις του COVID-19 στην Ελλάδα και στην Ευρώπη

2.1 Η επίδραση της Πανδημίας και τα Μέτρα Στήριξης της Ε.Ε.

Η εμφάνιση καταστροφικών πανδημιών δεν είναι κάτι καινούριο στην παγκόσμια κοινότητα. Η «ισπανική» πανδημία γρίπης που εμφανίστηκε το 1918-1919 προκάλεσε το θάνατο σε 40 εκατομμύρια ανθρώπους (Taubenberger, 2006) ενώ η «βουβωνική πανώλη» γνωστή και ως «Μαύρος Θάνατος», εξαπλώθηκε στα μέσα του 1300 από την Ασία στην Ευρώπη αφήνοντας πίσω της την καταστροφή και την εξαφάνιση του μισού τουλάχιστον πληθυσμού της (Jagus, 2020). Το ξέσπασμα του Covid-19 βρήκε την ευρωζώνη απροετοίμαστη μπροστά σε ένα τέτοιου μεγέθους «ολικό κοινωνικό γεγονός» (Tsekeris and Zeri, 2020) όπου η αβεβαιότητα πρωταγωνιστεί σε όλους τους τομείς εφόσον είναι άγνωστο πόσα ακόμη κύματα θα «χτυπήσουν» τον πλανήτη, θα καταστήσουν απαραίτητα νέα μέτρα, πιθανόν ισχυρότερα, και θα διαταράξουν την κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα (Wyplosz, 2020).

Στον Πίνακα 1 απεικονίζονται, ενδεικτικά, στοιχεία ορισμένων ευρωπαϊκών χωρών από το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης Νόσων (ECDC, 2020) με τα οποία γίνεται αντιληπτή η σφοδρότητα με την οποία μαινεται ακόμη η πανδημία. Ιδιαίτερα υψηλό αριθμό κρουσμάτων αλλά και θανάτων από την νόσο εμφανίζει η Ρωσία, η Γαλλία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ισπανία.

Πίνακας 1. Κρούσματα και θάνατοι λόγω Covid-19 στην Ευρώπη

Κρούσματα και Θάνατοι λόγω Covid-19 (Δεκέμβριος 2020)			
Χώρες αναφορών περιπτώσεων	Σύνολο περιπτώσεων	Άθροισμα θανάτων	Επιβεβαιωμένες περιπτώσεις την περίοδο αναφοράς
Αυστρία	364.574	6.253	28.352
Βέλγιο	650.794	19.750	19.949
Τσεχία	746.714	12.070	119.191
Γαλλία	2.655.728	65.037	182.374
Γερμανία	1.775.513	34.574	264.861
Ελλάδα	140.099	4.957	9.027
Ιταλία	2.155.446	75.332	202.261
Ολλανδία	820.193	11.598	131.293
Πολωνία	1.322.947	29.161	120.247
Πορτογαλία	427.254	7.118	53.133
Ρωσία	3.260.138	58.988	497.470
Ισπανία	1.958.844	51.078	139.595
Σουηδία	469.748	8.985	80.319
Ην. Βασίλειο	2.654.779	75.024	614.632

Πηγή: *Ιδία επεξεργασία*

Η υγειονομική κρίση στην Ευρώπη πολύ γρήγορα εξελίχθηκε σε οικονομική συρρίκνωση αφού η αναστολή της λειτουργίας μεγάλων τμημάτων της οικονομίας κρίθηκε ως μια εναλλακτική λύση στην εξάπλωση της πανδημίας προκαλώντας τεράστιο σοκ στην κοινωνία και στην οικονομία της ευρωζώνης.

Η μοναδικής σοβαρότητας κρίση μαστίζει την Ευρώπη σε μια χρονική στιγμή που δεν είναι το μοναδικό της πρόβλημα καθώς εκτός τις προσπάθειες που καταβάλλουν αρκετές χώρες της να ενισχύσουν την οικονομική τους ανάπτυξη μετά από την τελευταία χρηματοοικονομική κρίση, οι αντοχές της δοκιμάζονται από τις αθρόες μεταναστευτικές ροές αλλά και από την δεδομένη αβεβαιότητα στις συναλλαγές της με το Ηνωμένο Βασίλειο μετά την διαφυγή του από τον κόλπο της Ευρωζώνης στο τέλος του 2020 (European Economic Forecast, 2020).

Αξίζει να επισημανθεί πως στην ελληνική επικράτεια οι επιπτώσεις έγιναν ιδιαίτερα εμφανείς, αφού το κράτος εισήλθε σε μία τρίτη περίοδος κρίσης εντός μιας δεκαετίας. Φυσικά, η πρώτη κρίση για την οικονομία του κράτους ξεκίνησε την περίοδο από το 2008 έως το 2009, έπειτα εμφανίστηκε μία μεγαλύτερου βαθμού κρίση το ημερολογιακό έτος του 2015, όπου εμφανίστηκαν τα capital controls. Πλέον, εμφανίστηκε η τρίτη κρίση για την ελληνική οικονομία, σε ένα κρίσιμο σημείο όπου παρουσίαζε σημάδια ανάκαμψης και επιστροφής σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Μάλιστα, το αποτύπωμα του κορωνοϊού είναι ιδιαίτερα αρνητικό, από την άποψη πως επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τα σημαντικότερα κεφάλαια της οικονομίας της χώρας, τον τουρισμό και τη ναυτιλία (Κουζούφη, 2020).

Οι επιπτώσεις της επιδημίας μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών μπορεί να είναι ομοιόμορφες (συρρίκνωση παραγωγής, ανεργία, μείωση εισοδήματος, αποδυναμωμένα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης) όμως οι οικονομίες που επιβαρύνουν είναι ετερογενείς. Αυτό σημαίνει ότι χώρες του Βορρά με υψηλό βιοτικό και αναπτυξιακό επίπεδο και ανεργία σε χαμηλά επίπεδα, όπως η Γερμανία η Σουηδία και η Δανία θα είναι λιγότερο ευάλωτες στις διαταραχές που προκάλεσε η πανδημία σε σχέση με τις χώρες του Νότου, όπως η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα που έχουν μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας, υψηλά ποσοστά δημόσιου χρέους και είναι λιγότερο ανταγωνιστικές (Σπανού, 2020). Αυτές λοιπόν οι χώρες που υπέστησαν βαθιές περιόδους λιτότητας και ύφεσης θα χρειαστούν μεγαλύτερη βοήθεια από τους μηχανισμούς στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Nikiforos, 2020).

Σε αντίθεση με την προηγούμενη αργοπορημένη αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης της προηγούμενης

δεκαετίας και την χάραξη μιας κοινής πολιτικής αντιμετώπισης των προβλημάτων που αντιμετώπισαν τα κράτη – μέλη, σε αυτή την υγειονομική κρίση, κάτω από την απειλή της αποσταθεροποίησης του ευρώ, οι εξελίξεις ήταν διαφορετικές (Kollias and Zouboulakis, 2020).

Στα πλαίσια μιας συντονισμένης και στοχευόμενης προσπάθειας αντιμετώπισης των αναγκών λόγω της έκτακτης κατάστασης που βρέθηκε η Ευρώπη, τα θεσμικά της όργανα ανέλαβαν άμεσα πρωτοβουλίες και αποφάσεις λαμβάνοντας υπόψη τους τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες των χωρών – μελών τους αλλά και τις ιδιαιτερότητες των οικονομιών τους. Μερικές από αυτές τις πρωτοβουλίες που συνεχίζονται και ανανεώνονται μέχρι σήμερα εξετάζονται στη συνέχεια.

Σε μια προσπάθεια στήριξης για τις ανάγκες που δημιουργήθηκαν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντόνισε με τη βοήθεια του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της και συγχρηματοδότησε μια σειρά από παραδόσεις μέσω ατομικής προστασίας και άλλων ιατρικών ειδών, μερίμνησε για την μεταφορά τόσο ασθενών μεταξύ των κρατών – μελών της, ώστε να αποσυμφορήσει τα συστήματα υγείας των χωρών που πλήττονταν περισσότερο, όσο και ιατρικού προσωπικού όπου κρίθηκε αναγκαίο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.), στα πλαίσια ενός νέου προγράμματος (Pandemic Emergency Purchase Program) προκειμένου να διασφαλίσει την επαρκή χρηματοδότηση και ρευστότητα της Ευρωπαϊκής Οικονομίας, μέσω δανειοδότησης με χαμηλό επιτόκιο, αποφάσισε την διάθεση αρχικά (Μάρτιος του 2020) ενός κονδυλίου ύψους 750 δισεκατομμυρίων ευρώ, που θα συνέβαλαν στην τόνωση των πληττόμενων από την μείωση του εισοδήματος νοικοκυριών και στην προστασία των επιχειρήσεων από την συνεχώς μειούμενη ζήτηση. Το ποσό αυτό στη συνέχεια (Ιούνιος του 2020) λόγω της συνεχιζόμενης διάρκειας της πανδημικής κρίσης αυξήθηκε κατά 600 δισεκατομμύρια ευρώ ενώ με βάση την πιο πρόσφατη ανακοίνωση της Ε.Κ.Τ.(Δεκέμβριος του 2020) το κονδύλι αυξήθηκε ακόμη περισσότερο κατά 500 δισεκατομμύρια ευρώ φτάνοντας συνολικά σε 1.850 δισεκατομμύρια ευρώ (European Central Bank, 2020).

Στις 23 Μαρτίου 2020, κάτω από την πίεση της σοβαρής οικονομικής κρίσης που εξελισσόταν και την αναγκαιότητα λήψης δραστικών αποφάσεων, οι Υπουργοί Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισαν, μετά από εισήγηση της Επιτροπής, ότι τηρούνται οι προϋποθέσεις για την ενεργοποίηση και χρήση της γενικής ρήτρας διαφυγής καθώς υφίστατο *«σοβαρή οικονομική ύφεση στη ζώνη του*

ευρώ ή στην Ένωση συνολικά». Αυτό σημαίνει ότι παρέχεται στις χώρες η δυνατότητα για ευέλικτη τροποποίηση των εθνικών τους προϋπολογισμών και την χαλάρωση των δημοσιονομικών στόχων που τους είχαν τεθεί (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Στα πλαίσια της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών, τον Απρίλιο του 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενεργοποίησε ένα νέο μηχανισμό οικονομικής υποστήριξης προκειμένου να μετριαστούν οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας μέσω της επιμήκυνσης ή της δημιουργίας προγραμμάτων βραχυχρόνιας απασχόλησης (short- time work) (Andor, 2020). Στόχος αυτού του προσωρινού μηχανισμού που ονομάστηκε SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency) ήταν η δανειοδότηση με ευνοϊκούς όρους, που θα μπορούσε να φτάσει έως τα 100 δισεκατομμύρια ευρώ και η διάθεση αυτών, αρχικά ως αντισταθμιστική ενίσχυση της απώλειας του εισοδήματος των εργαζομένων συγκεκριμένων κλάδων αλλά και ως διασφάλιση των θέσεων εργασίας. Η χρηματοδότηση αυτή στηρίζεται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ αλλά και από εγγυήσεις των κρατών, αναλογικές με την εισφορά τους στο Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα⁵ της Ε.Ε. καθιστώντας έτσι τον μηχανισμό ένα νέο δημοσιονομικό εργαλείο της Ε.Ε (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020). Σύμφωνα με τον Andor (2020) θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το SURE είναι περισσότερο ένα μηχανισμός για την διασφάλιση των εργαζομένων και όχι των άνεργων, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι ένα πολύτιμο εργαλείο που βοηθάει στην συγκράτηση του ποσοστού ανεργίας.

Οι Υπουργοί Οικονομικών αποφάσισαν επίσης ότι μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) θα μπορούν τα κράτη –μέλη να ζητήσουν οικονομική υποστήριξη ύψους μέχρι το 2% του ΑΕΠ που παρουσίασαν στα τέλη του 2019 αρκεί να δεσμευτούν ότι θα χρησιμοποιήσουν τα ποσά αυτά για την κάλυψη των εγχώριων δαπανών των συστημάτων υγείας τους, την πρόληψη και την θεραπεία του Covid-19 (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

Με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων δημιουργήθηκε ένα πανευρωπαϊκό ταμείο εγγυήσεων μέσω του οποίου και με ένα κεφάλαιο 200 δισεκατομμυρίων ευρώ θα μπορούν να χρηματοδοτηθούν και να στηριχθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020).

⁵ Το ενιαίο ποσοστό του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος της κάθε χώρας που μεταβιβάζεται στην ΕΕ είναι η μεγαλύτερη πηγή εσόδων της Ε.Ε. και το οποίο προσαρμόζεται ώστε να υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ των συνολικών εσόδων και του συμφωνημένου επιπέδου πληρωμών (<https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary>).

Σε κάθε περίπτωση τα αποτελέσματα της πρωτοφανούς αυτής πολιτικής στήριξης, ιδίως μετά το δεύτερο κύμα της πανδημίας που οδήγησε και πάλι στην εκ νέου εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων και την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας, θα γίνει αντιληπτό όταν η εξέλιξη της πανδημίας επιτρέψει την ασφαλή τους αποτίμηση.

2.2 Η επιρροή της πανδημίας στο ΑΕΠ

Η υγειονομική κατάσταση που επικράτησε στις χώρες της ευρωζώνης δεν άφησε πολλά περιθώρια επιλογών αφού η προστασία της υγείας είναι το πρωταρχικό μέλημα τους και γι αυτό τα πρωτόγνωρα αλλά και απαραίτητα μέτρα περιορισμού μετά το δεύτερο κύμα της πανδημίας επανήλθαν αυξάνοντας ακόμη περισσότερο την αβεβαιότητα αν και αυτή τη φορά η στρατηγική αντιμετώπισης ήταν πιο στοχευμένη από την άνοιξη του 2020 (OECD, 2020).

Αρχικά το α' τρίμηνο του 2020 το ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ κατέγραψε ύφεση κατά 3,6%, συγκριτικά με το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ βάσει των δεδομένων το ποσοστό αυτό θα μειωνόταν και το β' τρίμηνο λόγω των περιοριστικών μέτρων που ήταν ακόμη σε ισχύ ενώ προβλέπονταν μια σταδιακή ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας το δεύτερο εξάμηνο του 2020 με την προϋπόθεση ότι η πανδημία θα έχει τεθεί υπό έλεγχο (Τ τ Ε, 2020).

Το σενάριο αυτό δυστυχώς διαψεύστηκε καθώς η πτώση του πραγματικού ΑΕΠ το πρώτο εξάμηνο του 2020 έφτασε στο 15,0% ενώ μετά από μια σύντομη ανάκαμψη ύψους 12,5% το τρίτο τρίμηνο του 2020, ο αυξημένος αριθμός των κρουσμάτων σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες στις αρχές του φθινοπώρου έφερε εκ νέου τα μέτρα περιορισμού και την μείωση των οικονομικών δραστηριοτήτων (IOBE, 2020).

Στον Πίνακα 2 καταγράφονται οι προβλέψεις του ποσοστού μεταβολής των τιμών του ΑΕΠ σε χώρες που ανήκουν στην ζώνη του ευρώ σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα (έως 25-11-2020) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (European Central Bank, 2020).

Οι προβλέψεις για το 2020 είναι αρκετά δυσμενής με την ύφεση να φτάνει το 7,3% όμως προβλέπεται μια σταδιακή ανάπτυξη το 2021 ύψους 4,2% με την προϋπόθεση ότι τα μέτρα στήριξης θα συνεχιστούν αλλά και ο εμβολιασμός κατά του κορωνοϊού θα επιτρέψει την επαναφορά στην κανονικότητα, το 2022 η ανάπτυξη συνεχίζεται και φτάνει στα επίπεδα πριν την κρίση ενώ το 2023 αναμένεται να είναι μεγαλύτερο από το ΑΕΠ του 2019 (1,2%) (European Central Bank, 2020).

Αξίζει να επισημανθεί πως στις υψηλότερες θέσεις των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου σημειώνουν μία σημαντική μείωση του ΑΕΠ βρέθηκε η Ελλάδα με 10,0%. Ωστόσο, την πρώτη θέση στη συγκεκριμένη αρνητική κατηγορία κατέλαβε η Ισπανία, με ποσοστιαία πτώση της τάξης του 11,1%. Ακολούθησαν η Γαλλία και η Ιταλία με ποσοστιαίες μειώσεις 9,3% και 9%, αντίστοιχα ενώ τις επόμενες θέσεις κατέλαβαν η Πορτογαλία με 8,1% και Αυστρία με την Σλοβενία να εμφανίζουν την ίδια ποσοστιαία πτώση 7,6% .

Πίνακας 2.Μακροοικονομικές Προβλέψεις των Μεταβολών του ΑΕΠ των Χωρών της Ε.Ε. κατά τα έτη 2020-2023

Προβλέψεις των μεταβολών του ΑΕΠ χωρών της Ε.Ε. (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)				
	2020	2021	2022	2023
Ευρωζώνη	-7,3	3,9	4,2	2,1
Βέλγιο	-6,7	3,5	3,1	2,3
Γερμανία	-5,5	3,0	4,5	1,8
Εσθονία	-2,5	2,9	4,2	2,6
Ιρλανδία	0,5	3,1	3,9	3,8
Ελλάδα	-10,0	4,2	4,8	3,7
Ισπανία	-11,1	6,8	4,2	1,7
Γαλλία	-9,3	4,8	5,0	2,3
Ιταλία	-9,0	3,5	3,8	2,3
Κύπρος	-6,2	4,1	3,4	2,7
Λετονία	-4,7	2,8	5,3	3,7
Λιθουανία	-2,0	1,9	4,0	2,7
Λουξεμβούργο	-5,2	4,7	5,0	3,8
Μάλτα	-7,5	5,9	4,4	4,2
Ολλανδία	-4,3	2,9	2,9	1,9
Αυστρία	-7,6	3,0	4,0	2,2
Πορτογαλία	-8,1	3,9	4,5	2,4
Σλοβενία	-7,6	3,1	4,5	3,1
Σλοβακία	-5,7	5,6	4,8	3,7
Φιλανδία	-3,8	2,2	2,5	1,5

Πηγή: *Ίδια επεξεργασία*

Οι ισχυρές επιπτώσεις της πανδημίας επηρέασαν φυσικά αρνητικά και την οικονομία της Ελλάδας η οποία συνεχίζει να αγωνίζεται για την ανάκαμψη παρόλα τα μέτρα λιτότητας που της έχουν επιβληθεί από τους διεθνείς πιστωτές της. Η Ελλάδα εφαρμόσε πολύ γρήγορα την τακτική της αναστολής των οικονομικών δραστηριοτήτων επηρεάζοντας ακόμη περισσότερο την εύθραυστη ανάπτυξη της που

το 2019 είχε καταφέρει να σημειώσει αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,9%, υπερτερόντας τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ε.Ε-28 κατά 1,8% και κατά 1,2% της ευρωζώνης (Papadimitriou et al., 2020)

Η πρόβλεψη για τον ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης του πραγματικού ΑΕΠ το 2020 στην εισηγητική έκθεση του κρατικού προϋπολογισμού έφτανε το 2,8% όμως μετά την δριμύτερη επανεμφάνιση της πανδημίας τον Σεπτέμβριο και την εφαρμογή του lockdown τον περασμένο Νοέμβριο η εκτίμηση της ετήσιας ύφεσης έφτασε το 10,5% (Ντεγιαννάκης, 2020).

Ένας βασικός παράγοντας που φαίνεται ότι έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην οικονομική αυτή κάμψη είναι η ιδιωτική κατανάλωση, μια από τις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ (INE, 2020). Πράγματι η ιδιωτική κατανάλωση ως κρίσιμος παράγοντας ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας ενώ προβλέπονταν, σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του 2019, αύξηση κατά 1,8%, αναμένεται να υποχωρήσει κατά 7,6% (Μητρόπουλος και Σαραντίδης, 2020). Οι καταναλωτές κάτω από τον φόβο της επανεμφάνισης νέου κύματος της επιδημίας, της αβεβαιότητας για την διατήρηση της θέσης εργασίας τους αλλά και την δραματική μείωση του εισοδήματός τους περιόρισαν την κατανάλωση, εμφανίζοντας έτσι μια τάση ενίσχυσης των καταθέσεων (IOBE, 2020). Σύμφωνα με τον Wyplosz (2020) στην πρώτη φάση της αναστολής των οικονομικών δραστηριοτήτων τα ευρωπαϊκά νοικοκυριά υπερδιπλασίασαν το ποσοστό της αποταμίευσης τους. Πρόκειται όμως για μια αναγκαστικού χαρακτήρα αποταμίευση καθώς οφείλεται στην μείωση της προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών λόγω του «κλειδώματος» της οικονομίας με αποφάσεις του Κράτους (Πετράκης, 2020).

Όταν εμφανίζεται μια περίοδος κρίσης επέρχονται ταυτόχρονα διαρθρωτικές μεταβολές τόσο στη ζήτηση όσο και στην προσφορά της οικονομίας επιφέροντας μια σειρά αλλαγών που συνδέονται με την ελάττωση του ρυθμού παραγωγικότητας, των εξαγωγών, των επενδύσεων και της εργασίας προκαλώντας έτσι μειωτικές αλλαγές του ΑΕΠ σε πιο μόνιμο επίπεδο. Ακόμα και στην περίπτωση όπου αυτό ανακάμψει η καμπύλη της εξέλιξης του έχει μετατοπιστεί καθοδικά και γι αυτό απαιτείται η άμεση και δυναμική λήψη δημοσιονομικών μέτρων ώστε να μετριαστούν οι επιπτώσεις στην οικονομία (Πετράκης, 2020)

Με μια τρέχουσα εκτίμηση για την παρούσα κατάσταση, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) του κράτους θα σταθεροποιηθεί με αρνητικό πρόσημο σε ποσοστό της τάξης του 11,3% σε ονομαστικούς όρους, εξαιτίας της δυσμενούς επιρροής πανδημίας.

Φυσικά, σημαντικός παράγοντας στη διαμόρφωση του ποσοστού υπό αρνητικό πρόσημο, διαδραματίζει η μείωση της εγχώριας ζήτησης και η μεγάλη πτώση στις δραστηριότητες του τουριστικού κλάδου. Προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης της κρίσης τόσο της πανδημίας, όσο και της οικονομικής ύφεσης, προβλέπεται η δαπάνη 31,4 δισεκατομμυρίων ευρώ, όπου το μεγαλύτερο μέρος (23,9 δισ. ευρώ) θα δαπανηθεί το 2020 και ένα μικρότερο ποσοστό (7,5 δισ. ευρώ) θα διατεθεί για δαπάνες το 2021 (Δρυμπέτας και Λαζαρίδης, 2020).

Προσμετρώντας την ύπαρξη της χαλάρωσης του συμφώνου δημοσιονομικής σταθερότητας, αλλά και της παρουσίας σημαντικού αποθεματικού, της τάξης εύρους των 34 έως 37 δισεκατομμυρίων ευρώ (ουσιαστικά αντιστοιχεί σε εύρος ποσοστού της τάξης του 18% έως 20% του ΑΕΠ της Ελλάδος) το έτος του 2019, οι προβλεπόμενες δαπάνες καθώς θα καλυφθούν από ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης αντιστοιχούν σε μικρότερα ποσά από τα κεφάλαια που έχει στη διάθεσή της η Ελληνική Κυβέρνηση.

Η επιβάρυνση του ελλείμματος το 2020 αναμένεται ν' αντιστοιχεί στα 17,78 δισεκατομμύρια ευρώ, όπου ουσιαστικά μόνο ένα μέρος των δαπανών σε ποσοστό 74,3% για την αντιμετώπιση πανδημίας καλύφθηκε μέσω πρόσθετου δανεισμού ενώ το υπόλοιπο από το ταμειακό αποθεματικό, όντας διαθέσιμο στις αρχές του 2019 (Δρυμπέτας και Λαζαρίδης, 2020).

Αξίζει να επισημανθεί πως διεγείρονται ορισμένα ερωτήματα αναφορικά με την εξέλιξη του ρυθμού της οικονομικής μεγέθυνσης. Οι πραγματικές επενδύσεις για το έτος του 2019 αντιστοιχούν σε ποσοστό τάξης του 10,2% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας ελάττωση σε ποσοστό μεγέθους 66,4%, σε σύγκριση με το παρελθόν, επαναφέροντας στο προσκήνιο σπουδαίες ελλείψεις και λανθασμένες ενέργειες στα επενδυτικά σχέδια.

Αντίστοιχα, κρίνεται αναμενόμενο για το 2020 να υπάρξει ελάττωση των πραγματικών επενδύσεων κατά ποσοστό της τάξης του 14,3%, λόγω της πανδημίας. Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία, αναμένεται ελάττωση στις εξαγωγές των υπηρεσιών κατά 47% το 2020, εξαιτίας του πλήγματος που δέχτηκε ο κλάδος του τουρισμού (Χλέτσος, 2020).

Εν κατακλείδι, απαραίτητη συνθήκη για την ανάκαμψη της οικονομίας από την κρίση της πανδημίας, αποτελεί η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, καθώς και η ενδυνάμωση δημόσιων επενδύσεων. Οι συγκεκριμένοι παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στους θετικούς ρυθμούς αύξησης Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος

(ΑΕΠ), διότι θα ενισχύσουν σε μεγάλο βαθμό τη ρευστότητα και την απασχόληση (Μητρόπουλος & Σαραντίδης, 2020).

2.3 Η επιρροή της πανδημίας στις εξαγωγές και στο εμπόριο

Το ξέσπασμα του COVID-19 συμπίεσε τον όγκο των εμπορικών συναλλαγών λόγω της μείωσης ή της ολικής αναστολής της παραγωγικής δραστηριότητας αλλά και εξαιτίας του αναγκαστικού αλλά απαραίτητου κλεισίματος των συνόρων για την αποφυγή της μετάδοσης του ιού. Η διατήρηση της ομαλής ροής του εμπορίου ήταν προϋπόθεση για την διασφάλιση της επάρκειας τουλάχιστον των βασικών αγαθών αλλά παράλληλα έπρεπε να διατηρηθούν όλοι οι βασικοί κανόνες προφύλαξης.

Η ακύρωση αεροπορικών πτήσεων, τα μέτρα καραντίνας σε σημαντικά διεθνή λιμάνια αλλά και η μείωση προσωπικού λόγω της αύξησης των μέτρων προστασίας για τους εργαζόμενους είχαν ως επίπτωση την αύξηση του κόστους μεταφοράς αλλά και την καθυστέρηση στους χρόνους παράδοσης (OECD, 2020).

Δεδομένου ότι οι Η.Π.Α, η Ιαπωνία, η Κίνα, η Βρετανία, η Ιταλία, η Γαλλία και η Γερμανία, που πλήγηκαν περισσότερο από την ασθένεια είναι οι επτά από τις μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου που αντιπροσωπεύουν το 60% της παγκόσμιας προσφοράς και ζήτησης, το 65% της παγκόσμιας παραγωγής και το 41% των παγκόσμιων εξαγωγών μεταποίησης, γίνεται κατανοητή η δυσλειτουργία που επήλθε στην παγκόσμια αλυσίδα εφοδιασμού (Baldwin and Weder di Mauro, 2020).

Τα εθνικά μέτρα περιορισμού, διαφορετικής έντασης και χρονικής διάρκειας, προκάλεσαν το δεύτερο τρίμηνο του 2020 στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αξιοσημείωτη μείωση που έφτασε το 21,00 % στις χώρες Ε.Ε. και 21,5% στις χώρες της ευρωζώνης, σε αντίθεση με την θετική εξέλιξη κατά 2,6% και 2,4% αντίστοιχα το δεύτερο τρίμηνο του 2019. Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2020 δείχνουν για τις χώρες της Ε.Ε. μια πτώση των εξαγωγών, σε σχέση με το 2019, κατά 12,8% ενώ για τις χώρες της ευρωζώνης το ποσοστό αυτό φτάνει το 12,9%. Σε επίπεδο χωρών τα δεδομένα δείχνουν ότι στην Ισπανία το δεύτερο τρίμηνο του 2020 σημειώθηκε συρρίκνωση των εξαγωγών κατά 38,1%, στην Γαλλία και την Ιταλία κατά 30,5% και 33,0% αντίστοιχα, στην Γερμανία κατά 22,2% και στην Ελλάδα κατά 32,1% (IOBE, 2020).

Μετά την βαθιά κρίση που βίωσε η Ελλάδα και την ένταξη της στους μηχανισμούς στήριξης, η ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας της θεωρήθηκε ότι θα αποτελούσε κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη της, όπως άλλωστε συνέβη και σε

άλλες ευρωπαϊκές χώρες που είχαν την ίδια εμπειρία, όμως τα αποτελέσματα δεν ήταν τα επιθυμητά σε ότι αφορά το εμπόριο αγαθών που παραδοσιακά παρουσιάζει υστέρηση συγκριτικά με το εμπόριο των υπηρεσιών (Ζαχαριάδης και Σκοπελίτης, 2018). Η διαχρονικά χαμηλή εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας, η έλλειψη στρατηγικής για την ενίσχυση της, η αδυναμία οργάνωσης και υποστήριξης των εξαγωγών σε κλάδους και αγορές που τα ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες υπερέχουν ανταγωνιστικά, δεν επέτρεψαν, παρά την σημαντική μείωση του εργατικού κόστους και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, την ενίσχυση των εξαγωγικών επιδόσεων της χώρας και την συμμετοχή της σε μεγαλύτερο βαθμό στις παγκόσμιες αλυσίδες παραγωγής (Κακουλίδου κ.ά., 2020).

Κατά τη διάρκεια του 2019, η ελληνική οικονομία έδειχνε σταθερά σημάδια ανάκαμψης η οποία οφείλονταν κυρίως στην αύξηση των τουριστικών και ναυτιλιακών εσόδων. Εντούτοις, το πρώτο τρίμηνο του 2020 με την έναρξη της πανδημίας του Covid-19 και την διακοπή των οικονομικών δραστηριοτήτων κάθε προσπάθεια ανάπτυξης στον τομέα των ελληνικών εξαγωγών διακόπηκε απότομα ως επακόλουθο της δεινής θέσης που βρέθηκαν τα περισσότερα κράτη και των μέτρων περιορισμού που εφαρμόστηκαν (Τ.τ.Ε., 2020).

Τον εντονότερο αντίκτυπο της πανδημίας δέχθηκαν οι εξαγωγές υπηρεσιών με σημαντική μείωση κατά 25,0% το πρώτο εξάμηνο του 2020, σε αντίθεση με την σημαντική περσινή αύξηση ύψους 7,6%, ενώ οι εξαγωγές αγαθών φαίνεται να αντέχουν περισσότερο και να εμφανίζουν το ίδιο διάστημα μικρότερη μείωση ύψους 6,0%, με το αντίστοιχο του 2019 να εμφανίζει άνοδο 2,5%, συνεισφέροντας έτσι θετικά στο εξωτερικό ισοζύγιο της Ελλάδας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι για το διάστημα από τον Ιανουάριο έως τον Ιούλιο την μεγαλύτερη μείωση από τις εξαγωγές αγαθών σημείωσαν αυτές των καυσίμων που έφτασαν το 40,2%, απόρροια της πτώσης της τιμής του πετρελαίου, οι εξαγωγές πρώτων υλών κατά 20,1% και τα Διάφορα Βιομηχανικά Είδη κατά 8,4%. Αντιθέτως, για τους ίδιους μήνες, οι εξαγωγές στα αγροτικά προϊόντα ενδυναμώθηκαν κατά 12% κυρίως λόγω της μεγάλης ζήτησης για Λάδια- Λίπη Ζωικής και Φυτικής Προέλευσης αλλά και για Τρόφιμα-Ζωντανά Ζώα (IOBE, 2020).

Κατά συνέπεια μπορούμε να ισχυριστούμε ότι παρά τις αντίξοες συνθήκες που δημιούργησε ο Covid-19 υπάρχουν κατηγορίες εγχώριων προϊόντων που είναι ανταγωνιστικές στις αγορές του εξωτερικού και μπορούν να ενισχύσουν την ελληνική οικονομία.

Μεγάλος αριθμός εμπορικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα καθ' όλη τη διάρκεια του 2020 για μεγάλα χρονικά διαστήματα αναγκάστηκαν είτε να εφαρμόσουν μια σειρά περιοριστικών μέτρων στην λειτουργία τους είτε να αναστείλουν την δραστηριότητα τους για χάρη της διαφύλαξης της δημόσιας υγείας. Αν και με κρατικές παρεμβάσεις έγινε προσπάθεια να μετριαστούν οι αρνητικές συνέπειες της πανδημίας ο κλάδος αυτός πλήγηκε άμεσα από αυτήν.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ ο κύκλος εργασιών για το τρίτο τρίμηνο του 2020 για το συνολικό αριθμό των επιχειρήσεων και των δραστηριοτήτων ανήλθε σε 69.807.414 χιλιάδες ευρώ σε αντίθεση δηλαδή με το τρίτο τρίμηνο του 2019 που είχε φτάσει τα 82.914.982 χιλ. ευρώ, σημείωσε πτώση κατά 15,8%.

Επιχειρώντας να διερευνηθεί ο αντίκτυπος της διπλής αυτής κρίσης (υγειονομική και οικονομική) στις ελληνικές επιχειρήσεις, το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας διενήργησε έρευνα σε ένα δείγμα 350 εμπορικών επιχειρήσεων οι οποίες ανέστειλαν προσωρινά, βάσει των νομοθετικών διατάξεων, την οικονομική τους δραστηριότητα ή θεωρήθηκαν πληττόμενες, από την οποία προέκυψε ότι ένα ποσοστό ύψους 61% των ερωτηθέντων επιχειρηματιών πιστεύει ότι οι επιχειρήσεις τους θα επανέλθουν σε φυσιολογικό ρυθμό λειτουργίας τουλάχιστον μετά από ένα χρόνο γεγονός που αποδεικνύει όχι μόνο την έλλειψη αισιοδοξίας αλλά και την επιδείνωση της χρηματοοικονομικής τους κατάστασης λόγω της οικονομικής συρρίκνωσης που θα επέλθει στην ελληνική οικονομία (IN.EM.Υ-ΕΣΕΕ, 2020).

Οι επιπτώσεις όμως του Covid-19 δεν ήταν ομοιόμορφες για όλες τις επιχειρήσεις αλλά φαίνεται να επέδρασαν ιδιαίτερα αρνητικά στις μικρομεσαίες καθώς αποτελούν την σημαντικότερη παραγωγική δύναμη της ελληνικής οικονομίας αντιπροσωπεύοντας το 63,5% της συνολικής προστιθέμενης αξίας με μέσο όρο στην ΕΕ 56,4% και μερίδιο στην απασχόληση 87,9% με μέσο όρο στην ΕΕ 66,6% (European Commission, 2019).

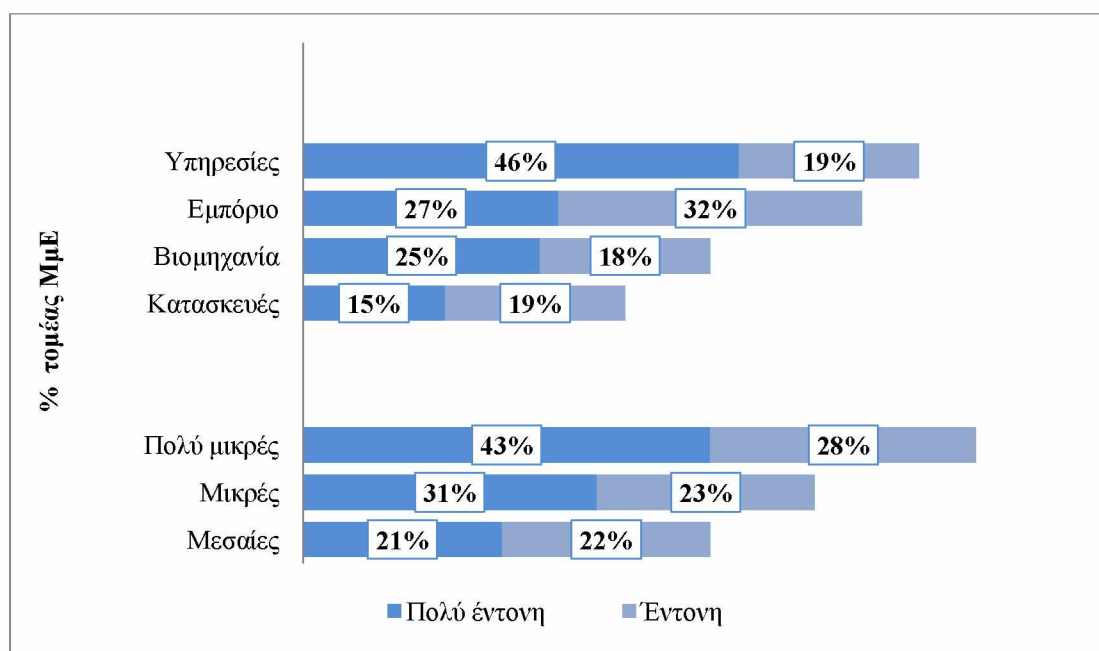
Σύμφωνα με την έρευνα συγκυρίας από την Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, που πραγματοποιήθηκε σε δείγμα 780 μικρομεσαίων επιχειρήσεων, για τις επιπτώσεις της πανδημίας εύκολα μπορούν να διαπιστωθούν οι διαφοροποιήσεις που παρουσιάστηκαν και οι οποίες ήταν ιδιαίτερα έντονες ανάλογα: (Εθνική Τράπεζα, 2020)

- Με τον κλάδο δραστηριότητας, με μεγαλύτερη πίεση να υφίστανται οι τομείς των υπηρεσιών και του εμπορίου, όπου σε ποσοστό της τάξης του 65% και του 59% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αντίστοιχα, να δηλώνουν μεγάλο

βαθμού επιρροή σε αντίθεση με την Βιομηχανία και τις Κατασκευές που δείχνουν να επηρεάστηκαν λιγότερο με ποσοστά 43% και 34% αντίστοιχα (Διάγραμμα 1).

- Με το μέγεθος, όπου σε ποσοστό της τάξης του 71% των πολύ μικρών επιχειρήσεων να επηρεάζεται σε σημαντικό και μεγαλύτερο βαθμό σε σύγκριση με τις μικρές και τις μεσαίες εταιρείες (Διάγραμμα 1) .

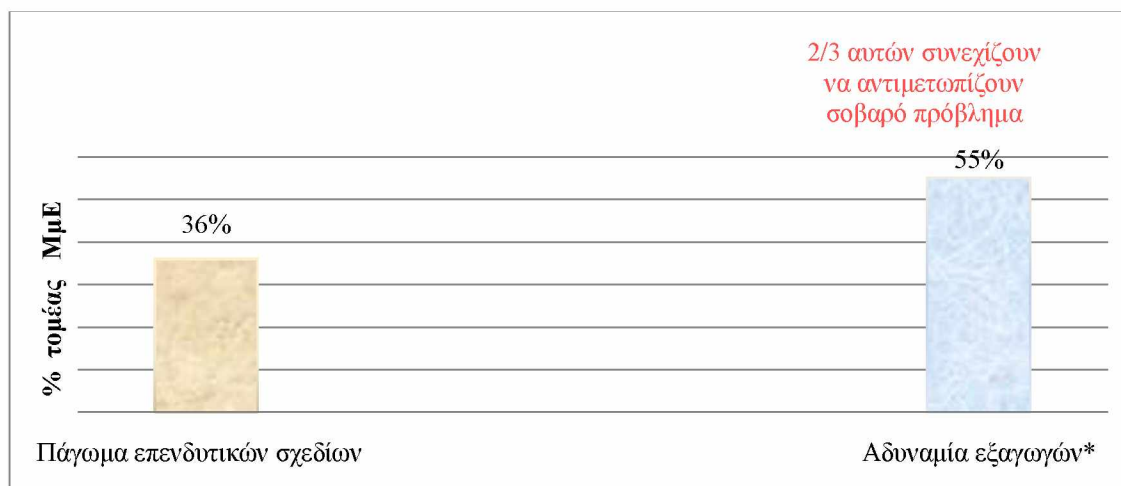
Διάγραμμα 1: Επίδραση προσωρινού κλεισίματος (Lockdown) μικρομεσαίων επιχειρήσεων ανά κλάδο

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ταυτόχρονα, η αβεβαιότητα και το προσωρινό κλείσιμο (lockdown) προκάλεσαν ισχυρή επιρροή στη διαμόρφωση στρατηγικής των επιχειρήσεων. Συνεπώς, ένα ποσοστό της τάξης του 36% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αποφάσισε να σταματήσει προσωρινά τα επενδυτικά του σχέδια. Αντίστοιχα, σε ποσοστό της τάξης του 55% των εξαγωγικών επιχειρήσεων αντιμετώπισε προβλήματα στις εξαγωγές κατά την περίοδο του lockdown, με συνέπεια ν' απολέσει το 34% του ετήσιου όγκου εξαγωγών. (Διάγραμμα 2). Μάλιστα, κρίνεται σημαντική για την μεσοπρόθεσμη στόχευση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων η επισήμανση ότι από τις εταιρείες που ασχολούνται με εξαγωγικές δραστηριότητες και αντιμετώπισαν σημαντικές δυσκολίες κατά την περίοδο του «κλειδώματος» των οικονομιών, έπειτα από την άρση των περιορισμών αποκατέστησαν μόλις το 1/3 των συνολικών τους εξαγωγικών δραστηριοτήτων (Εθνική Τράπεζα, 2020).

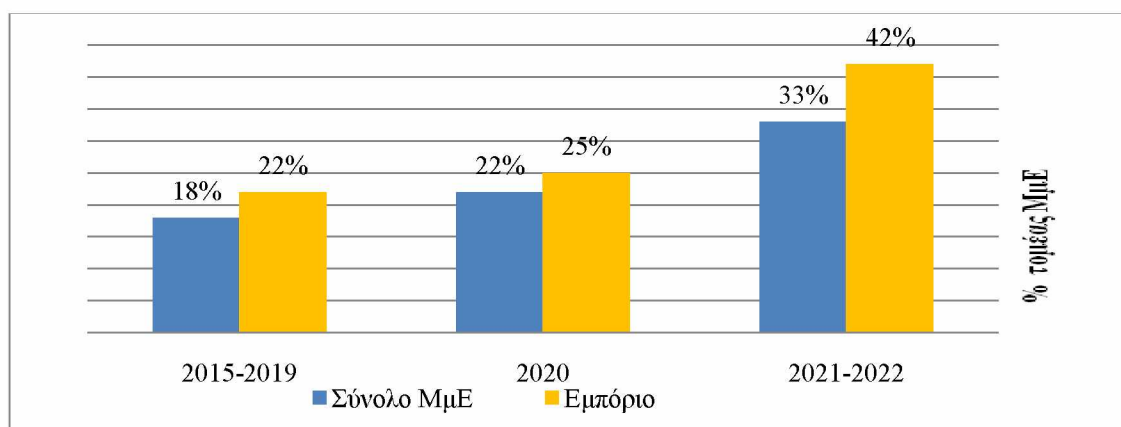
Διάγραμμα 2: Επίδραση Covid στη λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παρ' όλα αυτά, η προσωρινή διακοπή λειτουργίας των επιχειρήσεων ευνόησε εκείνες που είχαν ήδη δραστηριοποιηθεί στον κλάδο του ηλεκτρονικού εμπορίου αλλά και να κινητοποιήσει τις υπόλοιπες προς αυτή την κατεύθυνση, προκειμένου να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα και να δουν τον ψηφιακό μετασχηματισμό στον κλάδο τους ως μια εναλλακτική μελλοντική διέξοδο. Στο Διάγραμμα 3 εντοπίζεται η σταδιακή εισχώρηση των ηλεκτρονικών πωλήσεων στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις κατά την πενταετία 2015-2019 (από 18% έφτασε στο 22%) ενώ το 2020, εν μέσω πανδημίας και με γνώμονα την ανάγκη προσαρμογής το ποσοστό ανήλθε στο 22% με την πρόθεση κατά τα έτη 2021-2022 να φτάσει στο 33%. Ο μεγαλύτερος όγκος ηλεκτρονικών πωλήσεων διενεργείται στον κλάδο του εμπορίου με την πενταετία να ανέρχεται στο 22% , το 2020 να υπάρχει ανοδική πορεία μέχρι το 25% και μια τάση επέκτασης στο 42% κατά τα έτη 2021-22.

Διάγραμμα 3: Ηλεκτρονικό εμπόριο ανά χρονική περίοδο

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

2.4 Επιπτώσεις στην απασχόληση λόγω Covid-19

Αναφορικά με την απασχόληση, στο σύνολο των κρατών αναζητήθηκαν λύσεις με απώτερο σκοπό να υπάρχει η δυνατότητα εξάσκησης των επαγγελματιών καθηκόντων, χωρίς την εξάπλωση της πανδημίας. Η τηλεργασία επανήλθε στο προσκήνιο με αποτέλεσμα αρκετά κράτη, όπως και η Ελλάδα να θεσπίσουν απαραίτητο όριο στο ποσοστό του συνόλου των εργαζομένων που θα πρέπει ν' απασχολούνται από τις επιχειρήσεις με τη μέθοδο της εξ' αποστάσεως. Μάλιστα, ανακοίνωσαν ευεργετικά μέτρα για τις επιχειρήσεις που δε θα προέβαιναν σε μείωση του εργατικού δυναμικού τους, προκειμένου ν' αποφύγουν τη σημαντική άνοδο του ποσοστού της ανεργίας.

Με βάση την επιστημονική μελέτη που διεξήγαγαν οι Dingel & Neiman, (2020) διεξήχθη το συμπέρασμα πως στην πλειοψηφία τους οι περισσότερες θέσεις εργασίας σε κλάδους, όπως για παράδειγμα στα χρηματοοικονομικά, στη διοίκηση επιχειρήσεων, στις επαγγελματικές και στις επιστημονικές υπηρεσίες θα ήταν εφικτό και προς το συμφέρον να μεταβιβαστούν από τον επαγγελματικό χώρο στο σπίτι. Ωστόσο, με ορισμένους κλάδους, η συγκεκριμένη προοπτική δεν ήταν εφικτό να επιτευχθεί, όπως για παράδειγμα σε κλάδους, όπως της γεωργίας, των ξενοδοχείων, των εστιατορίων και της λιανικής πώλησης.

Οι Redmond και McGuinness, (2020) ερευνώντας την δυνατότητα και τα οφέλη της εργασίας από το σπίτι την περίοδο της πανδημίας στην Ιρλανδία απέδειξαν πως η τηλεργασία αποτελεί σημαντικό παράγοντα όχι μόνο για την περαιτέρω διαχείριση και σταθεροποίηση της οικονομίας, αλλά και για την ελάφρυνση της πίεσης της παιδικής φροντίδας, εξαιτίας της διακοπής των σχολείων και των βρεφονηπιακών σταθμών. Μάλιστα, επισημαίνουν πως ένα ποσοστό της τάξης του 14% των εργαζομένων στην Ιρλανδία, εργάζονται με τη μέθοδο της τηλεκαίτευσης, στους κλάδους της εκπαίδευσης, των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) και των χρηματοοικονομικών. Αντίθετα, το ποσοστό ελαττώνεται σε μέγεθος τάξης του 6% για τους βασικούς υπαλλήλους και ταυτόχρονα σε ποσοστό της τάξης του 2% για τους υπαλλήλους στους κλάδους της στέγασης και των υπηρεσιών εστίασης.

Παράλληλα, οι Baert et al., (2020) σε μία έρευνα για το IZA - Ινστιτούτο των Οικονομικών της Εργασίας στην Γερμανία - υλοποίησαν μία έρευνα για την επιρροή της κρίσης της πανδημίας στην καριέρα και τις φιλοδοξίες σταδιοδρομίας. Το συμπέρασμα που προέκυψε από το δείγμα συμμετεχόντων εργαζομένων, ήταν ότι ένα ποσοστό της τάξης του 21%, διακατέχεται από αισθήματα ανασφάλειας για την διατήρηση της εργασίας τους εξαιτίας της πανδημίας, ένα ποσοστό της τάξης του 14%

διακατέχονται από φόβο πως θα σταματήσουν να εξασκούν τα επαγγελματικά καθήκοντα τους στην επιχείρηση που απασχολούνται στο προσεχές χρονικό διάστημα ενώ το 29,4 % δηλώνει ότι η τηλεργασία εμποδίζει την επαγγελματική τους εξέλιξη. Αντίστοιχα, σε ποσοστό της τάξης του 26%, οι πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως οι μετανάστες, ανησυχούν ιδιαίτερα για την επίδραση που θα προκαλέσει η κρίση στις εργασιακές προοπτικές τους. Μάλιστα, η έρευνα τονίζει πως η πανδημία ενδέχεται να προκαλέσει μόνιμο αντίκτυπο στα πλαίσια των εργασιακών σχέσεων αναφορικά με τις συμπεριφορές και τις προτιμήσεις απέναντι στις εθνικές μειονότητες.

Αξίζει να επισημανθεί ότι σε μία ακόμη έρευνα του ανωτέρω Ινστιτούτου που υλοποιήθηκε από τους Rouliakos & Branka (2020), με δεδομένα από το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop) επιχειρήθηκε μετά από την κατάταξη των θέσεων εργασίας ανάλογα με τις δεξιότητες που απαιτούν, την αναγκαιότητα φυσικής παρουσίας στον χώρο εργασίας, την αναγκαστική συνεύρεση τους με άλλους συναδέλφους και την δυνατότητα της εφαρμογής της τηλεργασίας, να εντοπιστεί και να αξιολογηθεί το μέγεθος του κινδύνου της έκθεσης των εργαζομένων στον Covid-19 ανάλογα με αυτά τα χαρακτηριστικά.

Προέκυψε, κατά προσέγγιση και με συντηρητικές εκτιμήσεις, ότι σαράντα πέντε εκατομμύρια θέσεις εργασίας στα κράτη-μέλη της ένωσης, όπου αντιστοιχεί σε ποσοστό της τάξης του 23% της συνολικής απασχόλησης, εντοπίζονται σε σημαντικό βαθμού κίνδυνο διακοπής της απασχόλησης λόγω του Covid-19. Αντίστοιχα, σε ποσοστό της τάξης του 22% του εργατικού δυναμικού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι υπάλληλοι στην παροχή υπηρεσιών μεσαίου έως χαμηλού βαθμού εξειδίκευσης, εκτίθενται σε υψηλού βαθμού κίνδυνο.

Επίσης μεγάλο κίνδυνο αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι που απασχολούνται περισσότερες ώρες και σε μικρότερου μεγέθους χώρους εργασίας εξαιτίας του σημαντικού διαπροσωπικού στοιχείου των θέσεων εργασίας τους όπως επίσης και οι ηλικιωμένοι, οι αλλοδαποί, αλλά και οι γυναίκες λόγω υστέρησης των ψηφιακών δεξιοτήτων τους έναντι του ισχυρού φύλου. Διαπιστώθηκε ακόμη ότι οι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας που υφίστανται τον υψηλότερο βαθμό κινδύνου είναι η διαμονή και η εστίαση, το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, οι κοινωνικές και προσωπικές υπηρεσίες, τομείς με σχετικά υψηλό κίνδυνο έκθεσης στον COVID 19 είναι η εκπαίδευση, οι υπηρεσίες υγείας, πολιτισμού, και οι μεταφορές ενώ πολύ χαμηλό βαθμό επικινδυνότητας εμφανίζουν οι επαγγελματικές και επιστημονικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες παροχής αερίου, και ηλεκτρισμού.

2.5 Επιπτώσεις στην τουριστική βιομηχανία λόγω Covid-19

Από τον Μάρτιο του 2020 όσο η πανδημία εξαπλωνόταν στην Ευρώπη και οι θάνατοι γίνονταν καθημερινά μια παγκόσμια πραγματικότητα, οι απαγορεύσεις των μετακινήσεων των ανθρώπων εντός και εκτός των χωρών τους και τα επιβαλλόμενα μέτρα της αναστολής των οικονομικών δραστηριοτήτων μείωναν την προσφορά υπηρεσιών που σχετίζονται με τον τουρισμό όπως η εστίαση, οι μεταφορές, τα ξενοδοχεία, τα καταστήματα. Παράλληλα, η ανασφάλεια που δημιούργησε η υγειονομική κρίση και η μείωση του διαθέσιμου για ταξίδια εισοδήματος μείωσε και την ζήτηση για τις σχετικές υπηρεσίες ασκώντας με αυτό τον τρόπο μεγάλες πιέσεις στον τουριστικό κλάδο. Είναι κατανοητό λοιπόν ότι ο τουρισμός δεν αποτελεί μια μονοδιάστατη οικονομική δραστηριότητα αλλά περιλαμβάνει μια σειρά από άλλους κλάδους που συνθέτουν μια συνολική παροχή αγαθών και υπηρεσιών για τους επισκέπτες μιας χώρας ή περιοχής (T τ E, 2020).

Η Ευρώπη είναι ένας κορυφαίος τουριστικός προορισμός και γι αυτό το λόγο ο τουρισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομία της τόσο από πλευράς συμβολής στο ΑΕΠ των ευρωπαϊκών χωρών, σε διαφορετικό βαθμό όμως σπουδαιότητας μεταξύ των χωρών, όσο και στην απασχόληση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι χώρες - μέλη που εξαρτώνται περισσότερο από τον τουρισμό, ως ποσοστιαία συνεισφορά στο ΑΕΠ είναι η Κροατία με 25%, η Κύπρος με 22%, η Ελλάδα με 21%, η Πορτογαλία με 19%, η Αυστρία, Εσθονία και Ισπανία με 15%, η Ιταλία με 13% , η Σλοβενία και Βουλγαρία με 12%, η Μάλτα με 11%. η Γαλλία με 10% και τέλος η Γερμανία με 9% (European Commission, 2020).

Από την άλλη πλευρά από το σύνολο των τουριστικών δραστηριοτήτων προσφέρθηκαν θέσεις εργασίας σε περίπου 14 εκατομμύρια ανθρώπους (έτος αναφοράς το 2018) που αντιστοιχεί στο 7% της συνολικής απασχόλησης της Ε.Ε ενώ οι χώρες στις οποίες σημειώνονται υψηλά ποσοστά απασχόλησης σε αυτές είναι η Κύπρος με περίπου 14%, η Ιρλανδία με 12%, η Ελλάδα και η Ισπανία ακολουθούν με 11%, η Κροατία με 10% και τέλος η Πορτογαλία με 9% (European Commission, 2020).

Κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της πανδημίας σχεδόν όλα τα αεροπορικά ταξίδια σταμάτησαν προκαλώντας την «εξαφάνιση» της τουριστικής δραστηριότητας με επιπτώσεις που διήρκησαν ακόμα και μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, όπου η τουριστική βιομηχανία προσπαθούσε να κερδίσει το χαμένο έδαφος. Δυστυχώς, αποδείχθηκε ότι η αυστηρή κοινωνική

αποστασιοποίηση επέφερε μια χαλαρότητα στην διατήρηση των μέτρων αυτοπροστασίας με αποτέλεσμα από τον Σεπτέμβριο τα κρούσματα να αυξάνονται καθημερινά.

Ο αντίκτυπος της πανδημίας έφερε λοιπόν στο προσκήνιο τις αδυναμίες του τουριστικού τομέα έως σήμερα και γι αυτό τον λόγο, καθορίστηκε ως αναγκαία η υλοποίηση πρωτοβουλιών και ενεργειών, με στόχευση την εξέλιξη της ζήτησης, της υγείας και της υγιεινής, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης, αλλά και της βιωσιμότητας, με απώτερο σκοπό την ισχυρή προστασία του τουριστικού προϊόντος, σ' ενδεχόμενες μελλοντικές προκλήσεις (Iossiphides et al., 2020).

Βάσει των πρόσφατων εκτιμήσεων της Διεθνούς Ένωσης Αερομεταφορών (IATA), η αεροπορική κίνηση σε παγκόσμια κλίμακα, αναμένεται να ελαττωθεί κατά 66%, συγκριτικά με το προηγούμενο έτος. Αντίστοιχα, η απώλεια των εσόδων από την ελάττωση της επιβατικής κίνησης, σε παγκόσμια κλίμακα, αναμένεται να ανέλθει στο ποσό των 371 δισεκατομμυρίων δολαρίων. Από την πλευρά του, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, εκτιμά πως οι αφίξεις σε διεθνές επίπεδο, αναμένεται να παρουσιάσουν ποσοστιαία ελάττωση κατά 70% ενώ οι απώλειες των θέσεων εργασίας στους κλάδους του τουρισμού και των ταξιδιωτικών υπηρεσιών, αντιστοιχούν πλέον σε 143 εκατομμύρια θέσεις. Οι τουριστικές αερομεταφορές συνδέονται άμεσα με τον τουρισμό, συνεπώς οι αρνητικές επιπτώσεις θα είναι εμφανείς και στους υπόλοιπους συσχετιζόμενους τομείς (Iossiphides et al., 2020). Επίσης, οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον τουρισμό στην Ε.Ε. κάνουν λόγο για εκτιμώμενη απώλεια εσόδων 85% για τον ξενοδοχειακό κλάδο, την εστίαση, τους διοργανωτές ταξιδιών και για τις σιδηροδρομικές υπηρεσίες μεγάλων αποστάσεων ενώ για τις κρουαζιέρες και τις αεροπορικές εταιρείες φτάνει μέχρι το 90 % (European Commission, 2020).

Στην Ελλάδα η σημαντική ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου τα τελευταία δέκα χρόνια και η προσθήκη των εισπράξεων στο ΑΕΠ της, ήταν ένας από τους παράγοντες που συνέβαλαν θετικά στην ανάκαμψη της χώρας μετά την οικονομική κρίση.

Η χώρα μας κατάφερε να είναι ένας από τους πιο δημοφιλείς ευρωπαϊκούς αλλά και παγκόσμιους τουριστικούς προορισμούς αποκομίζοντας τουριστικά έσοδα για το έτος 2019 ύψους 18.179 εκατομμύρια ευρώ, αυξημένα κατά 13,01% από το 2018 που ανήλθαν στα 16.086 εκατομμύρια ευρώ. Το 65% του συνόλου των αφίξεων στην χώρα μας προέρχεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με το 37 % να είναι από της χώρες της ευρωζώνης ενώ σε ότι αφορά τις τουριστικές εισπράξεις η διανομή τους κυμαίνεται

περίπου στα ίδια ποσοστά δηλαδή το 68% προέρχεται από τις χώρες της ΕΕ και το 44% των συνολικών εσόδων να προκύπτει από τις χώρες της ευρωζώνης (Τ.τ.Ε, 2019). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UWNTO), βάσει των διεθνών αφίξεων η Ελλάδα για το 2019 κατέλαβε το 2,28% της παγκόσμιας αγοράς τουρισμού και το 4,58% της ευρωπαϊκής ενώ με βάση τον αριθμό των αφίξεων βρισκόταν στην 13^η θέση των καλύτερων προορισμών στον κόσμο (ΟΕΕ, 2020).

Με την έλευση της κρίσης της πανδημίας Covid-19 γίνεται άμεσα αντιληπτό ότι ελληνικός τουρισμός και κατά συνέπεια η ελληνική οικονομία δέχτηκε ξαφνικά ένα μεγάλο πλήγμα.

Κατά τη χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο έως τον Σεπτέμβριο, τα έσοδα από τον κλάδο του τουρισμού ελαττώθηκαν ποσοστιαία κατά 78,2%, διαμορφούμενα στα 3,5 δισεκατομμύρια ευρώ, σε σχέση με το ποσό των 16,1 δισεκατομμυρίων ευρώ, για την αντίστοιχη χρονική περίοδο του έτους του 2019. Ακολούθως, η διεθνής αεροπορική κίνηση επιβατών ελαττώθηκε ποσοστιαία κατά 72% μεταξύ του Ιανουαρίου και του Οκτωβρίου του προηγούμενου έτους, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το έτος του 2019 (Iossiphides et al., 2020).

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι αναφορές σε στατιστικά στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, οι διεθνείς πτήσεις προς τα ελληνικά αεροδρόμια ελαττώθηκαν κατά 184.000, ενώ οι αφίξεις των επιβατών κατά 16 εκατομμύρια σε σύγκριση με το ημερολογιακό έτος του 2019. Μάλιστα, αξιοσημείωτη μείωση σημειώθηκε στις αφίξεις των τουριστών από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, σε ποσοστό της τάξης του 92,9%, καθώς και από το Ηνωμένο Βασίλειο, σε ποσοστό της τάξης του 73,9%. Επιπρόσθετα, το πλεόνασμα του ταξιδιωτικού ισοζυγίου κατά τη χρονική περίοδο από τον Ιανουάριο έως το Αύγουστο του προηγούμενου έτους, σημείωσε μείωση σε ποσοστό της τάξης του 79,6%, με εμφανή μείωση στα έσοδα κατά 11,3 δισεκατομμυρίων ευρώ, σε σύγκριση με το έτος του 2019 (Iossiphides et al., 2020).

Σε ότι αφορά την απασχόληση σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, ο δείκτης απασχόλησης στον τουριστικό τομέα μειώθηκε κατά 39,5% το δεύτερο τρίμηνο του 2020, οι ώρες εργασίας μειώθηκαν κατά 78,5%. Αντίστοιχα, οι μισθοί παρουσίασαν ποσοστιαία αξιοσημείωτη πτώση κατά 69,7%. Βάσει εκτιμήσεων από διεθνείς και εγχώριους οργανισμούς, η πλήρης επάνοδος του κλάδου, προτού την εμφάνιση και την εξάπλωση της πανδημίας, υπολογίζεται σε βάθος χρονικού ορίζοντα που αντιστοιχεί σε δυόμιση μέχρι τέσσερα έτη. (Iossiphides et al., 2020)

Είναι φανερό ότι ο διασυνοριακός τουρισμός για την Ελλάδα αφενός είναι ιδιαίτερα σημαντικός καθώς συμβάλλει άμεσα στην δημιουργία εισοδημάτων και στην επίτευξη υψηλού εμπορικού πλεονάσματος από τις προσφερόμενες ταξιδιωτικές υπηρεσίες, αφετέρου αποδεικνύεται ότι η τόσο υπερβολική εξάρτηση μιας οικονομίας από τον τουρισμό της καθιστά την χώρα και το επίπεδο διαβίωσης των πολιτών της πιο ευάλωτα σε αιφνίδιες και αρνητικές αναταράξεις όπως η πανδημία που ξέσπασε εξαιτίας του Covid-19 (INE, 2020).

Κεφάλαιο 3: Μια συγκριτική ανάλυση της Απασχόλησης σε επίπεδο Επικράτειας και Περιφέρειας Θεσσαλίας πριν και μετά την υγειονομική κρίση του Covid-19

3.1 Εισαγωγή

Τα ανασταλτικά μέτρα που ελήφθησαν για τον περιορισμό του Covid-19 στην Ελλάδα και ειδικότερα στον τομέα της απασχόλησης έφεραν μεγάλη ανατροπή στις θετικές εξελίξεις που σημειωνόταν στην αγορά εργασίας από το έτος 2013. Επιπλέον, το μέγεθος και η έκταση των επιπτώσεων στο εργασιακό τοπίο της χώρας δεν μπορεί με ακρίβεια να αποτυπωθεί, αφενός γιατί η πανδημία βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και αφετέρου γιατί οι συνεχιζόμενες κρατικές προσπάθειες στήριξης της εργασίας επιχειρούν την ενίσχυση της (Τ.τ.Ε,2020).

Σκοπός του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι να αναδείξει μέσα από την παρακολούθηση των ροών απασχόλησης και τα εξαγόμενα στοιχεία, τις μεταβολές που επήλθαν στην σύνθεση της απασχόλησης, τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της σημερινής αγοράς εργασίας από την εμφάνιση της πανδημίας του Covid-19 και την εφαρμογή των μέτρων αναστολής των οικονομικών δραστηριοτήτων .

Καθώς μέχρι την περίοδο συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας, στη χώρα μας εξελίσσεται το δεύτερο κύμα της πανδημίας τα ποσοτικά δεδομένα (κυρίως πρωτογενή) που αποτέλεσαν την βάση της, συλλέχθηκαν από ροές δεδομένων του Πληροφοριακού Συστήματος ΕΡΓΑΝΗ⁶ και επεξεργάστηκαν με καταληκτική ημερομηνία την 31/12/2020.

Στη συνέχεια τα αποτελέσματα παρουσιάζονται, μέσω Πινάκων και Διαγραμμάτων, αρχικά για την Επικράτεια, ακολούθως για την Περιφέρεια Θεσσαλίας και γίνεται ο σχετικός σχολιασμός.

3.2 Υποβαλλόμενα έντυπα στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ⁷

Στο ερευνητικό μέρος που ακολουθεί επιχειρείται μια εμπειρική προσέγγιση βάσει των ποσοτικών δεδομένων που έχουν αντληθεί από το Πληροφοριακό Σύστημα Εργάνη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, το οποίο είναι προϊόν

⁶ Κωνσταντίνος Τσατσούλης, «Ελεγκτικό, Συμβουλευτικό και Ενημερωτικό Έργο Σ.ΕΠ.Ε. ΠΣ Εργάνη, Σημειώσεις για το Πρόγραμμα Ειδικής Εκπαίδευσης Επιθεωρητών Εργασιακών Σχέσεων του Σ.ΕΠ.Ε. 2012, 2014, 2016 και 2018»

⁷ Ν. 4152/2013 (ΦΕΚ Α/107/09-5-2013) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013». ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΙΑ.3.: ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ «ΕΡΓΑΝΗ»:

Στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας δημιουργείται το Πληροφοριακό Σύστημα “ΕΡΓΑΝΗ”, με το οποίο - βάσει της ηλεκτρονικής υποβολής, που προβλέπει η 5072/6/25.2.2013 απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (Β' 449) - με συνεχή ενημέρωση και σε πραγματικό χρόνο μετρώνται οι ροές απασχόλησης στον ιδιωτικό μισθωτό τομέα της οικονομίας και αποτυπώνονται κρίσιμα στοιχεία της αγοράς εργασίας.

συνεργασίας του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.), του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) και του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) και μέσω του οποίου δίνεται η δυνατότητα σε επιχειρήσεις, φορείς και οργανισμούς να υποβάλλουν ηλεκτρονικά τα έντυπα με τα οποία υποχρεούνται να δηλώνουν τις συναλλαγές τους ως εργοδότες.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια συνοπτική αναφορά στα έντυπα⁸ του Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ από τα οποία εξήχθησαν τα δεδομένα:

- **Ενιαίο έντυπο Αναγγελίας Πρόσληψης (Ε3).** Υποβάλλεται ηλεκτρονικά το αργότερο έως και την ίδια ημέρα της πρόσληψης και πάντως πριν από την ανάληψη υπηρεσίας από τον εργαζόμενο.
- **Έντυπο οικειοθελούς αποχώρησης (Ε5).** Υποβάλλεται ηλεκτρονικά τέσσερις (4) εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία της οικειοθελούς αποχώρησης ενώ σε περίπτωση επίδοσης εξώδικης δήλωσης η αναγγελία γίνεται την επόμενη εργάσιμη ημέρα από την επίδοση.
- **Έντυπο καταγγελίας σύμβασης εργασίας με ή χωρίς προειδοποίηση (Ε6).** Υποβάλλεται ηλεκτρονικά σε (4) εργάσιμες ημέρες από την κοινοποίηση της καταγγελίας στον απολυόμενο.
- **Έντυπο λήξης σύμβασης ορισμένου χρόνου ή έργου (Ε7).** Υποβάλλεται ηλεκτρονικά από τον εργοδότη σε (4) εργάσιμες ημέρες από την λύση σύμβασης ορισμένου χρόνου.
- **Έντυπο σύμβασης εργασίας μερικής απασχόλησης ή/και εκ περιτροπής εργασίας (Ε9).** Υποβάλλεται ηλεκτρονικά από τον εργοδότη, μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από την ημερομηνία της πρόσληψης. Επίσης δηλώνονται με σχετική ένδειξη στο έντυπο και οι μετατροπές των συμβάσεων πλήρους απασχόλησης σε συμβάσεις μερικής απασχόλησης ή εκ περιτροπής εργασίας.
- **Έντυπο δήλωσης εξ αποστάσεως εργασίας - Έντυπο ειδικού σκοπού (Ε4.1).** Πρόκειται για ένα νέο έντυπο το οποίο δημιουργήθηκε στην προσπάθεια της συμβολής περιορισμού του Covid-19 και της προσαρμογής στις ειδικές συνθήκες που επικράτησαν. Οι εργοδότες οφείλουν να το υποβάλλουν ηλεκτρονικά στο Π.Σ. «ΕΡΓΑΝΗ» πριν την παροχή από τον εργαζόμενο της εργασίας με το εξ αποστάσεως σύστημα.

⁸ Σύμφωνα με την ισχύουσα Υ.Α. 40331/Δ1.13521/2019 (ΦΕΚ 3520/Β//19.9.2019) «Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας ΣΕΠΕ και ΟΑΕΔ» και αρ.4 παρ2 Π.Ν.Π Α/55/ 11.03.2020)

Ειδικότερα, παρακάτω αναλύονται οι ροές των προσλήψεων – αποχωρήσεων κατά το διάστημα 2014 έως 31-12-2020, η εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης κατά τα ίδια έτη, η εξάπλωση της πλήρους και της ευέλικτης απασχόλησης από το 2016 έως 31-12-2020, η εξάπλωση της πλήρους και της ευέλικτης απασχόλησης ανά φύλο από το 2016 έως 31-12-2020, οι σχέσεις εργασίας Αορίστου και Ορισμένου Χρόνου (Μόνιμη και Προσωρινή Απασχόληση) από το 2016 έως 31-12-2020 ,τα χαρακτηριστικά Απασχόλησης ανά Φύλο και Ηλικιακή κατανομή από το 2016 έως 31-12-2020 και τέλος τα στοιχεία για τις υποβολές της Εξ' Αποστάσεως Εργασία για το 2020 ανά Περιφέρεια.

3.3 Ροές Μισθωτής Εργασίας (Προσλήψεων – Αποχωρήσεων⁹) στην Επικράτεια

Προκειμένου να γίνουν πιο κατανοητές οι μεταβολές που επήλθαν στην απασχόληση μετά την πανδημική κρίση κρίθηκε σκόπιμο, λόγω αυξημένου ενδιαφέροντος, σε κάποιες περιπτώσεις η αποτύπωση των δεδομένων να ξεκινήσει από το 2014 έως σήμερα προκειμένου να αναδειχθεί η τάση ανάκτησης των θέσεων εργασίας που επικρατούσε στην χώρα μας μετά την πρόσφατη οικονομική κρίση.

Κατά το χρονικό διάστημα 2014-2020 από την επεξεργασία των στοιχείων των ροών προσλήψεων – αποχωρήσεων του Πίνακα 3 προκύπτουν τα κάτωθι συμπεράσματα.

Στη διάρκεια των ετών 2014-2019 παρατηρούμε στο ισοζύγιο¹⁰ ροών προσλήψεων – αποχωρήσεων μια αυξητική τάση ύψους 28,77% που αντιστοιχεί σε 28.522 επιπλέον θέσεις απασχόλησης, γεγονός που αποδεικνύει ότι στην χώρα μας υπήρχε μια θετική πορεία στην αγορά εργασίας μετά από την μακρόχρονη οικονομική ύφεση. Διαπιστώνουμε επίσης ότι το 2019 ήταν η χρονιά με τον μεγαλύτερο αριθμό προσλήψεων της εξαετίας με την διαφορά από το 2018 να φτάνει τις 161.962 θέσεις όμως και το σύνολο των αποχωρήσεων του 2019 έναντι του 2018 υπερτερούν κατά 175.321 θέσεις εργασίας. Γίνεται αντιληπτό ότι παρά την καλή πορεία, την υλοποίηση διαρθρωτικών αλλαγών στην αγορά εργασίας, το πρόβλημα της ανεργίας παρέμενε.

Αντίθετα το έτος 2020 σε σχέση με το 2019, με την εμφάνιση της πανδημίας και τα πρωτοφανή μέτρα περιορισμού της λειτουργίας των επιχειρήσεων, παρόλο το θετικό ισοζύγιο, υπάρχει μια μείωση των υποβολών προσλήψεων κατά 42,51%, των αποχωρήσεων κατά 42,77%, ενώ παρατηρούμε ότι η μείωση στο ισοζύγιο ανάμεσα στα

⁹ Ως «αποχώρηση» ή «απόλυση» θεωρείται το σύνολο των α) καταγγελιών συμβάσεων αορίστου χρόνου και λήξεων συμβάσεων ορισμένου χρόνου και β) οικειοθελών αποχωρήσεων.

¹⁰ **Ισοζύγιο προσλήψεων-απολύσεων:** Ο όρος ισοζύγιο είναι λογιστικός όρος και κατ' επέκταση στατιστικός και οικονομικός και αποδίδει το αποτέλεσμα της διαφοράς προσλήψεων – απολύσεων.

δυο έτη ανέρχεται σε μια διαφορά 34.641 θέσεων απασχόλησης (37,25%). Είναι εμφανές ότι η εφαρμογή της αναστολή δραστηριότητας σε πολλούς κλάδους επιχειρήσεων για την συγκράτηση της πανδημίας, διέκοψε την ανοδική προηγούμενη πορεία της απασχόλησης και επέφερε μια εκτεταμένη μείωση των προσλήψεων. Αυτό που προσελκύει όμως την προσοχή μας είναι ότι το ποσοστό του ισοζυγίου του 2020 που έφτασε μόλις το 11,07% είναι χαμηλότερο ακόμη και από το 11,80% του 2014 που η Ελλάδα προσπαθούσε να αντιμετωπίσει τις αρνητικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και την αρνητικά διαμορφωμένη κατάσταση που επικρατούσε στην ελληνική αγορά απασχόλησης (INE, 2014).

Πίνακας 3.Ισοζύγιο Ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων από 2014 έως 2020

Έτος	Ε3 Υποβολές Προσλήψεων	Ε5,Ε6, Ε7 Υποβολές Αποχωρήσεων	Ισοζύγιο Προσλήψεων Αποχωρήσεων	Ποσοστό %
2014	1.566.139	1.467.017	99.122	11,80%
2015	1.809.552	1.709.852	99.700	11,87%
2016	2.142.974	2.006.714	136.260	16,22%
2017	2.400.394	2.256.850	143.544	17,08%
2018	2.668.923	2.527.920	141.003	16,78%
2019	2.830.885	2.703.241	127.644	15,19%
2020	1.986.442	1.893.439	93.003	11,07%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο σημείο αυτό και πριν εξετάσουμε το **Διάγραμμα 4** θα πρέπει να τονιστεί ότι το ισοζύγιο ροών προσλήψεων-αποχωρήσεων κατά την χρονική περίοδο 2007-2012 λόγω της οικονομικής κρίσης στην χώρα και των δημοσιονομικών μέτρων λιτότητας που υιοθετήθηκαν, ήταν αρνητικό και καταγράφηκε ως θετικό το 2013 (ΕΡΓΑΝΗ, τεύχος Δεκεμβρίου 2019). Διαπιστώνουμε λοιπόν, ότι κατά την εξαετία 2014-2019 η αγορά εργασίας στην Ελλάδα έχει αρχίσει μετά από μια μακρά περίοδο εργασιακής ύφεσης να ανακάμπτει και να ανακτά τις χαμένες θέσεις εργασίας με μια έντονη αυξητική πορεία από το 2016 και μετά. Αυτό πιθανόν να εξηγείται και από την συντονισμένη προσπάθεια, που ξεκίνησε το 2013, για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας και την επιβολή αυστηρότερων διοικητικών κυρώσεων¹¹. Με βάση την αξιολόγηση του

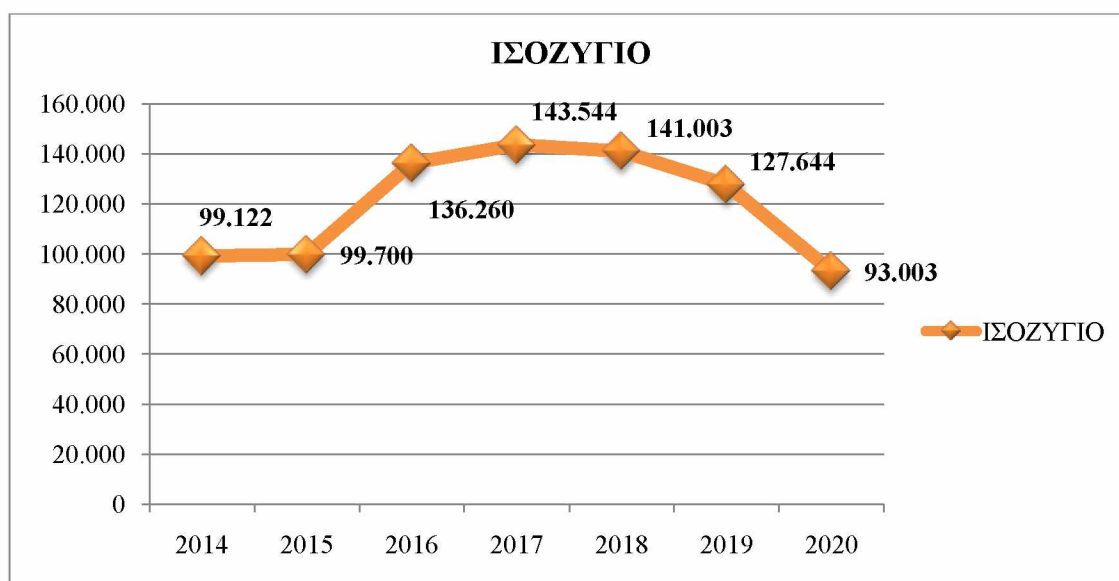
¹¹ Υ.Α. αριθμ.27397/122/19.8.2013 (ΦΕΚ 2062/Β/23.08.2013) «Επιβολή διοικητικών κυρώσεων για τις ευθέως αποδεικνυόμενες παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας, κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επιθεωρητή Εργασίας»

INE/ΓΣΕΕ αυτές οι νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν είναι απόρροια της νομιμοποίησης της παράνομης εργασίας αλλά και της εφαρμογής επιδοτούμενων προγραμμάτων (INE-ΓΣΕΕ, 2014).

Κατά το 2020 είναι φανερή η επίπτωση της πανδημικής κρίσης στο ισοζύγιο των ροών προσλήψεων και αποχωρήσεων ανατρέποντας όλη την προηγούμενη θετική πορεία και παρόλο που το ισοζύγιο καθαρών ροών του έτους είναι θετικό το γεγονός ότι δεν συμβαδίζει με μια αυξητική τάση των προσλήψεων δείχνει ότι δε θα αποφευχθεί μια βαθιά κρίση στον τομέα της απασχόλησης. Οι υπέρμετρες προσπάθειες ανάκαμψης που είχαν γίνει τα προγενέστερα έτη φαίνεται ότι το 2020 ακυρώθηκαν λόγω της αβεβαιότητας και της επισφάλειας που επέφερε ο Covid-19 και εφόσον ακόμη δεν έχουμε επανέλθει στην κανονικότητα δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ούτε το μέγεθος των επιπτώσεων ούτε πότε θα ξεκινήσει η περίοδος ανάκαμψης.

Διάγραμμα 4.Ισοζυγίου ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων

2014 - 2020

Πηγή: *Ιδία επεξεργασία*

3.3.1 Ροές Μισθωτής Εργασίας (Προσλήψεων – Αποχωρήσεων) στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Εξετάζοντας ειδικότερα, τις ροές προσλήψεων – αποχωρήσεων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας παρατηρούμε στον **Πίνακα 4**, ότι κατά τα έτη 2014-2019 το ισοζύγιο εμφανίζει έντονες αυξομειώσεις με αποκορύφωμα το 2017 όπου καταγράφηκε μια απότομη αύξηση κατά 2.085 καθαρές θέσεις απασχόλησης (7.638 έναντι 5.553 το 2014), ενώ στη συνέχεια κυμαίνεται πάλι σε χαμηλότερα επίπεδα. Το αποτέλεσμα αυτής της διακύμανσης είναι ότι η συνολική αύξηση της περιόδου αυτής ανέρχεται

σελίδα 48

μόλις στο 1,39%. Οι υποβολές προσλήψεων κατά τη διάρκεια της εξαετίας παρουσίασαν μια ποσοστιαία αύξηση ύψους 91,92% ενώ οι αποχωρήσεις αντίστοιχα έφτασαν στο 99,35%. Σκόπιμο θα ήταν να επισημάνουμε ότι το 2017 στην περιοχή της Θεσσαλίας και συγκεκριμένα στην Μαγνησία εξελισσόταν ένα πιλοτικό πρόγραμμα στοχευμένων επιθεωρήσεων για την αδήλωτη εργασία¹², γεγονός που πιθανόν να επηρέασε τις ροές προσλήψεων.

Το έτος εμφάνισης της πανδημίας Covid -19 (2020) φαίνεται να επηρέασε ιδιαίτερα την Περιφέρεια Θεσσαλίας καθώς παρατηρείται αισθητή μείωση του ισοζυγίου σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 2.171 θέσεις απασχόλησης ενώ συγκρίνοντας ποσοστιαία τις προσλήψεις και τις αποχωρήσεις τα δυο αυτά έτη διαπιστώνουμε ότι οι προσλήψεις σημείωσαν μείωση κατά 41,54% ενώ οι αποχωρήσεις κατά 40,78%. Το ισοζύγιο καθαρών ροών του 2020 που έφτασε στο 9,31% φαίνεται να είναι μόλις κατά 0,27% μεγαλύτερο από αυτό του 2015 ενώ συγκριτικά με τα υπόλοιπα έτη εμφανίζει μεγάλες αποκλίσεις.

**Πίνακας 4. Περιφέρεια Θεσσαλίας Ισοζύγιο Ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων
2014 – 2020**

Έτος	E3 Υποβολές Προσλήψεων	E5, E6, E7 Υποβολές Αποχωρήσεων	Ισοζύγιο Προσλήψεων Αποχωρήσεων	Ποσοστό %
2014	73.153	67.600	5.553	14,94%
2015	85.462	82.102	3.360	9,04%
2016	102.384	96.941	5.443	14,64%
2017	117.471	109.833	7.638	20,55%
2018	131.715	125.628	6.087	16,38%
2019	140.394	134.764	5.630	15,15%
2020	99.188	95.729	3.459	9,31%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο **Διάγραμμα 5** διαπιστώνουμε ότι ενώ το ισοζύγιο ροών της Περιφέρειας Θεσσαλίας το 2014 ξεκινάει από τις 5.553 θέσεις απασχόλησης, το 2015 σημειώνεται μια απότομη πτώση κατά 2.193 θέσεις γεγονός που μπορεί να εξηγηθεί α) από τις

¹² Το πιλοτικό πρόγραμμα στοχευμένων ελέγχων αποτέλεσε δράση μιας τριετούς στρατηγικής προσέγγισης προκειμένου να αντιμετωπιστεί η αδήλωτη εργασία στην Ελλάδα, μέσα από την εφαρμογή μιας ολιστικής ολοκληρωμένης στρατηγικής προσέγγισης. Επικυρώθηκε με την παρουσία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, στις 26/10/2016 ανάμεσα στην Ελληνική Κυβέρνηση και τους κοινωνικούς εταίρους. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_595717.pdf

οικονομικές επιπτώσεις και την συρρίκνωση της αγοράς εργασίας που επέφερε το κλείσιμο των τραπεζών και η επιβολή των capital controls¹³ και β) από την σημείωση μιας αυξητικής τάσης στις υποβληθείσες αιτήσεις συνταξιοδότησης, συγκριτικά με το 2014, πιθανόν λόγω των επικείμενων αλλαγών στο ασφαλιστικό¹⁴.

Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι η Περιφέρεια Θεσσαλίας συνέχισε το 2015 να διατηρεί πανελλαδικώς την τρίτη θέση στην γεωγραφική κατανομή των συντάξεων με πρώτη την Περιφέρεια Αττικής και δεύτερη την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (ΗΔΙΚΑ, 2015).

Τα μετέπειτα χρόνια διαπιστώνουμε τις διακυμάνσεις του ισοζυγίου μέχρι την κατακόρυφη πτώση το 2020 όπου είναι εμφανής η απορρύθμιση της αγοράς λόγω του Covid-19.

Διάγραμμα 5 -Περιφέρεια Θεσσαλίας- Ισοζυγίου ροών Προσλήψεων – Αποχωρήσεων από 2014 - 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.4 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στην Επικράτεια

Κατά τη διάρκεια της εξαετίας 2014-2019, στην Ελλάδα η εξάπλωση των ευέλικτων ή ελαστικών μορφών απασχόλησης παρουσιάζει θεαματική αυξητική τάση, ενώ το έτος 2020, λόγω της εμφάνισης του κορωνοϊού, μια απότομη μειωτική τάση για αυτό είναι απαραίτητο να παρουσιαστούν τα ποσοτικά δεδομένα από τις υποβολές των στοιχείων

¹³ Π Ν Π 28-6-2015 (ΦΕΚ 65/Α/28-6-2015) «Τραπεζική αργία βραχείας διάρκειας».

¹⁴ Νόμος 4336/2015 (ΦΕΚ Α' 94/14-08-2015) «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» όπου με άρθρο2 ψηφίζεται η σταδιακή αύξηση ορίων ηλικίας πλήρους και μειωμένης συνταξιοδότησης.

του εντύπου Ε9: Σύμβαση Εργασίας Μερικής Απασχόλησης¹⁵ ή/και Εκ Περιτροπής Εργασίας¹⁶ καθώς και από τις μετατροπές¹⁷ τους.

Με μια πρώτη ματιά στον Πίνακα 5 που αφορά το σύνολο της χώρας, παρατηρούμε την ενίσχυση της παρουσίας των ευέλικτων μορφών απασχόλησης όπου καθίσταται εμφανής στα δεδομένα ότι οι προσλήψεις που αφορούν ευέλικτες μορφές απασχόλησης και οι τροποποιήσεις αυτών παρουσιάζουν εντυπωσιακή ανοδική τάση.

Άμεσα γίνεται κατανοητό ότι τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια υπεροχή των προσλήψεων με συμβάσεις μερικής απασχόλησης οι οποίες κυρίως από το 2016 έως το 2019 σημειώνουν ραγδαία αύξηση αγγίζοντας συνολικά για την εξαετία ποσοστό

¹⁵ Η μερική απασχόληση θεσπίζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα με το άρθρο 38 του Ν.1892/1990 (βλέπε και Αρχοντή Θεολ. Καπάντας, (2008), Χρονικά όρια απασχόλησης, σελίδα 70, Εργατικά ζητήματα για μισθωτούς και εργοδότες, Καβάλα). Με το άρθρο 38 εισάγονται ειδικές διατάξεις για τους μερικώς απασχολούμενους. Ακολουθεί το άρθρο 2 του Ν. 2639/1998, και με το άρθρο 7 του Ν. 2874/2000 προστίθεται εδάφιο στην παράγραφο 7 του άρθρου 2 του Ν.2639/98. Στην συνέχεια το άρθρο 2 του Ν.3846/2010 αντικαθιστά το άρθρο 38 του νόμου 1892/90 και με το άρθρο 17 του Ν.3899/10, αντικαθίστανται οι παράγραφοι 9 και 11 του άρθρου 38 του Ν. 1892/1990, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του Ν. 3846/2010.

Με το άρθρο 50 Ν. 4611/2019, αντικαθίστανται οι διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 38 του Ν. 1892/90 (ήδη του άρθρου 2 του Ν. 3846/10-ΔΕΝ 2010 σελ. 606) σχετικές με το τεκμήριο παροχής εργασίας με πλήρη απασχόληση, όταν παρέχεται μερική απασχόληση.

Το τεκμήριο (μαχητό κατά την νομολογία) δημιουργείται όταν η συμφωνία (για την πάσης φύσεως μερική απασχόληση) δεν καταρτιστεί εγγράφως ή όταν δεν γνωστοποιηθεί εντός οκτώ (8) ημερών από την κατάρτιση στην Επιθεώρηση Εργασίας (έντυπο Ε9). Επίσης, όταν πρόκειται για εκ περιτροπής απασχόληση, όταν η απόφαση (μονομερής επιβολή) ή η συμφωνία δεν γνωστοποιηθεί εντός οκτώ (8) ημερών στην Επιθεώρηση Εργασίας.

Δεδομένου ότι το έγγραφο καθιερώνεται ως συστατικός τύπος, η έλλειψή του οδηγεί σε ακυρότητα της συμβάσεως περί μερικής απασχολήσεως και συνεπώς στο να θεωρείται η απασχόληση ως πλήρης. (Βλ. και Μελέτη ΔΕΝ 2010 σελ. 1234 όπου και σχετική νομολογία). Και η μη γνωστοποίηση εγγράφου οδηγεί στην δημιουργία του τεκμηρίου.

Αντικαθίστανται δύο διατάξεις του άρθρου 2 (άρθρου 38 του Ν. 1892/90), ώστε να αναφέρεται και στις δύο διατάξεις, τόσο η έγγραφη κατάρτιση της συμβάσεως όσο και η γνωστοποίηση σε 8 ημέρες, των οποίων η έλλειψη οδηγεί στην δημιουργία του τεκμηρίου. Το τεκμήριο δημιουργείται τόσο από την παράλειψη μιας εκ των δύο διατυπώσεων όσο, και κατά μείζονα λόγο, και από την παράλειψη και των δύο διατυπώσεων (έγγραφο και γνωστοποίηση).

¹⁶ Η μορφή της απασχόλησης αυτής εμφανίστηκε πολύ νωρίς στο εργατικό μας δίκαιο, με τις διατάξεις του άρθρου 13 παράγραφο 7 του Ν.Δ 2961/1954. Στην συνέχεια με το άρθρο 38 του Ν. 1892/90 όπου και αντικατεστάθη με το άρθρο 2 του Ν. 2639/98 και ήδη, με το άρθρο 2 του Ν. 3846/10 (ΦΕΚ Α' 66 της 11.5.10), αντικατεστάθη εκ νέου. Κατά την παρ. 3 του άρθρου 38 του Ν. 1892/90, όπως ισχύει πλέον από 11.5.10 μετά τον Ν. 3846/10, επιτρέπεται α) η συμφωνία, είτε κατά την κατάρτιση της συμβάσεως εργασίας είτε κατά την διάρκειά της, κάθε μορφής απασχολήσεως εκ περιτροπής του εργαζομένου, υπό την προϋπόθεση ότι η συμφωνία αυτή συνάπτεται εγγράφως (εδάφιο α' της παρ. 3 του άρθρου 38 του Ν. 1892/90 όπως ισχύει μετά το Ν. 3846/10) και β) η επιβολή από τον εργοδότη (μονομερώς, είτε συμφωνούν είτε διαφωνούν οι εργαζόμενοι) κάθε μορφής εκ περιτροπής απασχολήσεως (εδάφια δ' και ε' της παρ. 3 του άρθρου 38 του Ν. 1892/90)

¹⁷ **Μετατροπές συμβάσεων εργασίας:** Οι συμβάσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης που μετατράπηκαν είτε σε συμβάσεις μερικής απασχόλησης είτε σε συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας με τη σύμφωνη γνώμη των εργαζομένων ή με μονομερή απόφαση του εργοδότη, εκφράζεται στο πεδίο «Είδος Μεταβολής» στο ΠΣ Εργάνη ως:

Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Μερική Απασχόληση,

Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιτροπής με την σύμφωνη γνώμη του Εργαζομένου,

Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιτροπής χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του Εργαζομένου,

Τροποποίηση Όρων Σύμβασης Μερικής Απασχόλησης και

Τροποποίηση Όρων Σύμβασης Εκ Περιτροπής Εργασίας.

ύψους 112,19% ενώ αντίστοιχα οι συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας φτάνουν στο 56,40%. Είναι εντυπωσιακό ότι για το ίδιο χρονικό διάστημα το ποσοστό της συνολικής αύξησης των δυο αυτών μορφών απασχόλησης ανήλθε στο 96,42%. Η νέα αυτή πραγματικότητα στο χώρο της εργασίας, είναι αποτέλεσμα της περιόδου των μνημονίων στην Ελλάδα, όπου εφαρμόστηκαν μια σειρά από μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας για χάρη της ανταγωνιστικότητας, της συρρίκνωσης του εργατικού κόστους, της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων αλλά και της ανάγκης των εργαζομένων να προσαρμόσουν τις ώρες εργασίας τους με τις οικογενειακές τους ανάγκες (Κούγιας, 2016). Η εξάπλωση της ευέλικτης εργασίας στους περισσότερους κλάδους δημιουργεί στα άτομα ευκαιρίες απασχόλησης και ανακόπτει τα μακροχρόνια διαστήματα ανεργίας (INE, 2015)

Η προσπάθεια ευελιξίας της αγοράς από τη μια πλευρά αλλά και ο αντίκτυπος της οικονομικής ύφεσης από την άλλη, ενίσχυσαν σταδιακά από το 2014 έως 2019 την μετατροπή των συμβάσεων πλήρους απασχόλησης κυρίως σε μερικής κατά 53,92% παρά την σημαντική μείωση του κατώτερου μισθού που επέφεραν οι μνημονιακές δεσμεύσεις (INE, 2016). Επιβεβαιώνεται λοιπόν, ότι η επέκταση και η ενίσχυση της ευέλικτης απασχόλησης συντελείται εις βάρος της πλήρους και μόνιμης απασχόλησης.

Στην περίπτωση της υποβολής τροποποιητικών συμβάσεων¹⁸ είναι και πάλι ξεκάθαρο ότι στην εν λόγω εξαετία οι τροποποιήσεις των όρων εργασίας των συμβάσεων μερικής απασχόλησης εμφάνισαν μια ανοδική πορεία ύψους 212,63% που τονίζει την ύπαρξη της εργασιακής ανασφάλειας ενώ οι αντίστοιχες της εκ περιτροπής απασχόλησης ακολουθούν με χαμηλότερο, αυξητικό όμως, ρυθμό και φτάνουν στο 91,54%. Οι μετατροπές συμβάσεων από πλήρη σε εκ περιτροπής με ή χωρίς την σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου κυμαίνονται σε αρκετά χαμηλά επίπεδα, δεδομένου ότι με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο απαιτείται η συναίνεση του εργαζόμενου (Ν.3846/2010 άρθρο 2 παρ.1). Μπορούμε λοιπόν να συμπεράνουμε ότι η πλειοψηφία των εργαζομένων επιθυμεί την πλήρη απασχόληση παρόλο που από το 2014 έως το 2019 οι μετατροπές συμβάσεων από πλήρη σε μερική απασχόληση παρουσιάζουν αύξηση σε ποσοστό 53,92%.

¹⁸ Στην περίπτωση που υπάρχει οποιαδήποτε τροποποίηση όρων της υφιστάμενης σύμβασης υποβάλλεται «Τροποποίηση όρων ατομικής σύμβασης μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης». Ενδεικτικά τροποποιήσεις θεωρούνται η μεταβολή των εβδομαδιαίων ωρών, ή ημερών εργασίας του μισθωτού αντίστοιχα, η ανανέωση σύμβασης ορισμένου χρόνου μερικής ή εκ περιτροπής απασχόλησης. Αριθ. πρωτ.: 28153/126/28.8.2013 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 5072/6/25.2.2013 Απόφασης (ΦΕΚ Β'449/25.02.2013) του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας περί επανακαθορισμού των όρων και προϋποθέσεων ηλεκτρονικής υποβολής στοιχείων για θέματα αρμοδιότητας του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)»

Αντίθετα, το 2020 με την εφαρμογή της κοινωνικής αποστασιοποίησης και την αναστολή δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, έχουμε σε σχέση με το προηγούμενο έτος, μια κατακόρυφη πτώση στο σύνολο της σύναψης νέων ευέλικτων εργασιακών συμβάσεων ύψους 61,21%. Αυτή προφανώς οφείλεται στο γεγονός ότι κατά τη μεγαλύτερη διάρκεια του χρόνου οι επιχειρήσεις είτε βρίσκονταν σε αναστολή είτε υπολειπούν και συνεπώς δεν υπήρξε η ανάγκη νέων προσλήψεων. Επίσης τα μέτρα και οι περιορισμοί στις μετακινήσεις δεν βοήθησαν στην αύξηση των εποχικών προσλήψεων επιφέροντας μια επιπλέον επιβάρυνση σε αυτό το ποσοστό μείωσης. Πιο συγκεκριμένα οι προσλήψεις με σύμβαση μερικής απασχόλησης μειώθηκαν κατά 51,17% ενώ εκείνες με εκ περιτροπής απασχόληση κατά 109,00%.

Κατά το έτος 2020 σε σχέση με το 2019, παρουσιάζεται μείωση του συνόλου των τροποποιητικών συμβάσεων λόγω Covid -19 που φτάνει το 32,92%, σε αντίθεση όμως με τα προηγούμενα έτη, έχουμε μια αύξηση των τροποποιήσεων της πλήρους απασχόλησης σε εκ περιτροπής με την σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου κατά 5.462 υποβολές (32,82%) και χωρίς την σύμφωνη γνώμη κατά 2.486 υποβολές (37,98%).

Αν και οι υποβολές αυτών των συμβάσεων δεν είναι ιδιαίτερα πολλές συγκριτικά με το σύνολο των υποβολών τροποποιητικών συμβάσεων, υποδηλώνουν όμως ότι οι επιχειρήσεις, βάσει Υπουργικής Απόφασης,¹⁹ επωφελήθηκαν και εφάρμοσαν στα πλαίσια της ασφαλούς λειτουργίας τους την δυνατότητα να προβούν σε αναστολή των συμβάσεων εργασίας για ένα μέρος του προσωπικού τους εφαρμόζοντας την εκ περιτροπής απασχόληση και μάλιστα συχνά με μονομερή απόφαση του εργοδότη. Σημαντική μείωση κατά 32,92% παρουσίασαν και οι υποβολές τροποποιήσεων των όρων σύμβασης μερικής απασχόλησης γεγονός που αποδεικνύει ότι από την πλευρά των επιχειρήσεων δεν δημιουργήθηκε η ανάγκη για αύξηση κυρίως του ωραρίου εργασίας, λόγος για τον οποίο συνήθως υποβάλλονται οι εν λόγω τροποποιήσεις.

Τέλος, με βάση το γενικό άθροισμα των ευέλικτων μορφών απασχόλησης και των τροποποιήσεων τους διαπιστώνεται ότι το 2020, δεδομένου των δύσκολων συνθηκών που επικράτησαν, επήλθε μείωση της τάξεως του 47,13%.

¹⁹ Υπουργική Απόφαση 13272/Δ1.4607/2020-ΦΕΚ 1131/Β/2-4-2020. Τροποποίηση της 40331/Δ1.13521/13.9.2019 (Β' 3520/19.9.2019) «Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)» απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

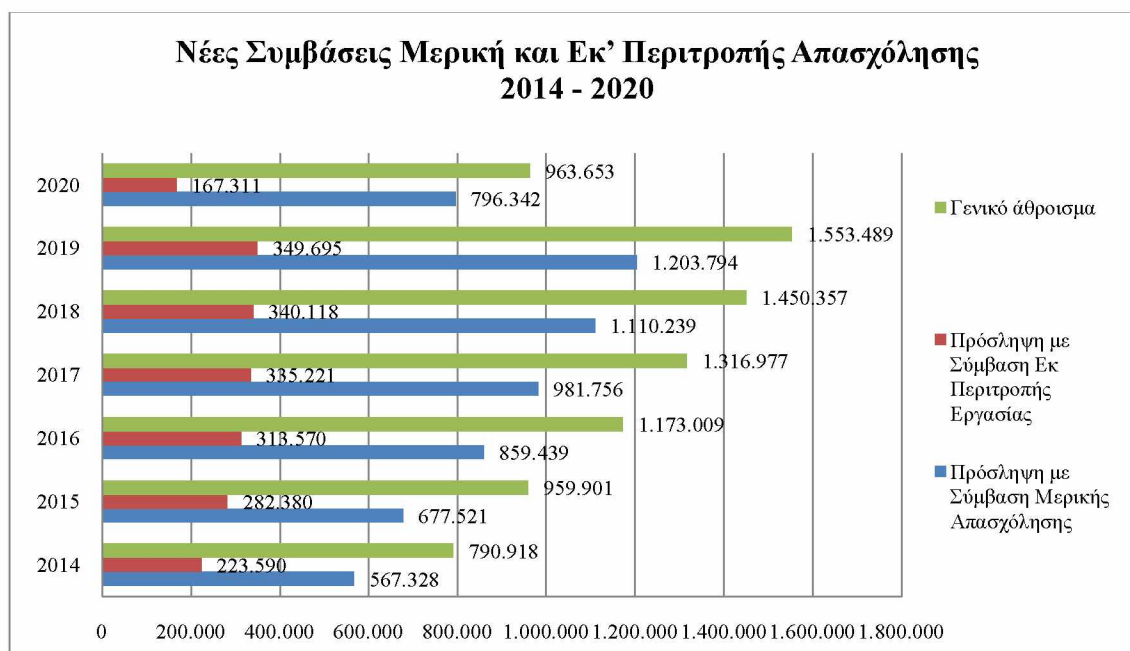
Πίνακας 5 - Συμβάσεις Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, Έτη 2014 - 2020

ΤΥΠΟΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΜΕΡΙΚΗΣ Ή/ΚΑΙ ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Πρόσληψη με Σύμβαση Μερικής Απασχόλησης	567.328	677.521	859.439	981.756	1.110.239	1.203.794	796.342
Πρόσληψη με Σύμβαση Εκ Περιτροπής Εργασίας	223.590	282.380	313.570	335.221	340.118	349.695	167.311
Μερικό άθροισμα	790.918	959.901	1.173.009	1.316.977	1.450.357	1.553.489	963.653
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Μερική Απασχόληση	25.488	30.968	32.600	35.189	35.795	39.230	34.264
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιτροπής με την σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου	12.405	15.281	13.211	12.629	12.230	11.180	16.642
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιτροπής χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου	7.896	10.682	5.451	5.663	3.808	4.059	6.545
Τροποποίηση Όρων Σύμβασης Μερικής Απασχόλησης	197.359	275.580	356.248	447.130	518.187	617.004	464.185
Τροποποίηση Όρων Σύμβασης Εκ Περιτροπής Εργασίας	56.850	83.606	86.360	89.706	94.267	108.893	100.962
Μερικό άθροισμα	299.998	416.117	493.870	590.317	664.287	780.366	622.598
Γενικό άθροισμα	1.090.916	1.376.018	1.666.879	1.907.294	2.114.644	2.333.855	1.586.251

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Εκτός από τον σχετικό Πίνακα 5 που παρατέθηκε, ακολουθεί το Διάγραμμα 6 που απεικονίζει την εξέλιξη των νέων προσλήψεων με ευέλικτη ή ελαστική μορφή απασχόλησης κατά την επταετία 2014-2020 κυρίως όμως διαπιστώνεται η ραγδαία ανοδική πορεία των συμβάσεων μερικής απασχόλησης, με το έτος 2019 να είναι το έτος με την υψηλότερη απόδοση. Οι αιτίες για τις οποίες η μερική απασχόληση έχει επικρατήσει μετά την οικονομική κρίση ποικίλουν, όμως μια από τις πιο καθοριστικές είναι η ακούσια επιλογή της, καθώς ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων ενώ επιθυμεί να εργαστεί περισσότερο δεν καταφέρνει να βρει μια θέση απασχόλησης με πλήρες ωράριο (INE, 2017). Το 2020 το άθροισμα των συνολικών νέων προσλήψεων παρουσιάζει μεγάλη κάμψη στο ίδιο περίπου επίπεδο που είχε σημειωθεί το έτος 2015.

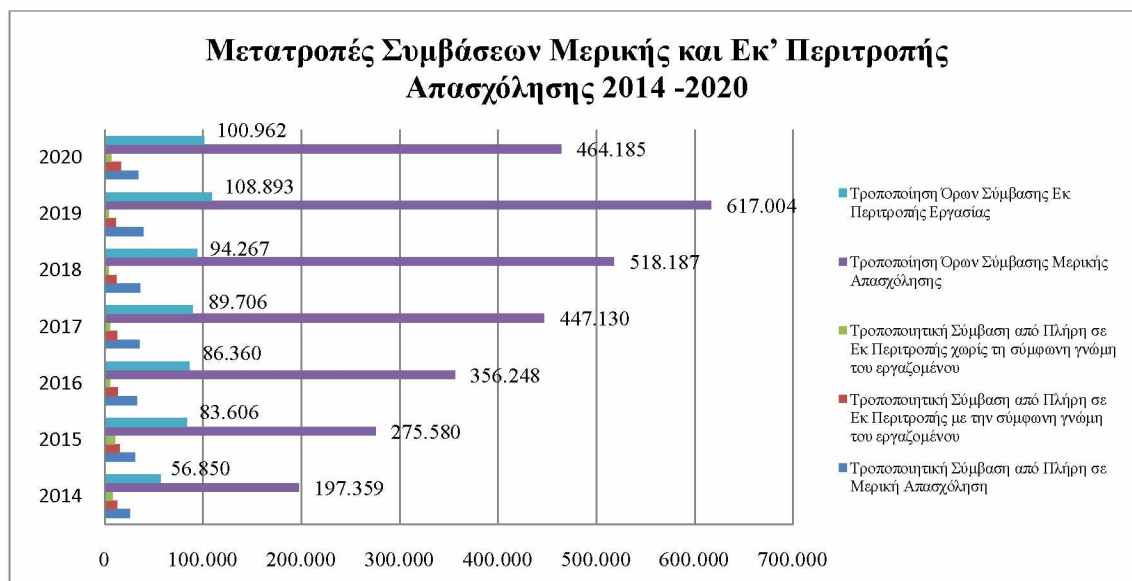
**Διάγραμμα 6. Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης
ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, 2014 - 2020**

Πηγή: *Ιδία επεξεργασία*

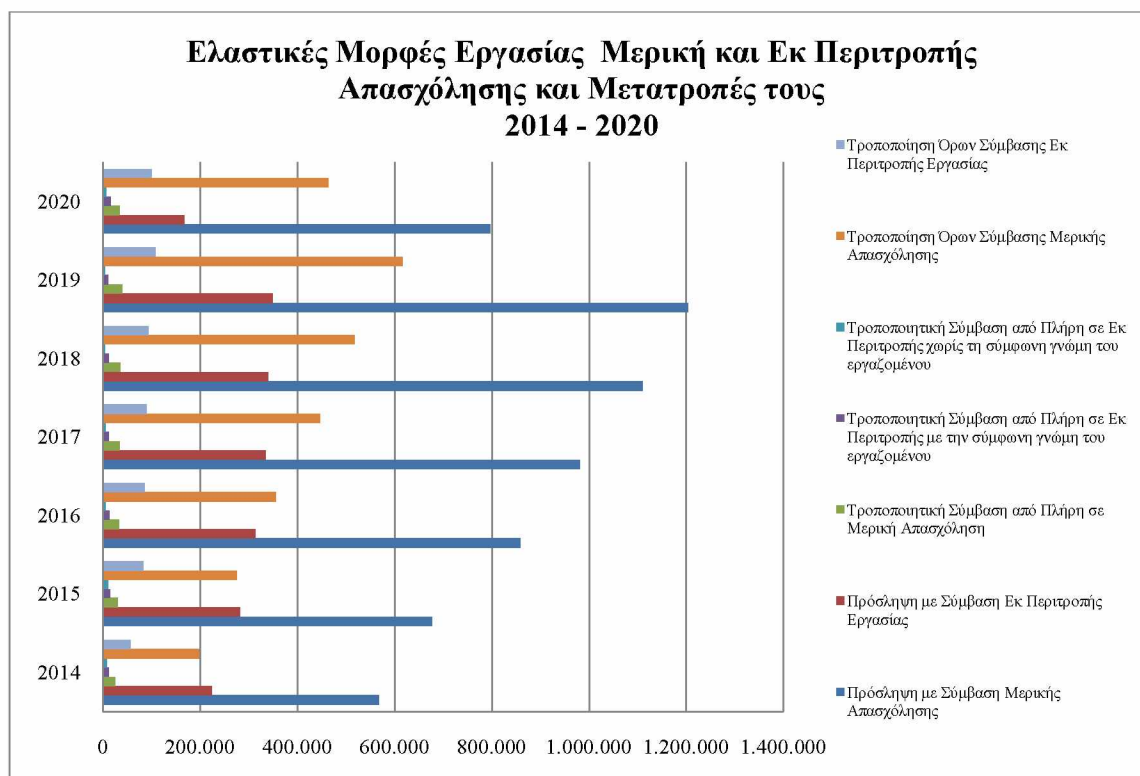
Στο Διάγραμμα 7 απεικονίζονται οι ροές μετατροπών συμβάσεων μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης - με μεγαλύτερη συχνότητα αυτών στην μερική απασχόληση σε όλη την διάρκεια της εξαετίας και με μεγάλη αριθμητική διαφορά - ενδεικτικό από τη μια της απαραίτητης προσαρμογής στις ανάγκες των επιχειρήσεων, από την άλλη όμως πρέπει να επισημάνουμε ότι η μείωση των ημερών ή/και των ωρών της εβδομαδιαίας απασχόλησης επιφέρει παράλληλα συρρίκνωση των αμοιβών και εργασιακή ανασφάλεια (Κουζής, 2015).

Διάγραμμα 7. Μετατροπών Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας, Έτη 2014 - 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 8. Ελαστικών Μορφών Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιτροπής Εργασίας και Μετατροπές τους 2014 - 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.4.1 Εξάπλωση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Εξετάζοντας ειδικότερα τα δεδομένα των προσλήψεων με συμβάσεις μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας παρατίθεται ο **Πίνακας 6** όπου παρατηρούμε ότι από το 2014 έως το 2019 (έτος με τις υψηλότερες επιδόσεις), οι συμβάσεις μερικής απασχόλησης ενισχύθηκαν και αποτέλεσαν το εργαλείο για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της βαθιάς ύφεσης εμφανίζοντας μια αύξηση κατά 157,51% έναντι των συμβάσεων της εκ περιτροπής που αυξήθηκαν κατά 153,03%. Το συνολικό δε ποσοστό και των δυο αυτών μορφών απασχόλησης, για τα ίδια έτη, εμφάνισε αύξηση ίση με 156,45%. Είναι λοιπόν ολοφάνερο ότι και στο επίπεδο της Περιφέρειας η δημοσιονομική και οικονομική κρίση συνέβαλε στην επικράτηση των ευέλικτων μορφών εργασίας, οι οποίες μπορεί να δημιουργούν αίσθημα αβεβαιότητας στους εργαζόμενους είναι όμως καλύτερες από την απόλυση και την έλλειψη απασχόλησης.

Σε ότι αφορά στην υποβολή τροποποιητικών συμβάσεων, από το 2014 έως 2019, είναι εντυπωσιακή η ποσοστιαία αύξηση κατά 439,28% των υποβολών τροποποιητικών συμβάσεων μερικής απασχόλησης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός α) η τροποποίηση των ημερών και των ωρών απασχόλησης, ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται κατά καιρούς σε μια επιχείρηση, θεωρείται μια αναγκαία λύση για την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και την αποφυγή της ανεργίας β) η μη υποβολή του εντύπου επιφέρει διοικητικές κυρώσεις (Υ.Α.αριθμ.27397/122/19.8.2013) και γ) η σύναψη σύμβασης μερικής απασχόλησης, η δήλωση δηλαδή λιγότερων ωρών εργασίας από τις πραγματικές, χρησιμοποιείται συχνά ως λύση για την αποφυγή επιβολής των ιδιαίτερα επαχθών διοικητικών κυρώσεων από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές κατά της αδήλωτης εργασίας, που στην περίπτωση αυτή ονομάζεται υπο-δηλωμένη εργασία (Καμινιώτη, 2018).

Αντίστοιχα οι υποβληθείσες συμβάσεις που τροποποιούν τους όρους της εκ περιτροπής απασχόλησης αυξήθηκαν με πιο μικρό όμως ρυθμό φτάνοντας στο 101,62%. Για την ίδια χρονική περίοδο βάσει του γενικού αθροίσματος του συνόλου των συμβάσεων των ευέλικτων μορφών απασχόλησης η ανοδική τάση έφτασε στο 193,53%.

Δυστυχώς, κατά το έτος 2020 και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας οι επιπτώσεις της πανδημίας έφεραν την απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, μέσω της αναστολής της οικονομικής δραστηριότητας, και δημιουργήθηκαν σημαντικές αρνητικές μεταβολές. Σε σχέση με το προηγούμενο έτος 2019 το ποσοστό του μερικού αθροίσματος των υποβολών νέων προσλήψεων των δυο αυτών μορφών απασχόλησης (μερικής και εκ περιτροπής) μειώθηκε στο 65,66 %

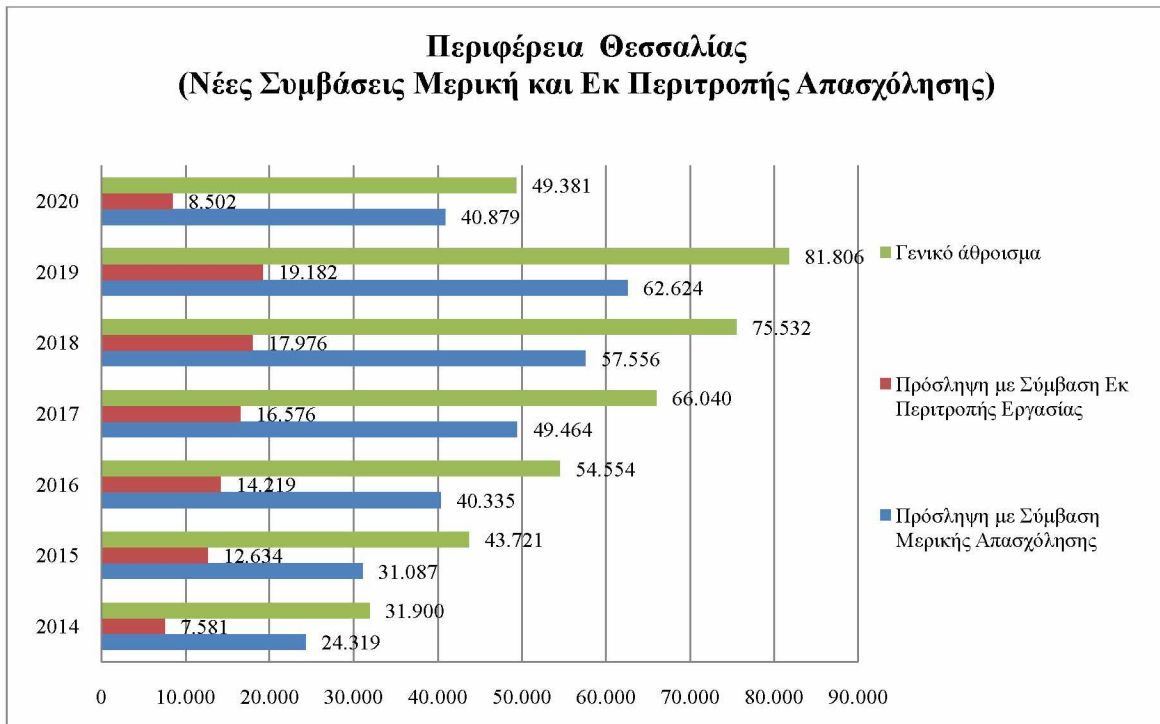
Από τα στοιχεία του σχετικού Πίνακα διαπιστώνουμε ότι και στην Θεσσαλία οι επιχειρήσεις πληττόμενες από την κρίση προσπάθησαν να μειώσουν το εργατικό κόστος με μείωση των ωρών εργασίας και γι αυτό υποβλήθηκαν 1.692 υποβολές μετατροπής συμβάσεων από πλήρη σε μερική. Τα μέτρα προστασίας των επιχειρήσεων που εφαρμόστηκαν και θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο, στάθηκαν ανασταλτικός παράγοντας στην επιπλέον υποβολή αυτών των τροποποιητικών συμβάσεων.

Σε αντίθεση με τα δεδομένα της επικράτειας, στα στοιχεία της Περιφέρειας μόνο οι υποβολές τροποποιητικών συμβάσεων της εκ περιτροπής εργασίας με την σύμφωνη γνώμη του εργαζόμενου είναι αυξημένες αποδεικνύοντας ότι λόγω των δύσκολων συνθηκών εργοδότες και απασχολούμενοι συναίνεσαν για χάρη του κοινού οφέλους να προβούν στις αναγκαίες τροποποιήσεις. Η έξαρση της πανδημίας και οι επιπτώσεις της στην απασχόληση μείωσαν ραγδαία το γενικό σύνολο των υποβολών συμβάσεων της ευέλικτης απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας σε ποσοστό 48,91%.

Εκτός από τον Πίνακα 6, στο Διάγραμμα 9 απεικονίζονται διαγραμματικά οι ροές νέων προσλήψεων μερικής ή και εκ περιτροπής εργασίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας με εμφανές και εδώ το προβάδισμα σε όλα τα χρόνια της μερικής απασχόλησης έναντι της εκ περιτροπής με την ίδια τάση να διατηρείται κατά την διάρκεια του 2020, έτος της κρίσης λόγω Covid-19, με μια μειωτική τάση φυσικά κατά 53,19% συγκριτικά με το 2019. Έπονται οι υποβολές προσλήψεων με εκ περιτροπής συμβάσεις απασχόληση παρουσιάζοντας μια εντυπωσιακή μείωση από την περσινή χρονιά κατά 125,62%. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Ινστιτούτου Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε. όταν θα αρχίσει να επανέρχεται η οικονομία, μετά το πέρας της πανδημίας, η μερική και η εκ περιτροπής απασχόληση θα σημειώσουν την ίδια ανοδική πορεία όπως ακριβώς και τα προηγούμενα έτη όπου οι μισές και πλέον νέες προσλήψεις ήταν ευέλικτης μορφής (INE ΓΣΕΕ, 2020).

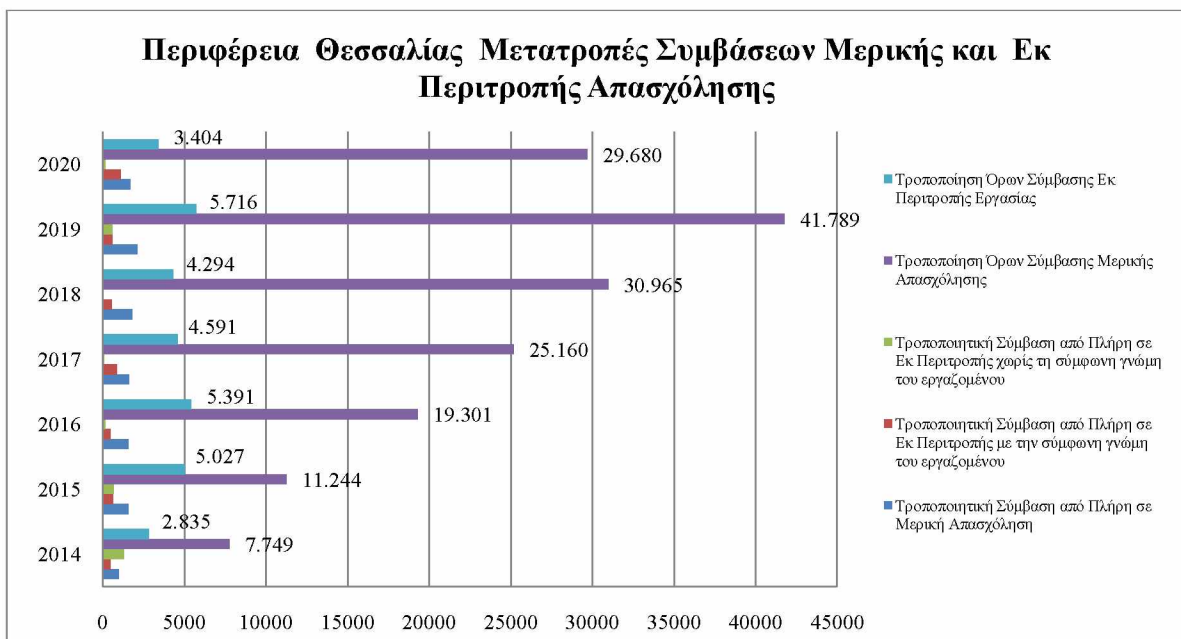
Στο Διάγραμμα 10 απεικονίζονται διαγραμματικά οι υποβολές τροποποιήσεων των εν λόγω μορφών απασχόλησης και κυρίως της μερικής για τους λόγους που αναλύθηκαν εκτενώς. Σε όλη τη διάρκεια της επταετίας οι τροποποιήσεις των συμβάσεων μερικής απασχόλησης, δηλαδή ουσιαστικά οι αλλαγές στο ωράριο εργασίας του απασχολούμενου, αποτελούν την μόνιμη λύση για την κάλυψη έκτακτων αναγκών η οποίες επιφέρουν αύξηση των ωρών ή σε περιόδους ύφεσης της δραστηριότητας της επιχείρησης (μείωση των ωρών).

Διάγραμμα 9. Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιστροφής Εργασίας, Περιφέρεια Θεσσαλίας Έτη 2014 - 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

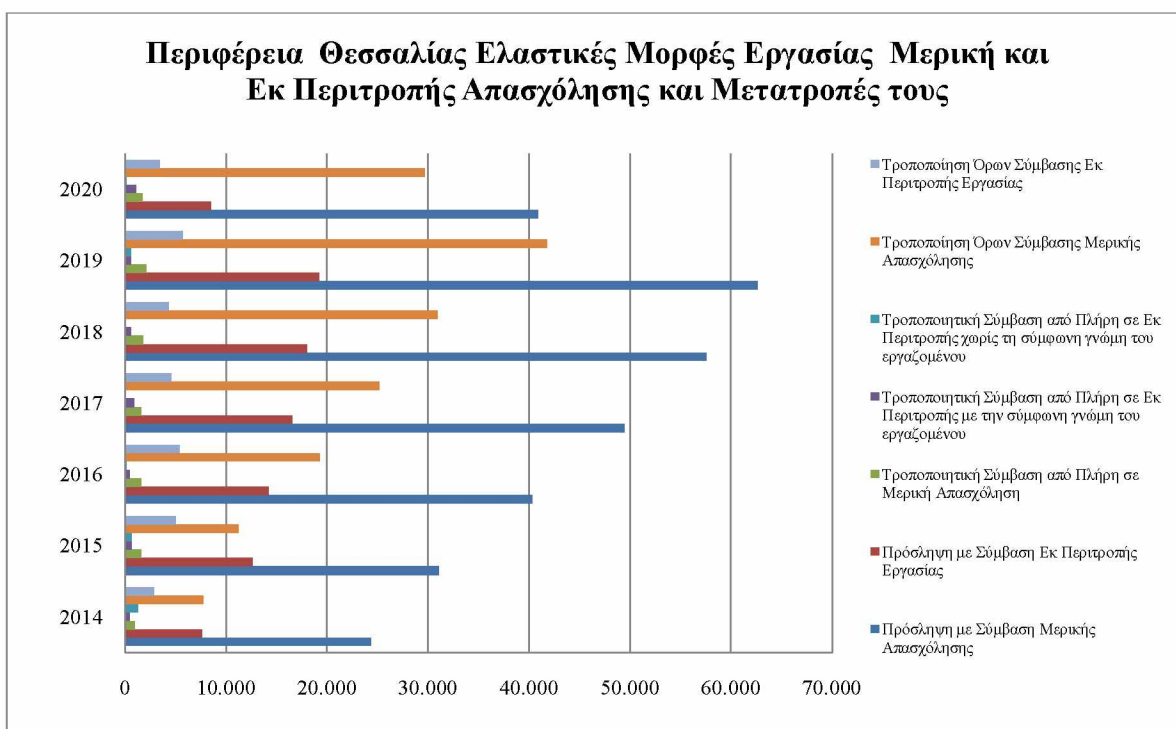
Διάγραμμα 10 .Μετατροπών Συμβάσεων Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιστροφής Εργασίας, Περιφέρεια Θεσσαλίας Έτη 2014 - 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο **Διάγραμμα 11** απεικονίζονται συνδυαστικά το Διάγραμμα 9 και το Διάγραμμα 10.

**Διάγραμμα 11. Ελαστικών Μορφών Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ
Περιτροπής Εργασίας και Μετατροπές τους Περιφέρεια Θεσσαλίας
Έτη 2014 - 2020**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Πίνακας 6 - Συμβάσεις Εργασίας Μερικής Απασχόλησης ή/ και Εκ Περιστροφής Εργασίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας,

Έτη 2014 - 2020

ΤΥΠΟΣ ΣΥΜΒΑΣΕΩΣ ΜΕΡΙΚΗΣ Ή/ΚΑΙ ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Πρόσληψη με Σύμβαση Μερικής Απασχόλησης	24.319	31.087	40.335	49.464	57.556	62.624	40.879
Πρόσληψη με Σύμβαση Εκ Περιστροφής Εργασίας	7.581	12.634	14.219	16.576	17.976	19.182	8.502
Μερικό άθροισμα	31.900	43.721	54.554	66.040	75.532	81.806	49.381
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Μερική Απασχόληση	956	1.554	1.562	1.609	1.783	2.115	1.692
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιστροφής με την σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου	457	622	473	857	544	564	1095
Τροποποιητική Σύμβαση από Πλήρη σε Εκ Περιστροφής χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου	1.267	646	139	62	41	581	138
Τροποποίηση Όρων Σύμβασης Μερικής Απασχόλησης	7.749	11.244	19.301	25.160	30.965	41.789	29.680
Τροποποίηση Όρων Σύμβασης Εκ Περιστροφής Εργασίας	2.835	5.027	5.391	4.591	4.294	5.716	3.404
Μερικό άθροισμα	13.264	19.093	26.866	32.279	37.627	50.765	39.647
Γενικό άθροισμα	45.164	62.814	81.420	98.319	113.159	132.571	89.028

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

3.5 Εξάπλωση ανά καθεστώς απασχόλησης στην Επικράτεια (Πλήρης και Ευέλικτη Απασχόληση)

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, που αποτυπώνονται στον Πίνακα 7 και αφορούν τις ροές προσλήψεων ανά καθεστώς απασχόλησης βλέπουμε ότι κατά την διάρκεια της τετραετίας 2016-2019 υπάρχει μια σταθεροποίηση στην αυξητική πορεία στις προσλήψεις νέων θέσεων και κυρίως διακρίνεται η ενίσχυση των ευέλικτων μορφών εργασίας.

Η εκ περιτροπής απασχόληση κάθε χρόνο της τετραετίας παρουσιάζει μικρή ανοδική τάση κατά 11,52% (349.695 υποβολές προσλήψεων το 2019 έναντι 313.570 το 2016), η πλήρης παρουσιάζει κατά 31,70% (1.277.396 υποβολές προσλήψεων το 2019 έναντι 969.965 το 2016) ενώ η υποβολή συμβάσεων μερικής απασχόλησης διευρύνθηκε περισσότερο και εμφανίζει την μεγαλύτερη αύξηση ύψους 40,07% (1.203.794 υποβολές προσλήψεων το 2019 έναντι 859.439 το 2016). Η συνολική απασχόληση αυξήθηκε από το 2016 έως το 2019 κατά 32,10%.

Με μια πρώτη ματιά στα ετήσια ποσοστά της πλήρους απασχόλησης φαίνεται ότι υπερτερεί στο γενικό ετήσιο σύνολο όμως εύκολα διαπιστώνεται ότι η ευέλικτη απασχόληση, ιδιαίτερα η μερική, είναι αυτή που κερδίζει έδαφος τα τελευταία χρόνια και ουσιαστικά καθιερώνεται στις νέες προσλήψεις, καθώς αθροιστικά τα ποσοστά της μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης κάθε έτος ξεπερνούν το 50%.

Σε ότι αφορά το 2020, σε σύγκριση με το 2019, η εκ περιτροπής εργασία εμφάνισε μια απότομη καθοδική πορεία φτάνοντας σε ποσοστό 109,00% (167.311 υποβολές προσλήψεων το 2020 έναντι 349.695 το 2019) έναντι του 51,17% της μερικής απασχόλησης (796342 υποβολές προσλήψεων το 2020 έναντι 1.203.794 το 2019) και το 24,89% της πλήρους (1.022.789 υποβολές προσλήψεων το 2020 έναντι 1.277.396 το 2019). Ενδιαφέρον είναι ότι κατά το έτος της πανδημικής κρίσης η πλήρης απασχόληση ξεπερνά το 50% του αθροίσματος της συνολικής απασχόλησης, σε αντίθεση με τα προηγούμενα έτη, που όπως προαναφέρθηκε υπερίσχυε το σύνολο της ευέλικτης εργασίας. Μπορούμε συνεπώς να ισχυριστούμε ότι κατά την κρίση της πανδημίας, το μέρος της παραγωγικής οικονομίας που συνέχισε να δραστηριοποιείται διατήρησε και βασίστηκε στις θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης (ΕΙΕΑΔ,2020).

Η μείωση της συνολικής απασχόλησης το 2020 συγκριτικά με το προηγούμενο έτος έφτασε το 42,51% που αντιστοιχεί σε απώλεια 844.443 θέσεων εργασίας.

Τις ίδιες διαπιστώσεις μπορούμε να κάνουμε και σε ότι αφορά τις ροές αποχωρήσεων από το 2016 έως το 2019 με την μερική απασχόληση να παρουσιάζει την μεγαλύτερη αύξηση κατά 44,72% (1.151.222 υποβολές αποχωρήσεων το 2019 έναντι 795.473 το 2016), την Πλήρη κατά 32,89 % (1.222.222 υποβολές αποχωρήσεων το 2019 έναντι 919.717 το 2016) και την εκ περιτροπής κατά 13,13% (329.797 υποβολές αποχωρήσεων το 2019 έναντι 291.524 το 2016). Οι συνολικές αποχωρήσεις αυξήθηκαν το διάστημα 2016-2019 κατά 34,71%.

Το 2020, συγκριτικά με το 2019, παρατηρούμε ότι υποβολές αποχωρήσεων στην εκ περιτροπής απασχόληση παρουσίασαν μια μείωση φτάνοντας σε ποσοστό 97,22% (167.225 υποβολές αποχωρήσεων το 2020 έναντι 329.797 το 2019), της μερικής κατά 48,30% (776.278 υποβολές το 2020 έναντι 1.151.222 το 2019) και της πλήρους κατά 28,66% (949.936 υποβολές το 2020 έναντι 1.222.222 το 2019).

Από το σύνολο των αποχωρήσεων για το έτος 2020 το 49,83 % αφορούσε υποβολές της ευέλικτης απασχόλησης, ενώ η συνολική μείωση των αποχωρήσεων ανά καθεστώς απασχόλησης συγκριτικά με το 2019 έφτασε στο 42,77%.

Τα μειωμένα επίπεδα των αποχωρήσεων το έτος 2020 από τη μια συνδυάζονται με τα μειωμένα επίπεδα των προσλήψεων, από την άλλη όμως μπορούμε να ισχυριστούμε ότι υπάρχει μια συγκράτηση της αύξησης της ανεργίας που οφείλεται στα μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κορωνοϊού που θεσπίστηκαν από την Ελληνική Κυβέρνηση και που θα αναλύσουμε σε παρακάτω κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Είναι βέβαιο ότι συνετέλεσαν στην διατήρηση των θέσεων εργασίας των εργαζομένων είτε λόγω της επιβολής προσωρινής αναστολής της επιχειρηματικής δραστηριότητας των εργοδοτών τους είτε γιατί αυτοί ορίστηκαν πληττόμενοι βάσει των κωδικών αριθμών δραστηριότητας (Κ.Α.Δ) που ορίστηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών.²⁰

Το Διάγραμμα 12 που ακολουθεί αφορά τις ροές προσλήψεων ανά καθεστώς απασχόλησης από το 2016 έως 2020 και μπορούμε να κατανοήσουμε την άνοδο των προσλήψεων της μερικής απασχόλησης η οποία το 2019 σε απόλυτο αριθμό θέσεων έχει μια διαφορά με την πλήρη απασχόληση μόλις 73.602 θέσεων σε αντίθεση με τις 108.327 θέσεις το 2018.

²⁰ Κ.Υ. Α. 12997/231/2020 - ΦΕΚ 993/Β/23-3-2020, «Μηχανισμός εφαρμογής των μέτρων στήριξης των εργαζομένων με εξαρτημένη εργασία για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19» και ΚΥΑ/ οικ.17788/346/2020 - ΦΕΚ 1779/Β/10-5-2020. «Περαιτέρω μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων - εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την σταδιακή επαναλειτουργία της αγοράς εργασίας».

Η εκτεταμένη χρήση της άτυπης εργασίας, μετά την κρίση ύφεσης στην Ελλάδα, συχνά αποτελεί μια λανθασμένη διέξοδο για την επιβίωση των επιχειρήσεων, στην οποία μπορεί να συναινούν και οι εργαζόμενοι προκειμένου και οι δυο πλευρές να επωφεληθούν από την αύξηση των εισοδημάτων τους, υποπίπτοντας όμως στα παραπτώματα της εισφοροδιαφυγής και της φοροδιαφυγής (Γκιάλης, 2009).

Το έτος 2020 αποτυπώνεται η κρίση της αγοράς εργασίας λόγω του Covid -19 με τα χαμηλά επίπεδα νέων προσλήψεων όμως είναι διακριτή η υπεροχή της πλήρους απασχόλησης. Όμως είναι προφανές ότι το ποσοστό υποβολών νέων προσλήψεων με εκ περιτροπής εργασία που ανήλθε μόλις στο 8,42% είναι το χαμηλότερο σε όλη την εξεταζόμενη πενταετία, της μερικής έχει φτάσει στο αντίστοιχο του 2016 και μόνο η πλήρης απασχόληση σε απόλυτο αριθμό έχει φτάσει επίσης στα επίπεδα του 2016.

Το Διάγραμμα 13 που ακολουθεί αφορά τις ροές αποχωρήσεων ανά καθεστώς απασχόλησης από το 2016 έως 31/12/2020 οι οποίες ακολουθούν τον ρυθμό των προσλήψεων και είναι οριακά χαμηλότερες από αυτές. Παρόλο ότι η πανδημία συνεχίζεται μέχρι και την ημερομηνία συγγραφής της παρούσης εργασίας φαίνεται να υπάρχει μια συγκράτηση των εκτεταμένων απολύσεων κάτω βέβαια από την στήριξη των μέτρων προστασίας που αποφασίστηκαν από την Ελληνική Κυβέρνηση.

Πίνακας 7 - Καθεστώς Απασχόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων

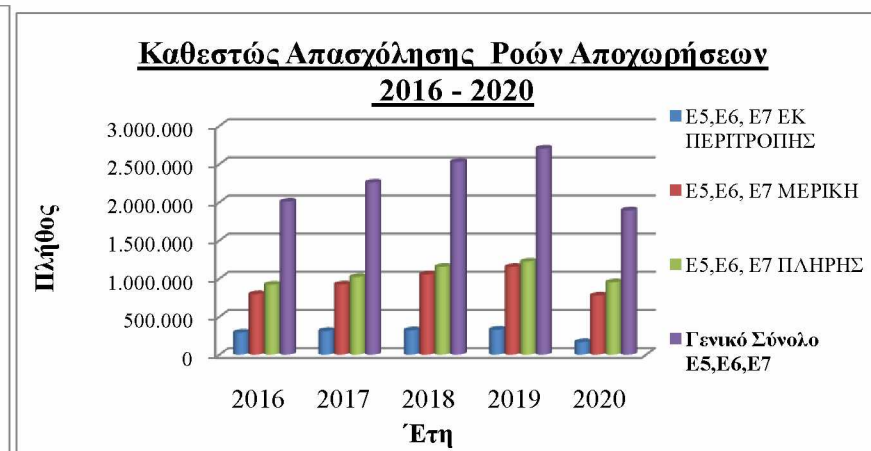
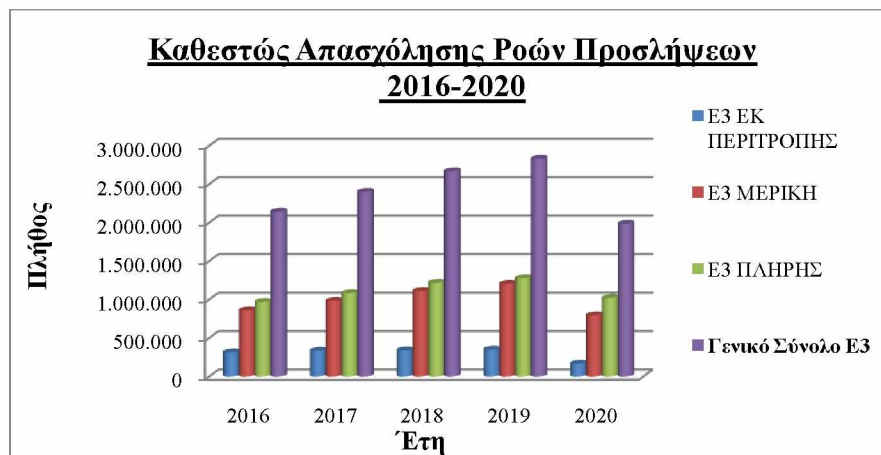
2016 - 2020 και ποσοστά επί της %

Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΝ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	313.570	14,63%	335.221	13,97%	340.118	12,74%	349.695	12,35%	167.311	8,42%
ΜΕΡΙΚΗ	859.439	40,10%	981.756	40,90%	1.110.239	41,60%	1.203.794	42,52%	796.342	40,09%
ΠΛΗΡΗΣ	969.965	45,26%	1.083.417	45,13%	1.218.566	45,66%	1.277.396	45,12%	1.022.789	51,49%
Γενικό άθροισμα	2.142.974	100%	2.400.394	100%	2.668.923	100%	2.830.885	100%	1.986.442	100%

Ε5,Ε6,Ε7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΩΝ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	291.524	14,53%	314.254	13,92%	321.468	12,72%	329.797	12,20%	167.225	8,83%
ΜΕΡΙΚΗ	795.473	39,64%	922.366	40,87%	1.053.016	41,66%	1.151.222	42,59%	776.278	41,00%
ΠΛΗΡΗΣ	919.717	45,83%	1.020.230	45,21%	1.153.436	45,63%	1.222.222	45,21%	949.936	50,17%
Γενικό άθροισμα	2.006.714	100%	2.256.850	100%	2.527.920	100%	2.703.241	100%	1.893.439	100%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Διαγράμματα 12 & 13 - Καθεστώς Απασχόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.5.1 Εξάπλωση ανά καθεστώς απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (Πλήρης και Ευέλικτη Απασχόληση)

Θέλοντας να εξεταστεί με ιδιαίτερη έμφαση η διάρθρωση της αγοράς εργασίας ανά καθεστώς απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, παρατίθεται ακολούθως μια αναλυτική απεικόνιση στον Πίνακα 8 των ροών των προσλήψεων και των αποχωρήσεων κατά τα έτη 2016-2020, δηλαδή πριν και μετά την υγειονομική κρίση του Covid-19.

Από το πρώτο κιόλας έτος μελέτης μας παρατηρείται ότι και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας υπάρχει μια έντονη τάση ελαστικοποίησης της εργασίας με το ποσοστό της εκ περιτροπής εργασίας να αυξάνεται την τετραετία κατά 34,90%, της μερικής κατά 55,26% ενώ της πλήρους απασχόλησης μόλις κατά 22,49%. Είναι προφανές ότι η τυπική σχέση εργασίας, η μόνιμη δηλαδή και πλήρης απασχόληση, περιορίζεται όλο και περισσότερο στην Περιφέρεια Θεσσαλίας αφού όπως και στα δεδομένα της Επικράτειας, το άθροισμα της ευέλικτης απασχόλησης υπερβαίνει σε κάθε έτος το 50%. Είναι επίσης αξιοπρόσεκτο ότι το 2019, η μερική απασχόληση φαίνεται να αποτελεί σταθερή επιλογή των εργοδοτών, συγκριτικά με την εκ περιτροπής και την πλήρη, με 62.624 υποβολές προσλήψεων έναντι των 19.182 και 58.588 υποβολών αντιστοίχως.

Την επόμενη χρονιά, το 2020 σε σχέση με το 2019, παρουσιάζεται μια μεγάλη πτώση στην υποβολή συμβάσεων της εκ περιτροπής και μερικής απασχόλησης σε ποσοστά 125,62%, και 53,19% αντίστοιχα, ενώ η πλήρης απασχόληση φαίνεται να επηρεάζεται σε μικρότερο ποσοστό που φτάνει το 17,63%. Όπως και στα δεδομένα της Επικράτειας, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, το σύνολο των υποβολών προσλήψεων της ευέλικτης απασχόλησης για το έτος 2020 ανέρχεται σε ποσοστό 49,78% ενώ η πλήρης απασχόληση υπερτερεί οριακά κατά 0,48% που σημαίνει ότι για την Περιφέρεια Θεσσαλίας η πλήρης απασχόληση αποτέλεσε ακόμη και μέσα στις δυσμενείς καταστάσεις της πανδημίας την κύρια επιλογή για τις νέες θέσεις εργασίας.

Σε ότι αφορά τις ροές αποχωρήσεων μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι εμφανίζουν την ίδια εικόνα με τις ροές προσλήψεων δηλαδή κατά την τετραετία 2016-2019 η εκ περιτροπής σημείωσε αύξηση 35,28%, η πλήρης 23,01% ενώ η μερική έφτασε σε ποσοστό 60,16% .

Και πάλι το 2020, σε σχέση με το 2019, οι υποβολές αποχωρήσεων της εκ περιτροπής απασχόλησης παρουσίασαν μια μείωση ύψους 114,30%, της μερικής 49,90% ενώ η πλήρης απασχόληση εμφανίζει το μικρότερο ποσοστό 19,75%

αποδεικνύοντας ότι και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας οι επιχειρήσεις προτίμησαν να διατηρήσουν τους εργαζόμενους που απασχολούνταν με την τυπική μορφή εργασίας καθώς προστατεύονταν από τα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων του Covid-19 στην απασχόληση.

Αποτυπώνοντας στο Διάγραμμα 14 τα στοιχεία του Πίνακα βλέπουμε σε ότι αφορά τις ροές νέων προσλήψεων ανά καθεστώς απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας την σταδιακή άνοδο της απασχόλησης, με το 2019 να υπερέχουν αυτές της μερικής έναντι της πλήρους και της εκ περιτροπής. Το 2020 στην Περιφέρεια όπως και στα στοιχεία της Επικράτειας οι περισσότερες προσλήψεις ήταν με πλήρη απασχόληση όμως και εδώ είναι ορατή η επιδείνωση της αγοράς απασχόλησης σε όλες τις μορφές συμβάσεων με τα ποσοστά των υποβολών να φτάνουν τα επίπεδα του 2016.

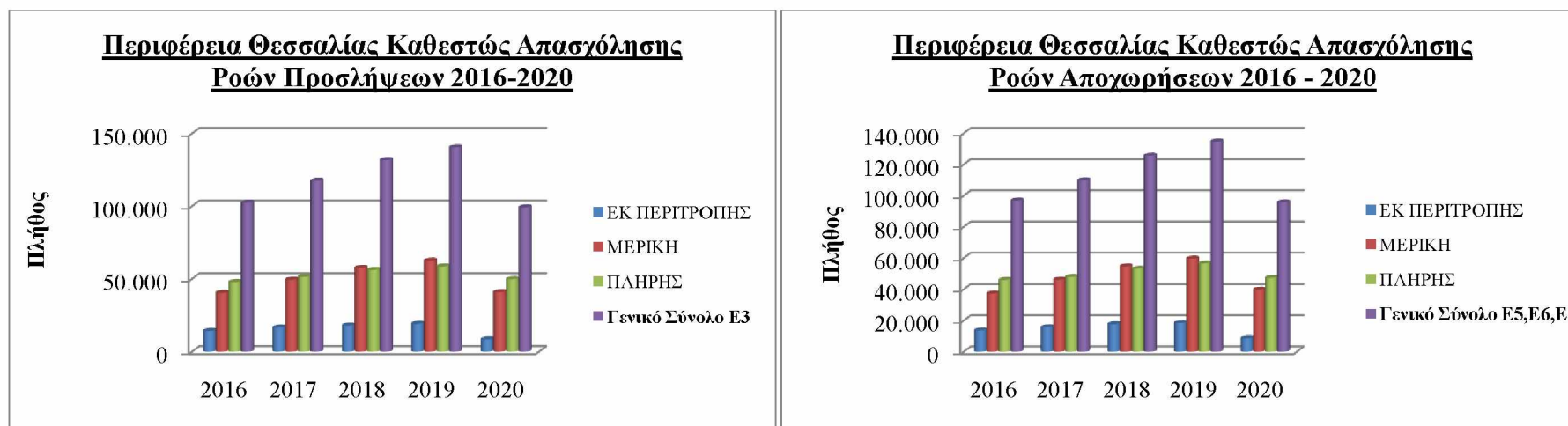
Το Διάγραμμα 15 που ακολουθεί αφορά τις ροές αποχωρήσεων ανά καθεστώς απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας για την πενταετία 2016 - 2020 οι οποίες ακολουθούν τον ρυθμό των ροές προσλήψεων. Οι αποχωρήσεις έως 31/12/2020 δείχνουν μεν την δεινή κατάσταση της αγοράς όμως κυρίως χάρις στα ληφθέντα μέτρα στήριξης σε καμία μορφή απασχόλησης δεν σημειώνεται αρνητικό ισοζύγιο.

Πίνακας 8. - Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασγόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων 2016 - 2020 και ποσοστά επί της %

Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΠΡΟΣΛΗΨΕΩΝ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	14.219	13,89%	16.576	14,11%	17.976	13,65%	19.182	13,66%	8.502	8,57%
ΜΕΡΙΚΗ	40.335	39,40%	49.464	42,11%	57.556	43,70%	62.624	44,61%	40.879	41,21%
ΠΛΗΡΗΣ	47.830	46,72%	51.431	43,78%	56.183	42,65%	58.588	41,73%	49.807	50,21%
Γενικό άθροισμα	102.384	100%	117.471	100%	131.715	100%	140.394	100%	99.188	100%
Ε5, Ε6, Ε7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΩΝ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	13.606	14,04%	15.725	14,32%	17.706	14,09%	18.406	13,66%	8.589	8,97%
ΜΕΡΙΚΗ	37.275	38,45%	46.176	42,04%	54.707	43,55%	59.698	44,30%	39.824	41,60%
ΠΛΗΡΗΣ	46.060	47,51%	47.932	43,64%	53.215	42,36%	56.660	42,04%	47.316	49,43%
Γενικό άθροισμα	96.941	100%	109.833	100%	125.628	100%	134.764	100%	95.729	100%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Διαγράμματα 14 & 15 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασγόλησης Ροών Προσλήψεων και Αποχωρήσεων

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.6 Εξάπλωση της πλήρους και της ευέλικτης απασχόλησης ανά φύλο στην Επικράτεια

Με βάση τα στατιστικά δεδομένα του Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ που παρουσιάζονται στους Πίνακες 9 και 10 και αφορούν τις ροές των Προσλήψεων – Αποχωρήσεων κατά τα έτη 2016 έως 2020 ανά Καθεστώς Απασχόλησης και ανά Φύλο προκύπτει ότι:

- Η συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών έναντι μισθού είναι μικρότερη από αυτή των ανδρών γεγονός που μπορεί να ερμηνευτεί ως αποτέλεσμα της έλλειψης ίσων ευκαιριών, της ύπαρξης διακρίσεων στην αγορά εργασίας ανάμεσα στα δύο φύλα, της άνισης κατανομής των οικογενειακών υποχρεώσεων σε βάρος των γυναικών αλλά και λόγω έλλειψης οικονομικών κινήτρων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017).
- η αύξηση της συνολικής απασχόλησης των ανδρών την τετραετία 2016-2019 ανέρχεται στις 430.276 θέσεις εργασίας(36,33%) που αντιστοιχούν σε 36.207 θέσεις εκ περιτροπής, 209.233 μερικής και 184.836 θέσεις πλήρους απασχόλησης ενώ η αύξηση της συνολικής απασχόλησης των γυναικών φτάνει στις 257.635 θέσεις (26,87%) που αναλογούν σε 122.595 πλήρους απασχόλησης, 135.122 μερικής ενώ δεν αναλογούν θέσεις της εκ περιτροπής απασχόλησης καθώς εμφανίζει κατά την τετραετία μείωση κατά 0,07% δηλαδή κατά 82 θέσεις εργασίας.

Παρά την αύξηση των προσλήψεων σε όλες τις μορφές απασχόλησης – κυρίως όμως της μερικής - είναι φανερό ότι μέσα στην τετραετία υπάρχει η τάση το εργατικό δυναμικό να γίνει πιο «ευέλικτο».

- κατά τα έτη 2016-2019 η μέση τιμή των ανδρών που προσλαμβάνεται σε θέσεις μισθωτής εργασίας ανέρχεται σε ποσοστό 56,35% ,το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό μέσης τιμής για την πλήρη απασχόληση 26,54%, την μερική 21,33% και την εκ περιτροπής 8,48%. Παρόλη την υπεροχή της πλήρους απασχόλησης στις μέσες τιμές των απασχολήσεων, οι συμβάσεις της μερικής απασχόλησης είναι αυτές που κατά την τετραετία παρουσίασαν την μεγαλύτερη αυξητική τάση φτάνοντας το 49,01%.
- κατά τα έτη 2016-2019 η μέση τιμή των γυναικών που προσλαμβάνεται σε θέσεις μισθωτής εργασίας ανέρχεται σε 43,65%,το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό μέσης τιμής για την πλήρη 18,76%, μερική 19,95% και με εκ περιτροπής 4,94%. Παρατηρούμε επίσης, ότι στην περίπτωση των γυναικών η μερική απασχόληση,

σε σχέση με τις υπόλοιπες μορφές απασχόλησης, εμφανίζει την μεγαλύτερη αυξητική τάση της τετραετίας με ποσοστό 31,24% υπερτερεί και στις μέσες τιμές, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι η Ελληνίδα εργαζόμενη καθώς πρέπει να συνδυάσει τις οικογενειακές και τις επαγγελματικές υποχρεώσεις αναγκάζεται συχνά επιλέξει την ευέλικτη απασχόληση. Αυτό ερμηνεύει το γεγονός ότι οι γυναίκες απασχολούνται σε χαμηλότερα ποσοστά αλλά σε μεγαλύτερα επίπεδα μερικής απασχόλησης σε σχέση με τους άντρες (European Commission, 2017).

- Το γενικό σύνολο των νέων προσλήψεων ανδρών το 2020 ανήλθε σε 1.108.191, μειωμένες κατά 506.125 (45,67%) από το 2019, ενώ αντίστοιχα των γυναικών σε 878.251 μειωμένες κατά 338.318 (38,52%) υποδεικνύοντας επίσης ότι και στην περίοδο της πανδημίας, υπάρχει ανισότητα ευκαιριών εργασίας ανάμεσα στα δυο φύλα αφού σε απόλυτους αριθμούς πάλι υπερτερούν οι νέες προσλήψεις ανδρών.
- Ο αριθμός των προσλήψεων με μερική απασχόληση στους άνδρες κατέγραψε ποσοστιαία υποχώρηση 54,70% (411.186 προσλήψεις έναντι 636.118 το 2019), η εκ περιτροπής 110,10% (108.338 προσλήψεις έναντι 227.618 το 2019) ενώ η πλήρης 27,51% (588.667 προσλήψεις έναντι 750.580 το 2019). Αν και υπάρχει μειωτική τάση στις ροές νέων προσλήψεων, η πλήρης απασχόληση επικράτησε την περίοδο της πανδημίας στους άνδρες αλλά και διατήρησε την πρωτιά συγκριτικά με τις υπόλοιπες μορφές απασχόλησης για πέμπτη χρονιά.
- Σε ότι αφορά τις προσλήψεις των γυναικών με μερική απασχόληση καταγράφηκε ποσοστιαία υποχώρηση 47,39% (385.156 προσλήψεις έναντι 567.676 το 2019), η πλήρης 21,35% (434.122 προσλήψεις έναντι 526.816 το 2019) ενώ και εδώ η εκ περιτροπής σημείωσε το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης κατά 107,00% (58.973 προσλήψεις έναντι 122.077 το 2019). Σε αντίθεση με τις προηγούμενες χρονιές φαίνεται ότι οι προσλήψεις γυναικών με πλήρη απασχόληση επικράτησαν κατά την χρονιά της πανδημίας ως αποτέλεσμα των ευνοϊκών μέτρων στήριξης που υιοθετήθηκαν για την συγκεκριμένη μορφή απασχόλησης.
- Στο γενικό άθροισμα των προσλήψεων και για τα δυο φύλα φαίνεται ότι στην Επικράτεια συγκριτικά με το 2019 χάθηκαν σε απόλυτο αριθμό 844.443 θέσεις εργασίας.

Σε ότι αφορά στις ροές των αποχωρήσεων για τα έτη 2016-2019 ανά Φύλο και Καθεστώς Απασχόλησης προκύπτει ότι:

Στην αύξηση των συνολικών αποχωρήσεων των ανδρών κατά σε 437.455 θέσεις εργασίας (39,52%) αντιστοιχούν 214.323 θέσεις μερικής απασχόλησης (54,14%), 186.750 (35,08%) πλήρους και 36.382 (39,52%) εκ επιτροπής ενώ στην αύξηση των συνολικών αποχωρήσεων των γυναικών κατά 259.072 (28,79%) αντιστοιχούν 141.426 (35,39%) θέσεις μερικής απασχόλησης, 115.755 (29,88%) πλήρους και 1.891(1,68%) θέσεις εκ περιτροπής απασχόλησης. Οι περισσότερες επομένως αποχωρήσεις κατά την τετραετία και για τα δυο φύλα σημειώθηκαν στην μερική απασχόληση.

Κατά το έτος 2020, μετά την εμφάνιση του Covid -2019, παρουσιάζεται σε σχέση με το 2019, μείωση στις αποχωρήσεις των ανδρών των συμβάσεων εκ περιτροπής κατά 97,58% (108.864 υποβολές έναντι 215.089 το 2019), της μερικής κατά 52,49% (400.161 υποβολές έναντι 610.191 το 2019) και της πλήρους απασχόλησης κατά 30,78% (549.831 υποβολές έναντι 719.083 το 2019) ενώ σε ότι αφορά τις γυναικείες αποχωρήσεις με συμβάσεις εκ περιτροπής σημειώνεται μείωση κατά 96,54% (58.361 υποβολές έναντι 114.708 το 2019), με μερικής κατά 43,85% (376.117 υποβολές έναντι 541.031 το 2019) ενώ της πλήρους κατά 25,75% (400.105 υποβολές έναντι 503.139 το 2019). Συνεπώς στην περίοδο του Covid-19 και εδώ στην ανάλυση των ροών αποχωρήσεων των δυο φύλων, συγκριτικά με το 2019, η πλήρης απασχόληση είναι αυτή που υπερισχύει με τις λιγότερες αποχωρήσεις καθώς εξακολουθούν να ισχύουν οι μηχανισμοί στήριξης της όπως επίσης και η αναστολή των συμβάσεων εργασίας, όπου απαγορεύονται οι απολύσεις και υπάρχει υποχρέωση διατήρησης του συνόλου των θέσεων εργασίας.

Πίνακας 9 - Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Προσλήψεων 2016 - 2020 και ποσοστά επί της %

Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΑΝΤΡΑΣ	1.184.040	55,30	1.351.522	56,30	1.517.074	56,80	1.614.316	57,00	1.108.191	55,80
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	191.411	8,93%	210.261	8,76%	218.665	8,19%	227.618	8,04%	108.338	5,45%
ΜΕΡΙΚΗ	426.885	19,92%	505.047	21,04%	584.743	21,91%	636.118	22,47%	411.186	20,70%
ΠΛΗΡΗΣ	565.744	26,40%	636.214	26,50%	713.666	26,74%	750.580	26,51%	588.667	29,63%
ΓΥΝΑΙΚΑ	958.934	44,70	1.048.872	43,70	1.151.849	43,20	1.216.569	43,00	878.251	44,20
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	122.159	5,70%	124.960	5,21%	121.453	4,55%	122.077	4,31%	58.973	2,97%
ΜΕΡΙΚΗ	432.554	20,18%	476.709	19,86%	525.496	19,69%	567.676	20,05%	385.156	19,39%
ΠΛΗΡΗΣ	404.221	18,86%	447.203	18,63%	504.900	18,92%	526.816	18,61%	434.122	21,85%
Γενικό άθροισμα	2.142.974	100%	2.400.394	100%	2.668.923	100%	2.830.885	100%	1.986.442	100%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

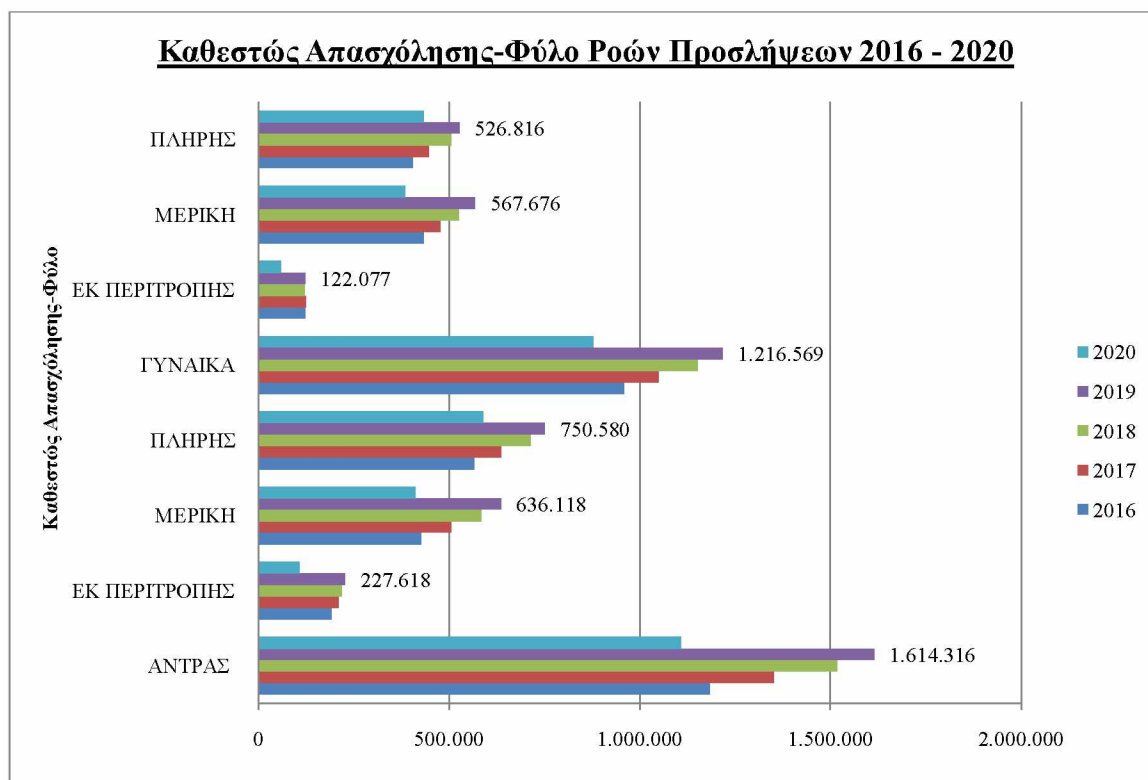
Πίνακας 10 - Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Αποχωρήσεων 2016 - 2020 και ποσοστά επί της %

Ε5,Ε6,Ε7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΑΝΤΡΑΣ	1.106.908	55,20	1.270.168	56,30	1.439.615	56,90	1.544.363	57,10	1.058.856	55,90
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	178.707	8,91%	197.916	8,77%	207.150	8,19%	215.089	7,96%	108.864	5,75%
ΜΕΡΙΚΗ	395.868	19,73%	473.776	20,99%	554.700	21,94%	610.191	22,57%	400.161	21,13%
ΠΛΗΡΗΣ	532.333	26,53%	598.476	26,52%	677.765	26,81%	719.083	26,60%	549.831	29,04%
ΓΥΝΑΙΚΑ	899.806	44,80	986.682	43,70	1.088.305	43,10	1.158.878	42,90	834.583	44,10
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	112.817	5,62%	116.338	5,15%	114.318	4,52%	114.708	4,24%	58.361	3,08%
ΜΕΡΙΚΗ	399.605	19,91%	448.590	19,88%	498.316	19,71%	541.031	20,01%	376.117	19,86%
ΠΛΗΡΗΣ	387.384	19,30%	421.754	18,69%	475.671	18,82%	503.139	18,61%	400.105	21,13%
Γενικό άθροισμα	2.006.714	100%	2.256.850	100%	2.527.920	100%	2.703.241	100%	1.893.439	100%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 16 που ακολουθεί αποτυπώνονται οι ροές νέων προσλήψεων (2016 - 2020) ανά καθεστώς απασχόλησης και για τα δυο φύλα και διακρίνεται το χάσμα που υπάρχει ανάμεσα στην συμμετοχή των ανδρών στο εργατικό δυναμικό και των γυναικών, χωρίς να παραβλέπουμε όμως ότι το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών ενισχύεται με την πάροδο του χρόνου. Κατά τη διάρκεια της τετραετίας η εργασία με καθεστώς μερικής απασχόλησης φαίνεται ότι τις εξυπηρετεί καλύτερα γι' αυτό και υπάρχει μια ενίσχυσή της με τις περισσότερες νέες προσλήψεις να καταγράφονται το 2019 ενώ στους άντρες φαίνεται για το ίδιο διάστημα ότι επικρατεί η πλήρης απασχόληση. Το επόμενο έτος παρά τις δύσκολες συνθήκες της πανδημίας στις νέες προσλήψεις ανδρών αλλά και των γυναικών υπερίσχυσε η πλήρης απασχόληση δείχνοντας πάλι ότι η μορφή αυτή απασχόλησης επικράτησε κατά την περίοδο της κρίσης του Covid-19. Ένας πιθανός λόγος που συμβαίνει αυτό είναι γιατί οι επιχειρήσεις που διαθέτουν προσωπικό πλήρους απασχόλησης δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτές που τέθηκαν σε προσωρινή αναστολή λειτουργίας ή θεωρήθηκαν πληττόμενες. Επίσης με τα μέτρα στήριξης που θεσπίστηκαν και τα κίνητρα που δόθηκαν ευνόησαν την πρόσληψη νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης.

Διάγραμμα 16. -Καθεστώς Απασχόλησης- Φύλο Ροών Προσλήψεων

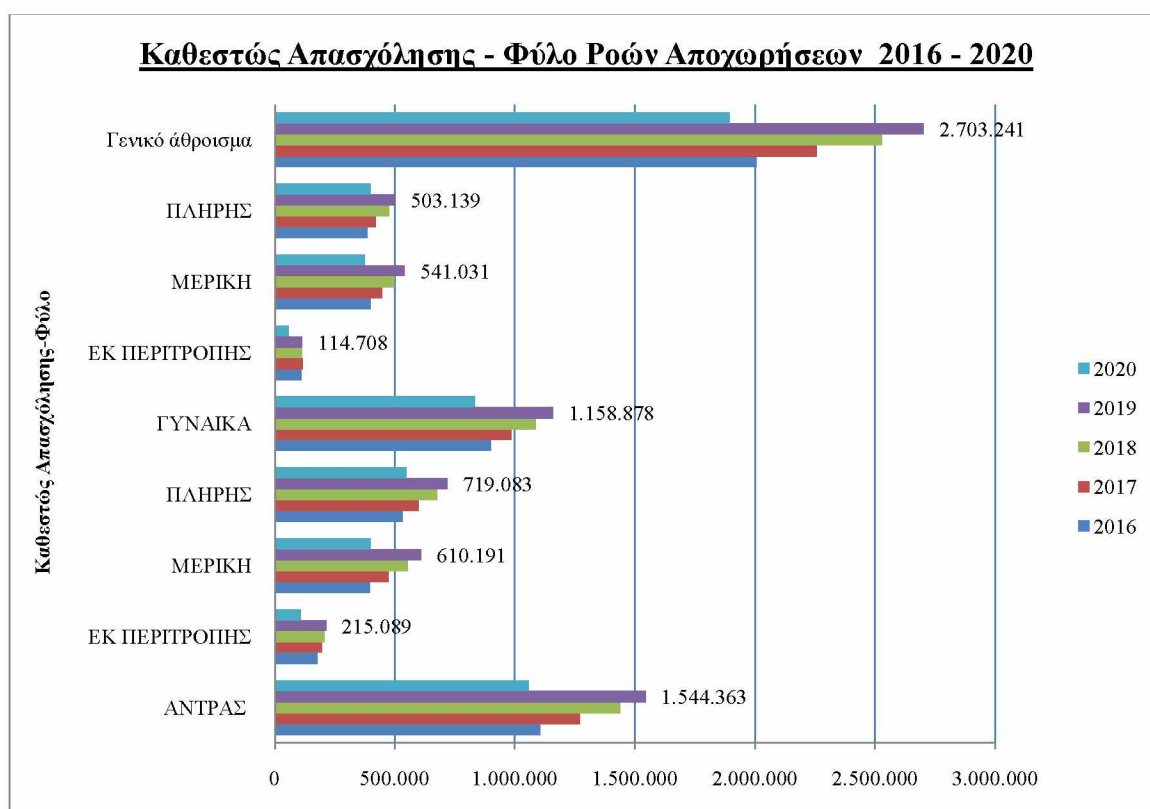

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Διάγραμμα 17 αποτυπώνονται οι αντίστοιχες ροές αποχωρήσεων όπου κατά την τετραετία 2016-2019 ακολουθούν τις ροές των προσλήψεων με τα υψηλότερα ποσοστά αποχωρήσεων να σημειώνονται και για τα δυο φύλα το 2019, με την διαφορά ότι στους άνδρες την πρωτιά έχει η πλήρη απασχόληση ενώ στις γυναίκες η μερική.

Το 2020 οι ροές αποχωρήσεων και για τα δυο φύλα ακολούθησαν αναλογικά τις ροές των προσλήψεων, με την πλήρη απασχόληση να εμφανίζει τις περισσότερες αποχωρήσεις.

Διάγραμμα 17. -Καθεστώς Απασχόλησης- Φύλο Ροών Αποχωρήσεων 2016-2020

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

3.6.1 Εξάπλωση της πλήρους και της ευέλικτης απασχόλησης ανά Φύλο στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Σύμφωνα με τα στατιστικά δεδομένα των Πινάκων 11 και 12 και των αντίστοιχων των Ροών Προσλήψεων για τα έτη 2016 έως 2019, ανά Φύλο και Καθεστώς Απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας προκύπτει ότι:

- στην αύξηση της συνολικής απασχόλησης των ανδρών κατά 24.486 θέσεις εργασίας (43,13%) αντιστοιχούν 3.588 (42,28%) θέσεις εκ περιτροπής απασχόλησης, 13.121 (64,83%) μερικής και 7.777 (27,72%) πλήρους ενώ στην αύξηση της συνολικής απασχόλησης των γυναικών κατά 13.524 θέσεων (26,87%) αναλογούν 1.375 (23,98%) θέσεις της εκ περιτροπής απασχόλησης, 9.168 (45,62%) μερικής και 2.981 (15,07%) πλήρους. Συνεπώς κατά την τετραετία η μερική απασχόληση επικράτησε σε σχέση με τις υπόλοιπες μορφές εργασίας και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.
- κατά τα έτη 2016-2019 η μέση τιμή των ανδρών που προσλαμβάνεται σε θέσεις μισθωτής εργασίας ανέρχεται σε ποσοστό 57,10%, το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό μέσης τιμής για την πλήρη απασχόληση 26,24%, την μερική 22,32% και την εκ περιτροπής 8,54%. Παρόλη την υπεροχή της πλήρους απασχόλησης στις μέσες τιμές των απασχολήσεων, οι συμβάσεις της μερικής απασχόλησης είναι αυτές που κατά την τετραετία και στη Θεσσαλία παρουσίασαν την μεγαλύτερη αυξητική τάση φτάνοντας το 64,83%.
- κατά τα έτη 2016-2019 η μέση τιμή των γυναικών που προσλαμβάνεται σε θέσεις μισθωτής εργασίας ανέρχεται σε 42,90%, το οποίο αντιστοιχεί σε ποσοστό μέσης τιμής για την πλήρη 17,48%, μερική 20,15% και με εκ περιτροπής 5,29%. Βλέπουμε ότι και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας οι γυναίκες επιλέγουν να εργαστούν με συμβάσεις μερικής απασχόλησης.

Κατά το έτος 2020, σε σχέση με το 2019, έχουμε μείωση στις προσλήψεις ανδρών με συμβάσεις εκ περιτροπής κατά 117,49% (5.551 προσλήψεις έναντι 12.073 το 2019), της μερικής κατά 58,92% (20.992 προσλήψεις έναντι 33.361 το 2019) και της πλήρους απασχόλησης κατά 23,70% (28.965 προσλήψεις 20 έναντι 35.831 το 2019) ενώ στις γυναίκες οι προσλήψεις με συμβάσεις εκ περιτροπής ανέρχονται στο 140,90% (2.951 προσλήψεις έναντι 7.109 το 2019), της μερικής στο 47,15% (19.887 προσλήψεις έναντι 29.263 το 2019) και της πλήρους στο 9,19% (20.842 προσλήψεις έναντι 22.757 το 2019).

Κατά την περίοδο της πανδημίας λοιπόν στην Περιφέρεια Θεσσαλίας η πλήρης απασχόληση είναι που υπέστη την μικρότερη μείωση στις υποβολές νέων προσλήψεων και ήταν η επικρατέστερη επιλογή για τους εργοδότες. Στην περίπτωση δε των γυναικών ήταν η πρώτη χρονιά που οι νέες θέσεις πλήρους απασχόλησης ήταν περισσότερες από της μερικής.

Σε ότι αφορά τις ροές των αποχωρήσεων για τα έτη 2016-2019 ανά Φύλο και Καθεστώς Απασχόλησης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας προκύπτει ότι:

Στην αύξηση των συνολικών αποχωρήσεων των ανδρών κατά 24.702 θέσεις εργασίας (45,92%) αντιστοιχούν 13.233 θέσεις μερικής απασχόλησης (70,54%), 8.034 (29,91%) θέσεις πλήρους και 3.435 (42,02%) θέσεις εκ περιτροπής, ενώ στην αύξηση των συνολικών αποχωρήσεων των γυναικών κατά 13.121 (30,41%) αντιστοιχούν 9.190 (49,63%) θέσεις μερικής απασχόλησης, 2.566 (13,36%) πλήρους και 1.365 (25,13%) θέσεις εκ περιτροπής απασχόλησης.

Κατά το έτος 2020, σε σχέση με το 2019, έχουμε μείωση στις αποχωρήσεις των αντρών με συμβάσεις εκ περιτροπής κατά 107,58% (5.593 αποχωρήσεις έναντι 11.610 το 2019), μερικής κατά 56,13% (20.491 αποχωρήσεις έναντι 31.992 το 2019) και της πλήρους απασχόλησης κατά 28,88% (27.074 αποχωρήσεις έναντι 34.893 το 2019) ενώ στις γυναίκες οι αποχωρήσεις με συμβάσεις εκ περιτροπής ανέρχονται στο 126,84% (2.996 αποχωρήσεις έναντι 6.796 το 2019), της μερικής στο 43,31% (19.333 αποχωρήσεις έναντι 27.706 το 2019) και της πλήρους απασχόλησης στο 7,53% (20.242 αποχωρήσεις έναντι 21.767 το 2019).

Σε μια προσπάθεια εκτενέστερης κατανόησης και ερμηνείας των αποτελεσμάτων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, κατά την κρίση που δημιουργήθηκε με την πανδημία, έγινε εξαγωγή στοιχείων από το Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ (τρέχουσα κατάσταση:27-11-2020), των Κωδικών Αριθμών Δραστηριοτήτων που δραστηριοποιούνται σε αυτήν και με βάση τον αριθμό εργαζομένων που απασχολείται σε καθεμία από αυτές διαπιστώθηκε ότι: την δεδομένη χρονική στιγμή το ενεργό εργατικό δυναμικό στην Περιφέρεια Θεσσαλίας καλύπτει 101.148 θέσεις εργασίας εκ των οποίων ένα ποσοστό 40,50% (40.973 σε απόλυτο αριθμό) βρίσκεται σε σχέση μισθωτής εργασίας με επιχειρήσεις οι οποίες αφενός θεωρήθηκαν πληττόμενες από την έκτακτη κατάσταση που δημιούργησε η πανδημία αλλά δεν αναστάλθηκε υποχρεωτικά η λειτουργία τους και αφετέρου δεν

συμπεριλαμβάνονται σε αυτές που έχουν υποχρεωτικά τεθεί σε αναστολή λειτουργίας με εντολή δημόσιας αρχής.²¹

Σε ότι αφορά επομένως την ερμηνεία των αποτελεσμάτων τόσο των ροών προσλήψεων όπου η πλήρη απασχόληση επικράτησε έναντι των υπολοίπων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας όσο και των αντίστοιχων ροών αποχωρήσεων που εμφανίζουν τις μικρότερες απώλειες συγκριτικά με το προηγούμενο έτος, μπορούμε να θεωρήσουμε ότι εκτός από την κρατική στήριξη των θέσεων πλήρους απασχόλησης μέσω των μηχανισμών στήριξης που εφαρμόστηκαν, ένα σημαντικό μέρος της οικονομικής δραστηριότητας στην Θεσσαλία έως και σήμερα, παρά το δεύτερο lockdown, παρέμεινε σε λειτουργία και στηρίχθηκε στους εργαζόμενους της πλήρους απασχόλησης.

Ενδεικτικά αναφέρουμε μερικούς από αυτούς τους κλάδους που δραστηριοποιούνται στη Θεσσαλία όπως την βιομηχανία τροφίμων, τις δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας, το χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών, τις κατασκευές μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού, τις ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες και την φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες, ενώ το σύνολο των στοιχείων των κλάδων δραστηριοτήτων και των θέσεων παρατίθενται στο παράρτημα της παρούσης εργασίας στον Πίνακα 27.

²¹ Τελευταία τροποποίηση: ΦΕΚ Β΄ 5246/26-11-2020, Αρ.οικ. 48713/1232 «Αναστολή συμβάσεων εργασίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις-εργοδότες του ιδιωτικού τομέα κατά τον μήνα Νοέμβριο»

**Πίνακας 11 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Προσλήψεων
2016 – 2020 και ποσοστά επί της %**

Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΑΝΤΡΕΣ	56.779	55,50	67.449	57,40	75.855	57,60	81.265	57,90	55.508	56,00
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	8.485	8,29%	10.278	8,75%	11.208	8,51%	12.073	0,086	5.551	5,60%
ΜΕΡΙΚ	20.240	19,77%	25.982	22,12%	31.055	23,58%	33.361	0,238	20.992	21,20%
ΠΛΗΡΗΣ	28.054	27,40%	31.189	26,55%	33.592	25,50%	35.831	0,255	28.965	29,20%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	45.605	44,50	50.022	42,60	55.860	42,40	59.129	42,10	43.680	44,00
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	5.734	5,60%	6.298	5,36%	6.768	5,14%	7.109	5,06%	2.951	3,00%
ΜΕΡΙΚΗ	20.095	19,63%	23.482	19,99%	26.501	20,12%	29.263	20,84%	19.887	20,00%
ΠΛΗΡΗΣ	19.776	19,32%	20.242	17,23%	22.591	17,15%	22.757	16,21%	20.842	21,00%
Γενικό άθροισμα	102.384	100%	117.471	100%	131.715	100%	140.394	100%	99.188	100%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

**Πίνακας 12 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης-Φύλο Ροών Αποχωρήσεων
2016 – 2020 και ποσοστά επί της %**

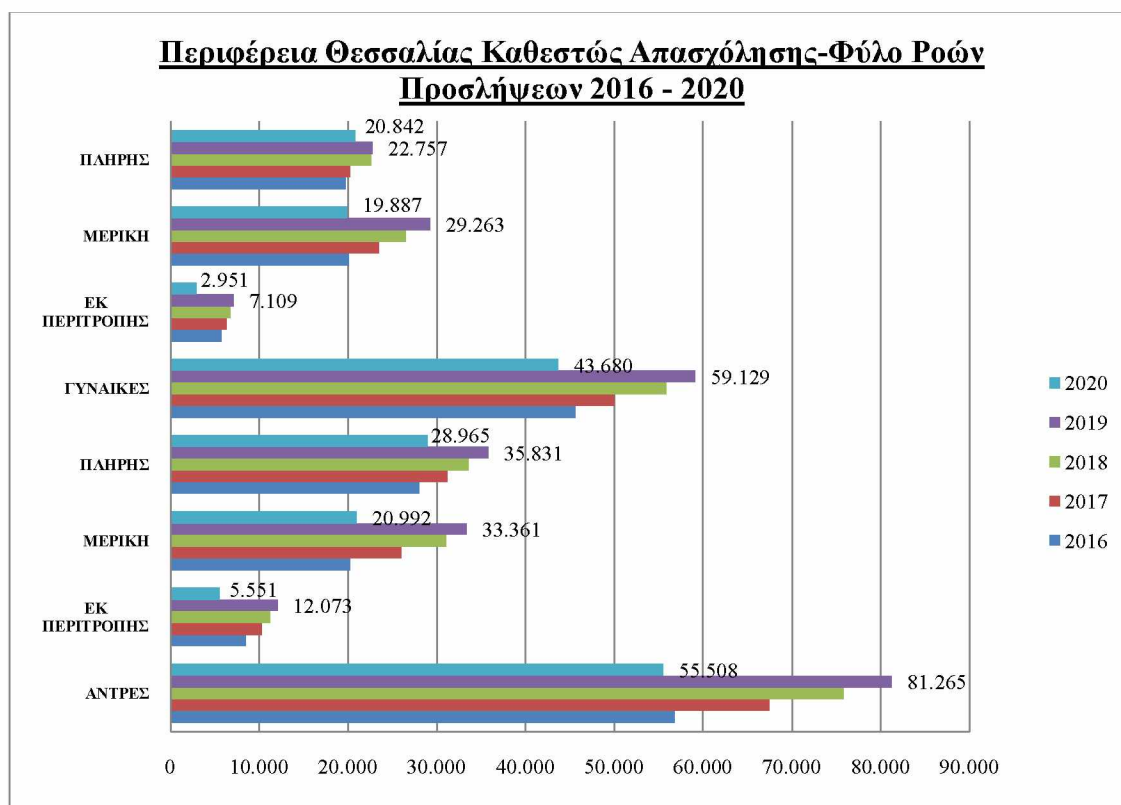
Ε5, Ε6, Ε7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	2016		2017		2018		2019		2020	
ΑΝΤΡΕΣ	53.793	55,5	63.256	57,6	72.626	57,8	78.495	58,2	53.158	55,50
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	8.175	8,43%	9.767	8,89%	11.024	8,78%	11.610	8,62%	5.593	5,80%
ΜΕΡΙΚΗ	18.759	19,35%	24.331	22,15%	29.416	23,42%	31.992	23,74%	20.491	21,40%
ΠΛΗΡΗΣ	26.859	27,71%	29.158	26,55%	32.186	25,62%	34.893	25,89%	27.074	28,30%
ΓΥΝΑΙΚΕΣ	43.148	44,5	46.577	42,4	53.002	42,2	56.269	41,8	42.571	45,30
ΕΚ ΠΕΡΙΤΡΟΠΗΣ	5.431	5,60%	5.958	5,42%	6.682	5,32%	6.796	5,04%	2.996	3,10%
ΜΕΡΙΚΗ	18.516	19,10%	21.845	19,89%	25.291	20,13%	27.706	20,56%	19.333	20,20%
ΠΛΗΡΗΣ	19.201	19,81%	18.774	17,09%	21.029	16,74%	21.767	16,15%	20.242	21,20%
Γενικό άθροισμα	96.941	100%	109.833	100%	125.628	100%	134.764	100%	95.729	100%

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 18 από τα στοιχεία των υποβολών προσλήψεων ανά καθεστώς απασχόλησης και ανά φύλο στην Περιφέρεια γίνεται άμεσα αντιληπτό το χαμηλότερο επίπεδο των ποσοστών απασχόλησης των γυναικών στην μισθωτή απασχόληση κατά την τετραετία 2016-2019 που όμως και εδώ έχει ανοδική τάση. Για το ίδιο διάστημα, στους άντρες επικράτησε η πλήρης απασχόληση έναντι των υπολοίπων ευέλικτων μορφών εργασίας όπως και στις γυναίκες μετά από αρκετά χρόνια υποβλήθηκαν περισσότερες συμβάσεις πλήρους απασχόλησης.

Ενώ λοιπόν τα προηγούμενα έτη η γυναικεία απασχόληση χαρακτηριζόταν από ευελιξία με την μορφή της μερικής αυτή τη χρονιά οι προσλήψεις πλήρους απασχόλησης ήταν περισσότερες. Αυτή η διαφορά πιθανόν να οφείλεται στην αναστολή λειτουργίας επιχειρήσεων στις οποίες οι γυναίκες απασχολούνταν με μερική απασχόληση όπως ο χώρος της εστίασης, προσωπικές υπηρεσίες και τουρισμός (Κυριακούλιας, 2020).

Διάγραμμα 18 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης- Φύλο Ροών Προσλήψεων 2016-2020

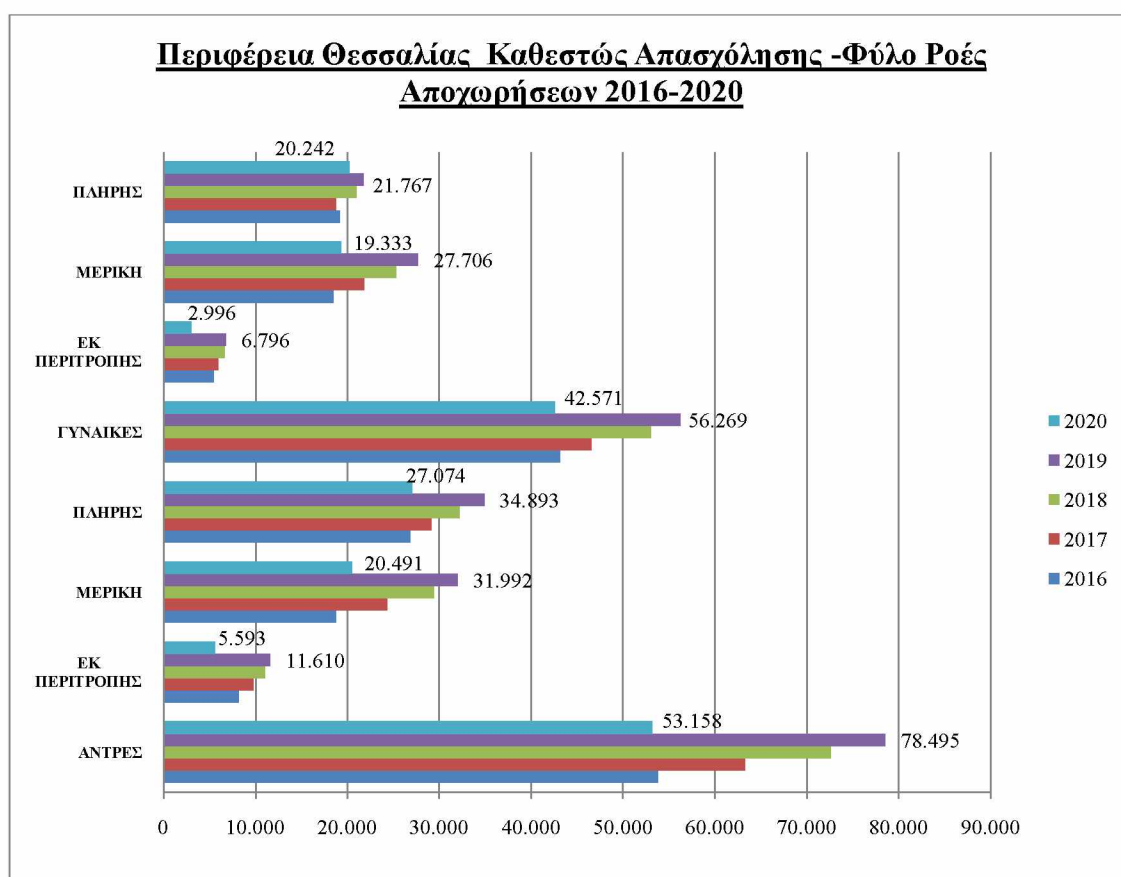

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Διάγραμμα 19 τα στοιχεία των υποβολών αποχωρήσεων ανά καθεστώς απασχόλησης και ανά φύλο στην Περιφέρεια για τα έτη 2016-2019 δείχνουν ότι

ακολουθούν την τάση των ροών προσλήψεων δηλαδή οι περισσότερες αποχωρήσεις ανδρών σημειώνονται στην πλήρη απασχόληση ενώ στις γυναίκες στην μερική, με το 2019 να εμφανίζει και στα δυο φύλα τις υψηλότερες υποβολές. Το 2020 με τα μέτρα στήριξης φαίνεται ότι και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας η πλήρης απασχόληση ευνοήθηκε και διατήρησε τις θέσεις, χωρίς όμως να γνωρίζουμε ποιες θα είναι οι επιπλέον επιπτώσεις του δεύτερου κύματος της πανδημίας αφού ακόμη συνεχίζονται τα περιοριστικά μέτρα.

Διάγραμμα 19 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Καθεστώς Απασχόλησης- Φύλο Ροών Αποχωρήσεων 2016-2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.7 Εξέλιξη της Σχέσης Εργασίας Αορίστου και Ορισμένου Χρόνου (Μόνιμη και Προσωρινή Απασχόληση) στην Επικράτεια.

Στον Πίνακα 13, παρατίθενται και εξετάζονται τα στοιχεία των ροών προσλήψεων και αποχωρήσεων της προσωρινής απασχόλησης κατά τα έτη 2016-2020 συγκριτικά με αυτά της μόνιμης απασχόλησης και στην συνέχεια ακολουθούν οι διαγραμματικές απεικονίσεις αυτών (Διάγραμμα 20 και 21).

Κατά τη διάρκεια της τετραετίας 2016-2019 οι προσλήψεις εργαζομένων με σχέση αορίστου και ορισμένου χρόνου παρουσιάζουν μια ανοδική πορεία έχοντας μεταξύ τους δυο πρώτα χρόνια μεγάλη διαφορά, ενώ το 2018 και κυρίως το 2019 αυτή μειώθηκε αισθητά. Συγκεκριμένα οι προσλήψεις αορίστου χρόνου αυξήθηκαν κατά 237.65 υποβολές (1.426.166 υποβολές το 2019 έναντι 1.188.401 το 2016) σημειώνοντας μια αύξηση 20,00% ενώ οι προσλήψεις ορισμένου χρόνου αυξήθηκαν κατά 450.146 (1.404.719 υποβολές το 2019 έναντι 954.573 το 2016) σημειώνοντας δηλαδή μια ποσοστιαία αύξηση, υπερδιπλάσια των αορίστου, ύψους 47,16%.

Αυτό μπορεί να ερμηνευτεί καθώς α) μετά την περίοδο της οικονομικής κρίσης υπήρξε παρότρυνση από τους κοινωνικούς εταίρους για την εξάπλωση και την ρύθμιση, μέσω οδηγιών, των ευέλικτων μορφών απασχόλησης ως αποτελεσματικότερες για την εξυπηρέτηση των αναγκών των επιχειρήσεων και των εργαζομένων β) μεγάλος αριθμός των επιχειρήσεων στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από την εποχικότητα της δραστηριότητας τους (Γαβρόγλου, 2014) και γ) επεκτάθηκε η προσωρινή απασχόληση μέσω της ανάπτυξης του θεσμού του δανεισμού εργαζομένων μέσω των Εταιρειών Προσωρινής Απασχόλησης (Ε.Π.Α), (Ν. 2956/2001, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 Ν. 3846/2010 και το άρθρο 7 Ν. 3899/2010)²² (Σταμάτη και Συριόπουλος, 2013).

Το 2020 σε σχέση με το 2019, οι υποβολές προσλήψεων της αορίστου χρόνου απασχόλησης παρουσίασε μια πτώση κατά 22,97% (1.018.812 έναντι 1.426.166 το 2019) και των ορισμένου χρόνου κατά 45,17% (967.630 έναντι 1.404.719 το 2019) ενώ η συνολική μείωση των υποβολών προσλήψεων και των δυο σχέσεων εργασίας έφτασε στο 42,51% (σε απόλυτο αριθμό 844.443 θέσεις εργασίας). Η μόνιμη απασχόληση κατά την περίοδο της πανδημίας αποδείχθηκε η δημοφιλέστερη επιλογή

²²Ν.2956/2001(ΦΕΚ 258/Α/6.11.2001), «Αναδιάρθρωση του ΟΑΕΔ και άλλες διατάξεις». Ν. 3846/2010(ΦΕΚ 66/ Α/ 11.05.2010),«Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις Ν. 3899/2010(ΦΕΚ 212/Α /17-12-2010) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας»

των εργοδοτών και ένας βασικός λόγος είναι ότι σε μια περίοδο κρίσης όταν χρειαστεί να προβούν σε βραχυπρόθεσμες προσλήψεις λόγω αιφνίδιας αύξησης ζήτησης των προϊόντων τους ή των υπηρεσιών τους, προτιμούν τις συμβάσεις αορίστου χρόνου λόγω των ευνοϊκών μεταρρυθμίσεων της νομοθεσίας όπου η σχέση αυτή δύναται να λυθεί χωρίς αιτιολόγηση και κυρίως χωρίς αποζημίωση όταν αυτή δεν ξεπερνά τον ένα χρόνο²³. Αντίθετα η λύση σχέσης ορισμένου χρόνου μπορεί να λάβει χώρα για σπουδαίους λόγους και επιφέρει εύλογη αποζημίωση (άρθρο 674 ΑΚ)²⁴.

Σε ότι αφορά τις ροές αποχωρήσεων κατά την διάρκεια της τετραετίας καταλήγουμε στις ίδιες περίπου διαπιστώσεις με τις ροές προσλήψεων και πιο συγκεκριμένα οι αποχωρήσεις αορίστου χρόνου αυξήθηκαν κατά 262.816 υποβολές (1.370.364 υποβολές το 2019 έναντι 1.107.548 το 2016) που αντιστοιχεί σε 23,73%, σε αντίθεση με τις αποχωρήσεις ορισμένου χρόνου που αυξήθηκαν κατά 433.711 (1.332.877 υποβολές το 2019 έναντι 899.166 το 2016) σημειώνοντας και εδώ μια ποσοστιαία υπερδιπλάσια αύξηση έναντι των αορίστου χρόνου, ύψους 48,23%.

Το μεγάλο αυτό ποσοστό των αποχωρήσεων υποδηλώνει ότι μετά την λήξη των συμβάσεων δεν υπάρχει διάθεση ανανέωσης τους είτε λόγω οικειοθελούς αποχώρησης του απασχολούμενου είτε λόγω λήξης του συμφωνημένου έργου είτε γιατί οι εργοδότες προτίμησαν μια άλλης μορφής ευέλικτη εργασία. Σημαντικό ρόλο επίσης παίζει και η μη υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης εφόσον η σύμβαση λήξει την συμφωνημένη ημερομηνία (INE, 2014).

Το έτος 2020 σε σχέση με το 2019, οι υποβολές αποχωρήσεων της μόνιμης απασχόλησης παρουσίασε μια πτώση κατά 39,15% (984.841 έναντι 1.370.364 το 2019) και της προσωρινής κατά 46,70% (908.598 έναντι 1.332.877 το 2019) ενώ η συνολική μείωση των υποβολών αποχωρήσεων και των δυο σχέσεων εργασίας έφτασε στο 42,77% (σε απόλυτο αριθμό 809.802 θέσεις εργασίας).

Έως τις 31-12-2020, η διαφορά των αποχωρήσεων με αορίστου και ορισμένου χρόνου σύμβαση έφτασε τις 76.243 νέες αποχωρήσεις δείχνοντας το μέγεθος των επιπτώσεων της πανδημίας στην διατήρηση της σταθερής και μόνιμης απασχόλησης.

²³ Ν.3863/2010 (ΦΕΚ '115/ Α' /15.7.2010) «*Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις*».

²⁴ Άρθρο 647 Αστικού Κώδικα «*Αν ο σπουδαίος λόγος, για τον οποίο ο εργοδότης έκανε την καταγγελία, οφείλεται σε μεταβολή των προσωπικών ή των περιουσιακών του σχέσεων, το δικαστήριο μπορεί, κατά την κρίση του, να επιδικάσει στον εργαζόμενο εύλογη αποζημίωση*».

Πίνακας 13 - Ροές Προσλήψεων-Αποχωρήσεων ανά Σχέση Εργασίας²⁵

2016 - 2020

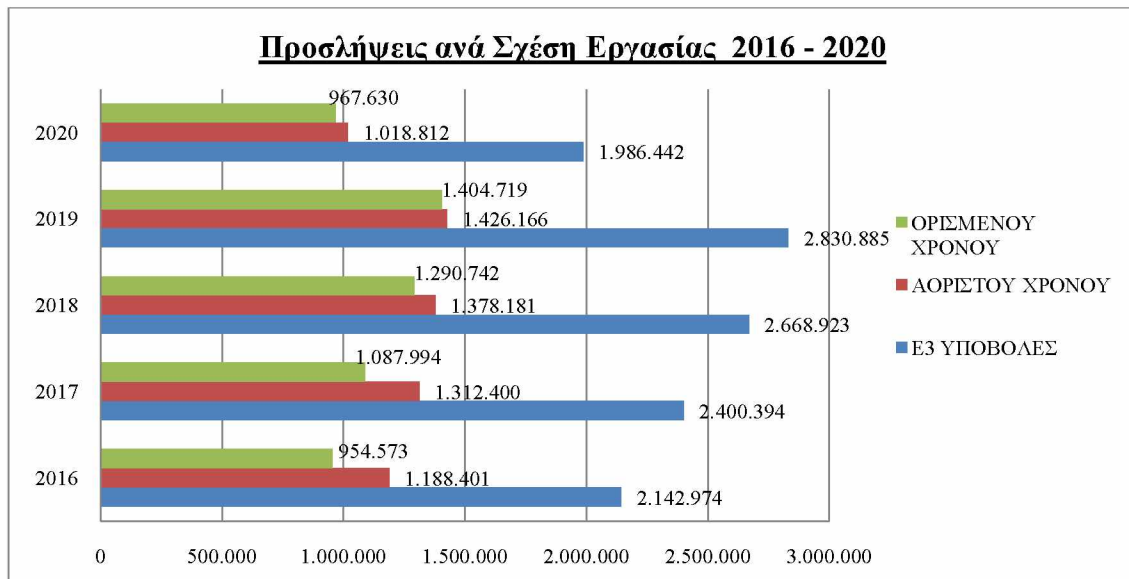
ΤΥΠΟΣ	2016	2017	2018	2019	2020
Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	2.142.974	2.400.394	2.668.923	2.830.885	1.986.442
ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	1.188.401	1.312.400	1.378.181	1.426.166	1.018.812
ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	954.573	1.087.994	1.290.742	1.404.719	967.630
Ε5-Ε6-Ε7	2.006.714	2.256.850	2.527.920	2.703.241	1.893.439
ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	1.107.548	1.233.975	1.304.046	1.370.364	984.841
ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	899.166	1.022.875	1.223.874	1.332.877	908.598
Γενικό άθροισμα	4.149.688	4.657.244	5.196.843	5.534.126	3.879.881

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 20 παρατηρούμε την εξέλιξη της προσωρινής απασχόλησης με τις υποβολές προσλήψεων να καλύπτουν σταδιακά την διαφορά με την μόνιμη φτάνοντας το 2019 μόλις σε 21.447 θέσεις από τις 233.828 που είχαν το 2016. Βασική επιλογή των εργαζομένων παραμένει η μόνιμη απασχόληση αφού θεωρείται ότι τους προσφέρει μεγαλύτερη εργασιακή και εισοδηματική ασφάλεια, προοπτικές μελλοντικής εξέλιξης αλλά και την βάση για την θεμελίωση δικαιωμάτων στον χώρο εργασίας τους (Eurofound, 2010). Η αρχική αναταραχή που προκάλεσε η πανδημία του Covid-19 αλλά και η νέα έξαρση από το καλοκαίρι και μετά δεν επέτρεψαν την κανονική λειτουργία της αγοράς και την ανάπτυξη έκτακτων αναγκών σε ανθρώπινο δυναμικό γεγονός που αποτυπώνεται στην υστέρηση των 51.182 υποβολών νέων θέσεων της ορισμένου χρόνου έναντι της αορίστου.

²⁵ **Η Σχέση Εργασίας:** Εκφράζεται στο ΠΣ Εργάνη σε 1: Αορίστου Χρόνου και σε 2: Ορισμένου Χρόνου. Σύμφωνα δε, με το άρθρο 648 του ΑΚ παρ.1, με τη σύμβαση εργασίας ο εργαζόμενος έχει υποχρέωση να παρέχει, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, την εργασία του στον εργοδότη και αυτός να καταβάλει τον συμφωνημένο μισθό.

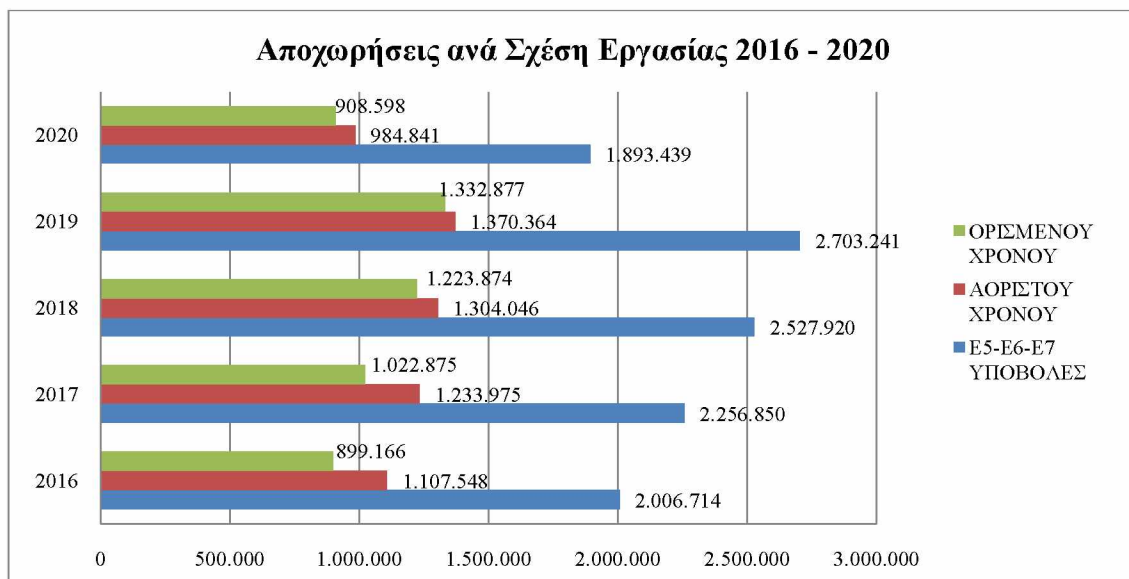
Διάγραμμα 20 - Προσλήψεων ανά Σχέση Εργασίας Έτη 2016 – 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Διάγραμμα 21 παρατηρούμε αντιστοίχως τις ροές αποχωρήσεων της αορίστου και της ορισμένου χρόνου απασχόλησης να εμφανίζουν μια αυξητική τάση με την μεταξύ τους διαφορά όμως κάθε χρόνο να μειώνεται. Σημειώνοντας το 2016 μια διαφορά των 208.382 επιπλέον υποβολών της αορίστου, το 2019 η ψαλίδα μειώθηκε μόλις στις 37.487 υποβολές. Το 2020 οι αποχωρήσεις εργαζομένων με αορίστου χρόνου σύμβαση ήταν περισσότερες από τις ορισμένου μεγαλώνοντας και πάλι την μεταξύ τους απόσταση κατά 76.243 υποβολές.

Διάγραμμα 21 - Αποχωρήσεων ανά Σχέση Εργασίας Έτη 2016 – 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.7.1 Εξέλιξη της σχέσης Εργασίας Αορίστου και Ορισμένου Χρόνου στην Περιφέρεια Θεσσαλίας (Μόνιμη και Προσωρινή Απασχόληση)

Σύμφωνα με τα δεδομένα του Πίνακα 14 κατά τη διάρκεια της τετραετίας 2016-2019 οι προσλήψεις εργαζομένων με σχέση αορίστου και ορισμένου χρόνου στη Περιφέρεια Θεσσαλίας παρουσιάζουν επίσης μια σταδιακή ανοδική πορεία, με προβάδισμα της μόνιμης απασχόλησης.

Στη διάρκεια αυτής της τετραετίας οι προσλήψεις αορίστου χρόνου αυξήθηκαν κατά 12.694 υποβολές (74.408 υποβολές το 2019 έναντι 61.714 το 2016) σημειώνοντας μια αύξηση 20,57% σε αντίθεση με τις προσλήψεις ορισμένου χρόνου που αυξήθηκαν κατά 25.316 (65.986 υποβολές το 2019 έναντι 40.670 το 2016) σημειώνοντας δηλαδή μια ποσοστιαία αύξηση, σχεδόν υπερτριπλάσια των αορίστου, ύψους 62,25%. Όπως δηλαδή και στα δεδομένα της Επικράτειας οι ορισμένου χρόνου συμβάσεις σταδιακά κατάφεραν να συρρικνώσουν την διαφορά με αυτές του αορίστου χρόνου.

Το 2020 σε σχέση με το 2019, οι υποβολές προσλήψεων της μόνιμης απασχόλησης παρουσίασε μια πτώση κατά 40,45% (52.977 έναντι 74.408 το 2019) και των ορισμένου χρόνου κατά 42,79% (46.211 έναντι 65.986 το 2019). Στην περίπτωση της Περιφέρειας κατά την κρίση της πανδημίας φαίνεται ότι η αορίστου και ορισμένου χρόνου απασχόληση επηρεάστηκαν αρνητικά σχεδόν το ίδιο με την πρώτη όμως να υπερτερεί αριθμητικά κατά 6.766 υποβολές (2,34%).

Σε ότι αφορά τις ροές αποχωρήσεων καταλήγουμε στις ίδιες περίπου διαπιστώσεις με τις προσλήψεις και πιο συγκεκριμένα στην διάρκεια της τετραετίας οι υποβολές αποχωρήσεων αορίστου χρόνου αυξήθηκαν κατά 12.864 (73.143 υποβολές το 2019 έναντι 60.279 το 2016) σημειώνοντας μια αύξηση 21,34% σε αντίθεση με τις αποχωρήσεις ορισμένου χρόνου που αυξήθηκαν κατά 24.959 (61.621 υποβολές το 2019 έναντι 36.662 το 2016) σημειώνοντας και εδώ μια αύξηση σχεδόν υπερτριπλάσια των αορίστου, ύψους 68,08% .

Το έτος 2020 σε σχέση με το 2019, οι υποβολές αποχωρήσεων της μόνιμης απασχόλησης παρουσίασε μια πτώση κατά 42,22% (51.430 έναντι 73.143 το 2019) και της προσωρινής κατά 39,10% (44.299 έναντι 61.621 το 2019), η μείωση δηλαδή των αποχωρήσεων στην μόνιμη και στην προσωρινή απασχόληση δεν εμφανίζουν ιδιαίτερη διαφορά όπως άλλωστε και στις ροές προσλήψεων.

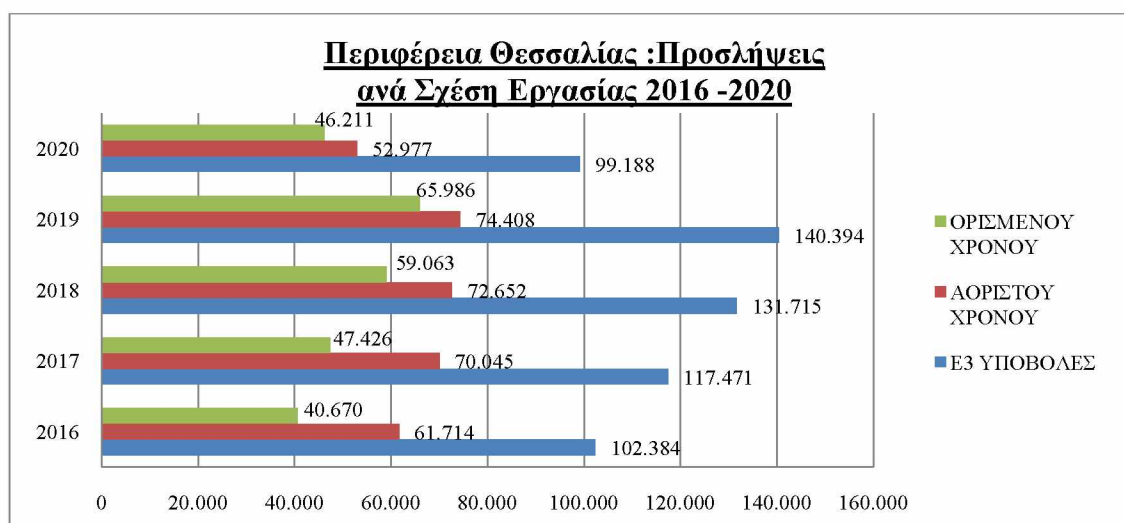
**Πίνακας 14. Περιφέρεια Θεσσαλίας- Ροές Προσλήψεων -Αποχωρήσεων
ανά Σχέση Εργασίας 2016 - 2020**

ΤΥΠΟΣ	2016	2017	2018	2019	2020
Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ	102.384	117.471	131.715	140.394	99.188
ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	61.714	70.045	72.652	74.408	52.977
ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	40.670	47.426	59.063	65.986	46.211
Ε5-Ε6-Ε7	96.941	109.833	125.628	134.764	95.729
ΑΟΡΙΣΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	60.279	66.624	71.204	73.143	51.430
ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ	36.662	43.209	54.424	61.621	44.299
Γενικό άθροισμα	199.325	227.304	257.343	275.158	194.917

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο παρακάτω Διάγραμμα 22 βλέπουμε πως οι προσλήψεις ορισμένου χρόνου από το 2016 αμβλύνουν σταδιακά την διαφορά σε σχέση με τις αορίστου με το 2019, όπως και στο επίπεδο της Επικράτειας, να εμφανίζεται η μικρότερη διαφορά ανάμεσα τους. Εντούτοις οι υποβολές προσλήψεων αορίστου χρόνου είναι αυτές που επικρατούν ακόμη και το 2020 στην περίοδο κρίσης που διανύουμε με μια σχετικά μικρή επιπλέον διαφορά 6.766 θέσεων από την ορισμένου χρόνου. Ας σημειωθεί ότι συχνά η προσωρινή απασχόληση επιλέγεται από τις επιχειρήσεις για την σύναψη συμβάσεων με απασχολούμενους που καλύπτουν έκτακτες ή εποχιακές ανάγκες (Ευστράτογλου, 2015), κάτι που είναι προφανές ότι δεν συνέβη την φετινή χρονιά με τις επιχειρήσεις της Περιφέρειας που συνέχισαν την λειτουργία τους.

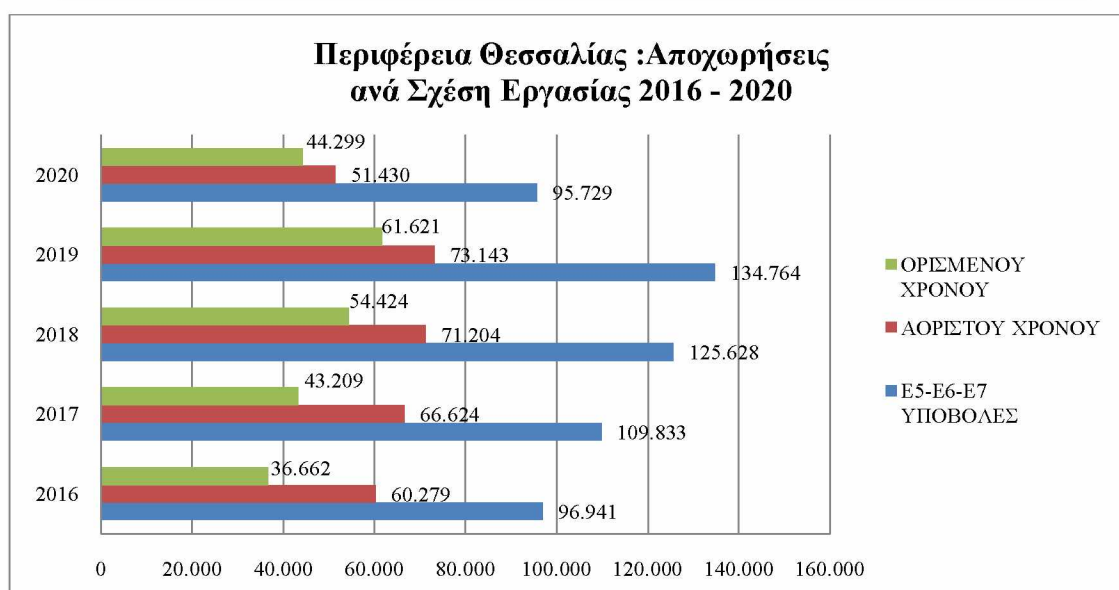
Διάγραμμα 22 Προσλήψεων ανά Σχέση Εργασίας Περιφέρεια Θεσσαλίας

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Στο Διάγραμμα 23 που ακολουθεί φαίνεται ότι η ροή των αποχωρήσεων ακολουθεί τις ροές των προσλήψεων με τις υποβολές αορίστου χρόνου να προπορεύονται από το 2016 και τις ορισμένου σταδιακά να μειώνουν την μεταξύ τους διαφορά. Το 2020, στο σύνολο των αποχωρήσεων, οι με αορίστου χρόνου συμβάσεις έχουν τις περισσότερες υποβολές, ακολουθώντας την ίδια τάση που επικρατεί και στις ροές προσλήψεων, αναδεικνύοντας τις συνθήκες εργασιακής ανασφάλειας που επικρατούν.

Διάγραμμα 23 - Αποχωρήσεων ανά Σχέση Εργασίας Περιφέρεια Θεσσαλίας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.8 Χαρακτηριστικά Απασχόλησης ανά Φύλο και Ηλικιακή κατανομή από το 2016 έως 2020

Στους επόμενους Πίνακες 15 και 16 από τα στοιχεία των ροών προσλήψεων – αποχωρήσεων κατά την πενταετία 2016-2020 ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία στην Επικράτεια, προκύπτουν τα κάτωθι συμπεράσματα:

α) οι Ροές Προσλήψεων Εξαρτημένης Εργασίας Μισθωτών για τα έτη 2016 έως 2019 αυξήθηκαν σε όλες τις κατηγορίες ηλικιών των ανδρών κατά 36,34% ενώ οι αντίστοιχες των γυναικών κατά 26,87%.

Το προβάδισμα ηλικιακά για τους άνδρες έχουν οι ηλικίες από 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 22,82%) και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 13,20%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 9,81%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 9,45%), <19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,73%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,33%).

Τα ίδια αποτελέσματα παρατηρούμε και για τις γυναίκες με την πρωτιά να έχουν επίσης οι ηλικίες από 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 16,16%) και να ακολουθούν επίσης οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 9,74%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 9,42%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 7,54%), <19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,60%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,18%).

Διαπιστώνουμε ότι και στα δυο φύλα η παραγωγική ηλικία των 19-24 παρουσιάζει περισσότερες υποβολές από αυτή των 25-29 πιθανόν γιατί στην πρώτη συμπεριλαμβάνονται οι νέοι φοιτητές που εργάζονται, συνήθως με ευέλικτες μορφές απασχόλησης για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα, ενώ στην δεύτερη ηλικιακή ομάδα απαντάμε το φαινόμενο του «brain drain», δηλαδή την μετανάστευση νέων στο εξωτερικό για την αναζήτηση μιας μόνιμης και καλοπληρωμένης θέσης εργασίας. Πράγματι σύμφωνα με τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) από το 2008 έως και το 2017 εγκατέλειψαν την Ελλάδα πάνω από 467.000 άτομα αυτής της ηλικιακής ομάδας (Τ τ Ε, 2019)

Άξιο αναφοράς είναι η σταδιακή αύξηση των απασχολούμενων >64, οι οποίοι αν και προφανώς είναι άτομα που έχουν συνταξιοδοτηθεί συνεχίζουν να εργάζονται είτε γιατί το επιθυμούν είτε για να συνεισφέρουν στο εισόδημα τους λόγω των περικοπών των συντάξεων που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια (ΣΕΒ, τεύχος Νοεμβρίου 2018).

Το 2020 συγκριτικά με το 2019, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο πλήγμα των επιπτώσεων της πανδημίας δέχθηκαν οι υποβολές προσλήψεων των ανδρών της ηλικιακής ομάδας 30-44 ετών εμφανίζοντας μια μείωση σε απόλυτο αριθμό κατά 202.421 υποβολές (47,22%) ενώ έπεται η κατηγορία των 19-24 κατά 110.098 (59,65%). Φαίνεται ότι η κρίση της πανδημίας επιβάρυνε τις πιο παραγωγικές ηλικίες των ανδρών λόγω της έλλειψης παραγωγικής δραστηριότητας σε πολλούς κλάδους αλλά και τους πιο νέους που εργάζονται σε μεγάλο ποσοστό σε επιχειρήσεις που τους επιβλήθηκε παύση των δραστηριοτήτων τους (π.χ. εστίαση, τουρισμός,).

Στις υποβολές προσλήψεων γυναικών κατά την πανδημία παρατηρείται ότι την μεγαλύτερη μείωση προσλήψεων εμφανίζουν επίσης οι ηλικίες 30-44 κατά 110.205 (33,87%) υποβολές και στη συνέχεια, όπως και στην κατηγορία των ανδρών, αυτές των 19-24 κατά 103.290 (63,65%). Αυτή η κρίση φαίνεται επίσης να επηρεάζει τις γυναίκες που αναζητούν μια σταθερή εργασία λόγω αυξημένων οικονομικών υποχρεώσεων αλλά και τις νεαρές γυναίκες που υπο-απασχολούνται σε τομείς που βάλλονται από την πανδημία (π.χ. εστίαση, λιανεμπόριο -εκτός τροφίμων- τουρισμός,)

(Κυριακούλιας,2020). Ειδικότερα για τις νεαρές ηλικίες για τους οποίους η εύρεση εργασίας ήταν δύσκολη και πριν την εκδήλωση της πανδημίας, ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO) επισημαίνει μερικούς επιπλέον λόγους εξαιτίας των οποίων οι νέοι, ανεξαρτήτως φύλου, θα επηρεαστούν ιδιαίτερα από τις επιπτώσεις της πανδημίας όπως: η έλλειψη εργασιακής εμπειρίας και γνωριμιών που τους οδηγεί πιο εύκολα στην έξοδο από την αγορά εργασίας και η παροχή εργασίας με καθεστώς άτυπων μορφών απασχόλησης που συνήθως χαρακτηρίζονται από χαμηλές αμοιβές και παράτυπα ωράρια (ILO, 2020).

Για το ίδιο διάστημα, η μείωση των υποβολών προσλήψεων για όλες τις ηλικιακές ομάδες των δύο φύλων ανήλθε στο 42,51%.

β) Σε ότι αφορά τις ροές αποχωρήσεων κατά το χρονικό διάστημα 2016-2019 αυξήθηκαν για τους μεν άνδρες κατά 39,52%, για τις δε γυναίκες σε ποσοστό 28,79%. Το προβάδισμα για τους άνδρες έχουν οι ηλικίες από 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 23,15%) και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 13,66%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 9,32%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 9,23%), <19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,62%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,39%). Παρατηρούμε ότι και στις γυναίκες πρώτες είναι οι ηλικίες από 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 16,46%) και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 10,13%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 8,84%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 7,48%), <19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,51%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,21%). Την τετραετία λοιπόν, 2016-2019, το μέγεθος των αποχωρήσεων ακολουθεί τις ροές των προσλήψεων δηλαδή και στα δύο φύλα φαίνεται να επηρεάζονται οι ηλικιακές κατηγορίες με την ίδια σειρά.

Το 2020, συγκριτικά με το 2019, υπάρχει μια καθοδική πορεία στις ροές αποχωρήσεων των ανδρών με προβάδισμα στις ηλικίες 30-44 κατά 199.310 (48,10%) υποβολές ενώ στη συνέχεια σε αντίθεση με τα προηγούμενα χρόνια η ηλικιακή κατηγορία που επηρεάζεται από την πανδημική κρίση είναι αυτή των 19-24 κατά 99.293 (59,24%) υποβολές. Στις γυναίκες την ίδια πίεση από τις επιπτώσεις της πανδημίας φαίνεται να δέχτηκαν οι ηλικίες 30-44 κατά 107.814 (34,15%) υποβολές ενώ ακολουθούν, όπως και στις προσλήψεις, οι ηλικίες 19-24 κατά 93.842 (64,76%) υποβολές. Η κρίση της πανδημίας και οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας επέφεραν απρόσμενες ανατροπές στα δεδομένα των προηγούμενων ετών αφού και στις γυναίκες η κατηγορία των νέων 19-24 είναι αυτή που επηρεάζεται περισσότερο σε σχέση με τα

προηγούμενα χρόνια. Για το ίδιο διάστημα, η μείωση των υποβολών αποχωρήσεων για όλες τις ηλικιακές ομάδες των δύο φύλων ανήλθε στο 42,77%.

Πίνακας 15 - Ροές Προσλήψεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία 2016 - 2020

Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ-ΑΝΔΡΑΣ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	12.089	15.869	21.173	25.652	13.478
19-24	199.100	230.935	265.075	294.680	184.582
25-29	203.735	230.170	250.900	263.720	181.229
30-44	495.056	552.813	610.319	631.138	428.717
45-64	268.098	314.276	360.528	387.814	291.074
>64	5.962	7.459	9.079	11.312	9.111
Μερικό άθροισμα	1.184.040	1.351.522	1.517.074	1.614.316	1.108.191
Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ-ΓΥΝΑΙΚΑ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	11.109	14.059	16.705	19.438	9.530
19-24	209.343	224.403	244.696	265.575	162.285
25-29	169.940	185.304	196.654	202.077	145.930
30-44	365.054	391.330	425.212	435.569	325.364
45-64	200.332	229.842	263.670	287.809	230.069
>64	3.156	3.934	4.912	6.101	5.073
Μερικό άθροισμα	958.934	1.048.872	1.151.849	1.216.569	878.251
Γενικό άθροισμα	2.142.974	2.400.394	2.668.923	2.830.885	1.986.442

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

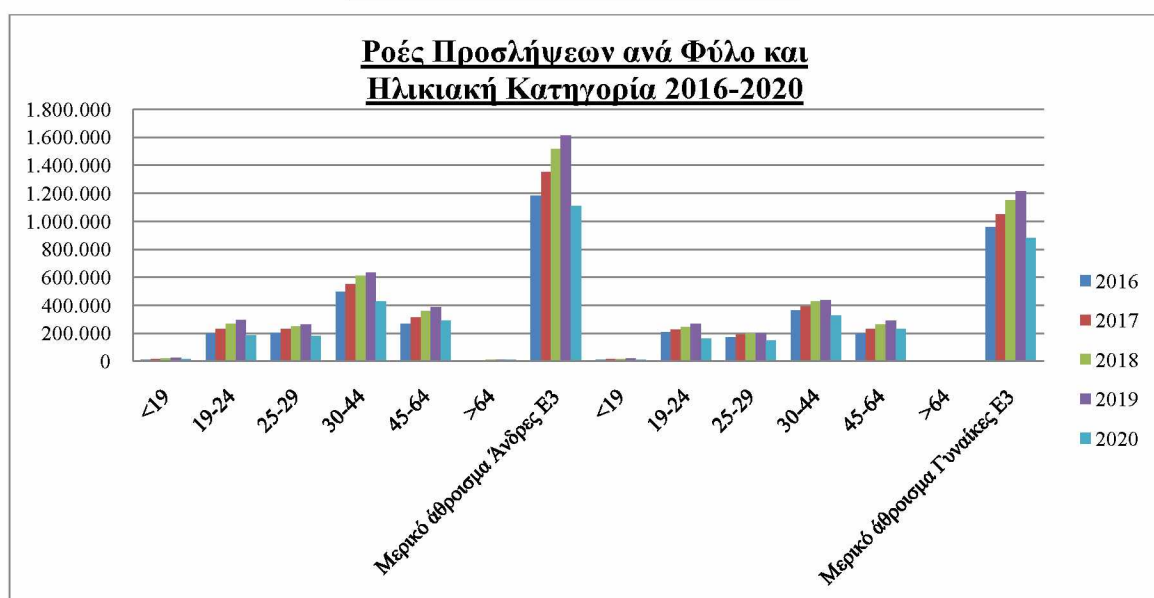
Πίνακας 16 - Ροές Αποχωρήσεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 - 2020

Ε5,Ε6,Ε7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ-ΑΝΔΡΑΣ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	9.622	12.665	17.030	20.646	9.791
19-24	176.066	206.307	239.753	266.897	167.604
25-29	185.190	211.350	232.843	246.912	168.820
30-44	469.047	526.191	586.884	613.673	414.363
45-64	260.242	305.442	352.864	383.650	287.519
>64	6.741	8.213	10.241	12.585	10.759
Μερικό άθροισμα	1.106.908	1.270.168	1.439.615	1.544.363	1.058.856
Ε5, Ε6, Ε7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΓΥΝΑΙΚΑ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	8.709	11.106	13.317	15.480	7.036
19-24	182.640	198.047	218.774	238.742	144.900
25-29	157.061	172.990	185.202	191.592	139.449
30-44	350.313	374.758	407.567	423.383	315.569
45-64	197.571	225.349	257.998	283.035	221.722
>64	3.512	4.432	5.447	6.646	5.907
Μερικό άθροισμα	899.806	986.682	1.088.305	1.158.878	834.583
Γενικό άθροισμα	2.006.714	2.256.850	2.527.920	2.703.241	1.893.439

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 24 που ακολουθεί είναι εμφανής η υπεροχή των υποβολών προσλήψεων στις ηλικιακές ομάδες των 30-44 και 45-64 και στα δυο φύλα για την περίοδο 2016-2019. Η απασχόληση των νέων, παρά την ανοδική πορεία, φαίνεται ότι και κατά την περίοδο της κρίσης χρέους δεν αποτελούν δυναμικό κομμάτι της αγοράς εργασίας και αυτό πιθανόν επίσης να οφείλεται στην απουσία εργασιακής εμπειρίας που απαιτούν οι εργοδότες, όπως επίσης στην αδυναμία της οικονομίας να δημιουργήσει νέες θέσεις πλήρους απασχόλησης. Ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας, καθώς υπάρχει ο φόβος να δημιουργηθεί μια «γενιά του lockdown», οι νέοι αντιμετωπίζουν επιπλέον εμπόδια όπως καταρχήν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, να εξασφαλίσουν την συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση τους και να ανελιχθούν επαγγελματικά (ILO, 2020).

Διάγραμμα 24 - Ροές Προσλήψεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία 2016 - 2020

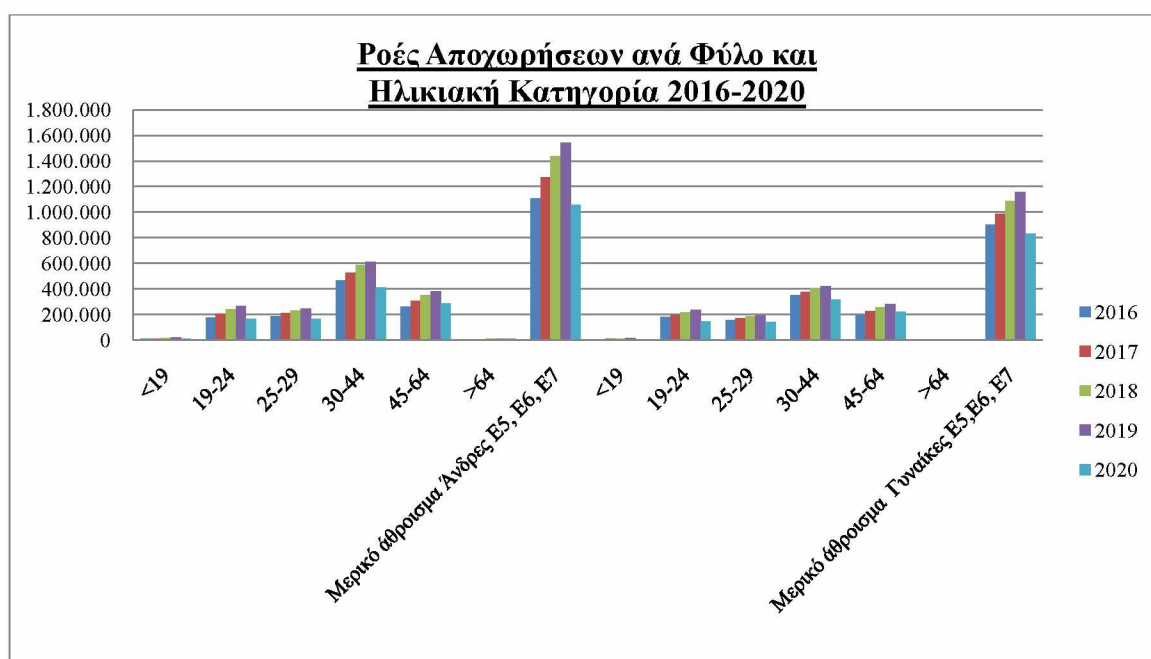
Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Διάγραμμα 25, οι ηλικιακές κατηγορίες των 30-44 και 45-64 και στα δύο φύλα εμφανίζονται σε απόλυτους αριθμούς να έχουν τις περισσότερες υποβολές αποχωρήσεων κατά την πενταετία ακολουθώντας τις ροές των προσλήψεων, όμως κατά τη διάρκεια του 2020 και σε σύγκριση με το 2019, την μεγαλύτερη ποσοστιαία μεταβολή παρουσιάζουν οι κατηγορίες των 30-44 και 19-24 πιθανόν διότι η μεν πρώτη κατηγορία απασχολείται σε οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες πλήγηκαν από την πανδημική κρίση και θεωρήθηκαν πλεονάζων προσωπικό, η δε δεύτερη νεανική

κατηγορία, έχοντας ήδη προβλήματα να εισέλθει στην αγορά εργασίας και πριν την πανδημική κρίση, ήρθε πολύ γρήγορα αντιμέτωπη με την ανεργία.

Τέλος, σε σύγκριση μεταξύ ροών προσλήψεων και αποχωρήσεων στην ηλικιακή κατηγορία των >64 και στα δύο φύλα ότι σημειώνεται υπεροχή των αποχωρήσεων κατά 1.648 υποβολές στους άνδρες και 834 στις γυναίκες γεγονός που δείχνει ότι οι εργαζόμενοι αυτής της κατηγορίας δεν θέλησαν να εργαστούν αλλά και αποχώρησαν από τις θέσεις εργασίας τους κάτω από την απειλή του αυξημένου κινδύνου να νοσήσουν με Covid-19

Διάγραμμα 25 - Ροές Αποχωρήσεων ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία 2016 - 2020

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.8.1 Χαρακτηριστικά Απασχόλησης ανά Φύλο και Ηλικιακή κατανομή στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Εξετάζοντας τον Πίνακα 17 τα στοιχεία των ροών προσλήψεων κατά την πενταετία 2016-2020 ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία στην Περιφέρεια Θεσσαλίας προκύπτουν τα εξής:

α) οι Ροές Προσλήψεων Εξαρτημένης Εργασίας Μισθωτών για τα έτη 2016 έως 2019 αυξήθηκαν σε όλες τις κατηγορίες ηλικιών των ανδρών κατά 43,13% ενώ οι αντίστοιχες των γυναικών κατά 29,65% φανερόνοντας ότι παρά την ανοδική πορεία των γυναικείων προσλήψεων σε όλες τις ηλικίες, δεν έχουν αποκτήσει σε σχέση με τους άνδρες ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

β) Η ηλικιακή ομάδα που φαίνεται να υπερέχει στους άνδρες κατά την τετραετία είναι αυτή των 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 22,79%) και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 14,73%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 9,39%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 9,23%), < 19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,59%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,36%).

γ) Σε ότι αφορά την γυναικεία απασχόληση την μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν οι ηλικίες 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 15,89%), στη συνέχεια αυτές των 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 11,17%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 8,52%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 6,74%), < 19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,40%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,19%).

Η μεγαλύτερη αύξηση την περίοδο 2016-2019, στις ηλικιακές κατηγορίες 30-44 και 45-64, φανερώνει ότι παρά τον απόηχο της οικονομικής κρίσης, οι εργαζόμενοι (άνδρες και γυναίκες) σε αυτές τις ηλικίες χάρις στην μεγαλύτερη εργασιακή τους εμπειρία καταφέρνουν να ενταχθούν πιο εύκολα στην αγορά εργασίας. Αντιθέτως, η αυξητική τάση στις νεαρές ηλικίες των 19-24 και 25-29 είναι μεν ενθαρρυντική αλλά οι υποβολές προσλήψεων υποδηλώνουν ότι η εύρεση εργασίας γι' αυτούς είναι μια δύσκολη πρόκληση. Πρέπει επίσης να επισημάνουμε σε αυτές τις ηλικιακές ομάδες είναι πιο εύκολα αποδεκτή η αδήλωτη εργασία, η οποία καθώς δεν καταγράφεται αλλοιώνει τα πραγματικά στοιχεία του εργατικού δυναμικού.

Το 2020 συγκριτικά με το 2019, φαίνεται ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας επηρέασαν περισσότερο αρνητικά τις υποβολές προσλήψεων των ανδρών της ηλικιακής ομάδας 30-44 κατά 10.346 (49,42%) υποβολές ενώ δεύτερη έρχεται η κατηγορία των 45-64 κατά 6.103 (38,03%) υποβολές. Διαπιστώνουμε ότι στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, σε αντίθεση με τα στοιχεία της Επικράτειας, η δεύτερη ηλικιακή κατηγορία που πλήττεται δεν είναι οι νέοι αλλά οι μεγαλύτεροι σε ηλικία εργαζόμενοι πιθανόν γιατί ανήκουν σε μεγαλύτερο ποσοστό σε ευπαθείς ομάδες, ευάλωτες στην νέα ασθένεια.

Το ίδιο παρατηρείται και τις υποβολές προσλήψεων γυναικών μετά την πανδημία με την μεγαλύτερη δηλαδή μείωση προσλήψεων να εμφανίζουν οι ηλικίες 30-44 κατά 5.322 υποβολές ενώ έπονται αυτές των 19-24 ετών κατά 3.936 υποβολές.

Κατά την κρίση δηλαδή του Covid-19, σημειώνεται μεγάλη πτώση των νέων προσλήψεων πρωταρχικά στις πιο παραγωγικές ομάδες, λόγω μείωσης της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων που παρέμειναν σε λειτουργία, αλλά και στις νεότερες των 19-24 καθώς είναι αυτές που στην πλειοψηφία τους απασχολούνται με ευέλικτες μορφές απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ανέστειλαν την δραστηριότητα τους. Για το

ίδιο διάστημα, η μείωση των υποβολών προσλήψεων για όλες τις ηλικιακές ομάδες των δύο φύλων ανήλθε στο 41,54%. Ας σημειωθεί ότι από τις ροές προσλήψεων απουσιάζει ένα μεγάλο μέρος από την καθυστερημένη έναρξη και ουσιαστικά απολεσθείσα τουριστικής περιόδου της Θεσσαλίας αλλά και των Σποράδων.

**Πίνακας 17 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Ροές Προσλήψεων
ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 – 2020**

Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΑΝΔΡΑΣ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	507	636	812	1.015	633
19-24	9.113	10.936	12.051	13.431	8.810
25-29	9.785	11.416	12.134	12.720	8.628
30-44	23.160	27.027	30.598	31.281	20.935
45-64	13.984	17.017	19.745	22.151	16.048
>64	230	417	515	667	454
Μερικό άθροισμα	56.779	67.449	75.855	81.265	55.508
Ε3 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΓΥΝΑΙΚΑ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	411	455	498	590	367
19-24	9.233	10.137	10.992	11.371	7.435
25-29	7.193	8.095	8.787	8.960	6.731
30-44	17.397	18.550	20.412	21.458	16.136
45-64	11.221	12.593	14.879	16.422	12.766
>64	150	192	292	328	245
Μερικό άθροισμα	45.605	50.022	55.860	59.129	43.680
Γενικό άθροισμα	102.384	117.471	131.715	140.394	99.188

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Εξετάζοντας τον Πίνακα 18 τα στοιχεία των ροών αποχωρήσεων κατά την πενταετία 2016-2020 ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία στην Περιφέρεια Θεσσαλίας προκύπτουν τα εξής:

α) Σε ότι αφορά τις ροές Αποχωρήσεων κατά το χρονικό διάστημα 2016-2020 αυξήθηκαν για τους μεν άνδρες κατά 45,92%, για τις δε γυναίκες σε ποσοστό 30,41%.

β) Το προβάδισμα και εδώ για τους άνδρες έχουν οι ηλικίες από 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 23,15%) και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 15,26%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 9,26%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 8,71%), <19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,49%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,41%).

γ) Στις γυναίκες πρώτες είναι οι ηλικίες από 30-44 (ποσοστό μέσης τιμής 16,06 %) και ακολουθούν οι ηλικίες 45-64 (ποσοστό μέσης τιμής 11,50%), 19-24 (ποσοστό μέσης τιμής 7,89%), 25-29 (ποσοστό μέσης τιμής 6,73%), <19 (ποσοστό μέσης τιμής 0,33%) και >64 (ποσοστό μέσης τιμής 0,21%). Κατά την τετραετία συνεπώς οι ροές αποχωρήσεων ακολουθούν την ίδια τάση με τις προσλήψεις.

Το 2020 συγκριτικά με το 2019, φαίνεται ότι οι επιπτώσεις της πανδημίας επηρέασαν περισσότερο αρνητικά τις υποβολές αποχωρήσεων των ανδρών στην ηλικιακή ομάδα 30-44 κατά 10.334 υποβολές (50,70%) ενώ δεύτερη έρχεται η κατηγορία των 45-64 κατά 6.433 (41,33%) υποβολές ακολουθώντας την τάση που επικράτησε στις υποβολές προσλήψεων των ανδρών. Στις υποβολές αποχωρήσεων των γυναικών μετά την πανδημία παρατηρείται ότι επίσης την μεγαλύτερη μείωση προσλήψεων εμφανίζουν οι ηλικίες 30-44 κατά 4.652 (28,79%) υποβολές ,ενώ έπονται αυτές των 45-64 ετών κατά 3.598 (28,81%) υποβολές. Για το ίδιο διάστημα, η μείωση των υποβολών αποχωρήσεων για όλες τις ηλικιακές ομάδες των δυο φύλων ανήλθε στο 40,78%. Η υπολειτουργία κάποιων κλάδων των επιχειρήσεων αλλά η αναστολή λειτουργίας κάποιων άλλων επέφερε και στην αγορά εργασίας τη Περιφέρειας Θεσσαλίας όπως ήταν αναμενόμενο ύφεση.

**Πίνακας 18 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Ροές Αποχωρήσεων
ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 - 2020**

E5,E6,E7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ- ΑΝΔΡΑΣ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	400	494	651	777	502
19-24	8.056	9.696	10.975	12.106	8.015
25-29	9.044	10.501	11.453	12.178	8.211
30-44	22.224	25.616	29.577	30.716	20.382
45-64	13.800	16.520	19.410	21.997	15.564
>64	269	429	560	721	484
Μερικό άθροισμα	53.793	63.256	72.626	78.495	53.158
E5, E6, E7 ΥΠΟΒΟΛΕΣ ΓΥΝΑΙΚΑ	2016	2017	2018	2019	2020
<19	319	351	392	463	253
19-24	8.042	8.841	9.746	10.033	6.488
25-29	6.788	7.585	8.397	8.536	6.923
30-44	16.857	17.464	19.474	20.813	16.161
45-64	10.996	12.134	14.681	16.086	12.488
>64	146	202	312	338	258
Μερικό άθροισμα	43.148	46.577	53.002	56.269	42.571
Γενικό άθροισμα	96.941	109.833	125.628	134.764	95.729

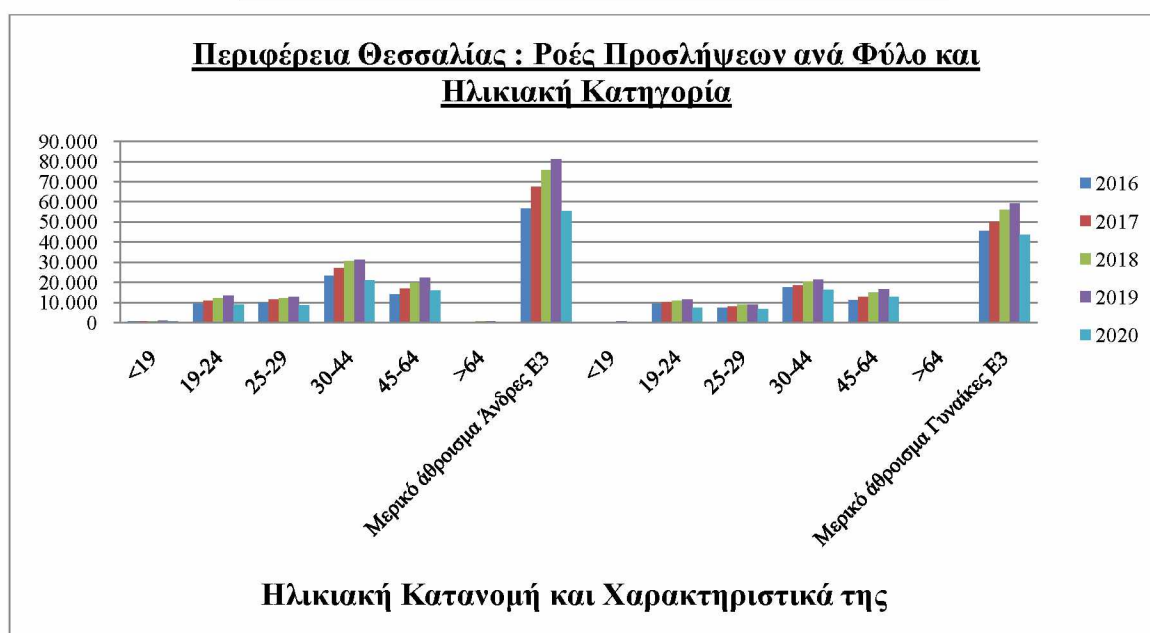
Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 26 που ακολουθεί και απεικονίζει τις ροές προσλήψεων ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία στην Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι εμφανής η υπεροχή των νέων προσλήψεων στις ηλικίες 30-44 και 45-64 και στα δύο φύλα με το έτος 2019 να εμφανίζει τις καλύτερες επιδόσεις. Στις υποβολές προσλήψεων γυναικών φαίνεται επίσης να υπερτερεί η ηλικιακή ομάδα 19-24 ίσως γιατί ένα μεγάλο ποσοστό νεαρών

γυναικών, για παράδειγμα φοιτήτριες που παράλληλα με τις σπουδές τους σε σχολές της Θεσσαλίας, εργάζονται με ευέλικτες μορφές εργασίας στο τομέα της παροχής προσωπικών υπηρεσιών εστίασης ή πωλήτριες καταστημάτων προκειμένου να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα. Αντίθετα στους άνδρες υπερέχει σε προσλήψεις η ηλικιακή ομάδα 25-29 πιθανόν γιατί θεωρούνται από τις παραγωγικές επιχειρήσεις της Θεσσαλίας, μετά το πέρας των σπουδών τους, το κατάλληλο εργατικό δυναμικό.

Το 2020, είναι ορατή η πτώση των υποβολών προσλήψεων σε όλες τις ηλικίες αποτέλεσμα της έκτακτης κατάστασης που αντιμετωπίζουμε λόγω Covid-19 με υψηλότερα τα επίπεδα στην κατηγορία 30-44 και στα δυο φύλα.

**Διάγραμμα 26 - Περιφέρεια Θεσσαλίας Ροές Προσλήψεων
ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 - 2020**

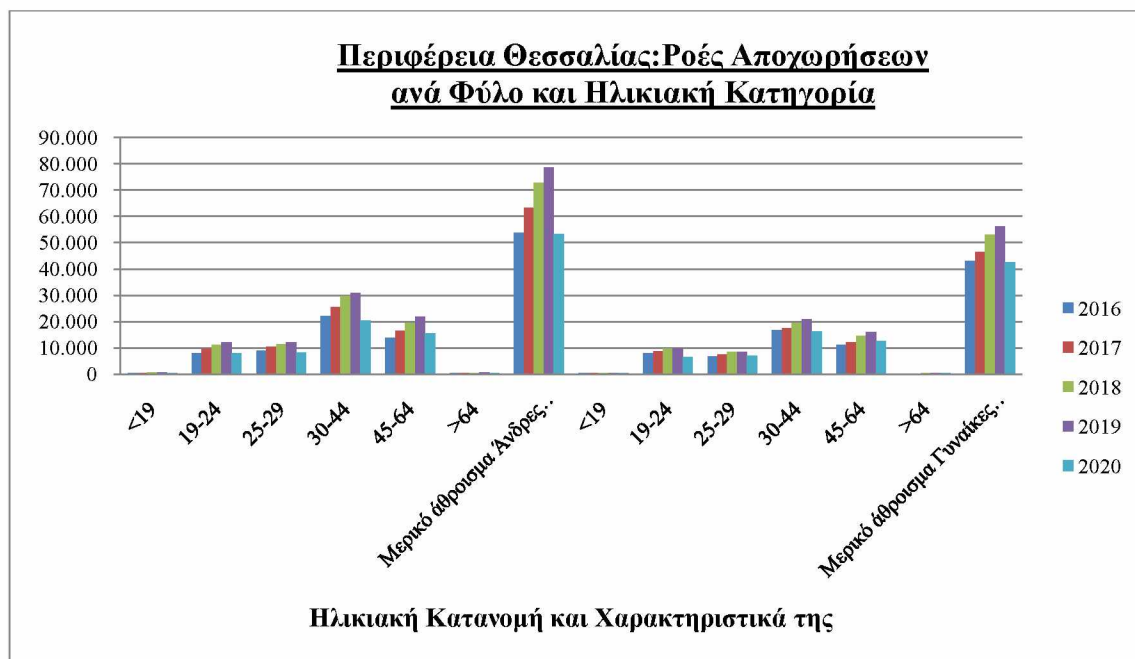

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Στο Διάγραμμα 27 που ακολουθεί και απεικονίζει τις ροές αποχωρήσεων ανά φύλο και ηλικιακή κατηγορία στην Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι ευδιάκριτη η υπεροχή των υποβολών και στα δυο φύλα της ηλικιακής κατηγορίας 30-44 και στην συνέχεια της 45-64. Το 2020 σημειώνεται πτώση των αποχωρήσεων σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες όμως αξιοσημείωτο είναι ότι οι αποχωρήσεις των ανδρών άνω των 64 αλλά και των γυναικών στις ηλικίες 25-29, 30-44 και > 64 σημειώνουν αρνητική διαφορά συγκριτικά με τις ετήσιες υποβολές προσλήψεων. Φαίνεται λοιπόν ότι στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

η πανδημία επηρέασε περισσότερο τις προοπτικές απασχόλησης των γυναικών. οι οποίες αντιμετώπισαν δυσκολίες να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας τους πιθανόν εξαιτίας και της διακοπής λειτουργίας των σχολείων και των παιδικών σταθμών.

**Διάγραμμα 27. Περιφέρεια Θεσσαλίας - Ροές Αποχωρήσεων
ανά Φύλο και Ηλικιακή Κατηγορία από 2016 - 2020**

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

3.9 Εξ Αποστάσεως Εργασία Απρίλιος – Νοέμβριος 2020 ανά Περιφέρεια

Από την έναρξη της επιδημίας του Covid -19 μέχρι και σήμερα καταβάλλονται μέσα από ποικίλες πολιτικές, μεγάλες προσπάθειες για τον μετριασμό της μετάδοσης του. Μέσα σε αυτές συμπεριλήφθηκε με την ΠΝΠ της 11-03-2020²⁶, μια ευέλικτη μορφή εργασίας, η τηλεργασία, με την οποία οι εργοδότες έχουν την δυνατότητα να αποφασίσουν αν μέρος ή το σύνολο των εργαζομένων τους θα εκτελέσουν τα εργασιακά τους καθήκοντα με το σύστημα της εξ αποστάσεως εργασίας, διατηρώντας έτσι την φυσική απόσταση από τον χώρο εργασίας τους. Κατά την κρίση του COVID-19 η εφαρμογή της τηλεργασίας για λόγους προστασίας από τον ιό, έχασε τον εθελούσιο χαρακτήρα της αλλά οι εργαζόμενοι πρέπει να την αποδεχτούν για όσο

²⁶ Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 11.03.2020 (ΦΕΚ Α' 55/11-03-2020) «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του.»

χρονικό διάστημα ισχύουν τα έκτακτα και προσωρινά μέτρα (Παπακωνσταντινοπούλου & Σταμάτη, 2020)

Γενικότερα, πριν την πανδημική κρίση, η έκταση της εφαρμογής της τηλεργασίας διέφερε μεταξύ των χωρών κυρίως εξαιτίας των διαφορετικών δομών των οικονομιών τους, των τρόπων οργάνωσης της απασχόλησης αλλά και το μέγεθος των επενδύσεων της καθεμιάς σε τεχνολογικές και ψηφιακές υποδομές όπως και στην εκπαίδευση των εργαζομένων. Οι ευρωπαϊκές χώρες που παρουσιάζουν μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία χρόνια είναι οι σκανδιναβικές όπως επίσης η Ιρλανδία και η Πορτογαλία. Το 2019 η Ελλάδα σημείωσε ένα ποσοστό 5,3%, από τα χαμηλότερα ποσοστά τηλεργασίας στην Ε.Ε. (Ε.Ι.Ε.Α.Δ, 2020). Παρόλα αυτά, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας η εργασία από το σπίτι πλέον μια νέα εργασιακή πραγματικότητα (OECD, 2020).

Εξετάζοντας τα δεδομένα του Πίνακα 19 μπορούμε να διαπιστώσουμε την πορεία της εφαρμογής της τηλεργασίας στις Περιφέρειες της χώρας κατά την κρίση της πανδημίας. Από την έναρξη εφαρμογής της τηλεργασίας τον Απρίλιο του 2020 υποβλήθηκαν 2.637 δηλώσεις εξ αποστάσεως εργασίας για όλη την Επικράτεια, τον Νοέμβριο ο αριθμός τους έφτασε στο πιο υψηλό επίπεδο με 645.664 υποβολές και τον Δεκέμβριο τις 484.442.

Η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού που εργάζεται εξ αποστάσεως βρίσκεται στην Περιφέρεια Αττικής σημειώνοντας μεγάλη διαφορά υποβολών σε σχέση με τις υπόλοιπες. Τον Απρίλιο του 2020 καταγράφονται στην Περιφέρεια Αττικής, σε απόλυτο αριθμό 1.765 θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν στο 66,93 % της συνολικής εξ αποστάσεως εργασίας, φτάνοντας τον Δεκέμβριο του 2020 στις 425.902 θέσεις εργασίας που αντιστοιχούν στο 87,92 % της συνολικής εξ αποστάσεως εργασίας.

Στην δεύτερη θέση των υποβολών δηλώσεων εξ αποστάσεως εργασίας έχει η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με τον Απρίλιο οι υποβολές να ανέρχονται σε απόλυτο αριθμό στις 373 υποβολές που αντιστοιχούν στο 14,14% του συνόλου, φτάνοντας τον Δεκέμβριο στις 31.394 υποβολές που αντιστοιχεί στο 6,48% της συνολικής εξ αποστάσεως εργασίας. Επίσης η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ξεκινώντας τον πρώτο μήνα εφαρμογής της τηλεργασίας με σχετικά μικρό αριθμό υποβολών, τον Δεκέμβριο έφτασε το 1,48%, το τρίτο μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής εφαρμογής της τηλεργασίας.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας οι υποβολές δηλώσεων ξεκίνησαν τον Απρίλιο με μόλις μια (1) θέση εργασίας (0,04% επί του συνόλου) και τον Δεκέμβριο τις 2.844 (0,73% επί

του συνόλου). Και οι υπόλοιπες όμως Περιφέρειες δεν παρουσιάζουν κάποιο ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς οι υποβολές τους κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, ενδεικτικό ότι η τηλεργασία στις Περιφέρειες δεν κατάφερε να αναπτυχθεί ως ευέλικτη μορφή εργασίας κατά την κρίση της πανδημίας.

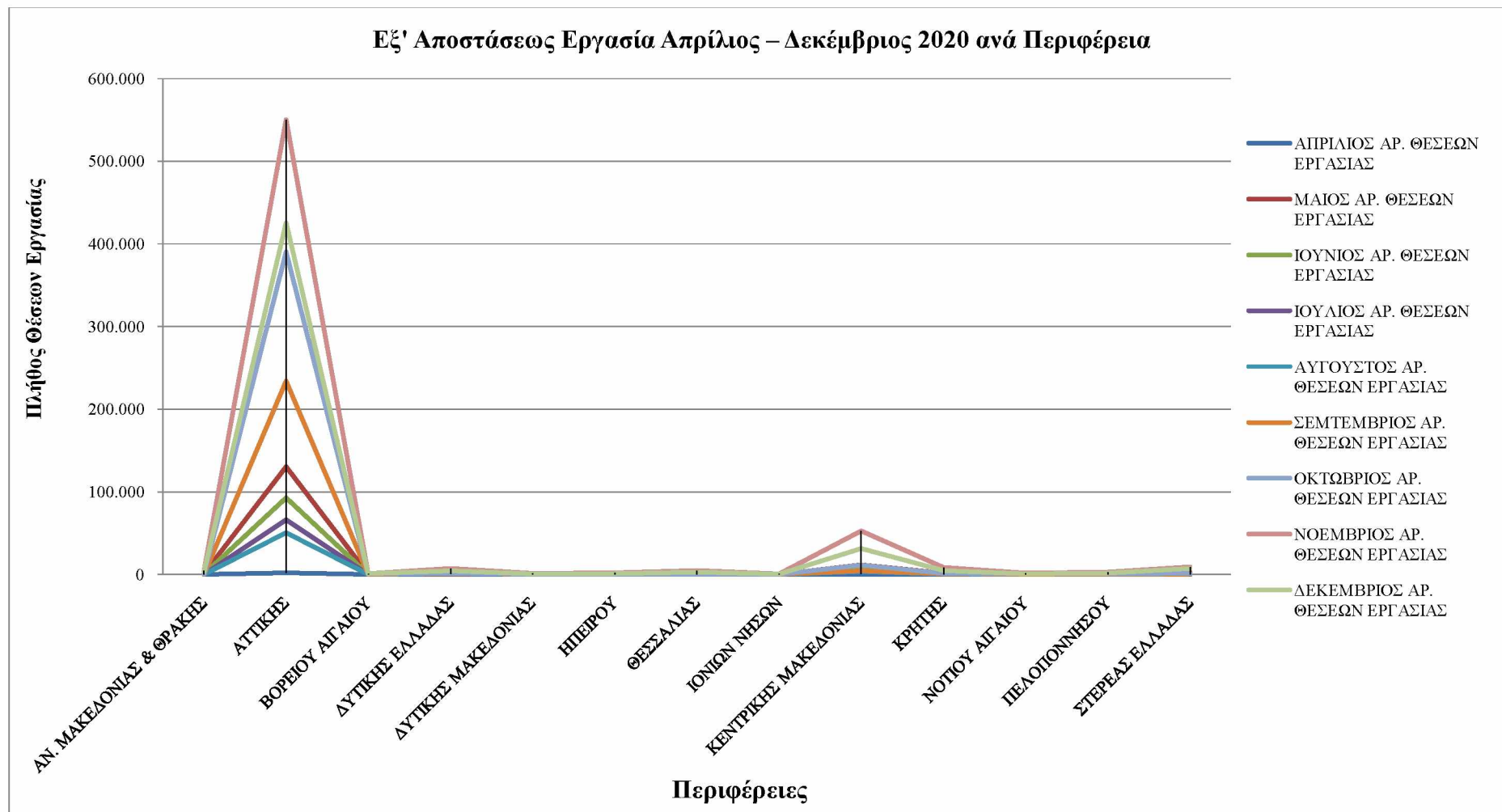
Στο Διάγραμμα 28 αποτυπώνεται η επικράτηση της τηλεργασίας κατά κύριο λόγο στην Περιφέρεια Αττικής προφανώς λόγω της συγκέντρωσης μεγάλων επιχειρήσεων και πολυεθνικών, έπειτα σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας ενώ στις υπόλοιπες Περιφέρειες, όπου κυριαρχούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις με περιορισμένες γνώσεις και δυνατότητες εφαρμογής της τεχνολογίας, όπως δείχνουν και τα δεδομένα του Πίνακα 19, δεν κατάφεραν να προσαρμοστούν και να εφαρμόσουν τον νέο τύπο εργασίας (INE ΓΣΣΕ, 2020).

Πίνακας 19. Εξ Αποστάσεως Εργασία Υποβολές Ε4.1 Απρίλιος – Νοέμβριος 2020 ανά Περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	4/2020	5/2020	6/2020	7/2020	8/2020	9/2020	10/2020	11/2020	12/2020
	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΑΡ. ΘΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	13	956	415	91	34	105	441	4.402	3.444
ΑΤΤΙΚΗΣ	1.765	130.475	92.658	66.085	50.332	233.930	390.261	550.334	425.902
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	7	169	149	26	18	51	174	1.065	820
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	280	2.505	1.633	1.086	926	937	1.275	7.276	4.250
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	0	237	224	43	13	16	88	1.351	775
ΗΠΕΙΡΟΥ	0	335	248	34	17	39	298	1.758	851
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	1	1.082	549	99	45	201	373	4.684	2.844
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	40	88	65	62	2	10	15	637	189
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	373	11.485	7.830	4.188	3.286	4.517	11.327	52.637	31.394
ΚΡΗΤΗΣ	97	1.530	1.171	447	382	538	1.166	8.299	4.549
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	7	341	212	93	24	84	239	1.592	562
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	15	455	295	101	71	208	355	2.690	1.675
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	39	2.385	1.244	461	232	373	1.400	8.939	7.187
ΓΕΝΙΚΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ	2.637	152.043	106.693	72.816	55.382	241.009	407.412	645.664	484.442

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Διάγραμμα 28. Εξ Αποστάσεως Εργασία Υποβολές Ε4.1 Απρίλιος – Δεκέμβριος 2020 ανά Περιφέρεια

Πηγή: Ίδια επεξεργασία

Κεφάλαιο 4: Μηχανισμοί στήριξης της απασχόλησης από τις επιπτώσεις του Covid-19 σε επίπεδο Επικράτειας και Περιφερειών.

4.1 Εισαγωγή

Οι σημαντικές επιπτώσεις της πανδημίας του Covid -19 στην ελληνική αγορά εργασίας ανέτρεψαν όλες τις ευοίωνες προβλέψεις για ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας των επιχειρηματικών κλάδων και γι αυτό τον λόγο κρίθηκε αναγκαίο, κάτω από τις πρωτόγνωρες αυτές συνθήκες, η λήψη ενδεδειγμένων μέτρων στήριξης σε εθνικό επίπεδο με σκοπό τον περιορισμό της μετάδοσης του ιού στους χώρους εργασίας, την ενίσχυση των επιχειρήσεων και την προστασία των εργαζομένων από το ενδεχόμενο των ομαδικών απολύσεων .

Με την έναρξη του πρώτου κύματος της πανδημίας στην Ελλάδα θεσπίζονται άμεσα στις 11/3/2020 με Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (Π.Ν.Π) τα πρώτα *«Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του»* με τα κυριότερα να είναι η πρόβλεψη για παροχή εργασίας με το εξ αποστάσεως σύστημα, η δυνατότητα χορήγησης άδειας ειδικού σκοπού σε εργαζόμενους γονείς, η αναστολή είσπραξης βεβαιωμένων οφειλών και δόσεων ρυθμίσεων.

Το αμέσως επόμενο διάστημα, κάτω από την πίεση περιορισμού της πανδημίας αλλά και την ξαφνική απειλή της μεγέθυνσης του ποσοστού ανεργίας, θεσπίστηκαν και εφαρμόστηκαν μια σειρά μέτρων²⁷ όπως μείωση μισθωμάτων επαγγελματικής στέγης, μεταφορά εργαζομένων εντός του ίδιου ομίλου επιχειρήσεων, αλλά και μηχανισμών στήριξης, με σκοπό τον μετριασμό των επιπτώσεων της έκτακτης αυτής κατάστασης που περιήλθε η αγορά εργασίας.

Στόχος του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι να αποτυπώσει μέσα από την παρακολούθηση των εξαχθέντων στατιστικών δεδομένων τα αποτελέσματα που επέφεραν στην αγορά εργασίας οι τρεις βασικότεροι μηχανισμοί στήριξης που υιοθετήθηκαν από την Ελληνική Κυβέρνηση οι οποίοι ήταν:

- η εφαρμογή αναστολής συμβάσεων εργασίας,
- η εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» και
- η εφαρμογή του ανοιχτού προγράμματος 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας.

²⁷ Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου (ΠΝΠ) 11.3.2020, 14.3.2020, 20.3.2020, 30.3.2020, 01.05.2020

4.2 Αναστολές συμβάσεων εργασίας,

Τον Μάρτιο του 2020, στη συνέχεια της πρώτης Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, βάσει των νέων νομοθετικών ρυθμίσεων²⁸, καθορίστηκε η διαδικασία με την οποία οι εργοδότες-επιχειρήσεις υποχρεούνται να υποβάλουν στο Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ, Δηλώσεις Αναστολής Συμβάσεων Εργασίας για τους εργαζόμενους τους είτε γιατί χαρακτηρίστηκαν πληττόμενες βάσει των κωδικών αριθμών δραστηριότητας (Κ.Α.Δ), κύριων ή δευτερευόντων, που ορίστηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών είτε γιατί τους επιβλήθηκε, με εντολή δημόσιας αρχής, προσωρινή αναστολή της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας.

Παράλληλα οι εργαζόμενοι με σχέση εξαρτημένης εργασίας σε αυτές τις επιχειρήσεις, πρέπει να αιτηθούν στην ειδική ηλεκτρονική πλατφόρμα την ένταξη τους στον μηχανισμό στήριξης, προκειμένου να καταστούν δικαιούχοι και να λάβουν την προβλεπόμενη οικονομική ενίσχυση που ορίζεται ως αποζημίωση ειδικού σκοπού και παρέχει πλήρη ασφαλιστική κάλυψη (Σταμάτη και Βέργου,2020).

Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η ταυτόχρονη δέσμευση των επιχειρήσεων για την υποχρεωτική διατήρηση των θέσεων εργασίας με τις ίδιες μορφές συμβάσεων ενώ σε περίπτωση που προβούν σε μείωση του αριθμού εργαζομένων τους οι καταγγελίες αυτές των συμβάσεων θεωρούνται άκυρες.

Καθώς η διττή αυτή υγειονομική και οικονομική κρίση που προκάλεσε ο Covid-19 συνεχίζεται και προκαλεί τεράστια πίεση στην αγορά, οι αναστολές συμβάσεων, ως μέσο μετριασμού των επιπτώσεων της πανδημίας, παρατείνονται έως και σήμερα²⁹

Στον **Πίνακα 20** αποτυπώνονται οι μηνιαίες υποβολές Δηλώσεων Αναστολών Συμβάσεων των εργοδοτών στο Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ όπως επίσης και τα δεδομένα των Προσωρινών Ανακλήσεων αυτών «για έκτακτες, κατεπείγουσες, μη αναβαλλόμενες και ανελαστικές ανάγκες»³⁰. Είναι φανερό ότι με την επιβολή των πρώτων αυστηρών περιοριστικών μέτρων της Ελληνικής Κυβέρνησης και την έναρξη της εφαρμογής του

²⁸ «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19» άρθρο 13° (ΦΕΚ 64/Α/14.03.2020) και «Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης» άρθρο 11° (ΦΕΚ 68/Α/20.03.2020).

²⁹ Τελευταία αναστολή συμβάσεων εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ Β' 5391/07-12-2020: «Αναστολή συμβάσεων εργασίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις - εργοδότες του ιδιωτικού τομέα κατά τον μήνα Δεκέμβριο»

³⁰ Εγκ. Α.Π.: οικ 14676/253/07-04-2020 Υπουργείου Εργασίας: «Διευκρινίσεις επί της με αριθμ. 12998/232/23-3-2020 ΚΥΑ (Β'1078) για μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων -εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19 και λοιπά μέτρα στήριξης»

μέτρου από τις 24/03/2020 έως και τα τέλη Ιουνίου έγιναν 945.323 υποβολές αιτήσεων –δηλώσεων αναστολής των συμβάσεων προσωπικού, αποδεικνύοντας το μεγάλο σοκ που υπέστη η αγορά εργασίας καθιστώντας ένα μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού της εκτός παραγωγικής λειτουργίας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η προθεσμία γνωστοποίησης των δηλώσεων στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ λήγει τον επόμενο μήνα της αναστολής καθώς και ότι κάθε μήνα δίνεται το δικαίωμα στους εργοδότες, μέσα σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια, για ορθή επανυποβολή δηλώσεων στην περίπτωση υποβολής λανθασμένων ή ελλιπών στοιχείων.

Στην συνέχεια, λόγω της μερικής επανεκκίνησης της οικονομίας (άρσης των περιοριστικών μέτρων μετακίνησης, έναρξη της τουριστικής περιόδου, επανέναρξη λειτουργίας των καταστημάτων σίτισης αλλά και των εμπορικών) οι υποβολές σημείωσαν μείωση μέχρι και τον Οκτώβριο του 2020, όπου η χώρα μας βρέθηκε αντιμέτωπη με το νέο κύμα του COVID-19 και το ξεκίνημα ενός νέου κύκλου «κλειδώματος» της οικονομίας.

Πίνακας 20. Πλήθος Υποβολών Δηλώσεων Αναστολών Επιχειρήσεων/Εργοδοτών από 24.03.2020 έως 31.12.2020

Μήνας	Πλήθος Υποβολών Δηλώσεων Αναστολών Επιχειρήσεων/Εργοδοτών	Πλήθος Υποβολών Προσωρινών Ανακλήσεων Αναστολής Εργασίας Επιχειρήσεων/Εργοδοτών
Μάρτιος	367.029	0
Απρίλιος	242.714	0
Μάιος	65.411	3.119
Ιούνιος	270.169	1.345
Ιούλιος	35.463	3.262
Αύγουστος	19.610	2.933
Σεπτέμβριος	24.770	2.750
Οκτώβριος	27.347	2.217
Νοέμβριος	211.918	1.692
Δεκέμβριος	222.284	2.072
Σύνολο Υποβολών	1.486.715	19.390

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Όπως προαναφέρθηκε απαραίτητη προϋπόθεση για να καταστούν οι εργαζόμενοι δικαιούχοι της αποζημίωσης ειδικού σκοπού απαιτείται, κατόπιν της γνωστοποίησης της αναστολής από τους εργοδότες τους, ατομικά να υποβάλουν Υπεύθυνη Δήλωση στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ με τα προσωπικά τους στοιχεία και τα αντίστοιχα της εταιρείας που

εργάζονται. Στον Πίνακα 21 καταγράφονται οι υποβολές των Δηλώσεων που υποβλήθηκαν από τους απασχολούμενους από τον Απρίλιο του 2020 έως και τον Δεκέμβριο με ευδιάκριτη την υπεροχή τον πρώτο μήνα που υπήρξε υψηλό ενδιαφέρον των δικαιούχων εργαζομένων για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση προκειμένου να μετριάσουν την απώλεια του εισοδήματος που τους προκάλεσε η πανδημία.

Στην συνέχεια οι νέες υποβολές δηλώσεων κυμαίνονται συγκριτικά σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα λόγω της επανέναρξης της λειτουργίας της αγοράς κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών έως και τον Οκτώβριο, ενώ από τον Νοέμβριο εμφανίζεται και πάλι αυξητική τάση λόγω του εντονότερου δεύτερου κύματος της πανδημίας στη χώρα.

Σε αυτό το σημείο κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι για τους απασχολούμενους στην περίπτωση παράτασης της μηνιαίας αναστολής της σύμβασης τους, δεν απαιτείται η επανυποβολή Υπεύθυνης Δήλωσης παρά μόνο σε περίπτωση τροποποίησης του τραπεζικού λογαριασμού τους όπου πιστώνεται η οικονομική ενίσχυση που τους αναλογεί³¹.

Πίνακας 21. Υποβολές Δηλώσεων Αναστολών Εργαζόμενων στον Ειδικό Μηχανισμό Στήριξης από Επιχειρήσεις - Εργοδότες σε αναστολή επιχειρηματικής δραστηριότητας

Μήνας	Πλήθος Υποβολών Δηλώσεων από Εργαζόμενους
Απρίλιος	729.570
Μάιος	12.984
Ιούνιος	2.041
Ιούλιος	9.259
Αύγουστος	15.247
Σεπτέμβριος	16.773
Οκτώβριος	15.953
Νοέμβριος	165.736
Δεκέμβριος	96.988
Σύνολο Υποβολών	1.064.551

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

³¹ ΚΥΑ 17788/346 (ΦΕΚ 1779/Β/10-5-20) «Περαιτέρω μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων – εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την σταδιακή επαναλειτουργία της αγοράς εργασίας.»

Στον Πίνακα 22 παρατίθενται τα μηνιαία δεδομένα των εργαζομένων που τέθηκαν σε αναστολή συμβάσεων και κατόπιν αυτοματοποιημένου ελέγχου και έγκρισης κρίθηκαν δικαιούχοι και συμπεριλήφθησαν στον ειδικό μηχανισμό στήριξης. Για το χρονικό διάστημα 17 Μαρτίου έως 30 Απριλίου αποφασίστηκε και καταβλήθηκε ως αποζημίωση ειδικού σκοπού στον κάθε εργαζόμενο το ποσό των 800 ευρώ³² ενώ τους μετέπειτα μήνες καταβάλλεται στους δικαιούχους από 534,00 ευρώ³³ -εκτός του Νοεμβρίου που εν όψει των εορτών, καταβλήθηκε το ποσό των 800 ευρώ.

Από το πλήθος των εργαζομένων που τέθηκαν σε αναστολή γίνεται απόλυτα κατανοητή η δεινή θέση που περιήλθαν οι εργαζόμενοι από τις ανατροπές που επέφερε η πανδημία στην αγορά εργασίας και το πόσο απαραίτητη ήταν η κρατική παρέμβαση για να μετριάσει την απώλεια εισοδήματος τους.

Πίνακας 22.Πλήθος Εργαζομένων και Χρηματικά ποσά που καταβλήθηκαν λόγω Αναστολής Εργασίας και αφορούν την περίοδο Μάρτιο έως Δεκέμβριο 2020

Τύπος-Αναστολής	Πλήθος Εργαζομένων ανά Μήνα που τέθηκαν σε Αναστολή Εργασίας	Χρηματικά Ποσά
Αναστολές Αρχικές (Μάρτιος-Απρίλιος)	808.674	646.939.200 €
Αναστολές 5ος (Μάιος)	542.014	212.810.658 €
Αναστολές 6ος (Ιούνιος)	135.534	59.373.276 €
Αναστολές 7ος (Ιούλιος)	72.885	31.945.368 €
Αναστολές 8ος (Αύγουστος)	104.210	51.722.322 €
Αναστολές 9ος (Σεπτέμβριος)	123.089	60.770.672 €
Αναστολές 10ος (Οκτώβριος)	143.649	62.797.968 €
Αναστολές 11ος (Νοέμβριος)	741.332	451.710.423 €
Αναστολές 12ος (Δεκέμβριος)	650.401	328.132.830 €
ΣΥΝΟΛΑ		1.906.202.717 €

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

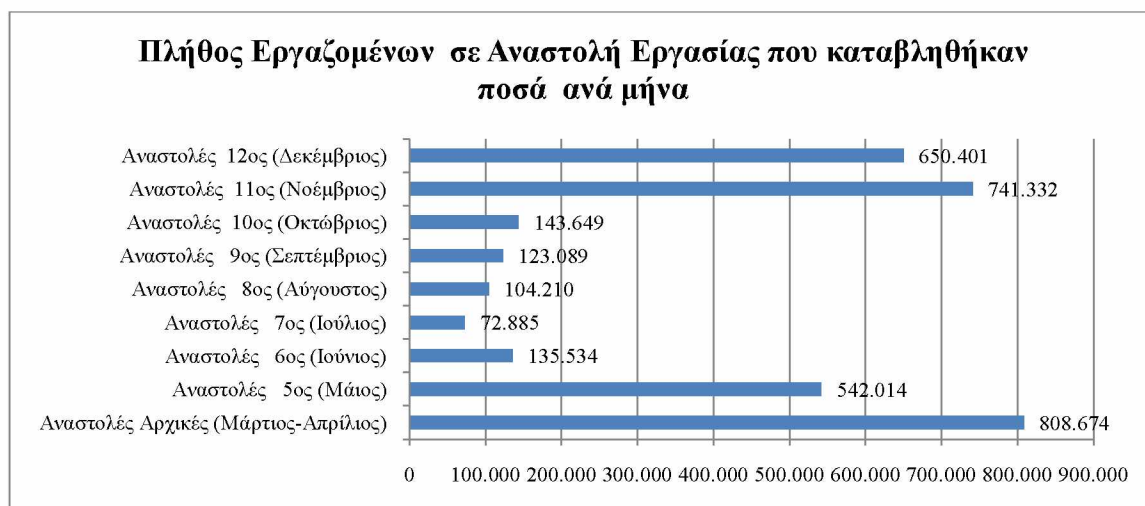
Στο Διάγραμμα 29 μπορούμε να διαπιστώσουμε πώς το τρίμηνο 3^ος -5^ος του 2020 η πρωτόγνωρη κατάσταση αβεβαιότητας στην οποία περιήλθε ο τομέας της απασχόλησης ανάγκασε ένα μεγάλο μέρος των μισθωτών απασχολούμενων, κάτω από τις αποφάσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης για την μείωση της εξάπλωσης του ιού αλλά και της

³² ΚΥΑ 39162/2020 (ΦΕΚ/Β/1457/16-04-2020): «Αποζημίωση ειδικού σκοπού για την ενίσχυση των επιχειρήσεων, λόγω της εμφάνισης και της διάδοσης του κορωνοϊού Covid -19»

³³ ΚΥΑ 17788/346 (ΦΕΚ 1779/Β/10-5-20) «Περαιτέρω μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων – εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την σταδιακή επαναλειτουργία της αγοράς εργασίας».

αποφυγής μεγάλου αριθμού απολύσεων, να τεθεί σε αναστολή συμβάσεων. Τους μετέπειτα μήνες λόγω της άρσης των αυστηρών περιοριστικών μέτρων οι δηλώσεις αναστολών μειώθηκαν αισθητά ενώ τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο εξαιτίας της επαναφοράς των μέτρων, η αύξηση των δηλώσεων ήταν ραγδαία.

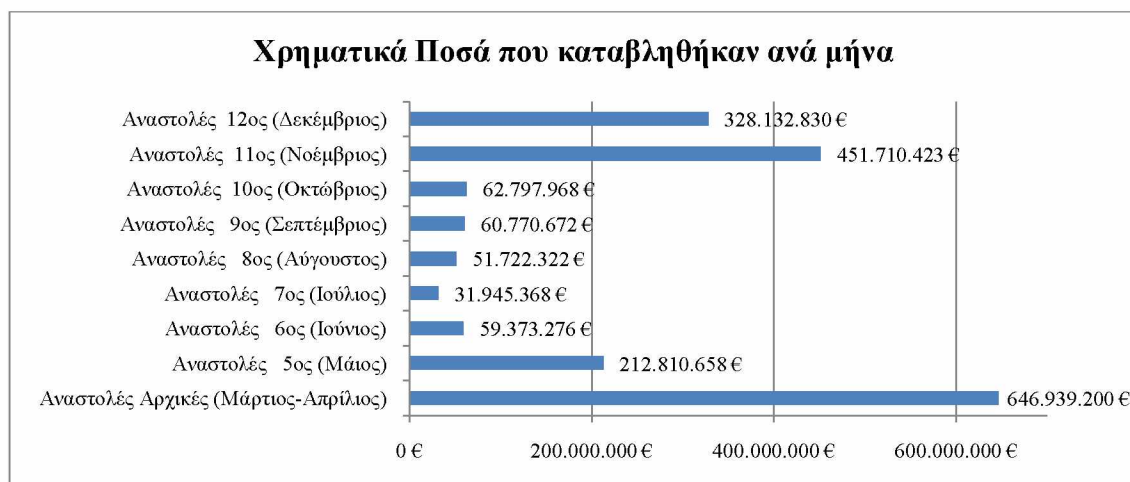
Διάγραμμα 29. Πλήθος Εργαζομένων που τέθηκαν σε Αναστολή ανά Μήνα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Καθώς δεν ήταν δυνατό να προβλεφθεί η διάρκεια της πανδημίας του Covid 19, η άμεση κρατική οικονομική ενίσχυση ήταν επιβεβλημένη και στο Διάγραμμα 30 απεικονίζονται οι μηνιαίες καταβολές στους εν αναστολή εργαζόμενους οι οποίες συνολικά από τον Μάρτιο έως τον Δεκέμβριο ανέρχονται στο ποσό του 1.906.202.717 ευρώ, σημειώνοντας ότι στα ποσά αυτά δεν περιλαμβάνονται αυτά που έχουν καταβληθεί και αφορούν αναλογίες του Δώρου Χριστουγέννων.

Διάγραμμα 30. Χρηματικών Ποσών που Καταβλήθηκαν ανά Μήνα Αναστολών

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

4.3 Μηχανισμός ενίσχυσης της απασχόλησης «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ»³⁴.

Στα πλαίσια των συνεχιζόμενων αρνητικών επιδράσεων της πανδημίας και σε μια προσπάθεια προστασίας της απασχόλησης, θεσμοθετήθηκε ένας νέος μηχανισμός στήριξης που ονομάστηκε «ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ» ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ως μια συνέχεια προηγούμενων νομοθετικών διατάξεων³⁵ οι οποίες, με γνώμονα την διατήρηση των θέσεων εργασίας, επέτρεψαν την διεύρυνση της εκ περιτροπής απασχόληση εφαρμόζοντας την λειτουργία των επιχειρήσεων με προσωπικό ασφαλείας (Κυριακούλιας, 2020)

Ο μηχανισμός ενίσχυσης αρχικά προβλέπονταν να εφαρμοστεί για το χρονικό διάστημα 15-6-2020 έως 15-10-2020³⁶, όμως εξαιτίας της συνεχιζόμενης κρίσης του Covid-19 αποφασίστηκε η παράταση της συμμετοχής σε αυτόν έως την 28/02/2021³⁷.

Σκοπός του μηχανισμού είναι να δοθεί η δυνατότητα στις επιχειρήσεις να διατηρήσουν τις θέσεις πλήρους απασχόλησης των εργαζόμενων τους εφαρμόζοντας με προϋποθέσεις την εκ περιτροπής εργασία.

Πιο συγκεκριμένα, οι επιχειρήσεις που θα ενταχθούν σε αυτόν τον μηχανισμό δύνανται να μειώσουν το χρόνο της εβδομαδιαίας εργασίας κατά 50% μέρους ή του συνόλου των απασχολούμενων τους και να καταβάλλουν το αντίστοιχο 50% του μισθού τους ενώ για το υπόλοιπο 50% θα υπάρχει κρατική οικονομική ενίσχυση στον εργαζόμενο ύψους 60% επί των καθαρών τους αποδοχών που αναλογούν για τον χρόνο που δεν απασχολούνται. Καταβάλλεται επίσης ως οικονομική ενίσχυση αναλογία του επιδόματος αδείας και του Δώρου Χριστουγέννων.

Απευθύνεται λοιπόν σύμφωνα με τις πρόσφατες νομοθετικές διατάξεις σε απασχολούμενους που κατά την 10η Αυγούστου 2020, είχαν αορίστου ή εποχιακής εξαρτημένη σχέση εργασίας πλήρους όμως απασχόλησης. Δεν υπάρχει δηλαδή η δυνατότητα ένταξης για τους απασχολούμενους που παρείχαν την εργασία τους με

³⁴ Ν. 4722/2020 (άρθρο 18): Κύρωση: α) της από 10.8.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και β) της από 22.8.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και άλλες διατάξεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλων επειγόντων ζητημάτων (ΦΕΚ177/Α / 15.09.2020)

³⁵ Π.Ν.Π. 20.03.2020 (άρθρο 9), ΚΥΑ 12998/232/23-03-2020, ΚΥΑ 13564/Δ1.4770/30-3-2020)

³⁶ Ν.4690/2020 (άρθρο 31) κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (Α' 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα» (Α' 90) και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 104/ Α/30-05-2020

³⁷ Ν. 4764/2020 (άρθρο 112) «Ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την επιτάχυνση της απονομής των συντάξεων, τη ρύθμιση οφειλών προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις»

σύμβαση μερικής απασχόλησης όπως και επίσης αυτοί που οι συμβάσεις βρίσκονται σε αναστολή (Κουφοπούλου, 2020).

Επίσης, ο εργοδότης υποχρεούται να καλύψει το σύνολο των ασφαλιστικών εισφορών, δεν επιτρέπεται να προβεί σε καταγγελία ή αναστολή των συμβάσεων εργασίας για τους εργαζόμενους που έχουν ενταχθεί στο μηχανισμό ούτε να προχωρήσει με μονομερή απόφαση ή κατόπιν συμφωνίας, σε μείωση του μισθού των εργαζομένων.

Είναι προφανές ότι αυτός ο μηχανισμός στήριξης υιοθετήθηκε προκειμένου να στηριχθούν οικονομικά οι απασχολούμενοι που η κρίση της πανδημίας τους βρήκε να εργάζονται με πλήρη απασχόληση ενώ μετά από αυτή, προκειμένου να μην υπάρχουν απολύσεις, αναγκάζονται να εργαστούν με μειωμένη απασχόληση ενώ η μείωση του ωραρίου εργασίας τους δεν συνεπάγεται την οποιαδήποτε μετατροπή της σύμβασης εργασίας των εντασσόμενων στον μηχανισμό.

Η ένταξη εργαζομένων στον μηχανισμό Συν-Εργασία γίνεται κατόπιν αιτήσεως του εργοδότη στο ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ όπου στην Α' φάση δηλώνονται τα προβλεπόμενα γενικά στοιχεία των εργοδοτών (π.χ. επωνυμία, Α.Φ.Μ., αρμόδιο Υποκατάστημα ΕΦΚΑ, αρμόδια Υπηρεσία Σ.ΕΠ.Ε., Κ.Α.Δ., εποχιακή ή μη επιχείρηση κ.α.) και των εργαζομένων τους (π.χ. ονοματεπώνυμο, Α.Μ.Κ.Α, Α.Φ.Μ, το συμβατικό και το νέο ωράριο κ.α.) τα οποία αφού επεξεργαστούν και ελεγχθούν από το σύστημα η διαδικασία προχωρά στην έγκριση ή την απόρριψη της αίτησης.

Στην περίπτωση που πληρούνται οι προϋποθέσεις ένταξης, το ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ προωθεί τις αιτήσεις στην Β' Φάση όπου σε αυτήν οι εργοδότες καλούνται να υποβάλλουν τα οικονομικά στοιχεία των εργαζομένων ώστε να υπολογιστεί βάσει αυτών η οικονομική ενίσχυση που τους αναλογεί.

Στον παρακάτω Πίνακα 23 μπορούμε να διαπιστώσουμε την μηνιαία ροή υποβολών αιτήσεων υπαγωγής στον Μηχανισμό Στήριξης από τις 15/06/2020 έως 30/11/2020 καθώς τα στοιχεία του Δεκεμβρίου δεν είναι ακόμη διαθέσιμα. Κατά τον μήνα Ιούνιο υποβλήθηκαν πανελλαδικώς 3.471 αιτήσεις εργοδοτών που ζητούσαν την οικονομική ενίσχυση 32.641 θέσεων, τον Ιούλιο 5.501 αιτήσεις (αύξηση κατά 2.030) για 48.507 θέσεις εργασίας ενώ στους μετέπειτα μήνες υπάρχει μια διακύμανση με χαρακτηριστικό τον μήνα Νοέμβριο όπου οι υποβολές παρουσίασαν μια πτώση φτάνοντας στις 3.368 υποβολές για 32.470 θέσεις.

Αντιλαμβανόμαστε ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα, κυρίως εν μέσω του δεύτερου κύματος της πανδημίας, είναι περιορισμένη, γι' αυτό και με Πράξεις Νομοθετικού

Περιεχομένου έχουν γίνει τροποποιήσεις επί της αρχικής νομοθεσίας προκειμένου να καταστεί ο μηχανισμός ελκυστικότερος, να επεκταθεί η εφαρμογή του και να ενταχθούν όσο το δυνατό περισσότεροι απασχολούμενοι.

Πίνακας 23.Α΄ Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας από 15.06.2020 έως 30.11.2020

ΦΑΣΗ	ΜΗΝΑΣ	ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ	ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΦΑΣΗ - Α	ΙΟΥΝΙΟΣ	3.471	32.641
ΦΑΣΗ - Α	ΙΟΥΛΙΟΣ	5.501	48.507
ΦΑΣΗ - Α	ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	4.907	41.210
ΦΑΣΗ - Α	ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	5.231	44.764
ΦΑΣΗ - Α	ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	5.104	44.325
ΦΑΣΗ - Α	ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	3.368	32.470

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 31 διαπιστώνεται ότι μετά την ισχύ του μηχανισμού υπάρχουν έντονες διακυμάνσεις στις μηνιαίες υποβολές αιτήσεων με τον μήνα Ιούλιο να εμφανίζει την υψηλότερη απόδοση ενώ τον Νοέμβριο υπάρχει μια μείωση κατά 16.037 υποβολές (33,06%). Είναι προφανές ότι οι εργοδότες δεν επιθυμούν την ένταξη τους στο πρόγραμμα είτε λόγω της εξ ολοκλήρου επιβάρυνσης τους με τις ασφαλιστικές εισφορές είτε λόγω του δεσμευτικού όρου της μη απόλυσης και διατήρησης των θέσεων εργασίας.

Διάγραμμα 31. Α΄ Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Στον Πίνακα 24 παρατίθενται τα δεδομένα της Β΄ φάσης της διαδικασίας ένταξης στον Μηχανισμό, δηλαδή της τελικής έγκρισης και χορήγησης της οικονομικής

ενίσχυσης των απασχολούμενων. Διαπιστώνεται ότι κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο εφαρμογής του Ιουνίου, οι εγκριθείσες, από την Α' φάση, αιτήσεις εργοδοτών ανέρχονται σε 2.938 που αντιστοιχούν σε 30.483 θέσεις εργασίας ενώ καταβλήθηκαν συνολικά 4.099.576,13 €. Τον επόμενο μήνα με 4.787 εγκριθείσες αιτήσεις καταβλήθηκαν 11.328.074,85€ ενώ για το τρίμηνο 8ος-11ος κατεβλήθησαν συνολικά 37.822.584,52€ για 154.737 θέσεις εργασίας.

Θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι στα δεδομένα του Πίνακα στην στήλη «Θέσεις Εργασίας» καταγράφονται οι θέσεις που δικαιούνται την οικονομική ενίσχυση ενώ στη στήλη Πληρωμές (Μόνο για Β' φάση) καταγράφονται οι θέσεις που τελικά ενισχύονται. Η διαφορά τους οφείλεται στην μη έγκυρη και εντός των οριζόμενων χρονικών ορίων υποβολής των οικονομικών στοιχείων από τους εργοδότες και χρήζουν ορθής επανυποβολής, δικαίωμα το οποίο τους δίνεται βάσει Υπουργικών Αποφάσεων σε μεταγενέστερο χρόνο.

Πίνακας 24. Β' Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας από 15.06.2020 έως 30.11.2020

ΜΗΝΑΣ	ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ	ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ (ΜΟΝΟ για ΦΑΣΗ-B)	ΠΟΣΟ
ΙΟΥΝΙΟΣ	2.938	30.483	29.892	4.099.576,13 €
ΙΟΥΛΙΟΣ	4.787	45.431	44.528	11.328.074,85 €
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	4.466	40.127	39.316	10.430.979,25 €
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	4.766	43.339	42.459	10.945.192,57 €
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	4.451	42.120	40.400	10.627.882,90 €
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	2.758	29.151	27.466	5.818.529,80 €

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

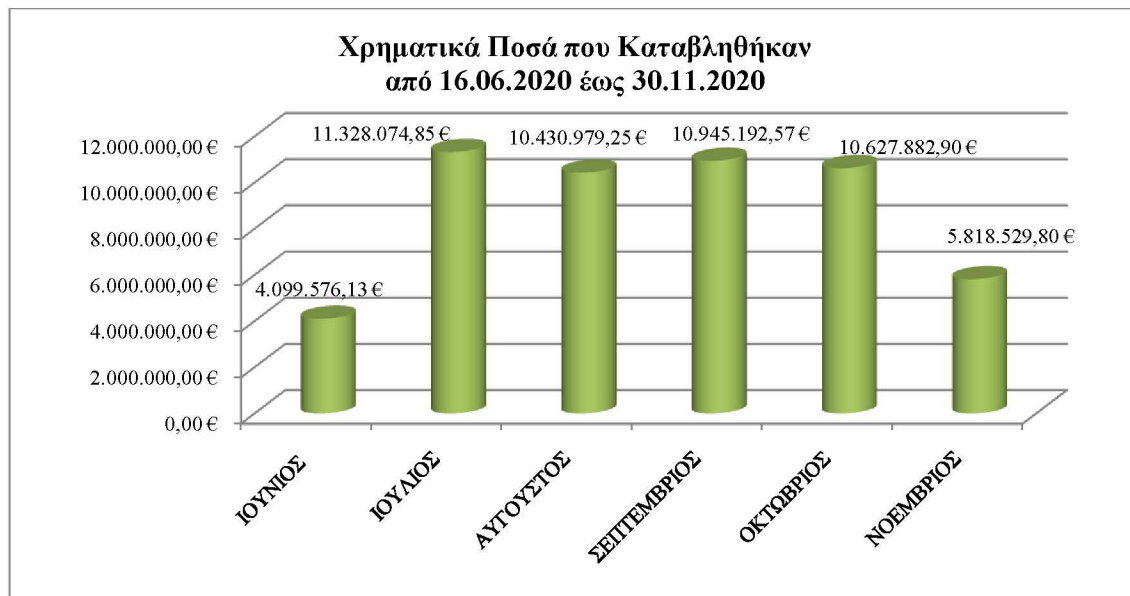
Στο Διάγραμμα 32 παρατηρούμε την εξέλιξη και τις διακυμάνσεις των υποβολών ένταξης στην Β' Φάση του Μηχανισμού ενώ στο Διάγραμμα 33 γίνεται μια απεικόνιση των χρηματικών ποσών που κατεβλήθησαν ως οικονομική ενίσχυση για την διατήρηση των πλήρων θέσεων εργασίας.

Διάγραμμα 32. Β' Φάση Μηχανισμού Συν-Εργασίας

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Διάγραμμα 33. Μηχανισμού Συν-Εργασίας Χρηματικά Ποσά που Καταβλήθηκαν

Πηγή: *Ιδία Επεξεργασία*

4.4 Ανοιχτό πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας³⁸

Η ανάγκη τόνωσης της αγοράς εργασίας μετά την εμφάνιση του Covid-19 μέσα από την παροχή κινήτρων, οδήγησε επίσης στην κατάρτιση του «Ανοιχτού Προγράμματος 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας» του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, με σκοπό να δημιουργηθούν στον ιδιωτικό τομέα 100.000 νέες θέσεις εργασίας, επιπρόσθετες των υφιστάμενων θέσεων της επιχείρησης, με πλήρη επιδότηση του συνόλου των ασφαλιστικών εισφορών (εργοδότη και ασφαλισμένου) για έξι μήνες, ανεξαρτήτως του ύψους του μηνιαίου μισθού, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που αντιστοιχούν στο Επίδομα Αδείας και τα Δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα.(e- ΕΦΚΑ εγκ. 49/11-11-2020). Στην περίπτωση που η εργασιακή σχέση συνεχιστεί μετά το πέρας του ημερολογιακού εξαμήνου οι ασφαλιστικές εισφορές βαρύνουν εξ ολοκλήρου τον εργοδότη.

Ημερομηνία έναρξης υποβολής των αιτήσεων του Προγράμματος στο Π.Σ ΕΡΓΑΝΗ ορίστηκε η 01-10-2020 και θα διαρκέσει έως την εξάντληση των επιδοτούμενων θέσεων, που δύνανται να είναι με πλήρη ή μερική απασχόληση, εξάμηνης τουλάχιστον διάρκειας.

³⁸ Ν.4726/2020 άρθρο 28 (Φ.Ε.Κ. 181 Α') και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού υπ' αριθμ. οικ. 39539/996/30.09.2020 (Φ.Ε.Κ. 4261 Β') Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, και e- ΕΦΚΑ, εγκ. 49/11-11-2020 «Πρόγραμμα επιδότησης 100.000 νέων θέσεων εργασίας - Προσδιορισμός ασφαλιστικών εισφορών - Απεικόνιση της ασφάλισης»

Από τις βασικές προϋποθέσεις ένταξης μιας επιχείρησης στο πρόγραμμα είναι η διατήρηση του μέσου όρου του αριθμού των εργαζομένων για το χρονικό διάστημα που λαμβάνει την επιδότηση ενώ δεν επιτρέπεται καμία μεταβολή των όρων των συμβάσεων εργασίας των συμμετεχόντων απασχολούμενων σε αυτό. Από την πλευρά τους οι ωφελούμενοι δεν θα πρέπει να εργάζονται σε άλλον εργοδότη ούτε να είχαν σχέση εργασίας με την αιτούσα επιχείρηση τουλάχιστον ένα μήνα πριν την ημερομηνία πρόσληψής τους. Σημαντικό είναι ότι για κάθε νέα πρόσληψη μακροχρόνια ανέργου από το μητρώο του ΟΑΕΔ, για διάστημα τουλάχιστον δώδεκα μηνών, προβλέπεται επιπλέον των ανωτέρω, επιδότηση διακοσίων (200) ευρώ επί του καθαρού μηνιαίου μισθού προ φόρων και κρατήσεων.

Κατόπιν της έγκρισης της αίτησης, έπεται η σύναψη σύμβασης εργασίας και η πρόσληψη του απασχολούμενου (φάση του συστήματος: Με πρόσληψη) ενώ στο τέλος κάθε μήνα διενεργείται έλεγχος από το Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ για την διατήρηση των επιδοτούμενων θέσεων εργασίας (φάση του συστήματος: Σε εξέλιξη).

Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων συμμετοχής στο Πρόγραμμα, οι εργοδότες αποβάλλονται από αυτό και αναζητούνται τα καταβληθέντα ποσά.

Από τα δεδομένα του Πίνακα 25 διαπιστώνεται ότι από την ημερομηνία έναρξης του Προγράμματος μέχρι τις 31-12-2020 έχουν υποβληθεί συνολικά 23.732 αιτήσεις συμμετοχής εκ των οποίων οι 6.706 απορρίφθηκαν (28,26%) και οι υπόλοιπες 17.026 (71,74%) αντιστοιχούν σε 2.838 (16,67%) υποβολές προσλήψεων μακροχρόνια ανέργων και οι 14.188 (83,33%) σε υποβολές λοιπών ανέργων.

Στον Πίνακα 26 διαπιστώνουμε ότι ο μεγαλύτερος αριθμός υποβολών αιτήσεων συμμετοχής στο Πρόγραμμα αφορά την Περιφέρεια Αττικής με 9.334 προσλήψεις που αντιστοιχούν στο 54,82% επί του συνόλου, έπεται η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 2.725 προσλήψεις που αντιστοιχούν στο 16,00% επί του συνόλου. Οι υπόλοιπες Περιφέρειες κυμαίνονται σε μικρότερα ποσοστά όπως και η Περιφέρεια Θεσσαλίας με 718 υποβολές νέων προσλήψεων που αντιστοιχούν στο 4,22%. Κατά τους δυο πρώτους μήνες, παρά το νέο lockdown, υπάρχει απορρόφηση σε ποσοστό 17,03% του συνολικού Προγράμματος, προσδοκώντας ότι σταδιακά θα αξιοποιηθεί από τις επιχειρήσεις περισσότερο και θα θέσουν την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ως προτεραιότητα προκειμένου να μετριαστούν οι επιπτώσεις της πανδημίας.

Πίνακας 25. Ανοιχτό Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (01.10.2020) έως (31.12.2020)

ΤΥΠΟΣ	Υποβληθείσες	Απορριφθείσες	Με Πρόσληψη	Σε Εξέλιξη	Σύνολο Με Πρόσληψη και Σε εξέλιξη	Διακοπή
ΑΛΛΟΙ	19.623	5.435	7.310	6.878	14.188	0
ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ	4.109	1.271	1.200	1.638	2.838	0
Γενικό Άθροισμα	23.732	6.706	8.510	8.516	17.026	0

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

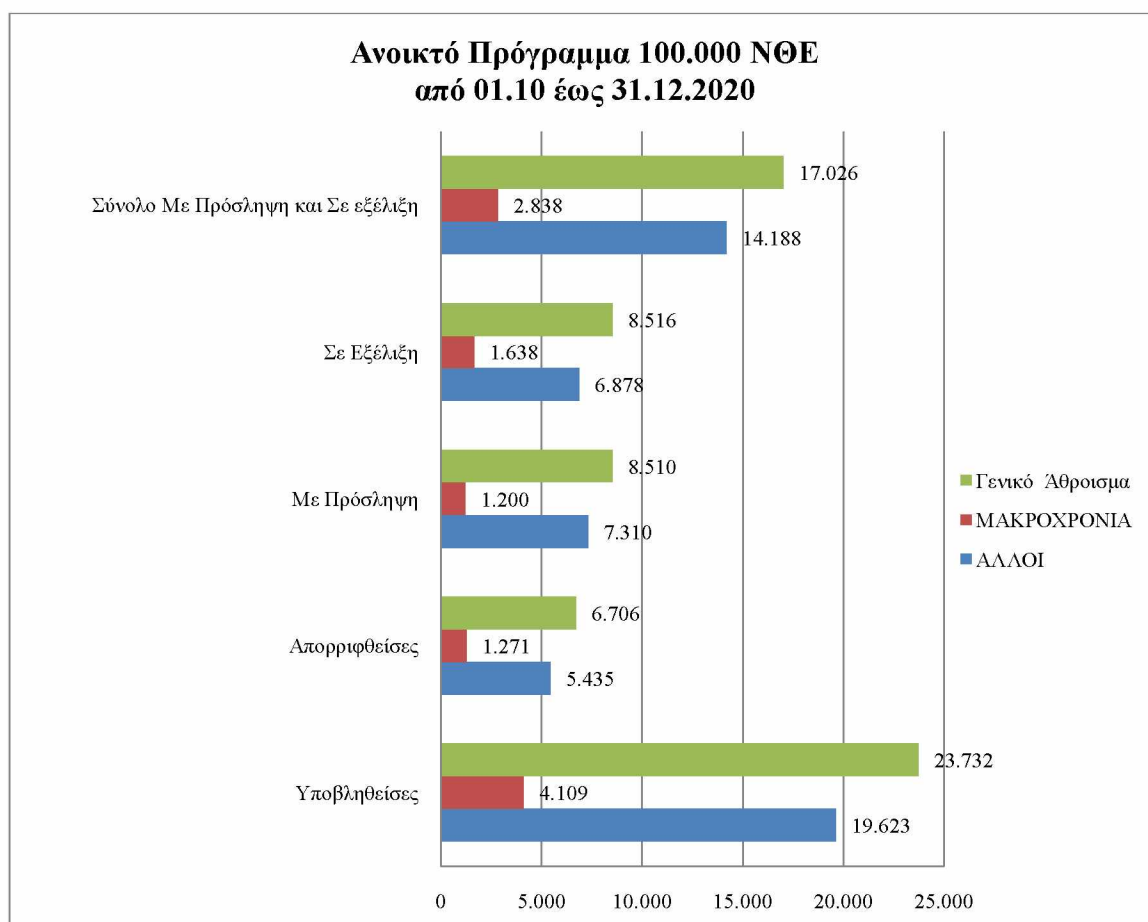
Πίνακας 26. Ανοιχτό Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας ανά Περιφέρεια του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	Με Πρόσληψη	Σε εξέλιξη	Σύνολο Με Πρόσληψη και Σε εξέλιξη
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	200	273	473
ΑΤΤΙΚΗΣ	4.850	4.484	9.334
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	76	56	132
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	385	318	703
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	81	123	204
ΗΠΕΙΡΟΥ	128	160	288
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	339	379	718
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	55	55	110
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	1.262	1.463	2.725
ΚΡΗΤΗΣ	547	476	1.023
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	87	99	186
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	181	215	396
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	239	302	541
Σε Εξέλιξη και Σε Πρόσληψη δεν έχει ενταχθεί σε Περιφέρεια	80	113	193
Γενικό άθροισμα	8.510	8.516	17.026

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Στο Διάγραμμα 34 διαπιστώνουμε ότι με την έναρξη υποβολής των αιτήσεων στο πρόγραμμα οι εργοδότες ανταποκρίθηκαν θετικά και παρά τις απορριφθείσες αιτήσεις, φαίνεται ότι η απαλλαγή καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών είναι ένα ενδιαφέρον κίνητρο. Το ίδιο μπορούμε να ισχυριστούμε με τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό προσλήψεων των μακροχρόνιων ανέργων αποδεικνύει και την επιπλέον επιδότηση των διακοσίων ευρώ. Βέβαια καθώς η χώρα μας δοκιμάζεται από το δεύτερο κύμα της πανδημίας και το νέο lockdown, θα ήταν πολύ αισιόδοξο να περιοριστούν οι επιπτώσεις στην αγορά εργασίας, όχι μόνο διατηρώντας τις θέσεις πλήρους απασχόλησης με το μηχανισμό στήριξης ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ αλλά και με την δημιουργία νέων.

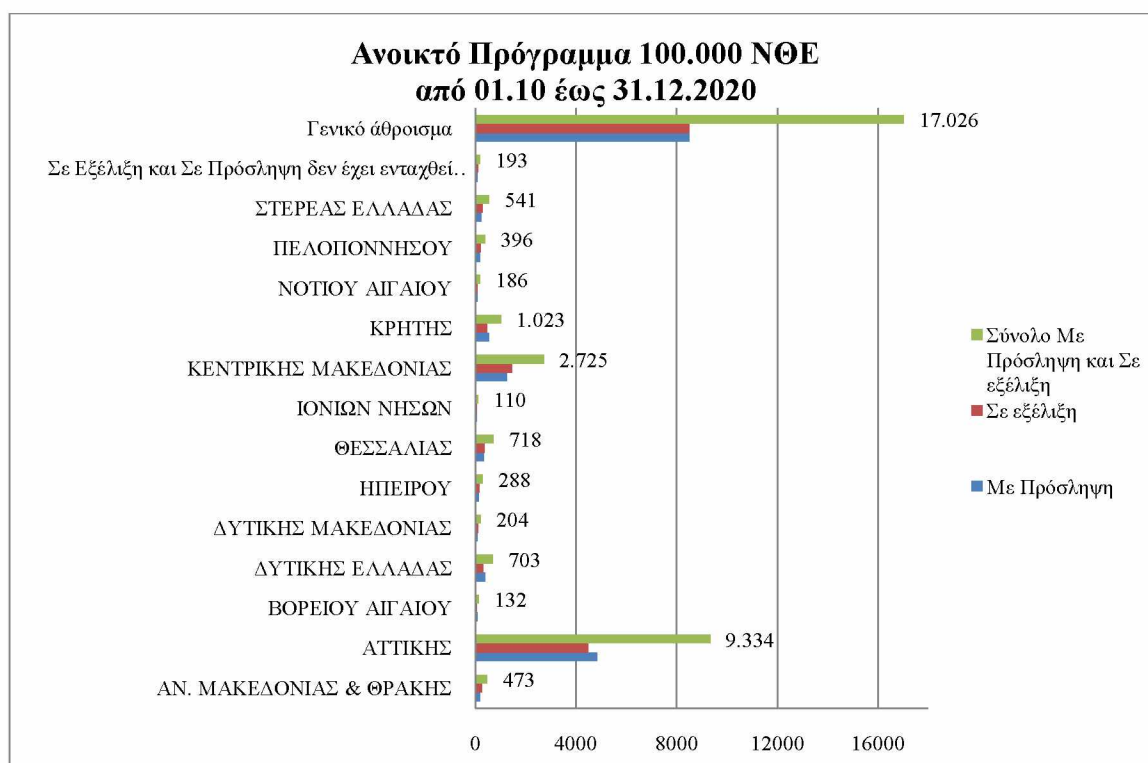
Διάγραμμα 34. Ανοικτό Πρόγραμμα 100.000 ΝΘΕ ΥΠΕΚΥ

Πηγή: *Ιδία Επεξεργασία*

Στο Διάγραμμα 35 η Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει τις περισσότερες υποβολές αιτήσεων για την υπαγωγή στο Πρόγραμμα, γεγονός που είναι φυσιολογικό λόγω της μεγάλης συγκέντρωσης των επιχειρήσεων, ενώ δεύτερη η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με εμφανή όμως διαφορά.

Διάγραμμα 35. Ανοικτό Πρόγραμμα 100.000 ΝΘΕ ΥΠΕΚΥ ανά Περιφέρεια

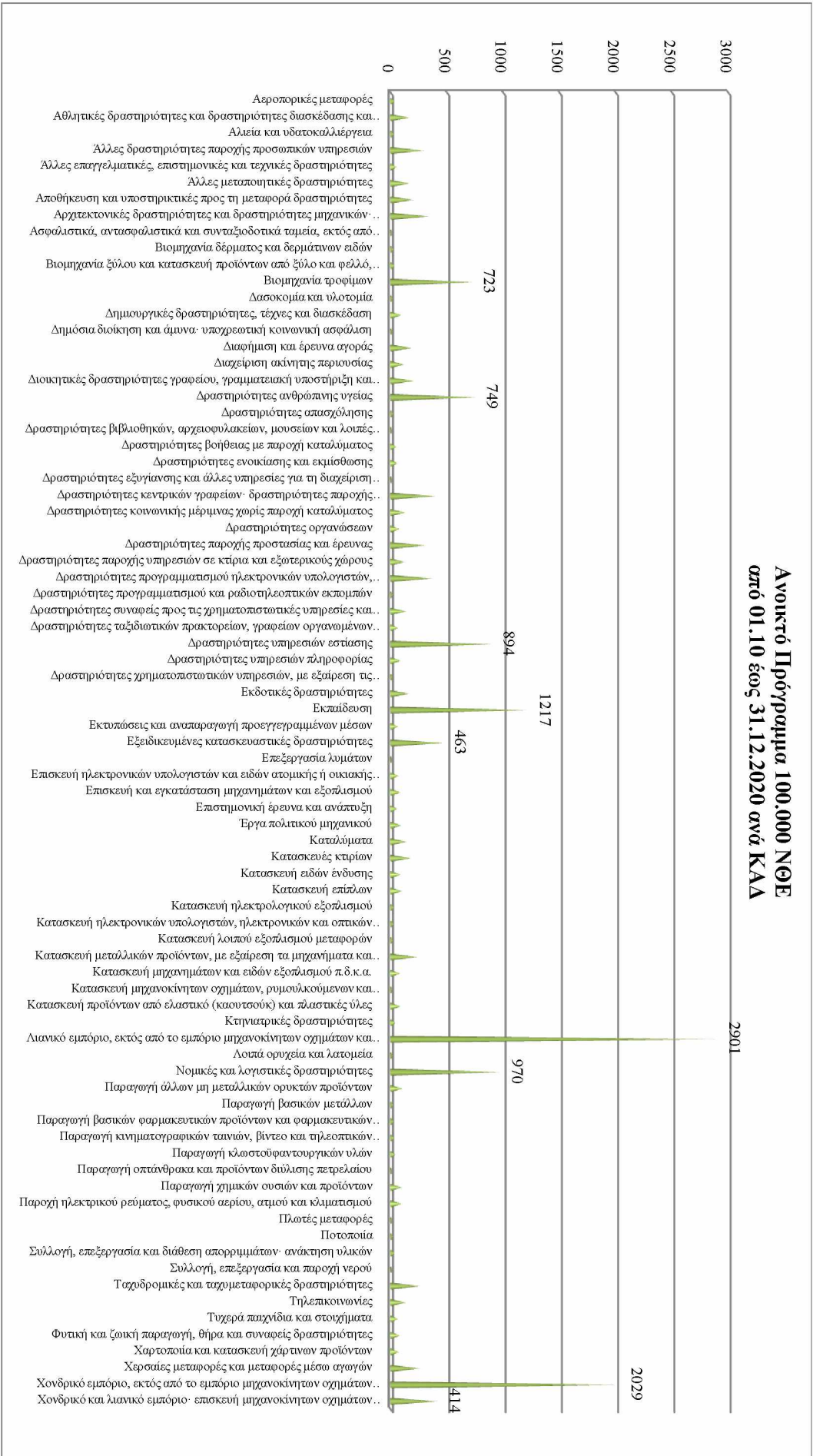
Πηγή: *Ιδία Επεξεργασία*

Στο Παράρτημα της παρούσης εργασίας παρατίθενται ο Πίνακας 28 όπου αναφέρονται αναλυτικά ανά Κωδικό Αριθμό Δραστηριότητας (Κ.Α.Δ) οι θέσεις εργασίας που έχουν ενταχθεί στο Πρόγραμμα και βρίσκονται Με Πρόσληψη και Σε Εξέλιξη. Παρατηρούμε ότι οι Κ.Α.Δ που έχουν συγκεντρώσει τις περισσότερες υποβολές προσλήψεων με το Πρόγραμμα είναι:

1. του Λιανικού Εμπορίου (κωδ. 47) με ποσοστό υποβολών 17,04% επί του συνόλου,
2. του Χονδρικού Εμπορίου (κωδ. 46) με ποσοστό 11,92%,
3. της Εκπαίδευσης (κωδ. 85) με ποσοστό 7,15%,
4. οι Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες (κωδ.69) με ποσοστό 5,70%,
5. οι Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης (κωδ. 56) με ποσοστό 5,25%,
6. οι Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (κωδ.86) με ποσοστό 4,40% και τέλος
7. η Βιομηχανία τροφίμων (κωδ. 10) με ποσοστό 4,25%.

Συμπεραίνουμε ότι οι επτά (7) αυτοί κωδικοί συγκεντρώνουν το 55,70% των συνολικών, μέχρι τώρα των υποβολών προσλήψεων με το Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας. (Διάγραμμα 36).

Διάγραμμα 36. Ανοκτού Πρόγράμματος 100.000 ΝΘΕ ΥΠΕΚΥ ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας

Πηγή: Ίδια Επεξεργασία

Συμπεράσματα

Η εμφάνιση της πανδημίας του Covid-19 και οι επιπτώσεις της προκάλεσαν σε διεθνές επίπεδο μια πρωτόγνωρη και μοναδικά σοβαρή κατάσταση τόσο για τους πολίτες όσο και για τις εθνικές κυβερνήσεις. Η Ευρώπη βρέθηκε σε μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω των σημαντικών απωλειών σε ανθρώπινες ζωές, των κοινωνικών επιπτώσεων αλλά και εξαιτίας της βαθιάς οικονομικής κρίσης που επήλθε.

Κάθε προσπάθεια των προηγούμενων ετών για αναπτυξιακή πορεία και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, κυρίως των κρατών μελών που οι οικονομίες τους χαρακτηρίζονταν από ευθραυστότητα μετά από την εφαρμογή σκληρών μέτρων λιτότητας, φαίνεται να εκμηδενίστηκαν μπροστά στις δυσάρεστες και δυσανάλογες ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη επιπτώσεις της πανδημίας.

Σε ένα συνεχές μεταβαλλόμενο περιβάλλον λόγω της επίμονης πανδημίας και με την αβεβαιότητα ως κύριο χαρακτηριστικό της κατάστασης που βιώνουμε είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το μέγεθος των επιπτώσεων καθώς είναι άγνωστο μέχρι σήμερα πότε θα τελειώσει η πανδημία αλλά και πόσες φορές ακόμη θα κριθεί επιβεβλημένη η επιβολή μέτρων και αναστολής των οικονομικών δραστηριοτήτων και γι' αυτό κάθε προσπάθεια για ακριβή συμπεράσματα θα ήταν άστοχη. Το σίγουρο είναι ότι η ευρωπαϊκή οικονομία μετά τον Covid-19 θα είναι τελείως διαφορετική από πριν.

Η πανδημία επέφερε σωρεία επιπτώσεων σε όλους τομείς και σε όλες στις ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένης φυσικά και της Ελλάδας, αν και λόγω της ετερογένειας των οικονομικών μεγεθών η επίδραση στις οικονομίες με το πέρας της πανδημίας δεν θα είναι όμοια.

Οι προβλέψεις δείχνουν συρρίκνωση του ΑΕΠ της ευρωζώνης ενώ τα εκτεταμένα και διαρκή lockdown αποφέρουν έντονα υφεσιακά μεγέθη που αυξάνονται συνεχώς όσο διαρκεί η πανδημία.

Οι διαταραχές στην προσφορά και στην ζήτηση αγαθών και υπηρεσιών επιδρούν αρνητικά στην εφοδιαστική αλυσίδα και τις επενδύσεις ενώ οι εμπορικές συναλλαγές εντός και εκτός των χωρών με το κλείσιμο των συνόρων, την διακοπή των μεταφορών και την συστολή της παραγωγικής δραστηριότητας, δέχθηκαν σοβαρό πλήγμα δημιουργώντας επιπλέον μείωση των εισοδημάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι προσπάθειες μετριασμού της μετάδοσης του κορωνοϊού επέφεραν επίσης αυστηρά μέτρα στις μετακινήσεις των πολιτών αλλά και ταξιδιωτικούς περιορισμούς με αποτέλεσμα σοβαρές αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα του τουρισμού οι οποίες θα

είναι ιδιαίτερα επαχθείς κυρίως στις χώρες του νότου που έχουν μεγάλη οικονομική εξάρτηση από αυτόν.

Η πανδημία Covid-19 και το «κλείδωμα» των οικονομιών επηρέασαν αναμφισβήτητα και την απασχόληση δημιουργώντας μια μαζική, ασύμμετρη όμως και εδώ, κρίση ανεργίας ανάμεσα στις χώρες της Ευρώπης με εκατομμύρια απασχολούμενους να βιώνουν τον φόβο των μαζικών απολύσεων και της απώλειας του εισοδήματός τους.

Με στόχο την συγκράτηση του ποσοστού της ανεργίας και την υποστήριξη των απασχολούμενων οι κυβερνήσεις πολλών ευρωπαϊκών κρατών προχώρησαν στην εφαρμογή υποστηρικτικών μέτρων όπως η δημιουργία ενός νέου περιβάλλοντος εργασίας μέσω της επέκτασης της τηλεργασίας και η οικονομική ενίσχυση.

Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις της πανδημίας και τα μέτρα αντιμετώπισης που αποφασίστηκαν για την ενίσχυση και στήριξη της ελληνικής αγοράς απασχόλησης ενδεικτικό είναι ότι από την έναρξη της πανδημίας έως και τα μέσα Απριλίου 2020 είχαν εκδοθεί πέντε Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, περισσότερες από 80 Υπουργικές και Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις και εγκύκλιοι (Ο.Κ.Ε.,2020).

Κύριοι μηχανισμοί για την προστασία των υφιστάμενων θέσεων εργασίας και αναχαίτισης ενός μεγάλου αριθμού απολύσεων ήταν α) η αναστολή συμβάσεων εργασίας των απασχολούμενων σε επιχειρήσεις που παραμένουν κλειστές είτε ως πληττόμενες βάσει των κωδικών αριθμών δραστηριότητας (Κ.Α.Δ), είτε γιατί τους επιβλήθηκε με εντολή δημόσιας αρχής με την παράλληλη καταβολή οικονομικής ενίσχυσης β) ο Μηχανισμός Συν-Εργασία με τον οποίο δόθηκε η δυνατότητα στους εργοδότες προκειμένου να διαφυλάξουν τις θέσεις πλήρους απασχόλησης των εργαζομένων τους να μειώσουν τις ώρες απασχόλησης κάνοντας χρήση της εκ περιτροπής εργασίας, κάτω όμως από αυστηρές προϋποθέσεις και γ) η κατάρτιση του «Ανοιχτού Προγράμματος 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας» με σκοπό να δημιουργηθούν στον ιδιωτικό τομέα 100.000 νέες θέσεις μισθωτής εργασίας, με πλήρη ή μερική απασχόληση, επιπρόσθετες των υφιστάμενων θέσεων της επιχείρησης.

Από την εκτενή ανάλυση των δεδομένων του Π.Σ. ΕΡΓΑΝΗ διαπιστώνεται ότι το ισοζύγιο των ροών μισθωτής εργασίας (προσλήψεις-αποχωρήσεις) τόσο στην Επικράτεια όσο και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας για το έτος 2020, έφτασε σε επίπεδο χαμηλότερο από αυτό του 2014 (11,07% έναντι 11,80%) και του 2015 αντιστοίχως (9,31% έναντι 9,04%) υποδηλώνοντας ότι η κατάσταση της αγοράς εργασίας αποκτά χειρότερες διαστάσεις από την μετα-μνημονιακή περίοδο στην Ελλάδα. Αν μάλιστα

παρατηρήσουμε ότι το ποσοστό και των δύο ισοζυγίων κατάφερε να σημειώσει σταδιακά ουσιαστική αύξηση το έτος 2017 γίνεται κατανοητό ότι η μεταβολή στην απασχόληση πραγματοποιείται με αργούς ρυθμούς και ότι η ανάκαμψη στον τομέα της απασχόλησης τα επόμενα χρόνια θα είναι και πάλι δύσκολη.

Αναφορικά με την εξέλιξη των ευέλικτων μορφών απασχόλησης (μερική – εκ περιτροπής) τόσο στην Επικράτεια όσο και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας σημειώθηκε μείωση του ποσοστού των υποβολών των νέων προσλήψεων με τους εργαζόμενους με συμβάσεις εκ περιτροπής εργασίας να επηρεάζονται περισσότερο από εκείνους που ήταν με καθεστώς μερικής απασχόλησης. Στην περίοδο της πανδημικής κρίσης η εφαρμογή της αναστολής δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων ή σε άλλους κλάδους η υπολειτουργία τους δεν δημιουργήθηκε η ανάγκη νέων προσλήψεων για την κάλυψη των συμπληρωματικών μιας επιχείρησης.

Σε ότι αφορά τις επιπτώσεις της πανδημίας στην εξέλιξη της πλήρους απασχόλησης συγκριτικά με τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης φαίνεται ότι η πλήρης απασχόληση σε επίπεδο Επικράτειας και Περιφέρειας Θεσσαλίας, αν και με μειωμένα ποσοστά σε σχέση με το 2019, ενισχύθηκε και εκτόπισε τις ευέλικτες μορφές απασχόλησης, σε αντίθεση με τα προηγούμενα έτη, καθώς κατά την κρίση της πανδημίας, το μέρος της παραγωγικής οικονομίας που συνέχισε να δραστηριοποιείται επέλεξε να διατηρήσει τις θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης καθώς προστατεύονταν από τα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων του Covid-19. Οδηγούμαστε επίσης στο συμπέρασμα ότι οι άτυπες μορφές εργασίας παρά το συνεχώς αυξανόμενο ποσοστό τους τα προηγούμενα χρόνια, στην περίοδο κρίσης και διαταραχής που διανύουμε δεν φάνηκαν ανθεκτικές.

Στα πλαίσια της αναζήτησης των επιπτώσεων στην απασχόληση μετά την υγειονομική κρίση του Covid-19 εξετάστηκαν επίσης και τα δεδομένα ως προς τα δύο φύλα και ως προς την ηλικιακή κατανομή. Συμπεράναμε λοιπόν ότι κατά το 2020, όπως και τα προηγούμενα χρόνια, υπάρχει ανισότητα ευκαιριών εργασίας ανάμεσα στους άνδρες που παραδοσιακά υπερτερούν σε υποβολές προσλήψεων από τις γυναίκες. Η πλήρης απασχόληση επικράτησε και στα δύο φύλα ως η απασχόληση που δέχτηκε την μικρότερη υφεσιακή τάση στην περίοδο της κρίσης και μάλιστα είναι αξιοσημείωτο ότι στην περίπτωση των γυναικών είναι η πρώτη χρονιά κατά την χρονική περίοδο που εξετάζουμε, όπου η πλήρης εμφανίζει μεγαλύτερα ποσοστά υποβολών από την μερική απασχόληση. Σε ότι αφορά τις ηλικιακές κατηγορίες που πλήγηκαν περισσότερο από

την κρίση προέκυψε ότι στο επίπεδο Επικράτειας και στα δυο φύλα αποδυναμώθηκε το εργατικό δυναμικό των 30-44 και 19-24 δηλαδή οι πιο παραγωγικές ηλικίες και οι νέοι. Στο επίπεδο της Περιφέρειας Θεσσαλίας τα αποτελέσματα διαφοροποιήθηκαν και φαίνεται ότι στους άνδρες επηρεάστηκαν περισσότερο οι ηλικίες από 30-44 και 45-64, η πιο παραγωγική και η πιο ευπαθής πιθανόν κατηγορία ενώ στις γυναίκες αυτές των 30-44 και μετέπειτα την νεαρή κατηγορία των 19-24.

Μείωση επίσης καταγράφηκε στις ροές απασχόλησης αορίστου και ορισμένου χρόνου, στην Επικράτεια και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, με την πρώτη να καταγράφει τις λιγότερες απώλειες και να αυξάνει την μεταξύ τους διαφορά συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη κατά τα οποία η ορισμένου χρόνου απασχόληση σημείωνε μια συνεχή αυξητική τάση.

Τέλος αποτυπώθηκαν τα δεδομένα της εξ αποστάσεως εργασίας, η οποία εφαρμόστηκε για πρώτη φορά εκτενέστερα, λόγω των έκτακτων συνθηκών, χωρίς όμως να τύχει ιδιαίτερης εφαρμογής πέρα από την Περιφέρεια Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αναδεικνύοντας την υστέρηση σε τεχνολογικές υποδομές και ψηφιακές δεξιότητες που χαρακτηρίζει την ελληνική αγορά εργασίας.

Από όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι η μειωμένη οικονομική δραστηριότητα που επήλθε αναγκαστικά λόγω της κρίσης της πανδημίας, επιφέρει σοβαρές άμεσες επιπτώσεις στην αγορά εργασίας με απώλεια εργατικού δυναμικού και στέρηση εισοδημάτων αλλά και έμμεσες επιπτώσεις με αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις και στον τρόπο παροχής της μισθωτής εργασίας.

Καθώς η υγειονομική κρίση του Covid 19 συνεχίζεται και το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας στην χώρα μας βρίσκεται σε αναστολή, μένει να δούμε κατά πόσο θα συνεχιστούν τους επόμενους μήνες οι ανωτέρω τάσεις στην απασχόληση και κυρίως ποιά θα είναι η εικόνα και οι προοπτικές της κάτω από φυσιολογικές συνθήκες ώστε να αποτελέσει πάλι βασικό μηχανισμό επανεκκίνησης της εθνικής μας οικονομίας. Κυρίαρχο ρόλο σε αυτό θα έχουν οι πολιτικές στήριξης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και κατ' επέκταση της απασχόλησης που θα εφαρμοστούν, ώστε μετά το τέλος της πανδημίας οι θέσεις εργασίας να διατηρούνται όχι μόνο χάρη στην εισοδηματική ενίσχυση του κράτους αλλά να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις πραγματικής ανάπτυξης.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αφουξενίδης Α. και Χτούρης Σ. (2020), «Προλογικό σημείωμα: συνομιλώντας για την πανδημία», *The Greek Review of Social Research*, τόμος 154, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), Πανεπιστήμιο Αιγαίου. <https://doi.org/10.12681/grsr.23233>

Βορjas ,G.(2016) «*Τα Οικονομικά της Εργασίας*» 2η έκδοση, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2016.

Γαβρόγλου, Σ.(2014).«Η μυστηριώδης μείωση της προσωρινής απασχόλησης», *Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα: Ετήσια Έκθεση 2013*, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ),Αθήνα.

Γκιάλης Στ.,(2009) «Εργασιακή ευελιξία και άτυπη εργασία στη νέα εποχή», *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, Τόμος ΙΔ, τεύχος 56, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Δημουλάς Κ., Κοντονή Αν., Κρητικίδης Γ., Μπελεγρή-Ρομπόλη Αθ., Παπαδόγαμβρος Β., Παπαδοπούλου Δ., Παληός Ζ., Τραγάκη Αλ. ,(2003) : *Κατάρτιση και Απασχόληση*» Ινστιτούτο Εργασίας – ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ, Αθήνα.

Δρυμπέτας, Ε. και Λαζαρίδης, Θ. (2020). Ανάλυση εσόδων και δαπανών του κρατικού προϋπολογισμού 2021. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Κρατικός Προϋπολογισμός 2021.

Εθνική Τράπεζα, (2020), Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις Έρευνα Συγκυρίας ,Β' Εξάμηνο .

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, 2020. *Η τηλεργασία στην Ε.Ε. πριν και μετά την πανδημία Covid- 19*, Θεματικό Δελτίο Ενημέρωσης, Αθήνα.

Ελληνική Στατιστική Αρχή, (2020), Δελτίο Τύπου: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Γ' τρίμηνο, Πειραιάς.

El - Erian, M. (2020) «Η επερχόμενη ύφεση λόγω κορωνοϊού. Και το αχαρτογράφητο έδαφος ενόψει», *Foreign Affairs, The Hellenic Edition*. Διαθέσιμο online στο :<http://www.foreignaffairs.gr/articles/72669>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017), «Οι Γυναίκες Στην Αγορά Εργασίας», Θεματικό Ενημερωτικό Δελτίο Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Διαθέσιμο online στο: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_labour-force-participation-women_el.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2020). «Μεταφορά βασικών αγαθών, ιατρικών ομάδων και ασθενών». Διαθέσιμο online στο: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2020). «Η ΕΕ θεσπίζει προσωρινό καθεστώς για τη στήριξη των εργαζομένων» Διαθέσιμο online στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/timeline/>

Eurostat, (2020) Απασχόληση - Ετήσιες στατιστικές. Διαθέσιμο online στο : <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics>

Ευστράτογλου, Α.(2015). «Οικονομική Κρίση, Ευέλικτες Μορφές Απασχόλησης και Παραγωγικότητα στους Κλάδους της Ελληνική Οικονομίας», Μελέτη 36, *Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων*, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: <https://www.inegsee.gr/ekdosi/>

Ζαχαριάδης, Γ. και Σκοπελίτης, Ε. (2018). «Made in Greece: Το μεγάλο στοίχημα των ελληνικών εξαγωγών», ΕΥ Ελλάδαδος.

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης ΑΕ, (2015), *26η Μηνιαία Έκθεση του Ενιαίου Συστήματος Ελέγχου και Πληρωμών Συντάξεων «ΗΛΙΟΣ»*, Διαθέσιμο στο: <http://www.idika.gr/files/final.pdf>.

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης ΑΕ (2014), *14η Μηνιαία Έκθεση του Ενιαίου Συστήματος Ελέγχου και Πληρωμών Συντάξεων «ΗΛΙΟΣ»*, Διαθέσιμο στο: <http://www.idika.gr/files/final.pdf>

Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών - ΕΣΕΕ (2020), Έρευνα για τις οικονομικές επιπτώσεις του COVID – 19 στις εμπορικές επιχειρήσεις και για τα μέτρα αντιμετώπισής τους, Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ,(2014), *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση: Ετήσια Έκθεση 2014*, Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, (2016) , *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση: Ετήσια Έκθεση 2016*, Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, (2017), *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση: Ετήσια Έκθεση 2017*, Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (2020), Προοπτικές και προβλέψεις για την ελληνική οικονομία και εναλλακτικά σενάρια πολιτικής, *Ειδικό Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων*, τεύχος Δεκεμβρίου, Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, (2020), «*Η τρέχουσα κατάσταση και οι προοπτικές της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα*», Δελτίο Οικονομικών Εξελίξεων (Δ-06), Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (2014), «Αλλάζοντας την Πορεία της Ευρωπαϊκής και της Ελληνικής Οικονομίας, Άνεργοι και Ροές Απασχόλησης», Περιοδικό *Ενημέρωση*, τεύχος 215-216, Αθήνα. Διαθέσιμο στο <https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/07/ENHMEROSH-APRILIOS-2014.pdf>

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών ΟΒΕ, (2020). «*Η Ελληνική Οικονομία*», τριμηνιαία έκθεση, τεύχος 3/20.

Κακουλίδου Θ., Καλυβίτης Σ., Κατσίμη Μ., Μούτος Θ., (2020). Εξωστρέφεια, Εξαγωγές των Επιχειρήσεων & Μισθολογικό Περιβάλλον στην Ελληνική Οικονομία, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ), Αθήνα.

Καμινιώτη, Ο.(2018).«Αδήλωτη Εργασία: Βασικά Ζητήματα Μέτρησης, Αιτιολογίας και Πολιτικών», *Εργασία και Απασχόληση στην Ελλάδα*, Ετήσια Έκθεση 2018 ,κεφ. 3, Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού (Ε.Ι.Ε.Α.Δ),Αθήνα.

Καραμάνης Κ. (2011) «Ευέλικτες μορφές εργασίας: πόσο επηρέασαν την απασχόληση; Συμπεράσματα από την Περιφέρεια Ηπείρου», από το 4^ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο «Σύγχρονη Επιχείρηση και παγκόσμιο οικονομικό: περιβάλλον Νέες προκλήσεις μετά την κρίση» στην Πρέβεζα 13-14 Οκτωβρίου, 2011.

Κοντογιάννη Ε., Κάρουλας Γ., και Παπακωνσταντινοπούλου Β.(2013). «Αγορά εργασίας και δομή απασχόλησης: ορισμοί και βασικές εναλλακτικές προσεγγίσεις» στο Εκπαιδευτικό υλικό επιμόρφωσης συνδικαλιστών στελεχών ΓΣΕΒΕΕ: *Κοινωνική Πολιτική & Απασχόληση*, ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ. Διαθέσιμο στο:<https://imegsevee.gr/wp-content/uploads/2018/02/>

Κούγιας Κ. (2016) , «Ευέλικτη Απασχόληση στην Ελλάδα της Κρίσης: Σκέψεις και Διαπιστώσεις», *Κοινωνική Πολιτική*, τεύχος 6. Διαθέσιμο στο: <http://dx.doi.org/10.12681/sp.10882>

Κουζής Γ. (2015).«Η εργασία στο απόσπασμα κατά την περίοδο της κρίσης και των μνημονίων», *Κοινωνική Πολιτική*, τεύχος 3. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.12681/sp.10587>

Κουζούφη, Μ. (2020). Κορωνοϊός: Το αποτύπωμα στην παγκόσμια και την ελληνική οικονομία. Διαθέσιμο online στο: <https://www.typosthes.gr/oikonomia/ 212456>

Κουφοπούλου Μ.(2020). «Μηχανισμός ΣΥΝ-ΕΡΓΑΣΙΑ». *Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Εργαζομένων και Ανέργων*, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Αθήνα.

Κυριακούλιας, Π.(2020). «Πανδημία COVID-19: Επιπτώσεις στην Απασχόληση και στην Εργασία Διεθνώς και στην Ελλάδα. Μια Πρώτη Αποτίμηση», *Εργασία και Απασχόληση*, Θεματικό Δελτίο Ενημέρωσης Νο 1 ΕΙΕΑΔ. Αθήνα.

Λεβέντης Γ.(2003), «Οι συμβάσεις εξηρητημένης εργασίας ορισμένου χρόνου μετά το Π.Δ.81/2003», *Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας*, 2003, Τόμος 59ος, Τεύχος 1406, Αθήνα.

Μητρόπουλος, Φ. και Σαραντίδης, Α. (2020). Ο ρόλος των δημοσίων επενδύσεων και της ιδιωτικής κατανάλωσης στην ελληνική οικονομία. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Κρατικός Προϋπολογισμός 2021.

Michaud J. (2020). « Η στρατηγική της Σουηδίας για τον κορωνοϊό δεν πρέπει να γίνει παγκόσμια. Αλλά πτυχές της αξίζει να μελετηθούν», *Foreign Affairs, The Hellenic Edition* Διαθέσιμο στο: <http://www.foreignaffairs.gr/articles/72768/josh-michaud>

Ντεγιαννάκης Σ.(2020), Επενδύσεις και Χρηματιστήριο. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Κρατικός Προϋπολογισμός 2021.

Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος, (2020). Οι επιπτώσεις της Υγειονομικής Κρίσης στην Ελληνική Οικονομία και οι προτάσεις για την επόμενη μέρα, Αθήνα.

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (2020), COVID-19 Μέτρα Στήριξης της Οικονομίας και της Κοινωνίας: οι προτάσεις των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών, Ειδική Έκδοση Ιουνίου, Αθήνα

Πετράκης, Π. (2020). Η δύσκολη ανάκαμψη και ο προϋπολογισμός. Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδος, Κρατικός Προϋπολογισμός 2021.

Πληροφοριακό Σύστημα (ΣΕΠΕ–ΟΑΕΔ) – *ΕΡΓΑΝΗ, Ανάλυση -Στατιστικά στοιχεία Ροών Μισθωτής Απασχόλησης* τεύχος Δεκεμβρίου 2019, Διαθέσιμο στο: <http://www.ypakp.gr>

Σπανού Α., (2020), «COVID-19: Οικονομικές Διαταραχές και Ευρωπαϊκή Οικονομική Πολιτική». Διαθέσιμο online στο: <https://thesafiablog.com/2020/04/21/covid-19economic-casualties/>

Σπυρόπουλος, Γ. (2000), «Επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας στην εξέλιξη των εργασιακών σχέσεων», *Επιθεώρησης Εργατικού Δικαίου*, τόμος 59ος, τεύχος 1ο (1409).

Σταμάτη Ά. και Συριόπουλος Π. (2013). «Δανεισμός Εργαζομένου», *Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Εργαζομένων 2012-2015*, Εργασιακά Θέματα, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: https://www.inegsee.gr/wpcontent/uploads/2013/11/daneismos_ergazomenou.pdf

Σταμάτη Ά. και Συριόπουλος Π. (2014) «Λύση της σχέσης εργασίας», *Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Εργαζομένων 2012-2015*, Εργασιακά Θέματα Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: <https://inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/11/lush-tis-sxesis-ergasias.pdf>

Σταμάτη Α. και Παπακωνσταντινοπούλου Β. (2020). «Τηλεργασία - Συνοπτική παρουσίαση θεσμικού πλαισίου και νέων ρυθμίσεων» *Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Εργαζομένων και Ανέργων*, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο: <http://www.eka.org.gr>.

Σταμάτη Σ. και Βέργου Α. (2020). «Ρυθμίσεις για τους εργαζόμενους. Κατεπείγοντα μέτρα προσωρινού χαρακτήρα για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό διάδοσης του κορωνοϊού». *Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής Εργαζομένων και Ανέργων*, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ. Διαθέσιμο στο <https://www.inegsee.gr/diktio-ipi-resion-pli-forosis-sim-vouleftikis-ergazomenon-anergon/>

Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών, (2018), Οικονομία & Επιχειρήσεις, *Εβδομαδιαίο Δελτίο για την Ελληνική Οικονομία*, «Η αύξηση του εργατικού δυναμικού μονόδρομος για τη βιώσιμη μείωση της ανεργίας», τεύχος Νοεμβρίου, αρ. 160: Διαθέσιμο στο: <https://www.sev.org.gr/vivliothiki-tekmiriosi/deltio-gia-tin-elliniki-oikonomia/>

Τράπεζα της Ελλάδος, (2019). *Νομισματική Πολιτική Ενδιάμεση Έκθεση 2019*, Πλαίσιο IV3 «Εξελίξεις και προοπτικές στον εισερχόμενο τουρισμό (2010-2019)».

Τράπεζα της Ελλάδος, (2020). *Νομισματική πολιτική: Ενδιάμεση Έκθεση 2020*, Τράπεζα της Ελλάδος.

Τσατσούλης Κωνσταντίνος «Ελεγκτικό, Συμβουλευτικό και Ενημερωτικό Έργο Σ.ΕΠ.Ε. ΠΣ Εργάνη, Σημειώσεις για το Πρόγραμμα Ειδικής Εκπαίδευσης Επιθεωρητών Εργασιακών Σχέσεων του Σ.ΕΠ.Ε. 2012, 2014, 2016 και 2018»

Τσέκερης Χ. και Ζέρη Π. (2020). «Κράτος, κοινωνία και μέσα επικοινωνίας στην εποχή του κορωνοϊού», Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), *The Greek Review of Social Research*, 2020, τόμος 154. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, <https://doi.org/10.12681/grsr.24518>

Φιλίνης Κ. και Τριαντόπουλος Χρ.(2006-2007),«Σημειώσεις για το Εισαγωγικό Σεμινάριο στην Οικονομική Θεωρία», Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών –Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Ακαδημαϊκό έτος 2006-2007. Διαθέσιμο στο <https://www.scribd.com/document/>

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Andor L., (2020), «SURE – EU Capacity for Stabilising Employment and Incomes in the Pandemic», *Review of European Economic Policy Intereconomics* , Διαθέσιμο στο: <https://doi.10.1007/s10272-020-0888-y>

Baert, S., Lippens, L. Moens, E., Weytjens, J. & Sterkens, P. (2020). «The COVID-19 Crisis and Telework: A Research Survey on Experiences, Expectations and Hopes». *IZA Discussion Paper No. 13229*, Bonn. Διαθέσιμο στο: <https://www.iza.org/publications/dp/13229/the-covid-19-crisis-and-telework-a-research-survey-on-experiences-expectations-and-hopes>

Baldwin, R. and Weder di Mauro, B (2020), «*Economics in the Time of COVID-19*» *Centre for Economic Policy Research Press*, London.

Baldwin and Weder di Mauro, B (2020), «Mitigating the COVID Economic Crisis: Act Fast and Do Whatever It Takes» *Centre for Economic Policy Research Press*, London.

Dingel, I.J. & Neiman, B. (2020) How Many Jobs Can be Done at Home? *Journal of Public Economics*, vol 189. Διαθέσιμο στο : <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2020.104235>

European Centre for Disease Prevention and Control, (2020). «COVID-19 situation update for the EU/EEA, as of week 53 2020» Διαθέσιμο online στο: <https://www.ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eueea>

European Central Bank, (2020). «Eurosysteem staff macroeconomic projections for the euro area, December 2020». Διαθέσιμο online στο :https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections202012_eurosysteemstaff~bf8254a10a.en.html#toc1

European Central Bank, (2020), Press Release, Monetary policy decisions. Διαθέσιμο online στο: <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/activities/mopo/html/index.en.html>

European Commission, (2019), Small Business Act (S.B.A.): Greece Fact sheet.

European Commission, (2020b) «European Economic Forecast: Summer 2020 (Interim)», *European Economy Institutional Paper* 132, July|. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip132_en.pdf

European Commission, (2020) «European Economic Forecast: Autumn 2020» *European Economy Institutional Paper* 136 November. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/info/publications/european-economic-forecast-autumn-2020_en

European Commission, (2020). *The EU helps reboot Europe's tourism*. Διαθέσιμο online στο: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic/eu-helps-reboot-europes-tourism_en

Eurofound (2010), «Flexible forms of work: ‘very atypical’ contractual arrangements», Dublin. Διαθέσιμο online στο: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2010/flexible-forms-of-work-very-atypical-contractual-arrangements>

Eurofound (2018), «Telework», Dublin. Διαθέσιμο στο: <https://www.eurofound.europa.eu/observatories/eurwork/industrial-relations-dictionary/telework>

Everaere C. «Les auto-entrepreneurs et les stagiaires: des emplois atypiques générateurs de « flexicarité»? *Revue de l'Organisation Responsable* 2016/1 (Vol. 11) Διαθέσιμο στο: <https://www.cairn.info/revue-de-l-organisation-responsible-2016-1-page-32.htm>

Giannakis E. and Bruggeman A.,(2017), «Determinants of regional resilience to economic crisis: a European perspective», *European Planning Studies*, volume 25, Issue 8. <https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1319464>

Higgins O 'Niall, (1997), «The challenge of youth unemployment», ILO, *Employment and Training Papers*, Geneva. Διαθέσιμο στο: <https://www.ilo.org/01> July 1997

Hughes J. (1975), «How should we measure unemployment? ». *British Journal of Industrial Relations* Vol.XIII No 3. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8543.1975.tb00614.x>

Houssin D. (2020) «La coopération sanitaire internationale à l'épreuve du COVID-19». *Politique étrangère*, Institut français des relations internationales. Διαθέσιμο στο <https://www.cairn.info/revue-politique-etrangere-2020-3-page-9.htm>

International Labour Organization (2016), «*Non - Standard Employment Around The World, Understanding challenges, shaping prospects*», Geneva. Διαθέσιμο στο: https://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_534326/lang--en/index.htm

International Labour Organization (2020 COVID-19 crisis, which could lead to the emergence of a “lockdown generation”» Διαθέσιμο

στο:https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/dgreports/dcomm/documents/briefingnote/wcms_745963.pdf

International Labour Organization (1982) (ILO), «Resolution concerning statistics of the economically active population, employment, unemployment and underemployment», adopted by the Thirteenth International Conference of Labour Statisticians. Διαθέσιμο στο:https://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_087481/lang-en/index.htm

International Labour Organization, (2020b). «Young workers will be hit hard by COVID-19's economic fallout». Διαθέσιμο online στο: <https://iloblog.org/2020/04/15/young-workers-will-be-hit-hard-by-covid-19s-economic-fallout/>.

International Monetary Fund, (IMF), (2019), World Economic Outlook Reports «Still Sluggish Global Growth», July (Washington, DC): Διαθέσιμο στο <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2019/07/18/WEOupdateJuly2019>

Iossiphides, T., Pechlivanidis, C. & Thanaskos, K. (2020). *COVID-19 Industry Pulse Report: Tourism, Greece, December*, EY.

Kollias C. and Zouboulakis M., (2020). «COVID-19 as a Potential Accelerator. A Euro-Centric Perspective», DE GRUYTER, *Peace Economics, Peace Science and Public Policy* Volume 26: Issue 3. Διαθέσιμο στο <https://doi.org/10.1515/peps-2020-0037>

Nikiforos, M. 2020. «Crisis, Austerity, and Fiscal Expenditure in Greece: Recent Experience and Future Prospects in the Post-COVID-19 Era», *Public Policy* Brief No. 151. Annandale-on-Hudson, NY: Levy Economics Institute of Bard College. June.

OECD (2020), «Productivity gains from teleworking in the post COVID-19 era: How can public policies make it happen? » *OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19)*. Διαθέσιμο στο: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=135_135250-u15liwp4jd&title=Productivity-gains-from-teleworking-in-the-post-COVID-19-era

OECD (2020), «Evaluating the initial impact of COVID-19 containment measures on economic activity». *OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19)*. Διαθέσιμο στο: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/evaluating-the-initial-impact-of-covid-19-containment-measures-on-economic-activity-b1f6b68b/>

OECD (2020). «Covid-19 and international trade: issues and actions» OECD. Διαθέσιμο online στο: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-international-trade-issues-and-actions-494da2fa/>

Oldekop J.A. et al., (2020) «COVID-19 and the case for global development», *World Development*, vol.134. Διαθέσιμο στο:<https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2020.105044>

Owen Jarus (2020), «20 of the worst epidemics and pandemics in history». Live Science. Διαθέσιμο στο: <https://www.livescience.com/worst-epidemics-and-pandemics-in-history.html>.

Papadimitriou, D., Nikiforos, M. and Zezza, G.(2020).“Greece’s economy after Covid-19”,StrategicAnalysis,Levy Economics Institute of Bard College, Annandale-on-Hudson, NY, May.

Pouliakas, K. & Branka, J. (2020). EU Jobs at Highest Risk of Covid-19 Social Distancing: Will the Pandemic Exacerbate Labour Market Divide? IZA Discussion Paper No. 13281.

Redmond, P. & McGuinness, S. (2020). Who can work from home in Ireland? *ESRI Survey and statistical report series*, NO. 87. Διαθέσιμο στο: <https://www.esri.ie/system/files/publications/SUSTAT87.pdf>

Settersten R. et al., (2020) «Understanding the effects of Covid-19 through a life course lens», *Advances in Life Course Research*, Vol.45. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1016/j.alcr.2020.100360>

Taofeeq Ibn M, et al. (2020). «A critical analysis of the impacts of COVID-19 on the global economy and ecosystems and opportunities for circular economy strategies» *Resources, Conservation and Recycling*, vol 164. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1016/j.resconrec.2020.105169>

Taubenberger JK, (2006) «The origin and virulence of the 1918 “Spanish” influenza virus». *National Library of Medicine*. Διαθέσιμο στο: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17526158/>

Van Bastelaer A., Lemaître, G., and Pascal M., (1997). *The Definition of Part-Time Work for the Purpose of International Comparisons*. OECD Labour Market and Social Policy Occasional Papers No. 22. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1787/132721856632>

Wang L., Wang Y., Ye D., and Liu Q.,(2020), «Review of the 2019 novel coronavirus (SARS-CoV-2) based on current evidence», *International Journal of Antimicrobial Agents*, «Review of the 2019 novel coronavirus (SARS-CoV-2) based on current evidence», Vol. 55. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1016/j.ijantimicag.2020.105948>

Wyplosz C., (2020). «The Euro Area After Covid-19», Monetary Dialogue Paper for the Committee on Economic and Monetary Affairs, Policy Department for Economic, Scientific and Quality of Life Policies, European Parliament, Geneva. Διαθέσιμο στο: https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/214969/01.WYPLOSZ_final.pdf

Yamin M. (2020) «Counting the cost of COVID-19» *International Journal of Information Technology* volume12. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1007/s41870-020-00466-0>

Zouboulakis M.(2020), « Coronacrisis and Coronabonds: Europe’s Survival Game»,*International Journal of Economics and Politics* 1(2): 215-221.

Νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα, Αποφάσεις και ΦΕΚ

N.2956/2001 (ΦΕΚ 258/A/6-11-2001):«Αναδιάρθρωση Ο.Α.Ε.Δ. και άλλες διατάξεις».

N.3846/2010 (ΦΕΚ 66/A/11.05.2010):«Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις».

N.1836/1989, αρθ.24 (ΦΕΚ 79/A/14-3-1989):«Προώθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις».

N. 4152/2013 (ΦΕΚ 107/A/09-5-2013) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των νόμων 4046/2012, 4093/2012 και 4127/2013»,υποπαρ. ΙΑ.3: Πληροφοριακό Σύστημα «ΕΡΓΑΝΗ»

N.4726/2020 άρθρο 28 (Φ.Ε.Κ. 181 Α΄) και της κατ' εξουσιοδότηση αυτού υπ' αριθμ. οικ. 39539/996/30.09.2020 (Φ.Ε.Κ. 4261 Β΄) Κοινής Απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, και e- ΕΦΚΑ, εγκ. 49/11-11-2020 «Πρόγραμμα επιδότησης 100.000 νέων θέσεων εργασίας - Προσδιορισμός ασφαλιστικών εισφορών - Απεικόνιση της ασφάλισης».

N.1836/1989 άρθρο.24 (ΦΕΚ 79/A/14-3-1989):«Προώθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις».

N.4052/2012(ΦΕΚ41/A/01.03.2012):«Νόμος αρμοδιότητας Υπουργείων Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης για εφαρμογή του νόμου «Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδότησης.. και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας και άλλες διατάξεις».

N.3846/2010 άρθρο 2 παρ.3(ΦΕΚ/A/66/11.05.2010) «Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις».

Νόμος 4336/2015(ΦΕΚ Α' 94/14-08-2015) «Συνταξιοδοτικές διατάξεις – Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης»

N. 3899/2010(ΦΕΚ 212/A΄/17-12-2010) «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας»

N.3863/2010 (ΦΕΚ 115/ Α΄ /15.7.2010) «Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις».

N. 4722/2020 (άρθρο 18): Κύρωση: α) της από 10.8.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και β) της από 22.8.2020 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου και άλλες διατάξεις για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλων επειγόντων ζητημάτων (ΦΕΚ177/A /15.09.2020)

N.4690/2020 (άρθρο 31) κύρωση: α) της από 13.4.2020 Π.Ν.Π. «Μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις» (Α΄ 84) και β) της από 1.5.2020 Π.Ν.Π. «Περαιτέρω μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας

του κορωνοϊού COVID-19 και την επάνοδο στην κοινωνική και οικονομική κανονικότητα» (Α' 90) και άλλες διατάξεις. ΦΕΚ 104/ Α/30-05-2020

Ν. 4764/2020 (άρθρο 112) «Ρυθμίσεις για την προστασία της δημόσιας υγείας από τις συνέπειες της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, την ενίσχυση των μέσων μαζικής μεταφοράς, την επιτάχυνση της απονομής των συντάξεων, τη ρύθμιση οφειλών προς τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις»

Π.Δ.156/1994(ΦΕΚ 102/Α/5-7-1994):«Υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει τον εργαζόμενο για τους όρους που διέπουν τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας».

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 28-6-2015 (ΦΕΚ 65/Α/28-6-2015) «Τραπεζική αργία βραχείας διάρκειας».

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 11.03.2020(ΦΕΚ Α' 55/11-03-2020): «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης του κορωνοϊού COVID-19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του.»

Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου της 14.03.2020 (ΦΕΚ Α' 64/14-03-2020) Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19

Υπουργική Απόφαση 13272/Δ1.4607/2020 - ΦΕΚ 1131/Β/2-4-2020.Τροποποίηση της 40331/Δ1.13521/13.9.2019 (Β' 3520/19.9.2019) «Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)» απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

Υπουργική Απόφαση 27397/122/19.8.2013 - ΦΕΚ Β' 2062/23-08-2013) «Επιβολή διοικητικών κυρώσεων για τις ευθέως αποδεικνυόμενες παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας, κατά δέσμια αρμοδιότητα του Επιθεωρητή Εργασίας».

Υπουργική Απόφαση 40331/Δ1.13521/2019 (ΦΕΚ 3520/Β/19.9.2019) «Επανακαθορισμός όρων ηλεκτρονικής υποβολής εντύπων αρμοδιότητας ΣΕΠΕ και ΟΑΕΔ» και αρ.4 παρ2 Π.Ν.Π Α/55/ 11.03.2020)

Υπουργική Απόφαση 28153/126/28.8.2013 «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 5072/6/25.2.2013 Απόφασης (ΦΕΚ Β' 449/25.02.2013) του Υπουργού Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας περί επανακαθορισμού των όρων και προϋποθέσεων ηλεκτρονικής υποβολής στοιχείων για θέματα αρμοδιότητας του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ)»

Κ.Υ.Α.12997/231/2020 - ΦΕΚ 993/Β/23-3-2020:«Μηχανισμός εφαρμογής των μέτρων στήριξης των εργαζομένων με εξαρτημένη εργασία για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19.»

Κ.Υ.Α.39162/2020(ΦΕΚ/Β/1457/16-04-2020): «Αποζημίωση ειδικού σκοπού για την ενίσχυση των επιχειρήσεων, λόγω της εμφάνισης και της διάδοσης του κορωνοϊού Covid -19»

Κ.Υ.Α.17788/346(ΦΕΚ 1779/Β/10-5-20) «Περαιτέρω μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων – εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα για την αντιμετώπιση των συνεχιζόμενων συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 και την σταδιακή επαναλειτουργία της αγοράς εργασίας».

ΦΕΚ 64/Α'/14.03.2020, «Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19» άρθρο 13ο και «Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του κορωνοϊού COVID-19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης» άρθρο 11ο (ΦΕΚ 68/Α'/20.03.2020).

ΦΕΚ Β' 5391/07-12-2020: «Αναστολή συμβάσεων εργασίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις - εργοδότες του ιδιωτικού τομέα κατά τον μήνα Δεκέμβριο»

ΦΕΚ Β' 5246/26-11-2020, Αρ. οικ. 48713/1232 «Αναστολή συμβάσεων εργασίας εργαζομένων σε επιχειρήσεις- εργοδότες του ιδιωτικού τομέα κατά τον μήνα Νοέμβριο»

Εγκ. Α.Π.: οικ 14676/253/07-04-2020 Υπουργείου Εργασίας: «Διευκρινίσεις επί της με αριθμ. 12998/232/23-3-2020 ΚΥΑ (Β'1078) για μέτρα στήριξης εργαζομένων και επιχειρήσεων –εργοδοτών του ιδιωτικού τομέα, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού COVID-19 και λοιπά μέτρα στήριξης»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

**Πίνακας 27- Κλάδοι Οικονομικής Δραστηριότητας³⁹ Περιφέρειας Θεσσαλίας
ανά Θέσεις Εργασίας, Τρέχουσα Κατάσταση περιόδου 27.11.2020⁴⁰**

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ		
ΣΤΑΚΟΔ (ΚΑΔ)	Ονομασία Κλάδου Οικονομικής Δραστηριότητας (Τρέχουσα Κατάσταση 27.11.2020)	Αριθμός Θέσεων Εργασίας
00	Έλλειψη δραστηριότητας	69
01	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	1.261
02	Δασοκομία και υλοτομία	81
03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	116
07	Εξόρυξη μεταλλευμάτων	24
08	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	242
10	Βιομηχανία τροφίμων	8.064
11	Ποιοποιία	460
12	Παραγωγή προϊόντων καπνού	1
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	756
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης	194
15	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	26
16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	376
17	Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	437
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	198
19	Παραγωγή οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου	26
20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	431
21	Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων	260
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	324
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	930
24	Παραγωγή βασικών μετάλλων	1.626
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	1.919

³⁹Αρχείο Κλάδων Οικονομικής Δραστηριότητας (ΚΑΔ) – ΣΤΑΚΟΔ 2008- Στατιστική Ταξινόμηση των Οικονομικών Δραστηριοτήτων NACE Rev. 2 της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως απαιτείται από τον Κανονισμό (ΕΚ) 1893/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της ΕΕ.

⁴⁰Η Τρέχουσα Κατάσταση: Μισθωτές εργασίες, συγκεκριμένης ημερομηνίας στο ΠΣ Εργάνη δημιουργείται από τις συνολικές υποβολές των εντύπων στοιχείων μισθωτής εργασίας Ε4: Ετήσιο, Ε4 Συμπληρωματικό Ετήσιο και Ε4 Αρχικό καθώς και από τις ροές μισθωτής απασχόλησης (προσλήψεων και αποχωρήσεων), Ε3, Ε5, Ε6 και Ε7, ανά ΑΦΜ Επιχείρησης, ανά κλάδο οικονομικής Δραστηριότητας και ανά απασχολούμενο, ανά κλάδο οικονομικής Δραστηριότητας, ανά Ειδικότητα απασχολούμενου, ανά Καθεστώς Απασχόλησης, ανά Σχέση Εργασίας κ.α..

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΤΑΚΟΔ (ΚΑΔ)	Όνομασία Κλάδου Οικονομικής Δραστηριότητας (Τρέχουσα Κατάσταση 27.11.2020)	Αριθμός Θέσεων Εργασίας
26	Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	3
27	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	214
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	596
29	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	78
30	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	188
31	Κατασκευή επίπλων	486
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	319
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	494
35	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	506
36	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	802
37	Επεξεργασία λυμάτων	39
38	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αποβλήτων, ανάκτηση υλικών	397
39	Δραστηριότητες εξυγίανσης και άλλες υπηρεσίες για τη διαχείριση αποβλήτων	8
41	Κατασκευές κτιρίων	536
42	Έργα πολιτικού μηχανικού	843
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	1.480
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	1.767
46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	8.464
47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	14.647
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	2.301
50	Πλωτές μεταφορές	26
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	915
53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	838
55	Καταλύματα	1.710
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	14.339
58	Εκδοτικές δραστηριότητες	227
59	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	34
60	Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	124

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΤΑΚΟΔ (ΚΑΔ)	Όνομασία Κλάδου Οικονομικής Δραστηριότητας (Τρέχουσα Κατάσταση 27.11.2020)	Αριθμός Θέσεων Εργασίας
61	Τηλεπικοινωνίες	306
62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	222
63	Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	36
64	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	1.401
65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	210
66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	235
68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	373
69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	1.312
70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	605
71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών· τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	961
72	Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	158
73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	149
74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	146
75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	50
77	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	175
78	Δραστηριότητες απασχόλησης	268
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και άλλων υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	172
80	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	593
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	957
82	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	374
84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	4.342
85	Εκπαίδευση	5.946
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	6.161
87	Δραστηριότητες βοήθειας κατ' οίκον	744

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΤΑΚΟΔ (ΚΑΔ)	Όνομασία Κλάδου Οικονομικής Δραστηριότητας (Τρέχουσα Κατάσταση 27.11.2020)	Αριθμός Θέσεων Εργασίας
88	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	1.519
90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	101
91	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων, και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	74
92	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	482
93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	1.061
94	Δραστηριότητες οργανώσεων	712
95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	130
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	970
97	Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού	1
Γενικό άθροισμα		101.148

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ

Πίνακας 28.Ανοιχτό Πρόγραμμα 100.000 νέων επιδοτούμενων θέσεων εργασίας ανά Κλάδο Οικονομικής Δραστηριότητας

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
01	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	53
01	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	25
02	Δασοκομία και υλοτομία	Με Πρόσληψη	7
02	Δασοκομία και υλοτομία	Σε εξέλιξη	7
03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	Με Πρόσληψη	13
03	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	Σε εξέλιξη	14
08	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	Με Πρόσληψη	6
08	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	Σε εξέλιξη	7
10	Βιομηχανία τροφίμων	Με Πρόσληψη	346
10	Βιομηχανία τροφίμων	Σε εξέλιξη	377
11	Ποτοποιία	Με Πρόσληψη	9
11	Ποτοποιία	Σε εξέλιξη	6
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	Με Πρόσληψη	22
13	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	Σε εξέλιξη	18
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης	Με Πρόσληψη	30
14	Κατασκευή ειδών ένδυσης	Σε εξέλιξη	54
15	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	Με Πρόσληψη	4
15	Βιομηχανία δέρματος και δερμάτινων ειδών	Σε εξέλιξη	18
16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	Με Πρόσληψη	8
16	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα· κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής	Σε εξέλιξη	26
17	Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	Με Πρόσληψη	42
17	Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	Σε εξέλιξη	28
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	Με Πρόσληψη	30
18	Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	Σε εξέλιξη	32
19	Παραγωγή οπτάνθρακα και προϊόντων διύλισης πετρελαίου	Με Πρόσληψη	6
20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	Με Πρόσληψη	35
20	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων	Σε εξέλιξη	58
21	Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων	Με Πρόσληψη	19

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
21	Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων και φαρμακευτικών σκευασμάτων	Σε εξέλιξη	6
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	Με Πρόσληψη	36
22	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	Σε εξέλιξη	51
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	Με Πρόσληψη	48
23	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων	Σε εξέλιξη	54
24	Παραγωγή βασικών μετάλλων	Με Πρόσληψη	10
24	Παραγωγή βασικών μετάλλων	Σε εξέλιξη	8
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	Με Πρόσληψη	131
25	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού	Σε εξέλιξη	102
26	Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	Με Πρόσληψη	11
26	Κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων	Σε εξέλιξη	12
27	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	Με Πρόσληψη	16
27	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού	Σε εξέλιξη	9
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	Με Πρόσληψη	43
28	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	Σε εξέλιξη	36
29	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	Με Πρόσληψη	7
29	Κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων, ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων	Σε εξέλιξη	4
30	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	Με Πρόσληψη	11
30	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών	Σε εξέλιξη	7
31	Κατασκευή επίπλων	Με Πρόσληψη	51
31	Κατασκευή επίπλων	Σε εξέλιξη	44
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	69
32	Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	96
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	Με Πρόσληψη	52
33	Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	Σε εξέλιξη	35
35	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	Με Πρόσληψη	62

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
35	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	Σε εξέλιξη	36
36	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού	Σε εξέλιξη	2
37	Επεξεργασία λυμάτων	Με Πρόσληψη	2
38	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση απορριμμάτων· ανάκτηση υλικών	Με Πρόσληψη	19
38	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση απορριμμάτων· ανάκτηση υλικών	Σε εξέλιξη	12
39	Δραστηριότητες εξυγίανσης και άλλες υπηρεσίες για τη διαχείριση αποβλήτων	Σε εξέλιξη	1
41	Κατασκευές κτιρίων	Με Πρόσληψη	96
41	Κατασκευές κτιρίων	Σε εξέλιξη	80
42	Έργα πολιτικού μηχανικού	Με Πρόσληψη	49
42	Έργα πολιτικού μηχανικού	Σε εξέλιξη	43
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	269
43	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	194
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο· επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	Με Πρόσληψη	238
45	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο· επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	Σε εξέλιξη	176
46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	Με Πρόσληψη	1.103
46	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	Σε εξέλιξη	926
47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	Με Πρόσληψη	1.748
47	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	Σε εξέλιξη	1.153
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	Με Πρόσληψη	151
49	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών	Σε εξέλιξη	108
50	Πλωτές μεταφορές	Με Πρόσληψη	3
50	Πλωτές μεταφορές	Σε εξέλιξη	4
51	Αεροπορικές μεταφορές	Με Πρόσληψη	28
51	Αεροπορικές μεταφορές	Σε εξέλιξη	4
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	107
52	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	96
53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	198
53	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	62

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
55	Καταλύματα	Με Πρόσληψη	56
55	Καταλύματα	Σε εξέλιξη	82
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	Με Πρόσληψη	397
56	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	Σε εξέλιξη	497
58	Εκδοτικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	70
58	Εκδοτικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	92
59	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	Με Πρόσληψη	12
59	Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	Σε εξέλιξη	18
60	Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	Με Πρόσληψη	9
60	Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών	Σε εξέλιξη	6
61	Τηλεπικοινωνίες	Με Πρόσληψη	75
61	Τηλεπικοινωνίες	Σε εξέλιξη	55
62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	190
62	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	178
63	Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	Με Πρόσληψη	52
63	Δραστηριότητες υπηρεσιών πληροφορίας	Σε εξέλιξη	35
64	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	Με Πρόσληψη	7
64	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία	Σε εξέλιξη	8
65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Με Πρόσληψη	2
65	Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Σε εξέλιξη	5
66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	52
66	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	82

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Με Πρόσληψη	49
68	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	Σε εξέλιξη	67
69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	404
69	Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	566
70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	Με Πρόσληψη	220
70	Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων· δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	Σε εξέλιξη	173
71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών· τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	Με Πρόσληψη	188
71	Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών· τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις	Σε εξέλιξη	156
72	Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	Με Πρόσληψη	32
72	Επιστημονική έρευνα και ανάπτυξη	Σε εξέλιξη	24
73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	Με Πρόσληψη	114
73	Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	Σε εξέλιξη	74
74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	23
74	Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	26
75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	18
75	Κτηνιατρικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	24
77	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	Με Πρόσληψη	31
77	Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	Σε εξέλιξη	27
78	Δραστηριότητες απασχόλησης	Με Πρόσληψη	7
78	Δραστηριότητες απασχόλησης	Σε εξέλιξη	13
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	30
79	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	31
80	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	Με Πρόσληψη	191
80	Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	Σε εξέλιξη	114
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	Με Πρόσληψη	62

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
81	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	Σε εξέλιξη	62
82	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	Με Πρόσληψη	98
82	Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου, γραμματειακή υποστήριξη και άλλες δραστηριότητες παροχής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις	Σε εξέλιξη	103
84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Με Πρόσληψη	5
84	Δημόσια διοίκηση και άμυνα· υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Σε εξέλιξη	6
85	Εκπαίδευση	Με Πρόσληψη	254
85	Εκπαίδευση	Σε εξέλιξη	963
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	Με Πρόσληψη	364
86	Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	Σε εξέλιξη	385
87	Δραστηριότητες βοήθειας με παροχή καταλύματος	Με Πρόσληψη	23
87	Δραστηριότητες βοήθειας με παροχή καταλύματος	Σε εξέλιξη	23
88	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	Με Πρόσληψη	31
88	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	Σε εξέλιξη	94
90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	Με Πρόσληψη	27
90	Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	Σε εξέλιξη	66
91	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	Με Πρόσληψη	2
91	Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	Σε εξέλιξη	3
92	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	Με Πρόσληψη	19
92	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	Σε εξέλιξη	42
93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	Με Πρόσληψη	20
93	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας	Σε εξέλιξη	146
94	Δραστηριότητες οργανώσεων	Με Πρόσληψη	28
94	Δραστηριότητες οργανώσεων	Σε εξέλιξη	44

ΚΑΔ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΙΤΗΣΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	Με Πρόσληψη	34
95	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης	Σε εξέλιξη	34
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	Με Πρόσληψη	126
96	Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών	Σε εξέλιξη	161
Γενικό Άθροισμα			17.026

Πηγή: ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ